

Charles Dickens: Oliver Twist

Charles Dickens

Oliver Twist I

Charles Dickens

Digitalizátor: Viera Studeničová, Dušan Kroliak, Bohumil Kosa, Darina Kotlárová, Eva Kovárová, Eva Lužáková, Erik Bartoš, Petra Huláková

Copyright © 2019 Zlatý fond denníka SME

Tento súbor podlieha licencií 'Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 2.5 License'. Viac informácií na <http://zlatyfond.sme.sk/dokument/autorske-prava/>

Pôvodná publikácia	1
Úvod	2
Hlava I.	5
Hlava II.	7
Hlava III.	14
Hlava IV.	20
Hlava V.	25
Hlava VI.	33
Hlava VII.	36
Hlava VIII.	41
Hlava IX.	47
Hlava X.	52
Hlava XI.	56
Hlava XII.	62
Hlava XIII.	69
Hlava XIV.	75
Hlava XV.	83
Hlava XVI.	88
Hlava XVII.	95
Hlava XVIII.	102
Hlava XIX.	108
Hlava XX.	115
Hlava XXI.	121
Hlava XXII.	125
Hlava XXIII.	130
Hlava XXIV.	135
Hlava XXV.	139
Hlava XXVI.	144
Hlava XXVII.	152
Hlava XXVIII.	157
Hlava XXIX.	164
Hlava XXX.	167

Pôvodná publikácia

Charles Dickens. *Oliver Twist I*. Spoločnosť priateľov klasických kníh. Bratislava. 1929. 286.
. Vladimír. Roy. preložil. .

Bibliografické poznámky

Charles Dickens: *Oliver Twist*

Román

1. sväzok

Preložil Vladimír Roy

Bratislava

1929

Spoločnosť priateľov klasických kníh

Knižnica Spoločnosti priateľov klasických kníh

Rediguje Emil Boleslav Lukáč

Sväzok VI.

Úvod

Charles Dickens narodil sa 7. februára 1812 v Landporte na ostrove Portsea pri vstupe do prístavu portsmouthského, kde jeho otec John bol úradníkom námorného výplatného úradu. Keď Charles bol dvojročný, otca preložili do Londýna a po dvoch rokoch do Chathamu, kde býval niekoľko rokov. Chatham stal sa pravým domovom Charlesovho detstva — v dojmoch tam zažitých je po mnohej stránke koreň jeho neskoršieho vývoja. Ako chlapec bol Charles slabého zdravia, nemohol sa zúčastniť detských hier a často býval odkázaný sám na seba. Matka ho naučila čítať a z prebudeného chlapca stal sa vášnivý čitateľ. Najmilšou čítanou, ktorá tiež silne pôsobila na jeho neskoršiu spisovateľskú činnosť, boli mu anglickí humoristi z XVIII. storočia (menovite Smollett, i Fielding), Robinson Crusoe, preklady Cervantesa a Lesagea a „Tisíc a jedna noc“. Šťastný život sa však skončil, keď otec bol preložený do Londýna a to s menším platom; na rodinu prišli ťažké časy nedostatku a r. 1822 bol otec daný do väzenia pre dlžobu. Matka chcela si pomôcť založením školy pre dievčatá, ale jej snaha skončila nezdarom. Aby si sám niečo zarobil, Charles bol daný k akémusi príbuznému do obchodu, a konal najobyčajnejšiu prácu za nepatrný plat. Toto najťažšie obdobie života Dickensovho malo však nesmierny význam pre jeho literárnu činnosť: Poznal ľudí a pomery nižších vrstiev, o ktorých dotiaľ nik nepísal. Líčenie života väzenského v „Pickwickovciach“ a v „Malej Dorritke“ sa zakladá na dojmoch a poznatkoch z tohoto času, keď chodieval do väzenia k svojmu otcovi. Po dvoch rokoch pripadlo otcovi dedičstvo, zaplatil dlžobu a vyšiel z väzenia, potom dali Charlesa do školy. Ale priaznivejšie pomery nemali dlhého trvania: otec ztratil miesto a hrozila im núdza, až napokon otec uchytil sa ako parlamentný zpravodajca rozličných novín. Charles stal sa pisárom u advokáta a neskoršie súdnym zpravodajcom. Zkúseností, ktorých získal v tomto zamestnaní, hojne využil v svojich spisoch. Vo voľných chvíľach večerných pilne sa učil, aby vyplnil medzery svojho vzdelania. R. 1831 stal sa parlamentným zpravodajcom ako bol jeho otec.

Pri svojej zpravodajskej činnosti napísal črty z londýnskeho života; prvá vyšla r. 1833 v Morning Chronicle a súbor ich vydal Dickens r. 1836 pod pseudonymom Boz (Sketches by Boz), ktorý užíval pri svojich prvých spisoch. Týmito črtami boli naňho upozornení nakladatelia Chapman a Hall a vyzvali ho, aby napísal vypravovanie ako podklad k humoristickým kresbám obľúbeného ilustrátora Seymoura. To bolo podnetom ku knihe „Klub Pickwickov“, ktorá vychádzala v sošitoch a razom spravila Dickensa najobľúbenejším a najčítanejším spisovateľom v Anglii; prvých sošitov sa predalo iba asi 50, v niekoľko týždňoch sa ich predávalo vyše 40.000. V čase, keď vychádzali Pickwickovci, Dickens sa oženil s Katerinou, dcérou svojho spolupracovníka v „Morning Chronicle“, Hogartha. (Manželstvo z počiatku šťastné rozišlo sa r. 1858 dobrovoľne.) Ešte kým dokončil Pickwickovcov, začal Dickens r. 1837 román „Oliver Twist“; po ňom hneď nasledoval Nicholas Nickleby, r. 1839 Hodiny majstra Humphreya, potom Barnaby Rudge. Sláva Dickensova stále rástla; r. 1841 nadšene ho uvítali v Edinburhu, r. 1842 v Spojených Štátoch severoamerických, menovite v Novom Yorku. S tamojšími pomerami nebol spokojný a jeho črty z Ameriky, menovite román Martin Chuzzlewit, kde vyslovil svoje náhľady, spôsobil v Amerike mnoho zlej krvi. (Na svojej druhej ceste do Ameriky r. 1868 uznal Dickens jednostrannosť svojich názorov). Azda najvyššieho stupňa dosiahla sláva Dickensova r. 1843, keď vydal prvú „Vianočnú poviedku“ (A Christmas Carol in Prose). R. 1844 a 1845 bol v Taliansku a v tých rokoch vydal ostatné vianočné poviedky, „Sylvestrovské zvony“ (The Chimes) a „Cvrček pri krbe“ (The Cricket on the Hearth). Novú cestu podnikol r. 1846 povedľa Rýna do Švajčiarska, do Italie a odtiaľ do Paríža, a začal

písať román „Dombey a syn“ a r. 1848 svoje najmilšie dielo, román „David Cooperfield“, ktorý je z veľkej časti autobiografický. Pred tým vyšiel ešte román Bleak House (1853), r. 1854 „Zlé časy“ a potom „Malá Dorritka“. R. 1856 si kúpil dom Gadshill Place blízko svojho rodiska pri Rochestri, a ten mu bol potom domovom až do konca života.

Nastala jeho činnosť predčitateľská; pri tom mu dobre poslúžili jeho živá letora a herecké nadanie (v mladých rokoch raz pomýšľa na to, že sa stane hercom), a jeho predčítanie vlastných spisov bolo veľmi obľúbené a prinášalo mu značný výťažok. Ale potom prišli ťažké rany, smrť drahých osôb a choroba. Popri tom vybral sa proti vôli lekárov v zime 1867 — 68 na cestu do Ameriky, kde usporiadal 80 prednášok; v nasledujúcich rokoch prednášal opäť v Anglii, až mu v tom choroba zabránila navždy. Vedľa menších vecí napísal v poslednej dobe ešte štyri veľké romány: „Príbeh dvoch miest“, „Veľké očakávania“, „Náš spoločný priateľ“ a „Tajomstvo Edwina Drooda“, ktoré zostalo nedokončené. Umrel 9. VI. 1870. Dickens včas dosiahol tak veľkej popularity ako ani jeden iný anglický spisovateľ. Vypočítalo sa, že iba v prvých 12 rokoch po jeho smrti predalo sa v samej Anglii viacej ako štyri a štvrt miliónov sväzkov jeho spisov. Príčinou tohoto neobyčajného úspechu bola predovšetkým jeho originalnosť. Líčil život malých ľudí, ktorý do tej doby bol temer vylúčený z literatúry, a to život, ktorý sám dôkladne poznal a často aj sám prežil. Vtedy sa čítali hlavne historické romány a romány z vyšších vrstiev spoločnosti; Dickens však poukázal predovšetkým a k tomu s najväčším úspechom i líčil ľudí z nižších a najnižších tried, ľudí z ulice, úbožiacov a vydedencov spoločnosti. Vyššia spoločnosť nad tým krčila nos a spisovateľovi sa vytýkala vulgárnosť. Ale práve v tej „vulgárnosti“ je jeho zásluha, lebo život, ktorý líčil, bol čítajúcemu obecnstvu málo známy alebo vôbec neznámy, a líčením života týchto malých ľudí s všetkými jeho nedostatkami a strasťami prebúdza svedomie a súcitiť šťastnejších. A jeho líčenie je tak živé, lebo jednak, mnoho z toho prežil sám v svojich chlapeckých rokoch, jednak mnoho videl a poznal ako zpravodajca. Mal neobyčajnú vnímavosť a schopnosť pozorovania a pri tom úžasnú pamäť, do ktorej sa pevne vryly vlastné zážitky a celé to množstvo rozličných pozorovaní, ktoré učinil ako zpravodajca, keď chodieval na streche dostavníkov do rozličných miest a pozorne si všímal všetko čo bolo zaujímavé, menovite ľudí, ich spôsobov a rečí. — Vedľa tejto citlivej vnímavosti činná bola uňho i neobyčajná obrazotvornosť, ktorá dokresľovala a rozvádzala i dojmy iba letmé, a ktorá ho vždycky unášala ako prívál, ktorý nemožno skrotiť. Tým sa pravda dostávala do jeho spisov často i nesúmernosť, ktorú čiastočne zapríčinilo aj to, že jeho dlhšie diela vychádzali po sošitoch na pokračovanie prv, kým ich autor dokončil. To najviac badať u Pickwickovcov, kde sa postupom práce zmenil aj pôvodný plán. Možno snáď ľutovať, že jeho diela nie sú umelecky komponované a vyrovnané, ale kto vie, koľko živých podrobností a sviežej bezprostrednosti by sa bolo tým ztratilo! Je azda lepšie, že nebol umele sovrený v upravený tok ten živý kypivý prúd, hoci sa aj miestami rozlial cez brehy a niekde snáď aj utvoril melké, stojaté zátoky. — Dickens mal neobyčajne ostrý zrak pre všetko neobyčajné, nezvyklé a groteskné. Niektorí kritikovia mu vytýkajú, že jeho postavy a ich konanie býva pravdenepodobné, ba nemožné, a iste je tá výčitka na mnohých miestach oprávnená, ale aj to je pravda, že v ľuďoch a ich živote je v skutočnosti o mnoho viacej pravdenepodobného a zdanlive nemožného, než vidia kritikovia, ktorí väčšinu svojho života prežili v študovni a ktorí sa stýkali temer len s ľuďmi uhladenými kultúrou a fádnyimi konvenciou. Duševný život osôb Dickensových pravda, nie je tak prepracovaný, ako sa to deje v románoch psychologických, spokojuje sa viacej zovňajškom a niektoré osoby sú vlastne iba ztelesnením určitých vášní (ako na pr. pokrytectva, krutosti, lakoty a pod.); ale z toho, ako diela Dickensove pôsobili, je vidieť, že dosiahol účinu, aký mal na mysli, a možno, že tie postavy, podané chvatne v prostých silných rysoch a krikľavých farbách a v tak neprebranom množstve, pôsobili viacej, ako by boly pôsobili jemne do detailov prepracované obrazy.

Dickens nie je realista podľa bežných literárnych definícií, ktorý by podával ľudí vo všetkom a vždy verne, ako v skutočnosti sú, ale jeho fantázia ho často strhuje ku karikatúre; a že je karikaturistom výborným a k tomu veľmi zábavným, o tom iste niet pochybnosti. I to karikovanie bolo mu niekedy vytýkané, ale dnes hľadáme na karikatúru inak a nik nebude jej vytýkať, že nie je „verná“ a že takých ľudí nikto nikde nestretol. Iste mnohokrát aj prepína, ale zase otázka je, či je to vždycky chybou, ostatne, do istej miery je každé umenie prepínaním. Hlavná sila Dickensova je jeho humor, a ako u každého pravého humoristu aj uňho humor je pevne sdužený s hlbokým citom. Jeho smiech nie je sarkastický, krutý; je to dobrácky smiech a keď bičuje všelijaké zvrátenosti, deje sa to s úmyslom, aby si ich ľudia uvedomili a aby ich napravili, a všade vycitujeme pri tom pevnú vieru autorovu, že to je možné a že sa to stane. Dickens je v tej veci, ako v mnohých iných, rozhodným optimistom. Tendencia je u Dickensa všade zrejmalá a prívrženci „umenia pre umenie“ mu ju vytýkali. Dnes nepokladáme tendenciu tak bez všetkého za chybu najmä keď dosahuje svojho cieľa. A že spisy Dickensove silne prispeli k odstráneniu mnohých chýb v anglickom živote, uznáva sa v Anglii všeobecne. Hoci tie chyby boli známe, predsa si ich ľudia neuvedomovali tak jasne ako potom, keď ohromným rozšírením spisov Dickensových to poznanie vniklo do vrstiev tak širokých. Tak na pr. s úspechom sa obracia v „Pickwickovciach“ proti nesmyselnému väzneniu dlžníkov, v „Oliveru Twistovi“ proti biednym pomerom medzi chudobou, v románe „Nicholas Nickleby“ proti zanedbávaniu výchovy atď. — Hlboký, ľahko sa rozochvievajúci cit Dickensov bol vedľa humoru druhým hlavným činiteľom, ktorý získaval čitateľov; vrstovníci si ho často cenili menovite po tejto stránke. Pre náš vkus pravda zašiel niekedy príďaleko — až v sentimentálnu rozcitlivosť; ale nesmieme zabúdať, že v tej veci, ako v mnohých iných, je synom svojej doby a že jeho cit je nelíčený, pravý. Ostatne v tomto smere pôsobí Dickens, najmä na širšie obecnstvo, veľmi mocne aj dnes. — Živá letora Dickensova, ktorá sa ľahko vzrušovala aj pri drobných veciach, ktorých si väčšina ľudí niekedy ani nevšíma, je zrejmalá i na jeho slohu; slová, prirovnania, niekedy hodne groteskné, hrnú sa mu do pera s takou premierou, že jeho sloh je miestami až barokne preplnený. Na mnohých to pôsobí zpočiatku asi nezvykle, ale vnímavý čitateľ na koniec nachádza aj v tom neobyčajné, osobité kúzlo. — Keď prezrieme, čo kritikovia v rôznych dobách so stanoviska svojich škôl napísali proti Dickensovi, vidíme, že koniec koncov nezastaral Dickens a že neprešla jeho doba, ako niekoľko rázy sa hlásalo, ale že čas prišiel cez samých kritikov, hoci mali v niečom pravdu. Čitatelia nedbali na nich a čítali Dickensa s potešením ďalej a budú ho akiste čítať aj generácie budúce, lebo v jeho spisoch je život, ktorý neumiera.

Jaroslav Skalický

Hlava I.

Opis rodiska Olivera Twista a okolnosti, sprevádzajúce jeho narodenie.

Medzi rozličnými verejnými budovami istého mesta, ktoré pre rozličné príčiny budeme musieť spomínať, ktorých však nechcem označiť určitým menom, nachádza sa starožitnosť, vyskytujúca sa v mestách veľkých i malých, totiž chudobinec. V tomto chudobinci narodil sa chlapec; deň a dátum nemusím pripomínať, keďže to k poučeniu čitateľa nie je potrebné, ak chce sledovať beh udalostí, súvisiacich so životom smrteľníka, jeho meno k vôli bezpečnosti označil som v záhlaví tejto kapitoly.

Dlhý čas potom, ako obecný lekár uviedol dieťa do tohoto sveta zármutku a utrpenia, trvala vážna pochybnosť, či dieťa vydrží tak dlho, aby bolo vôbec potrebné pomenovať ho; v ktorom prípade bolo viacej pravdepodobné, že tieto pamäti neboly by vôbec uverejnené, a keď aj, tvorily by len niekoľko strán, majúcich tú neoceniteľnú zásluhu, že boly by najstručnejším a najspolahlivejším životopisným náčrtkom v literatúrach všetkých vekov a krajín.

Nie som tiež voskrz naladený pripomenúť, že narodiť sa v chudobinci je samo v sebe najšťastnejšou a závideniahodnou okolnosťou, ktorá môže stihnúť ľudskú bytosť, chcem však povedať, že v tomto zvláštnom prípade bolo to pre Olivera Twista predsa len najlepšou vecou, ktorá sa mohla stať. Skutočnosťou je, že pri narodení Olivera vyskytly sa vážne ťažkosti, kým sa naučil dýchať, — a osvojil si tento trápny síce, ale k nášmu ľahšiemu jestvovaniu predsa len potrebný zvyk; tak istý čas zdýmajúc ležal na kúsku žinenky, vrhnutý na váhy tohoto a budúceho sveta; kým miska jeho života klonila sa povážlivo väčšmi k tamtomu. Keby bol býval Oliver v tomto ťažkom čase obklopený starostlivými babičkami, úzkostlivými tetami, vyzkúsenými ošetrovatelkami a vysokoučenými lekármi, bol by nevyhnutne a nepochybne zahynul.

Keď však krem biednej, starej ženy, ktorá pre nemierne požívanie piva bola ochmelená, a krem obecného felčiara, ktorý len pre smluvný záväzok bol prítomný, nebol tu nikto, Oliver a Príroda chytili sa za pasy, výsledkom čoho bolo, že po krátkom boji Oliver dýchal, kýchal a pokračoval v oznamovaní, že obyvateľom chudobinca pribudla nová ťarcha, ktorá bola uvalená na obec tým, že sa dal do hlasného kriku, aký bolo možno očakávať od chlapca, ktorý dosiaľ nevládol užitočným imaním hlasu, ozývajúceho sa vôkol dlhšie, ako tri a štvrt minúty.

Keď Oliver vykonal túto prvú skúšku slobodného a svojského pľúcneho činu, zaplátaná pokrývka, ktorá bola neadbale prehodená cez železnú posteľ, zašušťala; a mdlý hlas neurčite hláskoval slová: „Nechže vidím dieťa a umriem.“

Lekár sedel tvárou k ohňu obrátený, ohrievajúc si dlane rúk, ktoré si občas trel. Keď mladá žena prehovorila, riekol: „Oh, teraz nemusíte vraveť o smrti.“

„Nech sám Pán žehná jej drahému srdiečku, no!“ pohodila ošetrovatelka, rýchlo skrývajúc do vrecka zelenú sklenicu, z obsahu ktorej si v kúte so zrejmovou spokojnosťou pochutnávala. „Nech sám Pán žehná jej drahému srdiečku, keby bola tak dlho žila ako ja, pane, a keby mala trinásť dietok, a keby jej až na dve všetky boly poumieraly, iste by sa v tom lepšie vyznala, nech sám Pán žehná jej drahému srdiečku! Povážte len, čo je to byť matkou, tu hľa je ten

drahučký, malý baránok.“

Tento utešujúci výhľad materských nádejí však zostal priamo zjavne bezvýsledným. Chorá zatriasla hlavou a vystrela ruky za dieťaťom.

Lekár jej ho položil na ruky. Pritisla vášnive svoje chladné a bledé rty na jeho čielko, pohladila ho po tváričke; poobzerala sa vôkol divoko, striasla sa; klesla nazad — a dokonala. Treli jej hrud', ruky a sluchy; ale krv prestala kolovať navždy. Vraveli o nádeji a úteche. Boly si pridávno cudzími. „Pani Thyngummyová, už je po všetkom,“ vravel napokon lekár.

„Ach, chúd'atko, tak je to,“ vravela ošetrovateľka, odstraňujúc s vankúša zátku, ktorá jej vypadla, keď brala dieťa. „Chúd'atko!“

„Ošetrovateľka, ak by dieťa plakalo, nemusíte pre mňa posielat',“ riekol lekár, naťahujúc si s veľkou pozornosťou rukavice. „Pravdepodobne to bude pre nás trapné. Ak máte, dajte mu trochu ovsenej kaše.“ Dal si na hlavu klobúk a idúc k dverám zastavil sa pri lôžku, dodal:

„Bolo to vskutku driečne dievča; odkiaľ prišlo?“

„Priniesli ju sem minulú noc,“ odpovedala stará žena, „na rozkaz dozorca. Našli ju ležať na ulici. Musela ísť dosť dlho, veď jej obuv bola roztrhaná na kusy; ale nik nevie odkiaľ prišla a kam šla.“

Lekár sa schýlil nad mrtvolu a zdvihol jej ruku. „Stará história,“ riekol, pokrútiac hlavou: „hľa, nemá snubného prsteňa! Ach! Dobrú noc!“

Pán lekár odišiel na obed; a ošetrovateľka primknúc ešte raz zelenú sklenicu, posadila sa pred krbom do nízkeho kresla a začala obliekať nemluvňa.

Akým znamenitým príkladom vlivnej moci obleku bol mladý Oliver Twist! Povinutý do prikrývadla, ktoré bolo dosiaľ jeho jediným odevom, mohol byť dieťaťom šľachtica práve tak, ako aj žobráka. Hockomu by veľmi ťažko bolo bývalo určiť presne jeho spoločenskú príslušnosť. Ale teraz, keď bol oblečený do starej, dlhým upotrebovaním zažlknutej košielky, už bol označený a zaznamenaný a razom bol na svojom pravom mieste, ako obecné, osirale dieťa z chudobinca, ako pokorný, polohladný, odstrčený a svetom blúdiaci nevoľník, ktorým každý opovrhuje a ktorého nik nepoľutuje.

Oliver nariekal rázne. A keby bol mohol vedieť, že je nežnej pečlivosti cirkevnej vrchnosti a dozorcov sverenou sirotou, bol by plakal snád' ešte väčšmi.

Hlava II.

Opis vzrastu, výchovy a stravovania Olivera Twista.

Nasledujúcich osem, alebo deväť mesiacov bol Oliver obeťou sústavného darebáctva a podvodu. Vychovávali ho údermi. Predstavenstvo chudobinca o hlade a biednom stave siroty podávalo zovrubné zprávy predstavenstvu cirkevnému, toto zase zasielalo dôstojné dotazy predstavenstvu chudobinca, keďže podľa matky nemal príslušnosť v „dome“, ktorý mal dať Oliverovi Twistovi potrebné zaopatrenie. Predstavenstvo chudobinca odpovedalo ponížene, že ho tam nemá. Cirkevné predstavenstvo zase veľkodušne a ľudomilne riešilo vec tak, že Oliver má byť „prenajatý“, alebo inými slovami, má byť poslaný filiálnemu, asi na tri míle vzdialenému chudobincu, kde asi dvadsať, alebo tridsať iných mladistvých previnilcov, ktorí prestúpili chudobinský zákon, sháňa po dlaždbách ústavu bez prílišného nasýtenia a odevu, pod materinským pohľadom staršej ženy, ktorá dozerá na týchto vinníkov za týždenný poplatok sedem a pol penny od hlavy. Sedem a pol penny týždenného poplatku od dieťaťa je slušnou odmenou; mohli by za ňu dostať o moc viac, ako práve len toľko, čo stačí k nedostatočne potešiteľnému uspokojeniu žalúdka. Táto staršia žena však bola múdrou a zkusenou osobou; vedela, čo je dobré deťom a o tom, čo slúži k jej dobru, mala tiež veľmi jasnú predstavu. Preto väčšiu časť týždennej potreby upotrebila pre seba a vzrastajúcej farskej generácii dávala o moc menej, ako bolo pre ňu pôvodne určené. V tomto svojom nesmierne nízkom chytráctve osvedčila sa, ako veľká experimentálna filozofka.

Všetkým je známa histórika o inom experimentálnom filozofovi, ktorý mal veľkú teóriu, podľa ktorej koň mohol žiť aj bez krmu, a ktorý to tak výborne dokázal, že jedného dňa našiel svojho koňa vystretého na slame, a koník by sa zaiste bol osvedčil, ako veľmi duchaplné a ostrovtipné zviera, keby práve dvadsiatimištyrmi hodinami pred tým, ako mal dostať prvý pohodlne osviežujúci, vzdušný zákusok, nebol zdochol. Na nešťastie Oliver bol sverený pre pokusnú filozofiu tejto ženy, jej ochrannej pečlivosti, účinnosť jej sústavy sprevádzal obyčajne podobný výsledok; keď v tom momente, keď si dieťa zvyklo jestvovať aj pri najmenšej dávke najslabšej živnosti, prihodilo sa v ôsmych prípadoch zpomedi desiatich, že dieťa ochorelo pre podvýživu a zimu, alebo sa popálilo pre neopatrnosť, buďto sa pridusilo; v niektorom z týchto prípadov biedné, drobné stvoreniatko obyčajne pošlo na druhý svet, aby sa tam stretlo s otcom, ktorého na tomto svete nikdy nepoznalo.

Ak sa o sirotu javil väčší záujem, ako obyčajne, na ktorú dozerali v posteli, alebo, ak bola smrteľne opálená, pri umývaní — hoc posledný posledný prípad bol veľmi zriedkavý, keďže v osade každé umývanie bolo zvláštnou udalosťou — komisia chcela deťom natĺcť do hlavy, aby nedávaly vzrušujúce otázky, lebo sa raz stalo, že farné deti chcely pripojiť svoje rebelantské podpisy ku výstrahe ostatných, ale táto odvážlivosť bola zamedzená na základe ranhojičovho dobrozdania a pedelovho svedectva. Prvý, hoc aj vždy pitval telo, nikdy nenašiel vo vnútornostiach (čo bolo ináč veľmi pravdepodobným), druhý však vždy dôsledne odprisahal to, čo si predstavenstvo ústavu žiadalo. Popri tom výbor robieval občas vychádzky do osady a predchádzajúci deň vždy poslal napred pedela, aby oznámil ich príchod. Keď prišli, deti boli aspoň na oko pekne očistené; a čo by chcel mať kto ešte viacej!

Nebolo možno očakávať, aby takáto hospodárska sústava priniesla nejaký mimoriadny a hojný výsledok. Keď sa Oliver Twist dožil svojich deviatych narodenín, bol bledým, slabuškým chlapčekom malej postavy, a útleho objemu. Ale príroda, alebo dedičnosť vštepily do Oliverovej hrudi dobrého a silného ducha, ktorý — vďaka skrovnej strave ústavu — mal

nadostač miesta k rozvoju, a možbyť, že tejto okolnosti mohol ďakovať, že sa dožil deviateho výročia svojho narodenia. Hocijako je to už, dost' na tom, že *mal* deviate narodeniny, ktoré prežil v uhoľnej pivnici vo vyberanej spoločnosti dvoch mladých gentlemanov, ktorí sa s ním zúčastnili ráznej pôtky, boli zatvorení a odsúdení ku krutému hladovaniu, keď Mrs Mannová, šľachetnú paniu domu, neočakávané predesil príchod Mr Bumblea, pedela, ktorý sa namáhal otvoriť dvierka zahradnej brány.

„Pre sväté milosrdenstvo! Ste to vy, pane Bumble?“ zvolala Mrs Mannová, vystrčiac z okna hlavu s dobre líčeným vytržením radosti. („Zuzka, prived' hore Olivera a tých dvoch ušmúľancov a umy ich dobre.“) „Moje srdce plesá, pane Bumble, aká som vskutku rada, že vás vidím!“

Pán Bumble bol tučným a cholerickým človekom, a miesto toho, aby na toto srdečné privítanie dal milú odpoveď, do malých dvierok praštil strašným úderom, a kopol do nich tak, ako to vie urobiť len pedel.

„Ach, myslím len na to,“ zvolala Mrs Mannová, vybehnúc von — kým chlapcov vyviedli hore. „Len tým, že je moja myseľ stále na to sústredená; len preto, že mám stále na ume tie drahé deti, mohlo sa stať, že som zabudla na to, že sú dvierka zdnuká zatvorené. Vstúpte, pane; len ráčte vstúpiť Mr Bumble, nech sa vám páči, pane.“

A toto pozvanie sprevádzala poklonou, ktorá by bola mohla pohnúť aj srdcom cirkevného predstavenstva, ale nemohla obmäkčiť — sluhu.

„Mrs Mannová, snád' si myslíte, že je to úctivý spôsob privítania,“ spýtal sa Mr Bumble, polapiac palicu, „keď necháte obecných úradníkov čakať pri zahradnej bráne, keď idú k vám vo veci farnosti, ktorá sa týka farných sirôt. Či viete o tom — ako by som to povedal — že ste parochiálnou povereníčkou, ktorú platia zo základinových peňazí?“

„Isteže, Mr Bumble, len som práve chcela niečo povedať tým drahým detičkám a je od vás vskutku veľmi milo, že k vôli ním prichádzate,“ odpovedala s veľkou poníženosťou Mrs Mannová.

Mr. Bumble mal o svojich rečníckych schopnostiach a o svojej dôležitosti, veľmi vysoký pojem. Rozvinul tamtie a bránil túto. Oddýchol si.

„Dobre, dobre, Mrs Mannová,“ odvetil pokojnejším tónom; „možbyť, že je tomu tak, ako vravíte; možbyť. Poďte dnuká, Mrs Mannová, prichodím úradne, a mám vám čosi povedať.“

Mrs Mannová zaviedla pedela do malej, tehloú dláždenej izby; ponúkla mu stolec; a jeho ohrnutý klobúk a palicu obradne položila pred neho na stôl. Mr Bumble utrel si pot, ktorý mu pri chôdzi vystúpil na čelo, s úľubou leštil svoj klobúk a usmieval sa. Áno, on sa usmieval. Aj pedelovia sú len ľuďmi; a Mr Bumble sa usmieval.

„Neurazte sa tým, čo vám chcem povedať,“ riekla s uchvacujúcou milotou Mrs Mannová. „Mali ste dlhú cestu, všakver? Inak by som sa o tom nezmieňovala. Nepriali by ste si nejakú tú kvapôčku, Mr Bumble?“

„Ani kvapky. Ani kvapky,“ odpovedal Mr Bumble, mávajúc dôstojne síce, ale milo, pravickou.

„Myslím, že si prajete,“ riekla Mrs Mannová, zbadajúc odmietavý tón a posunok, ktorým ho

sprevádzal. „Práve len kvapôčku, s trochou vody a s kúskom cukru.“

Mr Bumble si odkašľal.

„Nuž, práve len kvapôčku,“ vravela presvedčivo Mrs Mannová.

„A čo je to?“ tázal sa pedel.

„Nuž len to, čo musím mať v malom množstve v dome, aby som z toho mohla dať tým drahým dieťkam do kávy, keď im je nie dobre, Mr Bumble,“ odpovedala Mrs Mannová, otvárajúc v rohu chyže kredenc, a berúc odtiaľ sklenicu a pohár.

„Je to gin. Nechcem vás zavádzať, Mr Bumble, je to gin.“

„Mrs Mannová, dávate deťom kávu?“ spýtal sa Mr Bumble, sledujúc pohľadom zaujímavý proces miešania.

„Veď vy to viete, pane, že nemôžem hľadiť na utrpenie tých miláčkov,“ riekla ošetrovatelka.

„Nie,“ riekol Mr Bumble, „nie, vy nemôžete. Vy ste, pani Mannová, veľmi ľudskou ženou,“ (kým postavila sklienku). Pri najbližšej príležitosti vynasnaží sa, aby som sa o veci zmienil pred výborom, Mrs Mannová. (Pritiahol k sebe sklienku.) Vy cítite, ako matka, Mrs Mannová.“ (Smiešal gin s vodou.)

„S radosťou pripíjam na vaše zdravie, Mrs Mannová,“ a prehltol polovicu nápoja.

„A teraz už niečo úradne,“ riekol pedel, vytiahnuc v koži viazaný zápisník. „Dieťa, ktoré bolo pokrstené na meno Olivera Twista, dnes má deväť rokov.“

„Nech mu Boh žehná!“ prerušila ho Mrs Mannová, utrúc si ľavé oko krajom zásterky.

„A hoc aj bola ponúknutá odmena vo výške desiatich libier, ktorú dodatočne zvýšili na dvadsať libier, a hoc aj, povedal by som, veci bola venovaná najkrajnejšia pozornosť,“ — riekol Mr. Bumble, — „predsa sa nám nikdy nepodarilo zistiť jeho otca, miesto pobytu jeho matky, jej meno, a jej stav.“

Mrs Mannová pozdvihla s údivom ruky a po krátkom premýšľaní dodala: „A ako je to možné, že má predsa meno?“

„Snáď vy, Mr Bumble?!“

„Áno, ja, Mrs. Mannová; veď našich miláčkov pomenúvame podľa abecedného poriadku. Posledné písmeno bolo S, — Swibble, tak som ho nazval. Potom nasledovalo práve písmeno T, nuž som *ho* pomenoval Twistom. Najbližšie bude nasledovať Unwin, a potom Wilkins. Mená mám hotové až do konca abecedy a keď prídem po Z, začne sa to znova.“

„Ach, veď vy máte zrovna spisovateľské nadanie, pane!“ riekla Mrs Mannová.

„Dobre, dobre,“ riekol, lichotením zrejme potešený pedel; „a možbyť, že aj mám. Možbyť, že aj mám, Mrs Mannová.“ Dopil ginovú miešatinu a dodal: „Oliver je už príliš starý na to, aby tu mohol aj naďalej zostať; predstavenstvo rozhodlo, že sa musí vrátiť do ‚domu‘. Prišiel som

preto osobne, aby som ho ta zaviedol, ukážte mi ho hneď!“

„Hneď ho privediem sem,“ riekla Mrs Mannová, opúšťajúc tým cieľom miestnosť. A Olivera privedla jeho ochrankyňa čoskoro do izby bez kabáta síce, ale aj bez špiny, ktorá obyčajne halila jeho tvár a ruky, nakoľko už totiž mohla byť jediným umytím odstránená.

„Pokloň sa tomuto pánovi, Oliver,“ riekla Mrs Mannová.

Oliver sa poklonil, rozdeliac tento prejav zdvorilosti medzi sediaceho pedela a na stole položený ohrnutý klobúk.

„Nuž, chceš ísť so mnou, Oliver?“ riekol Mr Bumble vznešeným hlasom.

Oliver chcel povedať, že by s hockým šiel s veľkou ochotou, keď pohliadnuc do hora, zachytil pohľad Mrs Mannovej, ktorá stála za pedelovým kreslom a so zúrivým výrazom v zraku hrozila päťou. Pochopil hneď význam pokynu na jeho tele často vyprobovanej pästi a pri rozpomienke na ňu, táto urobila naň hlboký dojem.

„A či pôjde so mnou aj ona?“ spytoval sa úbohý Oliver.

„Nie, ona nemôže,“ vetil Mr Bumble, „ale veď ťa zavše navštívi.“ Pre chlapca toto nebolo príliš veľkým potešením. A hoc bol aj mladušký, predsa mal dosť smyslu pre to, aby vedel prejavíť bolestný pocit nad svojím odchodom. Chlapec sa nemusel veľmi namáhať, aby z očí vylúčil slzy. Hlad a nedávne zlé zachádzanie sú veľkými pomocníkmi toho, kto chce plakať; a Oliver plakal vskutku veľmi prirodzene. Mrs Mannová ho mnohonásobne polaskala, a čo Olivera ešte väčšmi potešilo, dala mu chlieb s maslom, aby, keď príde do chudobinca, nevyzeral príliš vyhladovelým. So skyvou chleba v ruke a so sirotincovou hnedou čiapkou na hlave, odchádzal Oliver v spoločnosti Mr Bumblea z biedneho domova, kde ani len jedno milé slovko, alebo nežný pohľad, neožiarili nikdy chmúrnosť jeho detských liet. A teraz, keď sa za ním zavrela brána, pustil sa do usedavého plaču. Svojich biednych, malých druhov musel zanechať v mizerii ústavu, tých, čo boli dosiaľ jeho jedinými priateľmi, a pocit osamelosti vo veľkom svete z počiatku zachvátil jeho detinské srdce. Mr Bumble sa poberal dlhými krokmi a malý Oliver, chytiac sa jeho zlatom vrubeného rukáva, cupkal vedľa neho, spytujúc sa za každou štvrt' míľou, či sú už blízko cieľa. Na tieto dotazy Mr Bumble odpovedal veľmi krátko a úsečne; lebo prechodná milota, ktorú ginová miešanina vie vzbudiť v daktorých hrudiach, sa už vyparila; a on zase bol sebedomým pedelom.

Oliver, sotva že bol štvrt' hodinu medzi múrami chudobinca, a sotva stačil dojesť druhú skyvu chleba, keď sa zase vrátil Mr Bumble, ktorý ho bol odovzdal do opatery starej ženy; a riekol mu, že sa hneď musí dostaviť pred výbor.

Oliver, nemajúc veľmi jasného poňatia o tom, čo je vlastne skutočný výbor, touto zvesťou bol rázne prekvapený a nevedel, či sa má smiať, alebo plakať. Avšak nemal času na premýšľanie, lebo mu Mr Bumble klepnul palicou po hlave, aby precítnul: druhý úder zas dal mu do chrbta, aby ho oživil. Potom ho vyzval, aby šiel s ním a zaviedol ho do priestrannej na bielo vyličenej miestnosti, kde okolo stola sedelo osem alebo desať pánov. Za vrch stola predsedal v kresle od ostatných o moc vyššie, veľmi tučný gentleman, veľmi okrúhlejší a červenej tvári.

„Pokloň sa výboru,“ riekol Bumble.

Oliver sotrel dve alebo tri slzy, ktorá mu kanuly z očí; a nehľadiac na výborníkov, ale na

stôl, šťastlivo sa im poklonil.

„Ako sa voláš, šuhaj?“ riekol gentleman vo vysokom kresle.

Oliver, pohľadom na toľkých pánov, bol preľaknutý a triasol sa na celom tele: pedel však dal mu druhý úder do chrbta, od ktorého sa pustil do plaču. Pre tieto dve príčiny odpovedal veľmi tichým a vážavým hlasom; preto jeden pán s bielou vestou mu povedal, že je blázonko. Bol to primeraný spôsob prebudiť jeho ducha a utíšiť jeho rozochvenie.

„Chlapče,“ riekol pán vo vysokom kresle, „počúvaj ma, dúfam, že vieš, že si sirotou?“

„Čo je to, pane?“ spýtal sa biedny Oliver.

„Hneď som si myslel, že je ten chlapec blázon,“ riekol pán s bielou vestou.

„Ticho!“ zvolal pán, ktorý pred tým vravel.

„Veď vieš, že nemáš otca, ani matky, že ťa doniesli do sirotinca? Nevieš?“

„Áno, pane,“ odvetil, horko zaplačúc, Oliver.

„Prečo plačeš?“ tázal sa pán s bielou vestou. A vskutku bolo to čosi mimoriadneho. Veď čože mohol chlapec docieľiť plačom?

„Dúfam, že sa každý večer modlievaš,“ vravel iný pán nevrlym hlasom, „a že sa ako kresťan modlíš za ľudí, ktorí ťa živia a starajú sa o teba?“

„Áno, pane,“ fňukal chlapec.

Pán, ktorý vravel na posledy, mal veru pravdu. Bolo by to vskutku veľmi kresťanské a obdivuhodné kresťanské tiež, keby sa tak Oliver bol modlil za ľudí, ktorí ho živili a oň sa starali. Ale on to nerobil, lebo ho tomu nenaučil nikto.

„Nuž, áno! Prišiel si sem, aby si bol vychovávaný, a aby si sa naučil nejakému užitočnému povolaniu,“ riekol červenolíci pán vo vysokom kresle.

„Zajtra ráno o šiestej začneš trhať z ľana chumáče,“ dodal ešte jeden z nich, v tej bielej veste.

Takto spojac tie dve dobrodenia v jeden postup trhania chumáčov, súc ponúknutý pedelom Oliver sa hlboko poklonil, a rýchlo sa vzdialil do veľkej miestnosti, kde na hrubej, tvrdej posteli s plačom zaspal. Aká krásna ilustrácia citných zákonov Anglie! Ktorá nechá svojich bedárov spať!

Chudíak Oliver! V svojej nezkúsenosti si myslel, keď spiac odpočíval v šťastnom nevšímaní si všetkého, čo sa okolo neho dialo, že výbor v ten istý deň dospel k rozhodnutiu, ktoré bude mať najväčší vliv na súdbu jeho budúcnosti. V skutku aj mal a bol takýto:

Členovia tohoto výboru boli všetko veľmi múdri a hlboko filozoficky založení ľudia; a keď svoju pozornosť obrátili na sirotinec, ihneď našli čosi, čo by obyčajní smrteľníci nikdy neboli objavili, tým menej takí úbožiaci, ako boli obyvatelia ústavu. Tento bol miestom určeným pre riadne zamestnávajúce nemajetnejších tried, kde sa celoročne za spoločné raňajky, obed, olovrant a večeru neplatilo nič; kde všetko bolo len bezplatným šťastím a nie prácou. „Ohó!“

povedal si výbor, tváriac sa veľmi povolane, „veď sme tu preto činiteľmi, aby sme urobili poriadok; a zavedieme ho hneď!“ Preto — keďže nechceli nikoho donucovať — ustálili pravidlo, že všetci chudobní ľudia boli postavení pred rozhodnutie, že buďto budú v „dome“ aj naďalej hladovať, alebo ho rýchlo opustia. Preto s takýmto výhľadom uzavreli s vodárňou smluvu na dodanie neobmedzeného množstva vody a s istým obchodníkom na občasné dodanie malého množstva ovsenej múky, aby tri razy denne rozdeľovali každému trochu kaše, krem toho dva razy do týždňa jednu cibuľu a v nedeľu pol žemle. Okrem toho podľa návrhu dám urobili ešte veľa iných múdrych a ľudomilných opatrení, ktoré nemusíme spomínať; podujali láskave rozvedenie chudobných manželov; a miesto toho, aby primáli manželov k tomu, aby, ako to predtým robili, vydržovali svoje rodiny, odňali im rodiny a urobili z nich starých mládencov, tým, že ich núdzným ženám poskytli prístrešie. Nemožno povedať, že koľko uchádzačov by sa bolo hlásilo o takúto podporu zo všetkých tried spoločenských, keby nebola bývala spojená s chudobincom; ale členovia výboru boli predvídavými ľuďmi a postarali sa o túto prekážku. Podpora bola nerozlučiteľne spojená s chudobincom a kašou a toho sa ľudia obávali. O šesť mesiacov pozdejšie, ako sa ta presťahoval Oliver Twist, systém bol v plnom prúde. Pre vzrast do soznamu prijatých a nevyhnutnosťou zaodenia všetkých chudákov, na ich vyhubnutých, bedárskych postavách šaty cele voľne svisaly, — no z počiatku to bolo skôr drahšie, ako lacnejšie.

Obyvatelia chudobinca boli práve tak vyhubnutí, ako chudáci; a výbor bol vo vytržení.

Jedáľňa pre chlapcov bola vo veľkej, kamennej sieni, na konci ktorej stál kotol: z ktorého bielou zásterou prepásaný kuchár, pri pomoci jednej alebo dvoch žien v čase jedenia varechou rozdeľoval kašu. K tomuto slávnostnému výkonu každý chlapec dostal cínový tanier na kašu a nič viac — vyjmúc príležitosti veľkých, verejných prejavov, keď k tomu dostal dve a štvrt' unce chleba. Taniere nebolo treba nikdy umývať, lebo ich chlapci lyžicami vyleštili celkom a keď tento výkon dokončili (ktorý nikdy netrval veľmi dlho, keďže lyžice boli skoro tak veľké ako taniere) sedeli, hľadiac uprene na kotol s takým dychtivým pohľadom, ako by chceli shltnúť aj tie tehly, z ktorých bol kotol postavený; stravujúc seba samých vášnivým ssaním prstov, hľadajúc pátrave kus vyšpl'achnutej kaše. Vo všeobecnosti chlapci mali chuť k jedlu.

Oliver Twist a jeho druhovia cez tri mesiace trpeli muky pomalého vyhladovania: až konečne pre hlad stali sa takými divými žralokmi, že jeden chlapec, ktorý bol na svoj vek priveľmi vyťahnutý, a na takúto vec nebol zvyknutý (lebo jeho otec mal malú vyvárňu), pred svojimi druhmi robil zahalené narážky, že keby najbližšie mal denne ešte o jeden tanier kaše viacej, musel by sa obávať, že v noci po prípade musel by prehltnúť chlapca, ktorý vedľa neho nocoval a bol veľmi slabým šuhajčekom. A hoci mal aj divé, hladné oči, chlapci mu predsa neopatrne dôverovali. Zadržali poradu; a ťahali žreb, kto má ísť po večeri ku kuchárovi a žiadať ešte viac kaše; a lós padol na Olivera Twista. Zavítal večer; chlapci si posadali na miesta. Kuchársky majster v svojej rovnošate postavil sa ku kotlu; jeho biedne pomocníčky sriadily sa za jeho chrbtom; kaša bola rozdelená; a biedne stravované deti musely odriekať dlhú modlitbu. Kaša zmizla; chlapci šeptali medzi sebou a kývali na Olivera, kým ho jeho najbližší susedia pošuchávali. Od hladu zúfalé, a pre strádania ľahostajné diet'a vstalo od stola a s tanierom a lyžicou v ruke pristúpilo ku kuchárovi a povzbudené akousi šialenou odvahou, rieklo:

„Prosím vás, pane, dajte mi ešte trochu!“

Kuchár bol tučný, zdravý človek, ale počujúc to, zbledol. Niekoľko chvíľ vyjavene hľadel na malého rebelanta a musel sa oprieť o kotol. Jeho pomocníčky ostaly údivom cele preľaknuté;

chlapcami zalomcoval strach. „Čo!?“ prehovoril konečne slabým hlasom kuchár.

„Prosím vás, pane,“ opakoval Oliver, „dajte mi ešte trochu!“ Kuchár namieril varechou na Oliverovu hlavu s tým úmyslom, že ho udre; potom ho však schvátil do ramien a hlasite volal na pedela.

Výbor mal práve slávnostné zasadnutie, keď Mr. Bumble vo veľkom vzrušení vrátil do siene a obrátiac sa na gentlemana vo vysokom kresle, riekol:

„Mr. Limbkins, odpustite, pane! Oliver Twist chcel ešte viac!“ To pohlo všetkými. Zdesenie sa javilo na všetkých tvárach.

„Ešte viac!“ riekol Mr. Limbkins.

„Utíšite sa, Bumble, a odpovedajte mi jasne. Dobre som rozumel, chcel ešte viac potom, ako zjedol večeru, rozdelenú podľa dietetických pravidiel?“

„Áno, on chcel, pane,“ vetil Bumble.

„Ten chlapec odvisne,“ riekol pán s bielou vestou. „Presvedčený som, že ten chlapec odvisne.“

Proti tomuto výroku gentlemana s bielou vestou neohradzoval sa nikto. Vzkrsla živá rozprava. Oliver bol ihneď zatvorený; a na druhý bolo na bránu pripevnené oznámenie, ktorým farnosť núkala Olivera Twista a päť libier odmeny tomu, kto si ho vezme, inými slovami: päť libier a Oliver Twist boli ponúknutí hociktorému mužovi alebo žene, kto by potreboval učňa k remeslu, alebo hociakému zamestnaniu. „V celom svojom živote nikdy som o ničom nebol tak pevne presvedčený,“ riekol pán s bielou vestou, keď nasledujúceho rána klepal na bráne a čítal vyhlášku: „v celom svojom živote nikdy som o ničom nebol tak pevne presvedčený, ako o tom, že to chlapčisko odvisne na šibenici.“

Bola by to predsa len vari odvážlivosť, keby som teraz rozprávku — predpokladajúc, že je zaujímavá — pokazil narážkami na to, či život Olivera Twista skončí vskutku takým násilným spôsobom, keď v nasledujúcom chcem práve dokázať, či pán s bielou vestou mal pravdu a či nie.

Hlava III.

Zkazka o tom, ako bol Oliver Twist veľmi blízky tomu, aby dostal také miesto, ktoré nemalo byť sinekúrou

O týždeň po bezbožnom a profánnom útoku, ktorý spáchal Oliver tým, že sa odvážil žiadať ešte viacej kaše, bol zatvorený do väzenia, tmavej a osamelej miestnosti, ktorá bola určená múdrosťou a milosrdenstvom výboru, a zdá sa to hneď na prvý pohľad nepravdepodobným predpokladať, že keby tak Oliver pred proroctvom pána s bielou vestou, ktorý bol prejavil taký múdry a jedinečný charakter, bol zachoval primeranú úctu, že nebol by upevnil jeden koniec vreckovky na dajaký klin v stene a na druhý koniec by sa nebol obesil.

Vykonanie tejto možnosti však prekážala mu okolnosť, že vreckovka bola prepychovým predmetom, ktorý na základe rozhodného, pečaťou opatreného, výborom na slávnostnom zasadnutí vyneseného zákazu, mal byť na všetky budúce časy a veky odňatý od nosov chudoby. V mladosti a detskom veku stretal sa Oliver vždy s množstvom prekážok; plakal žalostne celý deň a keď sa priblížila šera, zdĺhavá noc, rozprestrel svoje rúčky pred oči, aby sa tak ubránil tme a schúlil sa do kúta, pokúšal sa spať: s času na čas prebúdza sa so strachom a triaškou a pritúliac sa čím tesnejšie ku stene, ako by mu jej tvrdosť a chlad mohli poskytnúť záštitu v tme a opustenosti. Ba, čo nepredpokladal ani len nepriateľ tohoto „systému“, v čase tejto samoväzby Oliverovi bolo odňaté aj dobrodenie náboženského cvičenia, radosť zo spoločnosti, alebo príležitosť náboženskej útechy. K vôli poriadku však, keďže bolo pekné a chladné počasie, bolo mu dovolené umývať a očisťovať sa každé ráno na kamennom dvore pod pumpou v prítomnosti Mr. Bumblea, ktorý mal prekaziť jeho nachladnutiu, čo by mu pri opätovnom oblievaní mohlo zapríčiniť hučanie v ušiach a preniknúť jeho celú sústavu. Každý druhý deň miesto spoločnosti zaviedli ho do miestnosti, kde jedli chlapci a tam ho pre verejnú výstrahu a odstrašujúci príklad ubičovali. Nakoľko mu bola odopretá príležitosť náboženskej úľavy, toho dôkazom je, že v čase modlenia ho vsotili do tej istej miestnosti a bolo mu dovolené pociťovať a osviežiť svojho ducha modlitbou chlapcov, ktorá obsahovala, vynikajúcimi členmi výboru složený zvláštny dodatok, v ktorom deti prosily, aby boly dobré, ctnostné, spokojné, poslušné a zachránené od hriechov a prestúpení Olivera Twista: ktorému modlitba zrejme pripisovala, že stojí pod výhradným vlivom a ochranou mocností zla, ba jeden odsek vravel zrovna o nástrahách samého diabla.

V jedno ráno, keď sa Oliverove veci nachodily v takomto šťastnom a utešenom stave, stalo sa, že kominár, Mr. Gamfield, poberal sa dolu High Streetom, premýšľajúc hlboko o spôsobe, ako by mohol zaplatiť zaostané nájomné, ku složeniu ktorého rázne ho nútil jeho domáci pán. Ale ani to najfantastickejšie ocenenie hospodárskeho stavu jeho financií nemohlo Mr. Gramfieldovi vyniesť žiaducnych päť libier, a keď vo zvláštnom aritmetickom zúfalstve striedave bičoval svoj um a svojho osla, prechodiac okolo chudobinca, zrazu zazrel na bráne oznámenie.

„Hô!“ zvolal Mr. Gramfield. Jeho osol bol práve ponorený do hlbkej dumy a veľmi sa počudoval, lebo sa pravdepodobne domnieval, že ho pohostia jedným, alebo dvoma kusmi repy, keď dve sadzami naplnené vrecia, ktorými bol malý vozík obťažovaný, dovezie na miesto, a preto bez toho, aby bol na vedomie vzal veliteľský rozkaz svojho pána, poberal sa pohodlne napred.

Mr. Gramfield bručal, divo kľajúc oslovi a menovite jeho zraku; a pobehnúc za ním, udrel ho

po hlave tak, že keby tento úder bol dopadol ne inú hlavu, iste by ju bol rozdrtil. Schytil hned' opraty a rázne trhol úzdou, upozorniac ho šľachetne, že nie je svojim pánom, a takto ním otočiac udrel ho ešte raz po hlave, aby ho na ten čas, kým sa vráti, ohlušil; zvršiac svoju argumentáciu, popošiel hore ku bráne, aby si prečítal oznámenie.

Pri bráne stál pán s bielou vestou, rukami na chrbte založenými, aby, keď sa už zbavil hlbokých dojmov, ktoré sa ho dotkli v zasedacej sieni, a súc svedkom malej dišputy, ktorá sa odohrala medzi Mr. Gamfieldom a jeho oslom, radostne sa usmieval, keď videl, že sa Mr. Gamfield približuje, aby si prečítal úradnú listinu, lebo hned' zistil, že on je práve tým majstrom, akého potrebuje Oliver Twist. Mr Gamfield, keď prečítal dokument, sa tiež usmieval; ved' päť libier bol práve ten obnos, ktorý si želaný; a znajúc stravu chudobinca, hned' si aj predstavil, že chlapec, s ktorým tých päť libier súviselo, bude takým útlým chlapčekom, ktorý sa hodí zrovna ku čisteniu kachiel. Oznámenie si ešte raz prehláskoval od začiatku až do konca a potom žmoliac v rukách čiapku, pokorne oslovil pána s bielou vestou:

„Tohoto chlapca chce dať farnosť za učňa?“ riekol Mr. Gamfield.

„Tak je, človečku,“ riekol, blahosklonne sa usmievajúc, pán s bielou vestou.

„A čo je s ním?“

„Ak ho chce dať farnosť v dobrom, váženom kominárskom závode vyučiť peknému a príjemnému remeslu,“ riekol Mr. Gamfield, „bol by som ochotný vziať ho, lebo práve potrebujem učňa.“

„Poďte dnuká,“ riekol pán s bielou vestou.

Mr. Gamfield šiel klátivým krokom k oslovi, aby ho ešte raz udrel po hlave a zatiahol opratami, ako na zábezpeku, aby v jeho neprítomnosti neušiel, potom nasledoval pána s bielou vestou do tej izby, v ktorej ho Oliver prvý raz videl.

„Je to špinavé remeslo,“ riekol Mr. Limbkins, keď Gamfield ešte raz opakoval svoje želanie.

„Niekoľko mladých chlapcov sa predtým zadusilo v komínoch,“ riekol iný pán.

„To bolo zapríčinené tým, že slamu navlhčili prv, ako ju zapálili v komíne, aby chlapci museli sísť dolu,“ riekol Gamfield; „to je len dym a nie plameň; dym je len na to, aby chlapec sliezol dolu a potom lepšie spal, čo má beztak veľmi rád. Pánovia, chlapci sú veľmi tvrdošijné a lenivé stvorenia a nič ich natoľko nepohne k rýchlemu sostupu, ako plameň. Páni moji, to je tiež ľudské, lebo keby pridlho ostali v komíne, oškvrtili by si nohy a potom by sa pri tom aj náležite spotili.“

Tak sa zdalo, že pán s bielou vestou sa na tomto vysvetlení veľmi dobre bavil; ale jeho dobrú vôľu čoskoro pretrhol pohľad pána Limbkinsa. Potom výbor prikročil k užšej porade niekoľko minút trvajúcej a rokoval tak, aby slová „zabezpečenie výdavkov“, „presné nahliadnutie do účtov“, „uverejniť tlačou zprávu“, boly jasne slyšateľné, pravdepodobne preto, lebo ich s veľkým dôrazom veľmi často opakovali.

Šepkanie konečne prestalo a keď si členovia výboru znovu posadali na miesta, riekol Mr. Limbkins:

„Rokovali sme síce o vašom návrhu, ale ho neprijímame.“

„Vôbec nie,“ riekol pán s bielou vestou.

„Rozhodne nie,“ dodali ostatní členovia.

Keďže Mr. Gamfieldovi prichodilo brániť sa proti výčitke, že zapríčinil zadusenie už troch alebo štyroch chlapcov, tak sa mu zdalo, že snáď táto nezávažná okolnosť, ktorú si asi výbor vzal do hlavy, mohla mať vliv na rozhodnutie. Pri obvyklom spôsobe rokovania výboru priaznivý výsledok obchodu bol veľmi nepravdepodobný a hoc si aj Mr. Gamfield neprial, aby sa ohrievaly o ňom pred tým povedané chýry, žmoliac čiapku, predsa sa len veľmi pomaly vzdáľoval od stola.

„Tak mi ho nenecháte, pánovia?“ riekol Mr. Gamfield, zastaviac sa v blízkosti dvier.

„Nie,“ vetil Mr. Limbkins; „a konečne, keď je to beztak špinavé remeslo, myslíme, že mali by ste vziať o niečo menej, ako je nami núkaná odmena.“

Tvár Mr. Gamfielda sa rozšírila, keď sa rýchlym krokom vrátil ku stolu a riekol:

„Koľko dáte, pánovia? Nebuďte príliš tvrdými proti chudobnému človeku. Koľko dáte?“

„Povedal by som, že tri libry a desať šilingov je úplne dost,“ riekol Mr. Limbkins.

„Desať šilingov je priveľa,“ riekol pán s bielou vestou.

„Nuž,“ riekol Gamfield; „vravím, štyri libry, pánovia. Vravím, štyri libry a vy sa ho zbavíte nadobro. Tak!“

„Tri libry desať,“ neochvejne opakoval Mr. Limbkins.

„Nože rozdeľme, pánovia, ten rozdiel,“ riekol Gamfield. „Tri libry pätnásť.“

„Ani haliera viacej,“ znela neochvejná odpoveď Mr. Limbkinsa.

„Pánovia, ste proti mne zúfale tvrdí,“ riekol Gamfield váhavo.

„Ah! To je nesmysel,“ riekol pán s bielou vestou.

„I tak je priveľmi lacný, nie to ešte celú odmenu. Vezmite si ho, vy vetroplach! Ten chlapec sa práve pre vás hodí. Veď je to všetko jedno, či sa zadusí teraz alebo pozdejšie: nech mu to slúži k zdraviu; aspoň jeho strava nebude tak drahá, veď sa nevedel nasýtiť od svojho narodenia. Ha! ha! ha!“

Mr. Gamfield pohliadol šelmovsky do tváří okolo stola sediacich pánov, a zbadajúc úsmev na všetkých, aj sám sa pomaly pustil do smiechu. Obchod bol uzavretý. Mr. Bumble bol hneď uvedený, že Oliver Twist k vôli preskúmaniu má byť ešte popoludní predvedený pred magistrát, kde má byť aj smluva podpísaná.

Na základe uzavretia výboru malý Oliver k svojmu najväčšiemu počudovaniu a zdeseniu, bol z väzenia prepustený, a bolo mu nariadené, aby si obliekol čistú košeľu. Sotva dokončil tento neobvyklý telocvičný výkon, Mr. Bumble mu vlastnoručne priniesol nádržku kaše a sviatočný prídok dvoch a štvrt' unci chleba. Od tohoto ohromujúceho pohľadu Oliver začal žalostne plakať: mysliac si — čo bolo dost prirodzeným — že sa výbor musel dohodnúť na

tom, že k vôli nejakému užitočnému cieľu bude musieť byť zabitý, bo inak by ho tak hojne nekrmili.

„Nevyplač si oči na červeno, Oliver, ale pojedz svoj pokrm a buď vd'ačný,“ riekol Mr. Bumble tónom dojemnej namyslenosti. „Máš sa stať učňom.“

„Učňom! Učňom, pane!“ riekol trasúci sa chlapec.

„Áno, Oliver,“ riekol Mr. Bumble; „keď už nemáš príbuzného, prišiel jedon, tebe tak otcovsky naklonený, dobrý a láskavý pán, aby si ťa vzal za učňa, uviedol ťa do života a urobil z teba človeka: hoc aj výdavky farnosti robia tri libry a desať! — tri libry a desať — Oliver! Sedemdesiat šilingov, stoštyridsať sixpencí! — a to všetko za zlú sirotu, ktorú nemiluje nik.“

Keď Mr. Bumble urobil malú prestávku, aby si oddýchol po tejto úctu vzbudzujúcim hlasom povedanej prednáške, dolu lícami úbohého chlapca, ktorý žalostne vzlykal, kanuly slzy.

„Pod,“ riekol Mr. Bumble menej slávnostným hlasom, lebo následkom účinku, ktorý vzbudila jeho výmluvnosť, bol vnútorne uspokojený. „Pod, Oliver, utri si rukávom kabáta oči a neslz do kaše; to je nesmyselný čin, Oliver.“ A vskutku aj bol, veď v kaši už bolo dosť vody.

Na ceste ku magistrátu Mr. Bumble poučoval chlapca, ako sa má chovať, že má byť veľmi šťastný; a keď sa ho ten pán bude spytovať, či chce byť učňom, musí povedať, že bude ním neobyčajne rád; Oliver sľúbil, že vyplní obidva rozkazy, tým skôr, lebo Mr. Bumble v svojom šľachetnom napomínaní prezradil, že keby ich presne nesledoval, stalo by sa s ním niečo také, čo ani len vysloviť nemožno. Keď prišli na magistrát Olivera nechali v malej miestnosti o samote, a Mr. Bumble mu prikázal, že má tu čakať, kým sa pre neho nevráti.

Chlapec tu čakal s prudko bijúcim srdcom pol hodiny a keď si trochu odpočinul, Mr. Bumble čoskoro vstrčil hlavu bez ohrnutého klobúka a riekol nahlas:

„Teraz už pod' k pánovi, môj drahý Oliverko!“ Keď to Mr. Bumble vyslovil, vrhol na neho zasmužilý a prísny pohľad a dodal hundravo-tlumeným hlasom: „Pamätaj na to, čo som ti povedal, ty mladý naničhodník!“

Oliver pri tomto po istú mieru odporujúcom spôsobe oslovenia hľadel nevinne do tvári Mr. Bumblea, ale tento pán sa o to nestaral, zaviedol ho hneď do susednej miestnosti, dvere ktorej boli otvorené. Bola priestranná sieň s veľkými oblokmi. Za písacím stolom sedeli s napúdrovanými hlavami dvaja starí páni, jedon z nich čítal noviny, kým druhý pomocou okuliarov do želvovej obruby vsadených prezeral pred ním ležiaci malý kus pergamentu. Mr. Limbkins stál na jednej a Mr. Gambfield s trocha prebledlou tvárou na druhej strane stola; kým dvaja alebo traja ľudia hrubého pohľadu vo vysokých čižmách, hľadeli vôkol. Starý pan s okuliarmi podriemkával nad malým kusom pergamentu; po krátkej pauze Mr. Bumble zaviedol Olivera ku stolu.

„To je ten chlapec, vak milosť,“ riekol Mr. Bumble.

Starý pán, ktorý čítal noviny, na chvíľu zdvihol hlavu a druhého starého pána potiahol za rukáv, na čo sa tento prebudil. „Ach, to je ten chlapec?“ riekol starý pán.

„To je on, pane,“ vetil Mr. Bumble. „Pokloň sa pred magistrátom, môj drahý.“

Oliver sa spamätal a urobil najkrajšiu poklonu, akú len vedel, v počudovaní uprel zrak na parochňu predstaveného magistrátu, lebo si myslel, že sa všetci členovia výborov narodili s bielou šticou na hlave, na základe čoho boli úradníkmi od kolísky.

„Dobre,“ riekol starý pán, „dúfam, že budeš rád kominárom?“

„On je do toho celý zaľúbený, vaša milosť,“ riekol Mr. Bumble a stranou poštípal Olivera, aby mu nejako neprišlo na um povedať, že nebude.

„A *chce* byť kominárom?“ spýtal sa starý pán.

„Keby sme ho chceli zajtra zaviesť niekam, aby sa učil inému remeslu, iste by nám hneď ušiel, vaša milosť,“ odpovedal Mr. Bumble.

„A tento človek má byť jeho majstrom — vy pane — budete sa o neho dobre starať, budete ho dobre křmiť, a dáte mu všetko, čo potrebuje, dáte?“ vravel starý pán.

„Keď raz niečo rieknem, tak to aj urobím,“ odpovedal vzdorovite Mr. Gamfield.

„Máte tvrdú reč, ale zdáte sa byť statočným a dobrosrdečným človekom,“ riekol starý pán: obrátiac okuliare tým smerom, kde stál kandidát s Oliverom súvisiacej odmeny, ktorého darebácka tvár javila zrejmú pečať krutosti. Ale predstavený magistrátu bol poloslepý a polodetinský, a rozumný človek nemohol od neho očakávať, že vôkol seba spozoruje to, čo iní ľudia zbadajú.

„Dúfam, že som, pane,“ riekol Mr. Gamfield a zagánil škaredým pohľadom.

„Nepochybujem o tom, že ste, priateľu,“ vetil starý pán. Upevnil si na nose okuliare a hľadal kalamár.

Bol to rozhodujúci moment v Oliverovej životnej súdne. Keby bol býval kalamár tam, kde starý pán myslel, že je, bol by doň namočil pero a Oliver by bol ztade letel priamo preč, ale keď kalamár nebol pred jeho nosom, preto — čo je ináče samozrejmé — hľadal ho po stole bez toho, aby ho bol našiel a pri hľadaní pozrel priamo pred seba a jeho uprený zrak utkvel na bledej a ustrašenej tvári Olivera Twista: ktorý popri všetkých povbzudzujúcich pohľadoch a pokynoch Bumbleových, pozoroval odstrašujúci obličaj svojho budúceho majstra s miešaným, príliš makavým výrazom úcty a strachu, že ho musel pochopiť čo priam i poloslepý predstavený magistrátu. Starý pán sa zarazil, položil pero a pohliadol s Olivera na Mr. Limbkinsa, ktorý sa namáhal urobiť prívetivú tvár ľahostajného človeka.

„Syn môj!“ riekol starý pán, nakloniac sa cez stôl. Pri týchto slovách sa Oliver zachvel, čo mu musíme odpustiť, lebo boly milo povedané a cudzie zvuky človeka zastrašia. Triasol sa od strachu a pustil sa do plaču.

„Syn môj!“ riekol starý pán, „si bledý a ustrašený. Čo sa stalo?“

„Postavte sa od neho trocha ďalej, pedel,“ riekol druhý predstavený, odložiac stranou noviny a s výrazom záujmu naklonil sa vpred. „A teraz nám povedz, šuhaj, čo je toho príčinou a neboj sa.“

Oliver klesol na kolená a soplúc ruky, prosil, aby ho poslali nazad do tmavej miestnosti — aby ho nechali hladovať — aby hoc aj zabili, ak sa im páči — len aby ho neposielali s týmto

hrozným človekom.

„Dobre!“ riekol Bumble, zvedajúc ruky a obracajúc oči s najdojemnejšou obradnosťou. „Tak dobre! Oliver, zpedzi všetkých lživých a falošných sirôt, ty si najbezočivejšou.“

„Držte jazyk za zubami, pedel,“ riekol druhý starý pán, keď Mr. Bumble vyslovoval tieto zvláštne prímenia.

„Prosím vašu milosť za odpustenie,“ riekol Mr. Bumble, pochybujúc o tom, či vskutku dobre rozumel. „Ráčili ste snád' mne povedať niečo, vaša milosť?“

„Áno, držte jazyk za zubami!“

Mr. Bumble zostal ako omráčený. Pedelovi rozkazovať, aby držal jazyk za zubami! To bola morálna revolúcia! Starý pán so želvovými okuliarmi pozrel na svojho druha; ten kývnul významne.

„Odpierame podpísať túto smluvu,“ riekol starý pán: a ako to povedal, mrštil stranou kúskom pergamentu.

„Dúfam,“ koktal Mr. Limbkins. „Dúfam, že si magistrát neutvorí mienku o vedúcich nášho ústavu na základe nestatočného svedectva nezodpovedného dieťaťa, a nebude si myslieť, že sú hodní trestu.“

„Predstavených úradu nepožiadali o to, aby o tejto veci vyslovili mienku,“ riekol druhý starý pán bridko.

„Chlapca zavediete späť do chudobinca a zaobchodte s ním vládne. Tak sa zdá, že to potrebuje.“

V ten istý večer pán s bielou vestou bol rozhodne a pozitívne presvedčený nielen o tom, že Olivera raz obesia, ale že ho prv v žalári vypitvú a rozštvrtia. Mr. Bumble potriasal hlavou a hovoril, že by si priať, aby sa všetko dobre skončilo, na čo Mr. Gamfield odpovedal, že želal by si, aby prišiel k nemu; a hoc aj vo veľkej čiastke súhlasil s pedelom, predsa sa mu zdalo, že je to želaním opačného obsahu.

V druhé ráno ešte raz oznamovali verejnosti, že Olivera Twista možno znova prenajať, a že každému, kto si ho vezme, vyplatia päť libier odmeny.

Hlava IV.

Na iné miesto ponúknutý Oliver prvý raz vstupuje do verejného života.

Vo všetkých rodinách je obyčajne zvykom, keď pre dorastajúceho chlapca primerané a výhodné miesto nájsť nemožno, že ho pošlú na more. Výbor napodobňujúc tento múdry a blahodarný príklad, radil sa o tom, že Olivera Twista pošle na námornú, obchodnú loď, ktorá je určená pre nejaký nezdravý prístav. Namysleli si, že je to najlepšia vec, ktorú s ním môžu urobiť. Bolo pravdepodobné, že nejaký námorník, keď raz bude zlej vôle, zbije ho na smrť, alebo v niektoré poobedie železným drúkom rozdrví mu lebku; takéto zábavy u ľudí tejto vrstvy, ako je to všeobecne známe, sú veľmi obľúbené a bežné. Výbor vedel o viacerých takýchto prípadoch a z tohoto ohľadu mohla sa im namanúť k tomuto kroku priaznivá príležitosť. Preto prišli k tomu náhľadu, že jedinou možnosťou zaopatriť Olivera bude, keď ho bez ďalšieho váhania vystroja na more.

Vyslali tedy Mr. Bumbleho, aby predbežne skúmal, či sa nenašiel nejaký kapitán alebo niekto, kto by chcel vziať so sebou cele opusteného chlapca. Keď sa vracal do chudobinca, aby oznámil výsledok svojho pátrania, pri bráne stretol sa s významnou osobnosťou pána Sowerberryho, ktorý bol rakvárom a mal aj pohrebný závod.

Mr. Sowerberry bol vysoký, vyziably človek so širokými plecami, oblečený do čiernych, ošúchaných šiat, mal pooprávané bavlnené punčochy tej istej farby a črievice, na tie sa už ani nepýtajte. Ťahy jeho tvári prirodzene neboli naladené k úsmevu, ale vo všeobecnosti vládla nimi akási profesionálna veselosť. Mal elastický krok a jeho obličaj vravel o vnútornom pokoji, keď šiel oproti Mr. Bumbleovi a srdečne mu potriasal ruku.

„Bral som mieru pre dve ženy, ktoré včera večer umrely,“ vravel podujímateľ.

„Mr. Sowerberry, vy budete šťastným človekom,“ vravel pedel, keď do núkanej tabačnice, ktorá bola malým, vtípnym modelom rakvy, kládol svoj palec a ukazovák. „Vravím, budete ešte šťastným človekom, Mr. Sowerberry,“ opakoval Mr. Bumble, klepkajúc priateľsky palicou na rameno podujímateľa.

„Myslíte?“ vravel podujímateľ spôsobom, ktorý túto možnosť zpoľa pripúšťal a zpoľa odmietal. „Výborom povolené ceny sú veľmi nízke, Mr. Bumble.“

„Podľa toho, aké sú rakvy,“ vetil pedel blízky smiechu práve tak, ako úradnej blahosklonnosti.

Mr. Sowerberryho to asi poštekli, alebo si snád' myslel, že ho štekli, preto sa nepretržite smial. „Dobre, dobre, Mr. Bumble,“ vravel konečne, „netreba podceňovať fakt, že od toho času, ako je uvedený nový spôsob výživy, rakvy sú o moc užšie a plytkejšie, my však musíme niečo aj vyrobiť, Mr. Bumble. Dobré drevo je drahý tovar, pane; a všetky železné rukoväte prichodia cez kanál z Birminghamu.“

„Dobre, dobre,“ vravel Mr. Bumble, „každé remeslo má nie len líce, ale aj rub. A čistý zisk je predsa prípuštný.“

„Iste, iste,“ vetil podujímateľ, „a prečo by som sa mal namáhať, keby som z niečoho nemal mať aj zisk, a konečne tá moja chvatná práca má aj výsledok — hi, hi, hi.“

„Tak je,“ riekol Mr. Bumble.

„Musím povedať,“ pokračoval podujímateľ, shrňujúc beh pozorovaní, ktorý prerušil pedel, „musím povedať, Mr. Bumble, že sa musím smieriť ešte s jednou nevýhodou, že totiž všetci silní ľudia rýchlo hynú. Ľudia, ktorí sa lepšie mali, a cez dlhé roky splátky riadne platili, boli medzi prvými, čo klesli, akonáhle prišli do ‚domu‘; a dajte si povedať, Mr. Bumble, že tri-štyri palce mimo rozpočtu do zisku urobia veľkú diery; menovite, keď sa človek musí starať aj o rodinu.“

Keď to Mr. Sowerberry prednášal, tváril sa veľmi indignovane, ako utrápený človek. Mr. Bumble cítil, že vzhľadom na česť farnosti bolo by vhodné vravieť o inom predmete. A keďže jeho myseľ sa hlavne zapodievala s Oliverom Twistom, preto sa tento stal témou jeho ďalšej úvahy.

„Nenašiel by sa,“ vravel Mr. Bumble, „náhodou niekto, kto by potreboval chlapca? Máme učňa, ktorý je nám na ťarchu, ako nejaký mlynský kameň, povedal by som je to taký farný hrtan. Pospolite rečeno, Mr. Sowerberry, pospolite rečeno!“ A keď Mr. Bumble vravel, palicou zamával smerom ku oznámeniu a troma ráznymi údermi označil slová „pať libier“, ktoré boli vytláčené rímskymi číslicami ohromných rozmerov.

„Tisíc hrmených,“ riekol podnikateľ, chytiac Mr. Bumbleho za zlatom vrúbený límeč úradnej rovnošaty, „práve o tejto veci som chcel s vami vravieť. Milý môj — nože povedzte mi, aký je to utešený gombík, Mr. Bumble, ani som ho dosiaľ nebadal.“

„Áno, je vskutku pekný,“ riekol sluha, pozerajúc hrde na dol na veľké mosadzné gombíky, ozdobujúce jeho kabát. „Je na nich ten istý odznak, ako na farnej pečiatke — milosrdný Samaritán uzdravuje chorého, doráňaného človeka. Tento kabát, dostal som, ako novoročný dar od výboru, Mr. Sowerberry, a obliekol som si ho prvý raz ku pohrebu úbohého remeselníka, ktorý umrel o polnoci pod návratím.“

„Pamätám sa,“ riekol podujímateľ. „Sbor sudcov ustálil, že umrel na prestydnutie a pre nedostatok životných potrieb, či nie?“

Mr. Bumble prikývnul.

„Potom vydali, tuším, oznámenie,“ vravel podnikateľ, „a k vôli dojímavosti pridali niekoľko slov, že keby predstavený chudobinca —“

„Čušte! Šialenosť!“ prerušil ho pedel. „Keby tak výbor mal počúvať na každý nezmysel, ktorý povie povrchný a nevšímavý sudca, mali by veru hodne práce.“

„Máte pravdu,“ riekol podnikateľ, „mali by veru.“

„Sudcovia sú,“ vravel Mr. Bumble, zľahka podchytiac palicu, ako to robieval, keď ho schvátilo vzrušenie, „sudcovia sú nevychovaní, pospolite rečeno, biedni plazi.“

„Veru sú,“ vravel podnikateľ.

„Nemajú nijakých, ani filozofických, ani politicko-hospodárskych vedomostí,“ vravel pedel, lusknúc pohrdlivo prstami.

„Nemajú,“ prisvedčil podnikateľ.

„Prajem si, aby sme aspoň na dva-tri týždne dostali do nášho ‚domu‘ sudcov neodvislých,“ vrazil pedel, „pravidlá a úpravy výboru by čoskoro zničily ich ducha.“

„Čo vás po nich,“ vetil podnikateľ, usmievajúc sa presvedčene, aby stíšil vzrastajúci hnev rozhorčeného farného sriadenca.

Mr. Bumble podvihol svoj ohrnutý klobúk; vyňal z neho vreckovku a sotrel si kropaje znoja, ktoré sa perlily na jeho čele, potom si zase položil klobúk na hlavu a obrátiac sa k podnikateľovi, riekol miernejším hlasom:

„Tak, čo bude s chlapcom?“

„Nuž,“ vetil podnikateľ, „ved' viete, Mr. Bumble, že na podporu chudobných platím značnú časť.“

„Hm,“ odpovedal Mr. Bumble. „Dobre?“

„No!“ vetil podnikateľ, „myslím si, že keď toľko platím, mám právo nárokovať si od nich čím viacej, Mr. Bumble, a sem-tam — myslím, že si chlapca vezmem.“

Mr. Bumble vzal podnikateľa za ruku a viedol ho do „domu“. Pán Sowerberry sotrvál asi päť minút v uzavretom zasadnutí výboru, ktorý uzavrel, že Oliver má ísť k nemu ešte v ten istý večer „na prábu“, a tento výraz, nakoľko šlo o farného chránenca, znamenal toľko, že ak patričný majster po krátkom zkušobnom čase zistí, že môže na chlapca navaliť hodne práce bez prílišného prekrmovania, môže si ho podržať celý rad rokov a robiť s ním, čo sa mu len páči.

Keď v ten istý večer malého Olivera predviedli „gentlemanovi“ a keď mu dali na vedomie, že má hneď ísť ku rakvárovi a ak by nebol spokojný s postavením, alebo sa zasa vrátil do chudobinca, že poslali by ho na more, kde by ho prípadne — ako sa to už stáva — utopili, alebo prizabíli úderom do hlavy; Oliver neprejavil priveľké pohnutie, preto ho nazvali zatvrdilým, malým nezbedníkom a rozkázali Mr. Bumblemu, aby ho hneď odviedol.

Hoci to bolo veľmi prirodzeným, že výbor pred celým svetom upadol do mravného pohoršenia a úžasu pri každom nedostatku citovej ušľachtlosti, v tomto zvláštnom prípade ostal cele bez seba. V skutočnosti však fakt bol ten, že Oliver mal až priveľa citu a bol na najlepšej ceste, že pre zlé zachádzanie, akého sa mu ušlo v chudobinci, bude zničený na celý život. Novinu o svojej súdbe vypočul v úplnom mlčaní a majúc v ruke batožinu, o ktorú sa starať nebolo priťažko, keďže všetko jeho imanie bolo stisnuté do štvorhrannej škatule z hnedého papiera, majúcej rozmer pol stopy dĺžky a tri palce hĺbky — stiahol si čiapku na oči a znovu sa chytiac Mr. Bumbleho rukáva, bol týmto hodnostárom odvedený na javište nového utrpenia.

Za nejaký čas Mr. Bumble viedol Olivera bez akejkoľvek poznámky, pedel kráčal s hlavou veľmi vzpriamenou, ako to sluhovia vždy robia; a keďže bolo veľmi veterno, malý Oliver bol cele zahalený krýdlami Bumbleho kabáta, ktoré pri každom zdmení odhalovaly jeho bielu vestu a hnedé, baršúnove nohavice. Keď sa priblížili ku konečnému cieľu, Mr. Bumble predsa to uznal za dobré pozrieť na Olivera, či je chlapec v dobrom poriadku, súci k prehliadke u nového majstra. A keď zistil, že je, Mr. Bumble s výrazom milostivého ochrancu obrátil sa ku chlapcovi a riekol:

„Oliver!“

„Áno pane,“ vetil tichým, chvejúcim sa hlasom Oliver.

„Odhrňte si čiapku s očú a zdvihnite hlavu.“

Oliver hneď urobil to o čo ho žiadali, a slobodnú ruku briskne pozdvihol k očiam. Keď pozrel na svojho sprievodcu objavila sa v nich slza. A keď Mr. Bumble prísne pozrel na neho, skanula po jeho líkach. Potom za ňou nasledovala iná a zase iná. Dieťa sa marne namáhalo, aby potlačilo plač. Vyprostiac druhú ruku z ruky Mr. Bumbleho, prikryl si tvár obidvoma dlaňami a nariekal, kým slzy presiakly cez jeho tenké, kostnaté prsty.

„Dobre!“ zvolal, na chvíľku sa zastaviac, Mr. Bumble a vrhol na svoje malé bremä veľmi zlobivý pohľad. „Áno, z pomedzi všetkých najnevďačnejších a zlých chlapcov, ktorých som v živote videl, ty si —“

„Nie, nie, pane,“ lkal Oliver, pritúliac sa k ruke, ktorá trímala dobre známu palicu; „nie, nie, pane, budem vskutku dobrý, do ista budem, pane! Ešte som taký maličký, pane; a som tak, tak —“

„Tak čo?“ spýtal sa ustrnute Mr. Bumble.

„Som tak opustený, pane! Tak veľmi opustený!“ nariekalo dieťa. „Nikto ma nemá rád. Ach, prosím vás, pane, nehnevajte sa na mňa!...“ Dieťa sopälo ruky nad srdcom a hľadelo do tvári svojho sprievodcu so slzami, ktoré svedčily o skutočnej bolesti.

Mr. Bumble pozoroval Oliverov bolestný a bezradný pohľad pár sekúnd s prekvapením; zarazil sa na chvíľu a hrubo mrmlúc niečo o „rušivom kašle“, rozkázal Oliverovi, aby si osušil oči a bol dobrým šuhajom. Potom ho pojal znovu za ruku a kráčal s ním zamĺkle.

Podnikateľ práve len čo zatvoril okenice svojho obchodu, značiac si niečo do denníka pri svetle hodne ohorenej sviečky, keď k nemu prišiel Mr. Bumble.

„Aha!“ riekol podnikateľ a zastanúc v prostriedku slova pozdvihol zrak od knihy na prichádzajúceho; „to ste vy, Mr. Bumble?“

„Ja a ešte niekto, Mr. Sowerberry,“ vetil pedel, „priviedol som vám toho chlapca.“ Oliver sa poklonil.

„Ach, tak, nuž to je on?“ riekol podujímateľ: pozdvihnúc sviečku nad hlavu, aby si lepšie mohol obzrieť Olivera. „Mrs. Sowerberryová! Prosím vás, moja drahá, poďte sem na chvíľku.“

Mrs. Sowerberryová vynorila sa z malej, za obchodom ležiacej chyžky, ukážuc svoju krátku, chudú, štúplu postavu a hašterivú tvár.

„Moja drahá,“ riekol zdvorile Mr. Sowerberry, „to je ten chlapec z chudobinca, o ktorom som vám vravel.“ Oliver sa zase poklonil.

„Drahý môj!“ vravela žena podnikateľa, „je príliš malý!“

„Je vskutku drobný,“ vetil Mr. Bumble, pozerajúc na Olivera, ako by on bol na príčine, že nie je väčší, „je drobný, to nemožno tajiť. Ale veď narastie, Mrs. Sowerberryová — veď narastie.“

„To si myslím, že narastie,“ vetila pani, „pri našom pokrme a nápoji. V tých farných deťoch nenachodím nijakej výhody, treba sa o ne nepomerne väčšmi starať, ako je to vskutku hodno. Ale mužskí si myslia, že všetko najlepšie vedia. Nože, skotúlaj sa, tu hľa, dolu ty hromádka kostí.“ S týmito slovami otvorila žena podnikateľa bočné dvere, vstrčila do nich Olivera a on letel po schodoch strmhlav až na dlažbu kamennej, vlhkej komôrky, ktorá bola predsieňou, „kuchyňou“ nazvanej uhoľnej pivnice; tu sedelo ušmúľané dievča, s roztrhanými topánkami a so zlými, veľkej opravy potrebnými pančuchami.

„Karla,“ vravela Mrs. Sowerberryová, ktorá sišla za Oliverom, „dajte, hľa, tomuto chlapcovi tie chladné zbytky, ktoré boli prichystané pre Tripa. Niet ho doma od rána, nech si je bez nich. Myslím, že nie si príliš prierčivý, chlapče, a poješ ich, všakver?“

Oliver, ktorý sa triasol hladom, a ktorého oči sa zajagaly pri spomenutí pokrmu, túžiaci, aby ho mohol čím skôr zjesť, dal zápornú odpoveď; kým pred neho postavili plný tanier drobtov jedla.

Doprial by som to niektorému dobre živenému filozofovi, ktorého krv je ako kus ľadu a srdce, ako kus železa, aby sa v ňom obrátilo jedlo a nápoj, ktorý požíva, pri pohľade na Olivera Twista, ako hlce s chuťou mäso, ktorým aj pes opovrhol. Prial by som si, aby bol svedkom toho, s akou nesmiernou chtivosťou strašného hladu hrýzol Oliver kusy jedla; a želel by som si, vidieť takého filozofa, aby s tou istou chuťou pojedel taký pokrm.

„Dobre,“ riekla žena podujimateľa, keď Oliver dojedol večeru, s tichým užasnutím a obavou tvoriac si mienku o jeho budúcom apéte: „už si hotový?“

A keď už pred ním nebolo nič, Oliver odpovedal: „Áno.“

„A teraz už pod' so mnou,“ riekla Mrs. Sowerberryová, soberúc začmudenú a špinavú lampu a šla hore schodmi; „tvoja posteľ je pod pultom, a dúfam, že si z toho nebudeš nič robiť, keď budeš musieť nocovať medzi rakvami, a veď na tom voskrz nezáleží, veď beztak inde niet pre teba miesta. Pod' tedy, a nenechaj ma tu stáť celý večer.“

Oliver už dlhšie neváhal a pokorne nasledoval svoju novú paniu.

Hlava V.

Oliver privyká k novým druhom. Prvý raz sa zúčastní pohrebu a utvorí si nepriaznivú mienku o obchode svojho majstra

Keď Oliver ostal o samote v obchode podujímateľa, postavil lampu na pracovný stolec, a vyjavene a bojzljivo obzeral sa vôkol s pocitom strachu a užasnutie, ktorého by sa ani pri najlepšej vôli nevedeli sprostíť ani od neho o moc starší ľudia.

Nedokončená, na čiernych podstavcoch v prostriedku obchodu stojaca rakva, pripomínajúca smrť, hľadela naň tak chmúrne, že mu prebiehal mráz celým telom a jeho oči znova a znova utkvely na tomto príšernom predmete: a niet sa čo diviť, keď si pomyslel, že čoskoro vzhľadne strašnú podobu zjavu dvíhajúceho pomaly hlavu, takže od úžasu bude musieť zošalieť.

Oproti stene bol v pravidelnom poriadku uložený dlhý rad rovnako rezaných brestových dosiek, ktoré hľadely do bledého svetla, ako vysoký duch s rukami vo vačkoch nohavíc.

Veká na rakve, brestové iveria, klince so širokými hlavami a ústrižky čiernej látky, ležaly rozhádzané po dlážke; stena zo komptoárom bola ozdobená živým znázornením dvoch strážcov s tuhými nákrčníkmi, ako konajú službu pri dverách smútočného domu, kým dvoma čiernymi paripami ťahaný voz blíži sa opodiaľ. Obchod bol uzavretý a dusný. Jeho ovzdušie zdalo sa byť presýtené zápachom rakví. Pod komptoárom oddelená miestnosť, kde bolo rozprestrená hŕba madracov, na ktorých mal spať, podobala sa hrobu.

Keby hneď nebolo bývalo týchto hrozných pocitov, Oliver by bol aj tak zostrašený. Bol sám na cele cudzom mieste: a vieme, že v podobných okolnostiach z pomedzi nás aj najchrabrejší cítil by sa sklúčene a zúfale. Chlapec nemal priateľov, o ktorých by sa bol mohol oprieť, alebo ktorí by sa boli o neho starali. Ešte živo pociťoval v duši nedávne lúčenie; a hoc aj nemiloval tvári, ktoré sa mu však dobre vryly do pamäti, ich neprítomnosť predsa ťažko doliehala na jeho srdce. Jeho srdce predsa bolo natoľko sklúčené, že keď sa vplúžil do svojej úzkej postielky, želal si, aby bola jeho rakvou, a aby ho už ku pokojnému a trvalému odpočinku složili kdesi do cmitera, kde by štihlé steblá trávín jemnuško ovievaly jeho hlavu, a hlas starého, hlboko a dojímave hučiaceho zvona ukolísal ho v sladký sen.

Oliver sa ráno prebudil na silné búchanie na zovňajšiu stranu obchodných dvier, a prv, ako mohol na seba pohádzať šaty, búchanie sa opakovalo so stupňovanou zlosťou čo priam dvadsaťpäť ráz. Keď začal uvoľňovať retiazku, kopajúce nohy zastaly a zvonku sa ozval hlas: „Otvorte dvere, nože vy tam dnu!“ volal ten, ktorý bol majiteľom nôh, kopajúcich do dvier.

„Okamžite otvorím, pane,“ vetil Oliver, snímajúc retiazku a točiac kľúčom v zámku.

„Predpokladám, že ste vy ten nový chlapec, všakver?“ vravel hlas cez kľúčovú dierku.

„Áno, pane!“ vravel Oliver.

„A koľko máte rokov?“ spytoval sa hlas.

„Desať, pane!“ odpovedal Oliver.

„Keď vnídem dnuhá,“ vravel hlas zvonku, „uvidíš, ako ťa náležite vypráskam, ty šteňa.“

A keď urobil tento závažný sľub, začal hlas vonku hvízdať. Oliver bol príliš často zapletený do sporu, pri ktorom veľmi dôrazná jednoslabičnosť práve zaznačeného rozhovoru vytvárala každé pochybovanie o tom, že majiteľ hlasu, nechže je to ktokoľvek, svoj sľub splní veľmi statočne. Trasúcou rukou odsunul závor a otvoril dvere.

O jedon alebo dva okamihy Oliver pustil sa do behu dolu ulicou a nazad pod dojmom toho náhľadu, že neznámy, s ktorým vravel cez kľúčovú dierku, odišiel na niekoľko krokov, aby sa trocha zohrial; ale nezbadal nikoho, výjmu vysokého chlapca zo sirotinca, ktorý sedel pred domom na brvne a pojedal okruh chleba s maslom: z ktorého si krájal zavieračím nožom tak veľké kusy, že sa mu sotva mestily do úst a ktorý s veľkou chuťou zjedol za chvíľu.

„Odpustite pane,“ riekol konečne Oliver, vidiac, že tam vlastne iného návštevníka niet, „to ste snád' vy klepali?“

„Ja som to búchal,“ odpovedal chlapec.

„Prajete si, pane, rakvu?“ spýtal sa nevinne Oliver.

Na to chlapec pozrel sa na Olivera s výhražnou divokosťou a vravel, že Oliver pre seba rakvu by už dávno potreboval, a či chce z neho, ako svojho predstaveného na takýto spôsob strúhať žarty?

„Dúfam, že neviete, kto som ja?“ vravel chlapec zo sirotinca, pokračujúc takto v reči a osadnúc s brvna s vážnosťou vzdelávateľa.

„Nie, pane,“ odpovedal Oliver.

„Som majster Noah Claypole,“ vravel chlapec zo sirotinca, „a vy ste môj podriadený. Vy lenivý darebák, vyťahnite okenice!“ Pri týchto slovách Mr. Claypole kopol do Olivera a vkročil do obchodu s dôstojnosťou, ktorá budila veľkú vážnosť. V určitých okolnostiach je to ťažkou vecou, aby chlapec s veľkou lebkou, malými očami a nezručnými pohybmi a hrubou tvárou vyzeral dôstojne; je tomu tak najmä vtedy, ak dodáme, že jeho osobné zvláštnosti byly; červený nos, žltá pleť a nízka postava.

Oliver pri sťahovaní okeníc v námahe, aby sa vymknul zpod jej ťarchy, zabil tabuľu, keď ju pri blahosklonnej asistencii Noahovej, ktorý ho tešil ubezpečením, že sa to schová, kládol na malý dvor pri dome, kam ich na deň obyčajne dávali. Mr. Sowerberry čoskoro na to sišiel tiež dolu a Oliver „to schovajúc“, čím vyplnil Noahovu veštbu, nasledoval mladého pána nahor ku raňajke.

„Nože pod'te bližšie ku ohňu, Noah,“ vravela Karla, „schovala som vám z pánovej raňajky pekný kúsok slaniny. Oliver, zatvor za majstrom Noahom dvere a vezmi si tie kúsok, ktoré som položila na vrchniak chlebovnice. Tam je tvoj čaj; vezmi si ho z krabice a vypi ho, a pracuj rýchlo, lebo ťa budú potrebovať v obchode, počul si?“

„Počul si, ty učeň?“ riekol Noah Claypole.

„Ach, čujte, Noah, aké ste vy len čudné stvorenie! Prečo len nenecháte toho chlapca o samote?“

„Nechat' ho o samote!“ riekol Noah. „Veď ho i tak každý necháva o samote a preto ho ja nenechám. Ani otec, ani mať sa nechcú oň starať. Všetci príbuzní ho nechali pekne-krásne bežať svojou cestou. Eh, Karla? He-he-he!“

„Oh, vy podivná duša!“ riekla Karla, zasmejúc sa srdečne, a sprevádzaná súc Noahom, potom obidvaja posmešne hľadeli na chudáka Olivera Twista; keď si sadol, trasúc sa v najchladnejšom kúte miestnosti a jedol potuchlé kúsky, ktoré osobitne pre neho odložili.

Noah bol tiež chlapcom zo sirotinca, ale nebol sirotou z chudobinca. Nebol dieťaťom náhody, lebo mohol sledovať svoju genealogiu späť ku rodičom, ktorí žili v blízkosti; jeho matka súc práčkou a otec prepusteným, opilým vojacom s drevenou nohou a s dennou penziou dvoch a pol penny. Chlapci zo súseďných obchodov dávno si už zvykli, že za ním na verejných uliciach povolávali posmešnými prímieniami „kožený“, „vydržiavaný“ a tomu podobnými označeniami, ktoré však Noah nechával bez odvety. Ale teraz, keď mu osud vrhol do cesty sirotu bez mena, na ktorú aj najpodlejší mohol ukázať prstom výsmechu, visel na ňom so záujmom. To mu poskytlo okúzľujúcu látku ku premýšľaniu. Čo nám poukazuje aj na to, že akou utešenou je niekedy ľudská povaha; a že ako často tie isté láskyplné vlastnosti nerozlučiteľne sú vyvinuté u najjemnejšieho lorda, ako aj u najšpinavejšieho chlapca zo sirotinca.

Oliver býval u podnikateľa asi tri týždne, alebo mesiac. Mr. a Mrs. Sowerberry, keď zavreli obchod, obyčajne večerávali v malej, zadnej chyži. Mr. Sowerberry raz po niekoľkých nežných pohľadoch riekol svojej žene:

„Moja drahá —“ Chcel povedať viac, ale Mrs. Sowerberryová pozrela na neho s výrazom osobitej nepriazne a preto rýchlo zamĺkol.

„Dobre,“ riekla s ostrosťou Mrs. Sowerberryová.

„Nič, moja drahá, nič,“ riekol Mr. Sowerberry.

„Uh, ty hoviadko!“ riekla Mrs. Sowerberryová.

„Voskrz nie, moja drahá,“ riekol Mr. Sowerberry pokorne.

„Myslel som, že nechceš počúvať, moja drahá. Chcel som ti len povedať —“

„Oh, nevrav mi, čo si mi chcel povedať,“ pretrhla ho v reči Mrs. Sowerberryová, „som veľké nič; prosím ťa, nerad' sa so mnou. Nechcem vnikať do tvojich tajností.“ Keď toto riekla Mrs. Sowerberryová, zasmiala sa hystericky, čo mávalo obyčajne prudké následky.

„Ale, moja drahá,“ riekol Sowerberry, „chcel som ťa prosiť o radu.“

„Nie, nie, nepros ma,“ vetila Mrs. Sowerberryová afektovane, „pros o to niekoho iného.“ Tu nasledoval druhý hysterický smiech, ktorý veľmi postrašil Mr. Sowerberryho. Toto je veľmi bežný a vyzkúšaný spôsob v manželstve, ktorý je veľmi často účinný. On Mr. Sowerberryho zaraz primäl k žobroneniu, aby si ním vymohol zvláštnu priazeň, a aby mu bolo dovolené vysloviť to, na čo bola Mrs. Sowerberryová v najvyššej miere zvedavá a čo chcela počuť. Po krátkej, temer trištvrte hodiny trvajúcej hádke, konečne mu bolo udelené najmilostivejšie povolenie.

„Ide tu len o mladého Twista, moja drahá,“ riekol Mr. Sowerberry. „Je to veľmi driečny

šuhaj, moja drahá.“

„Mal by byť hodným, veď je dobre krmený,“ podotkla pani.

„Jeho tvár má veľmi zaujímavý, melancholický výraz,“ uvažoval pán Sowerberry, „ako strážca mŕtvych vynímal by sa vskutku úchvatne, moja milá.“

Mrs. Sowerberryová pozrela s výrazom pozoruhodného počudovania. Mr. Sowerberry to zbadal; a bez toho, aby bol svojej dobrej žene poskytol čas k nejakej poznámke, pokračoval:

„Nemyslel som na strážcu dospelých ľudí, drahá, ale len pri deťoch. Bolo by to pútavou novinkou, mať zvláštneho strážcu pre všetky prípady, moja drahá. Závisí to od tvojho rozhodnutia, ale robilo by to veľkolepý dojem.“

Mrs. Sowerberryová mala vzhľadom na obchodné podnikania hodne vyvinutý vkus, a táto nová myšlienka sa jej zapáčila; ale v daných okolnostiach nechcela poškodiť svoju dôstojnosť, preto neprejavila súhlas, len sa spýtala s veľkou ostrosťou, prečo už drieť nemyslel na takúto samozrejmu vec? Mr. Sowerberry túto otázku považoval celkom správne za prejav spokojnosti so svojim návrhom; a tak dospeli k ráznemu rozhodnutiu, že Oliver má byť zaraz zasvätený do tajomství tohoto diela; a preto pri najbližšej príležitosti má sprevádzať svojho majstra, aby — ak to bude potrebné — konal službu. Takáto príležitosť naskytla sa čoskoro. Asi pol hodiny po raňajkách na druhý deň zjavil sa v obchode Mr. Bumble, a oprúc svoju palicu o pult, vyňal veľký kožený zápisník, z neho drobný kus papiera a podal ho Sowerberrymu.

„Aha!“ riekol podujímateľ, a prebehol ho s milou tvárou; „eh, objednávka rakvy.“

„Po prvé objednávka rakvy a potom cirkevného pohrebu,“ vetil Mr. Bumble, zatvárajúc dasky koženého zápisníka, ktorý bol pravé tak, ako on, veľmi objemný.

„Bayton,“ riekol podujímateľ, pohliadnuc s kúska papiera na Mr. Bumbleho.

„Nikdy som predtým nepočul toto meno.“

Bumble odpovedajúc pokrútil hlavou:

„Tvrdohlaví ľudia, Mr. Sowerberry; veľmi tvrdohlaví. Obávam sa, pane, že sú k tomu aj pyšní.“

„Pyšní, eh?“ zvolal Mr. Sowerberry s posmeškom. „Ale choďte, to je už priveľa.“

„Oh, je to nadmieru protivné,“ riekol sluha, „Mr. Sowerberry!“

„Vskutku je,“ súhlasil podujímateľ.

„O tejto rodine počuli sme len pred minulou nocou,“ riekol pedel; „a neboli by sme o nich vôbec vedeli, ale žena, ktorá býva v tom istom dome, požiadala cirkevný výbor, aby ta poslal navštíviť felčiara nejakú veľmi chorú ženu. Bol práve pri obede, ale jeho pomocník (ktorý je veľmi rozumný šuhaj) poslal jej v černidlovej skleničke dajaký liek.“

„To je presnosť,“ riekol podujímateľ.

„Isteže presnosť,“ vetil pedel. „A čo bol následok? Nevďačné chovanie sa týchto rebelantov, pane. Jej manžel poslal liek nazad s odkazom, že ho nebude užívať, pane! Že vraj nebude užívať dobrý, silný, účinný liek, ktorý len pred týždňom s veľkým úspechom užívali dvaja irskí robotníci a jeden baník z uhoľného revíru, len pred týždňom, a k tomu dostali ju zadarmo a to plnú čiernidlovú skleničku — a povážte len, on ho pošle nazad s odkazom, že ho jeho žena nebude užívať, pane!“

Všetko toto zdalo sa Mr. Bumblemu nejakou hroznou vecou natoľko, že od pohoršenia cele očervenel a palicou prudko udrel o pult.

„Áno,“ riekol podnikateľ. „Ja by som to nikdy neurobil.“

„Nikdy ver’, pane!“ vyhrkol pedel. „Nie, ešte dosiaľ to nikdy nik neurobil; ale teraz umrela a my ju máme pochovať; tak znie rozkaz; a čím skôr bude po tom, tým bude lepšie.“

To rieknuc Mr. Bumble položil si na hlavu svoj ohrnutý klobúk a vo vzrušení úradného rozčulenia a hrdopyšne opustil obchod.

„Prečo bol tak nahnevaný, Oliver, že sa na teba ani len neopýtal!“ riekol Mr. Sowerberry, pozerajúc za pedelom, ako dlhým krokom kráča ulicou.

„Áno, pane,“ vetil Oliver, ktorý kým trval rozhovor, opatrne zmizol z blízkosti; a pri prvom počutí Mr. Bumbleho hlasu triasol sa osikou na celom tele. Hoc aj nemal sa čo báť Mr. Bumbleho, a nemal príčinu zmiznúť zpred očí funkcionára, na ktorého veš’ba pána s bielou vestou urobila taký mohutný dojem, veď akonáhle podujímateľ s Oliverom urobil zkušku, po uplynutí zkušobného času viazaný bol smluvne na sedem rokov a nebezpečenstvo, že musel by sa zase vrátiť pod ochranné rameno farnosti aj na zákonnom základe úplne zmizlo.

„Dobre,“ riekol Mr. Sowerberry, berúc klobúk, „čím prv budeme mať s pliec ten krám, tým lepšie. Noah dozri na obchod. Oliver vezmi si čiapku a poď so mnou.“ Oliver poslúchol a nasledoval majstra, plniaceho povinnosť svojho povolania. Istý čas kráčali najľudnatejšou a najhustejšie obývanou časťou mesta; a potom zabočili do úzkej ulice, ktorá bola špinavšia a biednejšia, ako ktorákoľvek predošlá, zastali, aby našli dom, ktorý bol cieľom ich vychádzky. Na jednej strane stály vysoké a priestranné, ale veľmi staré domy, obývané ľuďmi najchudobnejších vrstiev: ich zanedbaný zovňajšok svedčil o tom najlepšie, čo potvrdzovaly vypúlené oči niekoľkých mužov a žien, ktoré so založenými rukami a nahnutými telami vliekli sa okolo. Veľká čiastka prenájomcov mala vo fronte obchody, tieto však boli zatvorené a opustené, len horné byty boli obývané. Niektoré domy, ktoré pre starobu a zhubu času staly sa nebezpečnými, aby sa nesrútily na ulicu, boli podporeté drevenými brvnami, zaprenými do stien a mocne upevnenými do zeme; ale práve tieto kedys’ mohutné, teraz však rúcajúce sa budovy zdaly sa byť vyvolené k tomu, aby boli nočnými útlkami niekoľkých úbožiacov bez prístrešia, nejedného z tých bosákov, čo plnily z pántov povyvracané okná a dvere, poskytujúce takto dostatočne veľký priechod ľudskému telu. Odtok bol stojatý a bahnistý. Povaľovali sa tu hnijúci potkani, ktorí hladom zhynuli v tomto kale.

Dvere, pred ktorými Oliver zastal so svojím majstrom, nemali ani klopáča, ani zvonca; tápajúc opatrne tmavou chodbou, Mr. Sowerberry posmelil Olivera, aby bezprostredne za ním kráčal a nebál sa, vzostupoval ku streche po prvej polohe schodov až potkýňajúc sa zastal na ploche pred dvermi a zaklepal na ne hankami.

Otvorilo ich mladé, trinásť-štrnásťročné dievča. Podujímateľ podľa toho, čo bolo v chyži,

hneď zbadal, že je to miestnosť, ktorú hľadali. Vstúpil do nej a Oliver ho nasledoval.

V chyži nebolo zakúrené; ale nejaký mužský sa mechanicky krčil pri prázdnych kachliach. Stará žena pritisnúc nízky stolec ku chladnej peci, sedela tiež pri nej. V druhom kúte boli ošarpané deti a oproti dverám v malom výklenku na zemi ležalo čosi prikryté starým kobercom. Oliver sa triasol, keď mu utkvely na tom mieste oči a nevdojak pritúlil sa k majstrovi a hoc to bolo aj prikryté, chlapec vycítil, že je to mrtvola.

Tvár mužského bola vyhubnutá a veľmi bledá; mal šedivé vlasy a bradu a oči mal podbehnuté krvou.

Tvár starej ženy bola vráskovitá, dva posledné zuby vyčnievaly jej nad spodnou perou, mala žiarivé a pichľavé oči. Oliver sa obával pozrieť na ňu a na mužského. Podobali sa potkanom, ktorých videl vonku.

„Nech sa k nej neopováži nik priblížiť,“ riekol muž a skočil divoko, keď sa podujímateľ blížil ku výklenku. „Nazad! Preklínam vás, choďte nazad, ak je vám život drahý!“

„Nesmysel, dobrý človeče,“ riekol podujímateľ, ktorý už cele privykol na všetky možné zjavy biedy. „Nesmysel!“

„Vravím vám,“ vetil muž zatínajúc päste a dupkajúc šialene po dlážke, — „vravím vám, nechcem ju dať pod zem. Nemohla by tam odpočívať, trápili by ju, žrali by ju tam červi — ona je taká utrápená.“

Podujímateľ neodpovedal na jeho treštenie, ale vytiahnuť z vrečka mieru, pokľakol na okamih k mŕtvemu telu.

„Ah,“ riekol mužský, pustiac sa do plaču a klesnúc na kolena k nohám mŕtvej ženy, „kľaknite, kľaknite, kľaknite okolo nej všetci a pamätajte si moje slová! Bola zmorená na smrť! Ani som nevedel ako jej bolo zle, kým neprišla na ňu horúčosť a kosti jej vyčnievaly. Nebolo ani ohňa, ani sviečky; dokonala vo tme — vo tme! Nemohla vidieť ani len tvár svojich detí, počuli sme len zdýmave vysloviť ich mená. Žobral som pre ňu na uliciach; poslali ma do väzenia. A keď som sa vrátil bola na úmore a vyschla všetka krv môjho srdca, lebo ju umorili na smrť. Prisahám Bohu, ktorý to videl! Umorili ju.“ Zaboril ruky do vlasov a s hlasným výkrikom plazive váľal sa po dlážke; jeho pohľad ustrnul a okolo rtov objavila sa pena. Poplašené deti žalostne nariekaly, len stará žena, ktorá vyjavene hľadela na všetko, akoby bola hluchá, zrazu ich napomenula, aby sa utíšily, potom uvoľnila nákrčník mužského, ktorý ležal vystretý na zemi a pritmolila sa ku podujímateľovi.

„Bola mojou dcérou,“ riekla starena, kývnúc hlavou smerom ku mŕtvoľe; a vraviac podivínsky, pôsobila príšernejšie, ako prítomnosť mŕtveho tela. „Pane, pane! Je to divné, že ja, ktorá som jej dala život, a stala sa potom ženou, mám žiť ďalej a ona tam leží, chladná a stuhnutá! Pane, pane! — myslieť na to je hroznou vecou!“

Keď toto biedne stvorenie mrmlúc smialo sa v svojej hroznej veselosti, podujímateľ sa pobral, že odíde.

„Počkajte, počkajte!“ riekla starena hlasným šepotom. „Pochovajú ju zajtra, alebo o deň pozdejšie, či snáď dnes večer? Vystrela som ju; a ja musím ísť tiež viete. Pošlite mi veľký plášť, dajaký dobre teplý, je náramná zima. Pred odchodom mali by sme mať tiež hrianku a víno! No ale nedbám, pošlite mi kus chleba, len bochník chleba a čiašu vody. Či dostaneme

kus chleba, môj drahý?“ riekla túžobne, chytiac sa podujímateľovho kabáta, keď sa rozhodnejšie pobral ku dverám.

„Áno, áno,“ riekol podujímateľ, „iste, všetko, čo si len prajete!“ Vymknul sa z objatia stareny, a ťahajúc za sebou Olivera, odišiel.

Na druhý deň (keď sám Mr. Bumble priniesol rodine darom polovicu bochníka chleba a kus syra) Oliver a jeho majster vrátili sa do biedneho bytu. Mr. Bumble dorazil tu prv sprevádzaný štyrmi mužskými z chudobinca, ktorí mali niesť rakvu. Starým, čiernym plášťom zahalili otrhanú ženu a mužského, potom zabednili holú rakvu a nosiči ju na pleciach vyniesli na ulicu.

„Teraz však musíte náležite zaberat', stará pani!“ šepkal Sowerberry do ucha stareny; „značne sme sa opozdili a kňaza nesmieme nechať čakať. Vykročte ľudia, ako len najrýchlejšie môžete!“

Po tomto rozkaze nosiči vykračovali s ľahkým bremenom čo najrezkejšie, a dvaja trúchliaci nasledovali ich podľa možnosti čím tesnejšie. Mr. Bumble a Sowerberry šli kus vopred a Oliver, ktorý nemal tak dlhé nohy, ako jeho majster, utekal stranou.

Nebolo treba sa natoľko ponáhľať, ako si to Mr. Sowerberry myslel, lebo keď prišli k chmúrnemu kútu cmitera, kde rástla žihlava, a kde pochovávali chudobu, kňaza tam ešte nebolo, a druhý kňaz, ktorý sa ohrieval v zákrstí, si myslel, že na tom nezáleží, či príde o hodinu prv, alebo pozdejšie. Tak položili máre na okraj hrobu a dvaja trúchliaci čakali trpelive vo vlhkej hline a v chladnom, mrholiacom dáždi, kým otrhaní chlapci, privábení týmto divadlom do cmitera, hrali sa na schovávačku medzi náhrobníkmi, alebo k vôli premene bavili sa tým, že poskakovali pred rakvou, alebo za ňou. Mr. Sowerberry a Bumble, ako osobní priatelia kňaza, sedeli s ním pri ohni a čítali noviny.

Po uplynutí dobrej hodiny Mr. Bumble, Sowerberry a kňaz ponáhľali sa ku hrobu. Bezprostredne potom zjavil sa aj kňaz a hneď s príchodom obliekol si rúcho. Mr. Bumble karhal so dvoch chlapcov, aby bolo žiadúce ticho a duchovný odriekal asi štyrminútovú modlitbu, odovzdal rúcho druhému kňazovi, a vzdialil sa.

„A teraz už Bill,“ riekol Sowerberry k hrobárovi, „pochovaj!“ Nebola to ťažká robota; lebo hrob bol preplnený rakvami, takže posledná od povrchu bola len na niekoľko stôp. Hrobár zahrabával zem a šliapal po nej nedbalo, vzal lopatu na plece a odišiel, nasledovaný súc chlapcami, ktorí hundrúc prejavovali svoju nevôľu nad tým, že bolo tak rýchlo po pohrebe. „Poďte, môj dobrý druh!“ riekol Bumble zaklepúc mužskému na chrbát. „Chcú zatvoriť cmiter!“

Mužský, ktorý sa ani len nehnul od toho času, ako zastal pri hrobe, sa vzchopil, trhol hlavou a cele vyjavene hľadel na osobu, ktorá ho oslovila, popošiel niekoľko krokov, potom sa srútil a omdlel. Sošlá starena, horekujúca nad ztratom plášťa, ktorý podujímateľ sobral so sebou, nestarala sa oň vôbec. Vyliali tedy na neho konvu studenej vody a keď sa prebral, vyviedli ho opatrne z cmitera, zatvorili bránu a každý šiel svojou cestou.

„Dobre Oliver,“ riekol Sowerberry, keď sa vracali domov, „ako sa ti to páči?“

„Ďakujem, pane, dosť dobre,“ vetil Oliver so zrejmovou váhavosťou. „Nebárs, pane.“

„Ah, veď sa ty tomu časom privykneš, Oliver,“ riekol Sowerberry. „Nebude to nič, syn môj,

keď na to privykneš.“

A Oliver zvedave premýšľal o tom, či to veľmi dlho trvalo, kým na to privykol sám Mr. Sowerberry. Ale pomyslel si, že je lepšie nespytovať sa a vracal sa do obchodu, rozjímajúc o tom, čo videl a počul.

Hlava VI.

Oliver, súc popudený posmeškami Noaha, dá sa zachvátiť a ohromí ho ráznym vystúpením.

Po uplynutí zkušobného času Oliver bol formálne prijatý za učňa. V tom čase zúrila epidemia. V obchodnej reči to znamenalo toľko, že rakvy boli veľmi hľadané; takže Oliver za pár týždňov si zadovážil hodne zkušobností. Zdar ženiálnej špekulácie Mr. Sowerberrého prevýšil aj jeho najsmelšie nádeje. Ani najstarší ľudia nepamätali, že by bolo bývalo toľko pre nemluvnatá osudných prípadov osýpok; a bolo veľa smútočných sprievodov na čele ktorých Oliver kráčal s čiernym závojom, ktorý mu s klobúka splýval až po kolená k nepopisateľnému obdivu a pohnutiu všetkých matiek mesta. Oliver sprevádzal svojho majstra aj pri pohreboch dospelých ľudí, aby si zvykol udržať rovnováhu duše a vedel cele opanovať nervy, čo bolo podstatne dôležitou vecou, ak sa chcel stať dokonalým podujímateľom. Mal veľa príležitostí pozorovať krásne sebazaprenie a hrdinskosť, s ktorou niektorí ľudia mohutného ducha znášali navštívenia a ztraty.

Na príklad: keď mal obstaráť Sowerberrého pohreb niektorej starej dámy alebo pána, obkľúčeného početnými synovcami a neterami, ktoré nebolo možno potešiť, kým len trvala choroba, a svoj stesk nemohli utajiť ani len pred širokou verejnosťou, medzi sebou však cítili sa šťastnými, veselými a spokojnými, ba zabávali sa často tak nenútené a živo, akoby sa nebolo nič stalo, čo by mohlo rušive pôsobiť na ich dušu. Manželia znášali ztratu svojich žien s hrdinskou chladnokrvnosťou. Ženy zase halily sa do smútočných šiat a pretváraly sa, že žialia nad odchodom manželov, hoc boli ďaleké každého stesku, a robily to tak, aby boli čím prítlačivejšie. Bolo tiež zaujímavé pozorovať, ako dámy a páni, ktorí pri ceremóniách javili stesk utrpenia, kým prišli domov úplne sa zotavili, a boli cele uspokojení prv, ako bolo po čaj. Všetko toto vidieť bolo veľmi poučné a zábavné, a Oliver hľadel na to s veľkým obdivom.

Pod vlivom príkladu týchto dobrých ľudí, Olivera zachvátila rezignácia, ale hoc som aj jeho životopiscom, neodvážim sa to tvrdiť s úplnou istotou; ale môžem cele určite povedať, že cez celé mesiace trvale sa podroboval nadvláde a zlému zaobchodeniu Noaha Claypoleho, ktorý s ním horšie nakladal, ako prv, keďže jeho žiarlivosť vzrástla pri pohľade na to, že nový chlapec postúpil až po čiernu berlu a flór na klobúku, kým on, ako starší, stále má len čiapku zo sirotinca. Karla ho musela tiež trýzniť, lebo si to prial Noah; a Mrs. Sowerberriová bola jeho rozhodnou nepriateľkou, lebo Mr. Sowerberrý mu bol priateľsky naklonený; tak medzi týmito troma na jednej a medzi návalom pohrebov na druhej strane, Oliver sa necítil o nič pohodlnejšie, ako hladné prasiatko, ktoré bolo omylom zatvorené do sladovne pivovaru.

A teraz prichodím ku veľmi dôležitému odseku Oliverovej histórie; hoc aj zaznamenávam zdanlive nie veľmi dôležitý dej, ktorý však nepriamo mal podstatný vliv na zmenu všetkých jeho budúcich výhľadov a postupov.

Raz v obvyklom obednom čase Oliver a Noah sostúpili do kuchyne, aby si zasadli ku kúsku škopoviny — jedon a pol libry najhoršieho konca krku — keď Karlu vyvolali na ulicu, a Noah Claypole, súc hladný a zlomyseľný, túto krátku časovú medzeru umienil si použiť k tomu, aby zle-nedobre dráždil a trýznil mladého Olivera Twista.

Noah, zaujatý touto nevinnou zábavou, položil si nohy na obrus a kvákal Olivera za vlasy a ťahal ho za uši, a vyslovil o ňom mienku, že je „plazákom“, ba čo viac, prejavil úmysel, že

by ho rád videl visieť, kdekoľvek by sa mala odohrať táto vytúžená udalosť, a podujal sa rozličné iné pokusy dráždenia, ktoré tkvely v jeho zlej a škodoradostnej povahe. Ale takýmto trýznením nemohol docieľiť žiadúcný efekt a prinútil Olivera k plaču; a tu pokúsil sa o horší žart, aké robil dosiaľ, aby Olivera náležite sossmiešnil.

„Čo je s tvou matkou?“ spýtal sa Noah.

„Umrela,“ vetil Oliver; „nespomínajte ju predomnou!“

Oliver sa začerveňal; vydýchol z hlboka, pri čom tak podivne skrivil ústa a nos, že si Mr. Claypole myslel, že je to bezprostrednou predzvest'ou zlostného záchvatu plaču.

„Akou chorobou umrela?“ riekol Noah.

„Jedna z našich starých ošetrovateliek mi povedala, že jej puklo srdce,“ vetil Oliver: vrel viac ku sebe, ako odpovedajúc Noahovi. „Myslím, že sa preto musí umrieť.“ „Láry-fáry, láry-fáry, môj milý,“ riekol Noah, keď videl kanúť slzu dolu Oliverovým lícom. „A prečo vlastne fíkáš.“

„Veru nie pre vás,“ vetil Oliver, sotruč prudko slzy. „Nemyslíte si!“

„Oh, nie pre mňa, eh!“ vyškliebal sa Noah.

„Nie, nie pre vás,“ vetil Oliver ostro. „Ale už dosť. Už viac nevravte o nej predomnou ani slova; radšej nie!“

„Radšej nie!“ zvolal Noah. „Dobre! Radšej nie! Nebuď taký bezočivý. Tvoja matka, bola tiež! Aká bola, iste bola tiež z tých pekných. Oh, Bože!“ A tu Noah kynul významne hlavou; a ohrnul malý nos natoľko, nakoľko len bolo možno vyvinúť jeho svalovú činnosť pri tejto príležitosti.

„Vieš,“ pokračoval Noah, popudený mlčaním Olivera a vrviac posmešným, zo všetkých najneprijemnejším tónom napodobeného súcitu: „Už je to raz tak, a nemožno mu odpomôcť; a ani tys' to nie vstave premeniť; a ja ťa ľutujem a som istý, že ťa všetci veľmi ľutujú. Ale musíš vedieť, že tvoja mať bola taká obyčajná, pokleslá osoba.“

„Čo ste to povedali?“ spýtal sa Oliver, pozrúc na neho veľmi bystro.

„Že bola taká obyčajná, pokleslá osoba,“ opakoval Noah. „A je to lepšie, že umrela, keď už raz bola taká, ako keby konala ťažkú, nútenú prácu v Brideweli, keby ju boli odviezli, alebo obesili; ved' lepšie je, že umrela, no nie?“

Zrudnúc hnevom, vzchopil sa Oliver, prekotil stolec a stôl; schytil Noaha pod hrdlo, zatriasol ním v návale vzteku až mu zuby sklepotaly a sústrediac všetku svoju silu, v prudkom ohnutí sa, šmaril ním o zem.

Šuhaj mal ešte pred chvíľou výzor tichej, milej, sklúčenej bytosti, akou sa stal následkom mučivého zaobchodenia. Ale konečne vzplanul jeho duch a hrubý útok na zosnulú matku, vzbúrili mu krv. Jeho hrud' sa dmela, zastal vzpriamene, oči žiarili živo; celá jeho osobnosť sa zmenila, keď stál nad chabým trýzniteľom, ktorý teraz porazený a skrútený ležal pri jeho nohách; takže cítil v sebe kypieť silu, o ktorej dosiaľ nemal poňatia.

„Zabije ma,“ reval Noah. „Karla! Pani! Ten nový chlapec ma chce zabiť! Pomoc, pomoc! Oliver zošalel! Kar-la!“

Na Noahove revanie Karla odpovedala hlasným výkrikom a ešte hlasnejším Mrs. Sowerberryová; prvá skočila do kuchyne bočnými dverami, druhá čakala na schodoch, kým sa nepresvedčila, že ak si chce zachrániť život, musí sísť dolu schodmi.

„Ach, ty malý naničhodník!“ kričala Karla, schvátia Olivera najväčšou silou, ktorá sa vyrovnala sile prostredne silného, dobre cvičeného muža. „Oh, ty malý ne-vďač-ný, vra-že-dl-nický, hroz-ný, darebák!“ A pri každej hláske udelila Karla Oliverovi úder z celej sily; sprevádzajú ho krikom, ktorým kliala dobročinnej spoločnosti.

Karlina päst' nebola práve najľahšia, ale nemala toľký účinok, že by bola mohla skrotiť Oliverov hnev, Mrs. Sowerberryová vrazila do kuchyne, a držiac ho jednou rukou, druhou mu škriabala tvár. V tejto priaznivej shode okolností, Noah vstal z dlážky a tľkol ho od chrbta.

Bolo to prudké a príliš dlho trvajúce cvičenie. Keď už všetci traja boli ním umorení a keď ho už viacej nevládali smýkať a biť, odviekli Olivera, ktorý s nimi ešte vždy zápasil a kričal do pivnice a tam ho zatvorili. Potom Mrs. Sowerberryová klesla na stolec a dala sa do plaču.

„Pre Boha, umiera!“ zvolala Karla. „Pohár vody, Noah, môj drahý. Konajte rýchlo!“

„Oh! Karla,“ riekla Mrs. Sowerberryová, vraviac namáhavo, lapajúc povetrie a žiadajúc vodu, ktorú jej Noah nalial na hlavu a na plecía. „Oh! Karla, aké šťastie, že nás nepovraždil vo sne!“

„Ah! vskutku, veľké šťastie,“ znela odpoveď. „Teraz dúfam, že to poučí pána, aby naďalej nemal nič s týmito hroznými stvoreniami, ktoré sú rodenými vrahmi a zbojníkmi! Chudiak Noah! Keby som nebola vnišla, iste by už bol zabitý, madam.“

„Chudiak!“ riekla Mrs. Sowerberryová, s ľútosťou hľadiac na Noaha.

Noah fňukal a trel si oči vnútornou časťou zápästí, aby pri tomto naň vyliatom poľutovaní, vynútil si niekoľko falošných slz.

„Čo sa tu len stalo!“ zvolala Mrs. Sowerberryová. „Majstra niet doma; v celom byte niet mužského, a on za desať minút vyvalí pivničné dvere.“ Oliverove rázne údery, padajúce na vereje, robily tento prípad pravdepodobným.

„Drahí, drahí! Nevieť madam“, riekla Karla, „bolo by dobre poslať pre dôstojníka policie.“

„Alebo azda pre vojsko,“ navrhol Mr. Claypole.

„Nie, nie,“ riekla Mrs. Sowerberryová: spomenúc si na Oliverovho starého priateľa. „Noah, utekaj za Mr. Bumble, a povedz mu, aby sem hneď prišiel a neztratil ani len chvíľu, čo ťa po čiapke! Id' rýchlo. Môžeš na modrine oka držať nôž, a ponáhľaj sa. Tak ti hluza zmizne.“

Noah zastal bez odpovede, potom dal sa do behu; a nejedon z chodcov sa počudoval, vidiac ulicou cváľajúceho chlapca bez čiapky a so zaverákom na opuchnutom oku.

Hlava VII.

Oliver je aj naďalej vzdorovitý.

Noah Claypole utekal ulicami najrýchlejším výskokom a k vôli oddychu nezastal ani raz, kým len nedosiahol bránu domu. Odpočinul si tu asi minútu, aby sa pripravil k výbuchu vzlykov a vzbudil dojem slz a utrpenia, potom zaklepal hlasne na bránku; a staručkému chudiakovi, ktorý ju otváral, ukázal takú užalostenú tvár, že ten, ktorý od dávnych čias pred sebou videl len samé utrápené tváre, ustúpil od zdesenia.

„Čože sa stalo s tým chlapcom!“ riekol staručký chudiak.

„Mr. Bumble! Mr. Bumble!“ kričal Noah s dobre napodobeným strachom: a takým silným a vzrušujúcim hlasom: že zasiahol nielen sluch Mr. Bumbleho, ktorý bol náhodou v blízkosti, ale poplašil ho natoľko, že ten vybehol na dvor bez ohrnutého klobúka, — čo je veľmi zvláštnou známkou a pozoruhodnou okolnosťou: ktorá svedčí, že aj pedel, súc dotknutý náhlým a silným impulzom, môže byť stihnutý pohromou okamžitej ztraty sebaovládania, ba aj osobnej dôstojnosti.

„Oh, Mr. Bumble, pane!“ riekol Noah: „Oliver, pane, — Oliver — —“

„Čože? Čože?“ prerušil ho Mr. Bumble: s žiarou radosti v kovovom pohľade. „Neušiel; neušiel preč, nie, Noah?“

„Nie, nie, pane. Neušiel, ale zošalel,“ odpovedal Noah. „Chcel ma zabiť, pane; a potom chcel zabiť aj Karlu; a potom paniu. Oh! aká hrozná bolesť je to! Aká smrteľná úzkosť, prosím vás, pane!“ A Noah sa tu krútil a svíjal na celom tele, ako úhor, čím dával na javo Mr. Bumblemu, že v následku hriešneho a prudkého útoku Olivera Twista, trpel vnútorne hroznou nespravodlivosťou a ztratou, a od tej chvíle znáša nesmierne muky.

Keď Noah vedel, že zvesť, ktorú priniesol, cele prekvapila Mr. Bumbleho, pridal k nej ďalší účinný efekt tým, že horekoval nad svojimi hroznými ranami desaťnásobne hlasnejšie, ako prv; a keď zbadal, že pán s bielou vestou ide dvorom, lamentoval ešte tragickejšie a čoskoro zistil, že je to primeraný prostriedok k upútaniu pozornosti a k vzbudeniu rozhorčenia prv spomenutého pána.

Pozornosť pánova vskutku bola skoro pripútaná, lebo neurobil ani tri kroky, zrazu sa nahnevane zvrtol a spytoval sa, prečo vyrevuje ten mladý bezočivec, a prečo ho Mr. Bumble nepohostí ničím, čo by uvoľnilo rady istého nedobrovoľného postupu hlasných výkrikov?

„To je úbohý šuhaj zo slobodnej školy, pane,“ vetil Mr. Bumble, „ktorého skoro zabil, pane, mladý Twist.“

„Kýho d'asa,“ zvolal pán s bielou vestou, zastanúc strmo. „Vedel som! Od počiatku som mal akési divné tušenie, že tento mladý divoch a odvážlivec odvisne!“

„Podobne napadol aj slúžku,“ riekol Mr. Bumble s popolavou bledosťou v tvári.

„Ba aj paniu,“ dodal Mr. Claypole.

„A majstra tiež, tak sa mi zdá, Noah, že ste ho tiež spomenuli,“ dodal Mr. Bumble.

„Nie, ten nie je doma, ale bol by ho tiež zabil,“ vetil Noah.

„Vravel, že to chce urobiť.“

„Ah! Riekol, že to chce urobiť, vskutku, syn môj?“ spytoval sa pán s bielou vestou.

„Áno, pane,“ odpovedal Noah. „A prosím vás, pane, naša pani by rada vedela, či by Mr. Bumble mohol prísť k nám, hneď, aby ho vydral, lebo majstra niet doma.“

„Iste, syn môj; iste,“ rekol pán s bielou vestou: usmievajúc sa dobrodušne, a potľapkávajúc Noahovu hlavu, ktorá bola asi o tri palce vyššie, ako jeho. „Ty si fajn chlapec — veľmi fajnský šuhaj. Tu máš penny. Bumble poponáhľajte sa hneď s vašou palicou ku Sowerberrymcom, a presvedčte sa, čo sa dá robiť. A neľutujte ho, Bumble.“

„Nie ja, pane,“ vetil pedel, pripevniac si remenec okolo rúčky palice k cieľom parochiálneho šľahania.

„Povedzte Sowerberrymu, aby ho neľutoval, bez švihania a pohlavkov jakživ nikdy z neho nič nevykreše,“ vravel pán s bielou vestou.

„Dám si na tom záležať, pane,“ vetil sluha a majúc ohrnutý klobúk a palicu, bol úplne spokojný so svojim vystrojením. Mr. Bumble a Noah Claypole teraz sa už rýchlo ponáhľali do podujímateľovho obchodu.

Tuná na mieste deju neprihodilo sa nič. Sowerberry sa ešte nevrátil a Oliver s nezmenšenou horlivosťou pokračoval v búchaní na pivničné dvere. A prudkosť úderov, ako rozprávala Mrs. Sowerberryová a Karla, bola natoľko znepokojujúceho rázu, že Mr. Bumble bol toho náhľadu, že by bolo radno prv, ako otvorí dvere, pustiť sa s ním do vyjednávania. Preto s tohoto hľadiska, akoby predohrou zabúchal na zovňajšiu dosku dvier, potom primknul ústa ku kľúčovej dierke, vravel hlbokým a dôrazným hlasom:

„Oliver!“

„Chod'te, a pustite ma von!“ vetil zdnuhá Oliver.

„Poznáte môj hlas, Oliver?“ riekol Mr. Bumble.

„Áno,“ vetil Oliver.

„A neľakáte sa ho, pane? A netrasiete sa, keď ma počujete hovoriť, pane?“ riekol Mr. Bumble.

„Nie!“ vetil smelo Oliver.

Pravý opak tej odpovede, ktorú chcel vylúdiť a ktorú obyčajne dostával, ale neochvela Mr. Bumblem ani mak. A odstúpiac od kľúčovej dierky, vystrel sa v úplnej výške a v nemom užasnutí poobzeral sa po troch kolom stojacích.

„Oh, viete, pane Bumble, on musel zošaľť,“ riekla Mrs. Sowerberryová. „Niet chlapca so zdravým rozumom, ktorý by sa opovážil s vami takto hovoriť.“

„To nie je šialenosť, madam,“ vetil Mr. Bumble, po niekoľko okamihov trvajúcim hlbokom meditovaní. „To robí mäso.“

„Ako?!“ zvolala Mrs. Sowerberryová.

„Mäso, pani, mäso!“ opakoval Bumble s vážnym dôrazom. „Prekrmili ste ho, madam. Vzbudili ste v ňom umele dušu a ducha, madam, čo sa nehodí pre také postavenie, v akom je on: spýtajte sa nášho výboru, ktorý pozostáva s praktických filozofov a ten vám to povie. Chudoba nemá mať nič do činenia s dušou a duchom. Dost' je, keď žije ich telo. Keby ste chlapca boli krmili kašou, madam, nebolo by sa to nikdy stalo.“

„Drahý môj, drahý môj!“ vyhrklo z Mrs. Sowerberryovej, ktorá pozdvihla zbožné oči ku kuchyni, „a to máme za našu radodajnosť!“

Radodajnosť Mr. Sowerberryovej, ktorú dokazovala Oliverovi, javila sa v tom, že ho štedre zahrňovala špinavými odpadkami a zbytkami, ktoré by nikto iný nebol jedol; v dobrovoľnom prijatí obžaloby, ktorú proti nej tak prudko vzniesol Mr. Bumble, bolo veľa mäkkosti a sebaobetavosti, veď v tom, z čoho ju obviňoval, bola vskutku nevinná, v myšlienkach, slovách i skutkoch.

„Ah!“ riekol Mr. Bumble, keď pani majstrová zase k zemi sklopila oči, „mojím vedomím jediná vec, ktorú teraz urobiť možno, je, aby ste ho deň-dva nechali v pivnici, kým trochu vyhadne; potom ho môžete vypustiť, ale, kým bude učňom, krmte ho len kašou. Pochádza zo zlej rodiny. Popudlivá povaha, Mrs. Sowerberryová! Ako ošetrovatel'ka, tak aj lekár jednomyselne vraveli, že jeho mať pri prekážkach a bolestiach urobila takú cestu, ktorá by bola už pred týždňami zničila každú statočnú ženu.“

Keď Oliver z reči Mr. Bumbleho vyrozumel, že urobil narážku na jeho matku, začal búchať s takou prudkosťou, ktorá zahlušila každý iný zvuk. Mr. Sowerberry vrátil sa práve v tomto kritickom okamihu. Oliverov priestupok mu vyložili s takou prehnanosťou, ako si to ženy už vopred osnovaly, aby ho podráždili k hnevu, otvoril hneď pivničné dvere a vyvliekol rebelantského učeníka za límec.

Oliver mal následkom bitky roztrhané šaty, dotlčenú a doškriabanú tvár, z ktorej nezmizol ani pýr hnevu; a keď ho vyňali z väzenia, zazeral na Noaha, a pozeral neohrozene vôkol.

„No, ty si mi za kvietko!“ riekol Sowerberry, dávajúc Oliverovi poza uši.

„Hanobil mi matku,“ vetil Oliver.

„A keď aj, ty malý, nevďačný naničhodník,“ vravela Mrs. Sowerberryová, „zaslúžila si to, ba ešte horšie.“

„Nie je pravda,“ riekol Oliver.

„Ba je,“ riekla Mrs. Sowerberryová.

„To je lož!“ vetil Oliver.

Mrs. Sowerberryová pustila sa do plaču. Tento prúd slz však nebol by vzrušil Mr. Sowerberryho. Keby bol váhal pred chvíľou, ohľadne Oliverovho prísneho potrestania, čo zkusnému čitateľovi musí byť jasné, podľa všetkých precedentov manželských hádok bol by

sa stal hoviadkom, neprirodzeným manželom, útočným tvorom, mizerným napodobením muža a charakterom rozličných zlých vlastností, ktoré tuná pre stiesnenosť odseku nemôžeme vypočítavať. Aby som bol proti nemu spravodlivý, nakoľko mu sily stačily — a tie nesiahaly príliš ďaleko — bol dobrosrdečný proti chlapcovi; možbyť preto, že to bolo v jeho vlastnom záujme, buďto preto, že jeho žena nemala rada Olivera. Prúd slz však neostal bez účinku a on náležite vydral Olivera, čo uspokojilo Mrs. Sowerberryovú a urobilo zbytočným upotrebenie parochiálneho švihára Mr. Bumbleho. Na ostatok dňa sotili ho do zadnej kuchyne, kde musel pykať pri krčahu vody a kúska chleba, a večer, keď Mrs. Sowerberryová rozličnými, nie práve najjemnejšími výrazmi, zpoza dvier, zneuctila pamiatku jeho matky, v sprievode uštepáčnych narážok a poznámok Noaha a Karly, nazrela do miestnosti, poslala ho hore schodmi na biedne lože. Až keď ležal sám v tichu a pokoji nevlúdnej dielne podujímateľa, dal slobodný výron citom, ktoré udalosti dňa vzbudily v jeho detskej duši. Ich posmešky počúval s opovržením, údery trpel bez plaču; lebo cítil, že keby ho hneď za živa piekli, v jeho srdci vzkrslá hrdosť potlačila by každý výkrik. Ale teraz, keď ho nemohli vidieť a počuť, pokľakol na dlážku, skryjúc tvár do dlaní, ronil slzy, ktoré posielal Boh, aby nimi vzbudil dôveru v našu životaschopnosť; Boh daj, aby čím menej tak mladých ľudí, ako bol on, malo príčinu vylievať takéto slzy!

Oliver v tomto položení sotrvál dlhý čas. Svieca horela v svietniku už veľmi nízko, keď vstal. Poobzerajúc sa opatrne, a načúvajúc s napätou pozornosťou, sňal jemné zámky dvier a vykukol von.

Bola chladná, tmavá noc. Chlapec uprel zrak na hviezdy a zdalo sa mu, že sú od zeme vzdialenejšie, ako ich predtým vídal; nebolo vetra; a stromami na zem vrhané tmavé tiene zdaly sa hrobkami smrti. Pri žiare sviečky zaviazal do ručníčka niekoľko kusov obnoseného šatstva, posadil sa na lavicu a čakal do rána.

S prvým lúčom svetla, ktorý sa predral cez skuliny okeníc vstal Oliver a znova odomkol dvere, vrhol dookola ešte jedon bojzlivý pohľad — váhal za chvíľu — zavrel za sebou a bol na otvorenej ulici.

Pozrel na pravo i na ľavo, nevediac kadiaľ má utekať. Sišlo mu na um, že videl nákladné vozy, ako sa namáhavo teperily hore vrškom. Poberal sa tou istou cestou; a keď prišiel k poľnému chodníku, o ktorom vedel, že o kus ďalej vedie zase na hradsú: odbočil naň a rezko vykročil.

Oliver sa dobre pamätal, že tým istým chodníkom zaberá vedľa Mr. Bumbleho, keď ho tento prvý raz viedol zo sirotincovej osady do chudobinca. Cesta, ktorou kráčaľ, viedla zrovna popri ústave. Keď o tom premýšľal, srdce mu prudko bilo a skoro by sa bol rozhodol, že sa vráti. Ale bol by musel uraziť kus cesty, čím by bol zmaril veľa času. A k tomu bolo tak včasne, že sa nemusel obávať, že ho vidia; vykročil tedy.

Prišiel k domu. Nezdalo sa byť pravdepodobným, že v tak včasných hodinách stretne sa s niekým z jeho obyvateľov. Oliver zastal a nazrel do zahrady. Jedno dieťa plelo malú hriadku; keď zastal, zvedlo bledú tváričku a poznalo obličaj svojho niekdajšieho druha. Oliver sa potešil, že ho vidí prv, ako odíde; hoc bolo aj mladšie, ako on, predsa bolo jeho priateľom a účastníkom spoločných hier. Často ich pospolu bili, sužovali hladom a zatvárali.

„Ticho, Dick!“ riekol Oliver, keď chlapec utekal ku bráne a mrežkami ohrady vystrel chudé ramienka, aby ho privítal.

„Už je niekto hore?“

„Nik, len ja,“ vetilo dieťa.

„Nevrav nič, že si ma videl, Dick,“ riekol Oliver. „Ušiel som. Bili ma a robili mi zle, Dick; idem hľadať šťastie do ďalekého sveta. Ani neviem kam. Aký si bledý!“

„Začul som, ako im doktor vravel, že umrem,“ odpovedalo dieťa s tieňom úsmevu. „Mám veľkú radosť, že ťa vidím, môj drahý; ale nemeškaj, choď!“

„Áno, áno, chcem sa od teba odobrať,“ odpovedal Oliver.

„Stretneme sa zase, Dick. Viem, že ťa uvidím zdravého a šťastného!“

„Dúfam,“ vetilo dieťa. „Až keď umrem, prv už nie. Viem, že má doktor pravdu, Oliver, lebo toľko sa mi sníva o nebi a anjeloch a o milých tvárach, ktoré však, keď sa prebudím, nevidím nikdy. Bozkaj ma“ rieklo dieťa, prelezúc cez nízku bránku a ovinulo ramienka okolo Oliverovej šije. „S Bohom, drahý! Nech ťa Pán Boh požehná!“

Požehnanie plynulo z úst malého dieťaťa, ale bolo prvým, ktoré skanulo na jeho hlavu, a v borbách, utrpeniach, trudoch a premenách pozdejšieho života, nikdy viacej naň nezabudol.

Hlava VIII.

Oliver ide do Londýna. Stretne sa na ceste s neznámym mladým gentlemanom.

Oliver došiel k svahu pri ktorom končil chodník a ústil do hradskej cesty. Bolo práve osem hodín. Od mesta bol asi vo vzdialenosti piatich míľ, utekal a skrýval sa za ploty pri zákrutách až do poludnia: obávajúc sa, že mohli by ho prenasledovať a dohoniť. Potom si sadol na mĺový kameň, aby si odpočinul a po prvý raz začal premýšľať o tom, kde by mal vlastne ísť a žít ďalej.

Kameň, na ktorom sedel, oznamoval veľkými písmenami, že od toho miesta do Londýna je práve sedemdesiat míľ. Londýn! — to ohromné mesto! — nik — ani len Mr. Bumble by ho tam nemohol nikdy najstť! V chudobinci často počul spomínať starých mužských, že ani jedna-jediná detská duša nemôže sa dostať do Londýna; a že ten, kto bol odchovaný na vidieckom chlebe, nemá ani tušenia o tom, aké spôsoby života sú v tomto ohromnom meste. Bolo to mesto zrovna pre opusteného chlapca, ktorý musí bez pomoci zahynúť na ulici. Ako mu tieto veci sišly na um, skočil na rovné nohy a putoval ďalej.

Medzi sebou a Londýnom ležiacu vzdialenosť skrátíl zase o štyri míle prv, ako si uvedomil, koľko musí ešte uraziť, kým dosiahne miesto svojho určenia. Vzhľadom na túto okolnosť zmiernil trochu krok a premýšľal o spôsoboch, ako by sa ta mohol dostať. V uzlíčku mal chlebovú kôrku, hrubú košeľu a dva páry punčôch. Krem toho mal vo vrecku jedon penny, dar to Sowerberryho, ktorý dostal po nejakom pohrebe, kde sa mimoriadne dobre osvedčil. „Čistá košeľa,“ myslel si Oliver, „je veľmi príjemnou vecou, taktiež aj dva páry opravených punčôch; podobne i penny; ale k tomu, aby v zime urazil sedemdesiat míľ, sú veru slabou pomocou.“ Oliver však práve tak, ako väčšina ľudí, ktorí sú pripravení a hotoví premôcť všetky prekážky, ale koniec-koncov predsa len nenachodia účinný prostriedok k ich prekonaniu; po dlhom bezvýslednom uvažovaní, prehodil svoj ranček na druhé plece a viekol sa ďalej.

V ten deň šiel Oliver dvadsať míľ; a celý deň neochutnal nič krem kúska suchej kôrky a niekoľko hltov vody, ktoré si vypýtal u vrát chalupy pri ceste. Keď nadišla noc, zabočil na lúku a vliezol pod kopu sena a rozhodol sa, že tu preleží do rána. Zo začiatku cítil chlad, lebo vietor príšerne hvižd'al pustým poľom: bolo mu zima a bol hladný, a cítil sa opustenejším, ako predtým. Chôdzou unavený čoskoro usnul a zabudol na trápenia.

Keď sa ráno prebudil cítil, že je zimou cele stuhnutý a natoľko hladný, že bol nútený za posledný penny kúpiť si v dedine, cez ktorú šiel, malý bochník chleba. Sotva šiel dvanásť míľ, zase ho obkľúčila noc. Nohy ho bolely a boly tak slabé, že sa pod ním podlamovaly. Nasledujúca tmavá noc bola veľmi vlhká, čo ho natoľko urobila chorým, že keď ráno chcel pokračovať v ceste, sotva sa mohol plaziť.

Čakal na úpätí strmého vřšku, kým prišiel poštový voz a prosil na jeho streche sediacich cestujúcich, aby mu pomohli; ale málokto si ho všímal: a ktorí ho zbadali, vraveli mu, aby čakal, kým dosiahnu vrch kopca a potom nech im dokáže, ako ďaleko vie utekať za polpenny. Biedny Oliver pokúsil sa na kúske držať krok s dostavníkom, ale to pre ustatosť a ubolené nohy bolo nemožným. Keď to cestovatelia videli, skryli znova do vreciek svoje pol-penny, a povedali, že je lenivým štenaťom, nedali mu nič; a omnibus uháňal s rachotom, zanechávajúc za sebou oblak prachu.

V niektorých dedinách boli upevnené veľké, maľované tabule: vystríhajúce všetky osoby, ktoré by sa v okrese opovážili žobrať, že budú uväznené. Toho sa Oliver veľmi bál a bol rád, keď čím rýchlejšie vyviazol z takejto dediny. V iných pozostal na dvore hostinca a žalostne hľadel za každým, kto do neho vchádzal; ale tu na základe rozkazu hostinskej, poštárski chlapci obyčajne odháňali neznámych šuhajcov, lebo sa domnievali, že prišli, aby dačo ukradli. Keď žobral v sedliackom dome, temer všade mu vyhrážali, že poštvú proti nemu psa; keď nazrel do obchodu, povedali mu, že zavolajú strážnika — čo tak účinkovalo na Olivera, že srdce cítil až niekde v hrdle — a veľmi často bola to jediná vec cez celé hodiny, ktorú tam cítil.

A vskutku, keby sa nebol stretol s dobrosrdečným mýtnikom a láskavou starenou, Oliverovo trápenie bolo by bývalo ukrátené práve tak, ako skončilo pri jeho matke; inými slovami, iste by bol sklesol na kráľovskej hradskej ceste. Ale mýtnik dal mu skyvu chleba a syr; a starena, ktorá mala vnuka-stroskotanca, blúdiaceho boso v niektorej ďalekej časti sveta, sľutovala sa nad biednou sirotou, a udelila mu z toho mála toľko, koľko mohla postrádať — ba čo viac — urobila to v sprievode takých láskavých a nežných slov a so slzami toľkého súcitu a útrpnosti, že tieto hlbšie zakotvily v Oliverovej duši, ako všetky útrapy, ktoré podstúpil.

V siedmy deň potom, ako opustil svoje rodisko, dokrivil Oliver včas ráno do mestečka, ktoré sa menovalo Barnet. Okenice boli zatvorené; ulice prázdne; ešte sa neprebudila ku konaniu denného zamestnania ani jedna duša. Slnce vychodilo v nádhernej kráse; ale jeho svetlo slúžilo len k tomu, aby chlapcovi ukázalo, aký je opustený, bezútešný, keď sa s krvavými nohami, prachom pokrytý, usadil na schod pred bránu.

V blízkosti schodov otvorili okenice; odhrnuli obločné záclony a ľudia začali chodiť sem a ta. Niektorí z nich pozastali, poobzerali si za jedno-dva momenty Olivera, buďto obídúc okolo neho mimochodom vrhli naň pohľad, ale nik mu nepomohol, nik ho neobťažoval otázkou, ako ta prišiel. Neodvážil sa žobrať. Len sedel na jednom mieste.

Za nejaký čas hrbil sa na schode, čudujúc sa veľkému množstvu krčiem (v Barnete každý druhý dom bol veľkou alebo malou krčmou), hľadiac bez záujmu na jachajúce koče a myslel si, aké je to divné, že tieto za niekoľko hodín ľahúčko urobia tú istú cestu, ku ktorej on potreboval celý týždeň odvahy a rozhodnosti v tak mladom ešte veku; keď však zbadal, že chlapec, ktorý ho len pred niekoľko minútami obišiel bez povšimnutia, sa vrátil a teraz ho vážne pozoruje s druhej strany cesty, zrazu vstal. Zo začiatku sa ho obával; ale chlapec ostal tak dlho v nehybnom porozujúcom postavení, kým Oliver nezdvihol hlavu a nezahľadel sa mu do očí. Potom chlapec prešiel na druhú stranu, a približiac sa cele blízko k Oliverovi, riekol:

„Halló, môj oriešok! Čo ti je?“

Chlapec, ktorý takto oslovil mladého pútnika, bol asi v tom veku, ako on, ale bol jedon z najpodivnejších chlapcov, akých Oliver dosiaľ videl. Mal ohrnutý noštek a obyčajnú, ale drzú tvár, a bol najšpinavejším chlapcom, akého si len predstaviť možno; mal však zvyky a spôsoby dospelého mužského. Na svoj vek bol primalý: mal ohnuté nohy, a drobné, pichľavé, mrzké oči. Mal navrchu hlavy tak ľahulinko postavený klobúk, že sa zdalo, že mu v každom momente padne — a iste by sa tak bolo stalo veľmi často, keby ho jeho nositeľ ráznym trhnutím hlavy nebol vedel vždy posotiť na staré miesto. Mal na sebe kabát dospelého mužského, ktorý mu sialhal skoro až po päty. Rukávy ohrnul až do polovičky, aby mal slobodné ruky zrejme k vôli tomu, aby ich mohol ponoriť do váčkov barchetových nohavíc, kde ich stále držal. Tento dovedna štyri stopy a šesť palcov vysoký mladíček nadýmajúc sa v

svojich polobotkách, znova volal:

„Halló, môj oriešok! Čo ti je?“ riekol neznámy mladý gentleman Oliverovi.

„Veľmi som hladný a ustatý,“ vetil Oliver, a ako to vravel, do očí mu vystúpily slzy. „Šiel som veľmi dlho, dnes je tomu práve sedem dní.“

„Sedem dní si šiel!“ riekol mladý gentleman. „Oh, vidím. Na rozkaz zobáka, čo? Ale,“ spozorujúc Oliverov prekvapený pohľad, dodal: „myslím, že nevieš, čo je to ten zobák, druh môj ja-sa-vý?“

Oliver odpovedal mierne, že otáznym výrazom dosiaľ počul opisovať len vtáacie ústa.

„Daj sa mi svete, aký je ešte zelený!“ skríkol mladý gentleman. „Čo, nuž zobák je magistrát; a keď ideš na rozkaz zobáka, netreba sa náhliť, ide to vždy do hora, a nikdy to neprichodí dolu. Bol si už kedysi v mlyne?“

„V akom mlyne?“ spytoval sa Oliver.

„V akom mlyne! *Ten* mlyn, vieš, zaujíma tak málo miesta, že sa doň pohodlne vmestí väzeňský Kamenný Krčah; a vždy je lepšie, keď vietor duje medzi ľuďmi, ako keď vo výške buráca; lebo tak nemôžu dostať robotníkov; ale pod,“ riekol mladý gentleman; „ty by si chcel jedlo, dostaneš ho. Som pri značke nízkej vody, len taký ľahký infanterista a stračia noha; ale nakoľko *to* len pôjde, vylovím a vyštuchám *to*. Hore sa a preč s tým steskom. Nuž tak! To je to, Móric!“ Mladý gentleman pomohol Oliverovi vstať a zaviedol ho do blízkeho obchodíku, kde zaopatril dostatočné množstvo pripravenej šunky a pol bochníka chleba, alebo ako to oni menovali „za štyri penny otrúb!“; keď bola šunka už čistá a bez prachu, vynaliezavý obchodník urobil do bochníka dieru, vyňal kus striedky, a nacpal do nej šunku. Mladý gentleman vzal chlieb pod pažu a zabočil do malej krčmy, kde vstúpili do pozadia výčapu. Tu na rozkaz tajuplného mladíka postavili pred nich krčah piva, a Oliver prijímúc ponúknutie nového priateľa, zajedal si zdĺhavo a chutne, kým neznámy chlapec s času na čas si ho náležite prezeral.

„Ideš do Londýna?“ riekol neznámy chlapec, keď Oliver konečne prestal jesť.

„Áno.“

„Máš nejaký byt?“

„Nie.“

„Peniaze?“

„Nie.“

Neznámy chlapec zahvízdal a nakoľko mu v tom neprekážali dlhá rukávy, ponoril ruky do váčkov.

„Bývaš v Londýne?“ spýtal sa Oliver.

„Áno, keď som doma,“ odpovedal chlapec. „Predpokladám, že chcel by si nejaká miesto, kde by si sa mohol vyspať, nie?“

„Chcel, vskutku,“ vetil Oliver. „Nespál som pod strechou od toho času, ako som opustil vidiek.“

„K vôli tomu nemusíš rozčulovať víčka,“ riekol mladý gentleman. „Dnes večer vrátim sa do Londýna, a poznám ctihodného starého pána, ktorý tam býva, ten ťa prenocuje zadarmo, a nikdy na tebe nebude vymáhať peňazí, ak ťa ta dovedie niektorý jeho známy.“

„A či ma pozná?“

„Oh, nie! voskrz nie! Ani reči. Isteže nie!“

Mladý gentleman sa usmieval, a dával na javo, že posledné úryvky rozhovoru boli hravo ironické a keď to urobil, dopil pivo.

Toto neočakávané nabídnutie prístrešia bolo príliš lákavé, aby mu bol mohol Oliver odolať, menovite po uistení, že starý pán bude s tým súhlasiť, a že mu bezpochyby, bez meškania zaistí príjemné miesto. Toto viedlo k priateľskejšiemu a dôvernejšiemu rozhovoru, z ktorého sa Oliver dozvedel, že sa jeho priateľ menuje Jack Dawkins. je miláčkom a *protežentom* spomenutého obstarného pána.

Zjav Mr. Dawkinsa ovšem neprezradzoval nejakú zvláštnu pečlivosť, vyplývajúcu zo záujmu patróna oproti tomu, ktorého vzal pod svoju ochranu; ale preto, že mal ľahký a výstredný spôsob hovoru, ba čo viac, priznal sa otvorene, že v kruhu jeho intímnych priateľov prezývali ho „Istivým Dodger“-om, Oliver si myslel, že je márnotravný a ľahkomyselný, a preto zavrhol mravné predpisy svojho dobrodincu. Pod dojmom tohoto potajme sa rýchlo rozhodol, že si utvorí dobrú mienku o starom pánovi; a keď sa presvedčil, že je Dodger nenapraviteľnejší, ako to očakával, behom ďalšej známosti ztrácal proti nemu všetku úctu.

A keďže sa tomu Jack Dawkins vzpíeral, aby pred sotmením vstúpili do Londýna, bolo už skoro jedenásť hodín, keď sa priblížili k islingtonskému mýtu. Tu sa križovala Ulica Anjelská so St. Johns' Road-om, touto prišli až ku Sadler's Wells divadlu; cez Exmouth Street a Coppice Row, cez malý dvorec popri chudobinci, klasickou pôdou, ktorá kedysi mala meno Hockley-in-the-Hole; do Little Safron Hillu; a tak do veľkého Safron Hillu, popri ktorom Dodger zaberal rýchlym krokom, pobádzajúc Olivera, aby mu bol tesne v päťach.

Hoc aj pozornosť Olivera bola dost' zaujatá tým, aby sa mohol držať po boku svojho vodcu, nemohol sa zdržať, aby nevenoval niekoľko rýchlych pohľadov obidvom stranám cesty, ktorou stúpali. Ešte nikdy nevidel špinavejšieho a zanedbanejšieho miesta. Ulica bola veľmi úzka a blatnatá a povetrie zapáchalo hnilobou. Bolo tu hodne malých krámov; ale zdalo sa mu, že jedinými odberateľmi boli hlúčky detí, ktoré práve v nočnom čase tomolily sa sem a ta, alebo kričali dnuhá. Jediné miesta, ktoré v tejto všeobecnej nákaze zdaly sa byť výnosnými, byly krčmy na námestí, kde sa ľudia tým najnižkejším, irským spôsobom, hádali a vadili o stopäť. Ukryté priechody a dvory, ktoré tu i tam vybočovaly z hlavnej ulice, obklopujú malé uzle domov, kde opití mužskí a ženské váľali sa v blate; kým z poniektorých návratí vynorovali sa obozretne, urastení, zlovestní mládenci, pripravení k nedobrym a nebárs šľachetným činom.

Oliver práve premýšľal o tom, či by nebolo lepšie ujsť, keď prišli na vrch kopca. Jeho sprievodca ho chytil za rameno, prudko otvoril bránu domu neďaleko Fild Lane, a vtiahnu ho do chodby, zavrel ju za sebou.

„Predsa raz!“ volal hlas z dola, odvetou na Dodgerov hvizd.

„Pere a cesto!“ Znela odpoveď.

To sa zdalo byť heslom, alebo znamením, že je všetko v poriadku. Vo vzdialenom kúte chodby blikalo svetlo tenkej sviečky na stene a mužská tvár vykukla ztade, kde čnela zo starých kuchynských schodov odlomená balustráda.

„Je tam ešte niekto krem teba?“ riekol mužský, a zacloniac si dlaňou oči, postrčil sviečku napred. „Kto je ten druhý?“

„Nový kamarát,“ vetil Jack Dawkins, strkajúc Olivera vopred.

„Odkiaľ je?“

„Zo Zeleného Ostrova. Je Fagin hore?“

„Áno, triedi vreckovky. Poďte nahor!“ Svieca zmizla a s ňou aj tvár.

Oliver tápajúc jednou rukou, kým ho za druhú pevne držal jeho sprievodca, hore vetchými, tmavými schodmi vystupoval veľmi ťažkopádne: jeho druh však kráčal s ľahkosťou a rýchlosťou, ktorá svedčila o tom, že ich veľmi dobre zná. Rozd'avil do korán dvere zadnej izby a vtiahol do nej Olivera.

Steny a poval'a izby v následku staroby a špiny byly úplne čierne. Pred ohniskom stál jedľový stôl, na ktorom bola do sklenice z d'umbierového piva zapravená svieca, dva alebo tri cínové hrnce, bochník chleba, maslo a tanier. V pekáči, ktorý bol na ohni, pripevnený povrázkom o obrubu krbu, pieklo sa niekoľko jaderníc; nad nimi s hrianchenou vidlicou v ruke stál zvrastený, veľmi starý Žid, ktorého podlá a odpudzujúca tvár obrastená bola riedkou červenou bradou. Mal na sebe ufúľaný flanelový plášť, cez ktorý prezeralo obnažené hrdlo; a zdalo sa, že pozoruje len na pekáč a vešiak, na ktorom viselo veľké množstvo hodvábných vreckoviek. Niekoľko hrubých, zo starých vriec zhotovených postiel' ležalo nedbale nahádzané vedľa seba na dlážke. Okolo stola sedeli štyria alebo piati chlapci, ktorí neboli starší, ako Dodger, a fajčili z dlhých, hlinených fajok a popíjali pálenku, ako čo by boli mužskými stredného veku. Všetci sa shrkli okolo svojho druha, keď pošepnul niekoľko slov starému Židovi; potom ustúpili v kruhu a škerili sa na Olivera. To isté robil aj Žid, držiac v ruke hrianchenú vidlicu.

„Fagin, to je on,“ riekol Jack Dawkins; „môj priateľ, Oliver Twist.“

Žid sa uškrnul a pokloniac sa hlboko pred Oliverom, vzal ho za ruku a vyslovil nádej, že bude mať česť obznámiť sa s ním bližšie. Potom pristúpili k nemu mladí gentlemani s fajkami, a veľmi tvrdo potriasali jeho rukami, menovite tou, v ktorej držal malý uzlík. Jednému z nich veľmi záležalo na tom, aby poviesil Oliverovu čiapku, iný zase cítil sa núteným ohľadom na jeho ustatosť siahnúť mu do vreciek, aby, keď sa uloží na odpočinok, nemusel sa príliš namáhať s ich vyprázdňovaním. V týchto prejavoch zdvorilosti iste by boli pokračovali aj naďalej, keby Židova hrianchená vidlica nebola sa povážlive vzniesla nad hlavami a plecami mládeže, ktorá mu dokazovala svoju oddanosť.

„Tešíme sa, veľmi sa tešíme tvojmu príchodu, Oliver,“ riekol Žid. „Dodger, podaj tie jaternice. Ah, ty sa akosi čudne dívaš na tie vreckovky, môj milý! Je ich hodne, všakver? Práve sme ich prezerali a chystali ku praniu, Oliver; to je všetko. Ha! ha! ha!“

Poslednú časť reči pozdravili nádejní žiaci veselého starca zúrivým krikom, potom šli k večeri.

Oliver zjedol svoj podiel, a starý Žid mu namiešal pohár ginu s horúcou vodou, vraviac, že ho musí vyprázdniť na dúšok, lebo iný pán čaká na sklenku. Oliver urobil, čo od neho žiadali. Hneď potom cítil, ako ho niekto nežne kladie na vrece; a hneď klesol do hlbokého sna.

Hlava IX.

Obsahuje ďalšie podrobnosti o milom starom gentlemanovi a jeho nádejných žiakoch.

Keď sa Oliver na druhý deň prebudil z hlbokého a dlhého sna, bolo už pozdné ráno. Krem starého Žida nebolo v chyži nikoho, a tento varil k raňajkám v hrnci kávu, ako ju miešal železnou lyžicou, hvízdal si tichúčko. Opätovne zastal v práci, aby načúval aj tomu najmenšiemu ruchu zo susednej miestnosti: a keď sa upokojil, pokračoval, hvízdajúc a miešajúc zase, ako predtým.

Hoc sa Oliver aj prebudil zo sna, neprecítnul ešte úplne. Bol v stave driemot, medzi snom a bdením, keď s polo otvorenými očami možno za päť minút viacej snívať, a súčasne možno si na polo uvedomiť všetko, čo sa vôkol deje, ako cez päť nocí s pevne prižmúrenými očami a s úplne nevnímavými smyslami. V týchto chvíľach smrteľník vie o tom práve dosť, o čom uvažuje jeho myseľ, aby si mohol urobiť hmlistú predstavu o jej mohutných silách, ktoré ho odpútajú od zeme, vtedy vzdoruje času a priestoru, lebo sa mu zdá, že je oslobodený od sväzkov svojho telesného druha.

Oliver bol zrovna v takomto stave. Polozatvorenými očami videl Žida; počul jeho tiché hvízdanie a poznal zvuk strany hrnca šúchajúcej lyžice; a práve tie isté smysly boli duševne zaujaté v tom samom čase najčulejšou činnosťou.

Keď bola káva hotová, Žid položil hrniec na trojnohu. A postojac niekoľko minút v nerozhodnej polohe, ako by nevedel, čo si má počať, obrátil sa, pozrel na Olivera a zavolaal na neho menom. Tento neodpovedal, a zdalo sa, že ešte vždy spí. Keď sa skloniac nad neho presvedčil, že spí, Žid tíško pootvoril dvere: a zase ich zatvoril. Potom, tak sa videlo Oliverovi, že z dajakej diery na dlážke vyňal malú skriňku, ktorú opatrne položil na stôl. Jeho oči zabľýskaly, keď otvoril jej víko a pohliadol do nej. Pritiahol starý stolec ku stolu a posadil sa naň; potom vyňal skvostné zlaté hodinky s jagajúcimi drahokamy.

„Ah!“ riekol Žid, pokrčiac plecami, obracajúc každý predmet s odpudzujúcim úškl'abkom. „Rozumní psi! Rozumní psi! Vytrvalí do nekonečna! A starému hriešnikovi neriekli nikdy, kde boli. Nikdy neprezradili starého Fagina! Ale prečo by aj? Ved' by chlp beztak neboli rozuzlili, a neboli by ho obesili o chvíľku pozdejšie. Nie, nie, nie! Fajn chlapci! Fajn chlapci!“

Hundrúc takéto a podobné rozjímania, Žid znova uložil hodinky na bezpečné miesto. Konečne vyňal zo skriňky viacej ako pol tucta hodiniiek a obzeral ich s podobnou záľubou, ako prv; a krem toho aj prstene, brošne, náramky a iné skvosty z tak drahocenného kovu, a tak nákladne vzácneho vypracovania, o akom Oliver nemal ani potuchy.

Keď nazad poukladal tieto šperky, Žid vyňal iné: tak drobné, že ležaly na dlani jeho ruky. Zdalo sa, že majú drobučké nápisy, lebo Žid ich položil plocho na stôl a hľadel na ne v tóni rúk dlho, vážne a skúmave. Napokon ich položil, akoby zúfal nad neúspechom; a oprúc sa na chrbát stolca, hundral:

„Akou krásnou vecou je trest smrti! Mŕtvi nebanujú za ničím; mŕtvi nikdy nevynášajú na svetlo hlúpe bájky. To prináša obchodu krásny úžitok! Z pomedzi nich obesili piatich, a ani jedon nenechal hru o korisť, ani jedon z nich sa viac nevráti!“

Keď Žid vravel tieto slová, jeho jasné, tmavé oči, ktorými hľadel utkvele do prázdnoty, padly na tvár Olivera; chlapcove zraky pozeraly na neho uprene s nemou zvedavosťou a hoc aj pohľadom utkvel na ňom len krátky okamih — to stačilo, aby starec zvedel, že bol pozorovaný. Víko skriňky privrel s hlasným úderom; a položiac ruku na chlebový nôž, ktorý ležal na stole, vyskočil vášnive. Triasol sa strachom na celom tele natoľko, že Oliver mohol zbadat', ako sa nôž chveje v povetrí.

„Čo je to?“ riekol Žid. „Prečo ma pozoruješ? Prečo si sa zobudil? Čo si videl? Chlapče, vrav? Rýchlo — rýchlo! ak ti je život drahý!“

„Už som nemohol ďalej spať, pane,“ vetil Oliver nežne. „Lutujem, že som vás vyrušil, pane.“

„Pred hodinou si ešte nebol prebudený?“ riekol Žid, zlovestne gániac na chlapca.

„Nie! vskutku, nie!“ odpovedal Oliver.

„Vieš to iste?“ kričal Žid: v hrozivom postavení gániac ešte divšie, ako drieb.

„Na čestné slovo, nie, pane,“ vetil Oliver vážne. „Nebol som, ozaj nie, pane.“

„Tíško, len tíško, môj drahý!“ riekol Žid zrazu starým spôsobom a prv, ako položil nôž, pobavil sa s ním trochu, akoby chcel presvedčiť Olivera o tom, že ho aj predtým zdvihol k vôli zábave. „Veď ja to viem, môj drahý. Chcel som ťa nastrašiť. Ty si dobrý šuhaj! Ha! ha! dobrý šuhaj, Oliverko!“ Žid si trel ruky s chichotom, ale predsa vzrušene škúľil na skriňku.

„Videl si niečo z týchto pekných vecí, môj drahý?“ spýtal sa Žid, položiac ruku po krátkej prestávke na skriňku.

„Áno, pane,“ vetil Oliver.

„Ah!“ riekol Žid a zbledol náhle. „Sú — sú moje, Oliver; sú mojím malým majetkom. To je všetko, čo mám, aby som mal z čoho žiť na staré kolená. Ľud ma prezýva žgrláňom, môj drahý; len žgrláňom; to je všetko.“

Oliver si myslel, že starý pán musí byť vskutku skupáňom, keď má toľko hodínok a žije na takom špinavom mieste; ale pomysliac si, že prítulnosť k Dodgerovi a ostatným chlapcom stojí hodne peňazí, pozrel úctive na Žida a spýtal sa ho, či smie vstať.

„Pravdaže, môj drahý, pravdaže,“ vetil starý pán. „Vstaň. Pri dverách v rohu je krčah s vodou. Dones ho sem, a ja ti dám umyvák, aby si sa mohol umyť, môj drahý.“

Oliver vstal; prešiel cez chyžu a zastal na chvíľu aby zdvihol krčah. Keď zvrtol hlavu, skriňka bola už preč.

Sotva sa umyl a všetko očistil a dl'a Židovho rozkazu vyliat oknom vodu umyváka, vrátil sa Dodger v sprievode vospustného, mladého priateľa, ktorého videl Oliver minulú noc fajčiť, a tento mu bol teraz formálne predstavený, ako Charley Bates. Všetci si sadli k raňajkám, pozostávajúcím z kávy, z teplých rožkov a šunky, ktorú Dodger priniesol v klobúku.

„Tak tedy,“ riekol Žid, skúmave, hľadiac na Olivera, ale otazujúc sa Dodgera, „dúfam, že ste už dnes ráno boli pri práci, moji drahí?“

„A to pri náležitej,“ vetil Dodger.

„Je niečo pod nechty!“ dodal Charley Bates.

„Vy ste dobrí chlapci, dobrí chlapci!“ riekol Žid. „Čo ste dostali Dodger?“

„Sopár vreckových zápisníkov,“ vetil mladý gentleman.

„Čiarkovaných?“ spytoval sa Žid chtivo.

„Veľmi pekne,“ riekol Dodger, vynímajúc dva vreckové zápisníky; jeden zelený a druhý červený.

„Nie sú síce tak hrubé, ako by mali byť,“ riekol Žid, pohliadnuc pečlivo do ich vnútra; „ale sú vkusne a chutne vyhotovené. Nadaný majster, všakver, Oliver?“

„Veľmi, pane,“ riekol Oliver. Načo sa Mr. Charles Bates na hlas zasmial; nad čím sa Oliver, ktorý v tom, čo sa stalo, nenachodil nič smiešneho, veľmi počudoval.

„A čo si dostal ty, môj drahý?“ riekol Fagin Charleyovi Batesovi.

„Vreckovky,“ vetil majster Bates; „v tom istom čase získal som štyri vreckovky.“

„Dobre,“ riekol Žid, hľadiac naň utajene; „sú vskutku veľmi, veľmi dobré. Ale neoznačili ste ich dobre, Charley; znaky musia byť vybodané ihlou, a musím naučiť Olivera, ako sa to robí. Mám, Oliver, eh? Ha! ha! ha!“

„Ak je vám ľúbo, pane,“ riekol Oliver.

„Chcel by si aj ty vedieť tak ľahko robiť vreckovky, ako Charley Bates, chcel by si, môj drahý?“ tázal sa Žid.

„Vskutku, veľmi rád, ak ma to naučíte, pane,“ odpovedal Oliver.

Majster Bates videl niečo tak mimoriadne smiešneho v tejto odpovedi, že vybúšil z neho nový smiech, ktorým, keďže káva, ktorú pil, zaskočila mu do priedušnice, by sa bol bezmála zadusil.

„Je tak zábavne zelený!“ riekol Charley, keď znova popadol dych, akoby ospravedlnením pred spoločnosťou pre svoje neslušné chovanie.

Dodger nevrazil nič, ale uhládzal Oliverovi vlasy cez oči a riekol, že sa s tým časom lepšie obznámi; na to starý pán, zbadajúc, že sa Oliver pýri, zmenil predmet rozhovoru, a spýtal sa, či bol veľký zástup pri dnešnej poprave? Tomu sa Oliver ešte väčšmi čudoval, lebo z odpovedí vysvitlo, že tam boli obidvaja chlapci, a prirodzene divil sa, ako najdú toľko času, aby mohli byť tak veľmi pilnými.

Keď bolo po raňajkách, veselý starý pán a dvaja chlapci hrali sa veľmi zvláštnu a neobyčajnú hru, ktorú prevádzali nasledujúcim spôsobom. Veselý starý pán do jedného vrecka nohavíc vsunul tabatierku, do druhého zase peňaženku a do vestového vrecku hodinky s retiazkou, založenou kolom krku; do košeľe však zabodnul ihlu s padelkom diamantu: poupínal tesne kabát, a do vreciek vložiac okuliarové puzdro a vreckovku, prechádzal sa s palicou hore-dolu

po izbe, napodobňujúc spôsob starých pánov, ktorých vidno prechádzať sa ulicami v hociktovej hodine dňa. S času na čas zastal pred krbom, a občas zase pred dvermi, vzbudzujúc dojem, že s napnutou pozornosťou hľadá do výkladu. V takýchto chvíľach zo strachu pred zlodejmi obzeral sa stále okolo seba, ohmatával si všetky vrecká, aby sa presvedčil, či dačo neztratil, tak prirodzene-smiešnym spôsobom, že sa Oliver musel smiať až mu dolu lícami kanuly slzy. Cez celý čas obidvaja chlapi sledovali ho z bezprostrednej blízkosti, ztrácajúc sa zpred jeho zraku tak bystro, že vždy, keď sa obrátil, nemohol pozorovať ich pohyby. Až mu konečne Dodger stúpil na prsty, alebo prebehol zrovna pred nohami, kým Charley Bates potknul sa mu za chrbtom a v tomto okamihu s mimoriadnou rýchlosťou vzali mu tabatierku, peňaženku, hodinky s retiazkou, diamantovú ihlu, vreckovku a okuliarové púzdro. Keď starý pán pocítil v niektorom vrecku ruku, skríkol, kde to má; a hra počala znova.

Keď táto hra trvala už dost' dlho, mladých pánov prišiel navštíviť párik mladých dám; jedna sa menovala Bet, a druhá Nancy. Maly bujné, ale nie veľmi strojne pričesané vlasy a maly otrhané topánky a punčochy. Snád' ani neboly veľmi driečne; ale maly hodne namachlené tváre a zdaly sa byť veľmi statnými a srdečnými. A keďže v spôsoboch svojho chovania byly nápadne slobodnými a príjemnými, Oliver myslel, že sú veľmi slušnými dievčatmi. Ako bezpochyby aj byly.

Ich návšteva trvala dlho. Popíjaly liehové nápoje, lebo jedna z dám bola prechladnutá; a rozhovor stal sa veľmi hodovným a živým. Konečne Charley Bates navrhol, že by bol čas natiahnuť pedále. A Oliverovi sa pozdalo, že je to francúzsky povedané a znamená toľko, ako ísť von; lebo hneď za tým Dodger a Charley a dve mladé dámy, vzdialili sa pospolu, keď láskavým, starým Židom boli milo obdarení peniazmi pre bežné výdavky.

„Tak, môj drahý,“ riekol Fagin. „To je príjemný život, všakver? Majú dennú vychádzku.“

„A pracovali niečo, pane?“ spýtal sa Oliver.

„Áno,“ vetil Žid, „to je preto, že mohla by im prísť do cesty nejaká neočakávaná prekážka, keď sú vonku; a keďže sú odvislí od práce, nechceli by si ju zameškať. Nasleduj ich vzor, môj drahý, nech ti slúžia za príklad,“ a aby svojim slovám dodal dôrazu, zaklepal kutáčom na ohnisko; „rob všetko, čo ti rozkážu, a poraď sa s nimi v každom ohľade — menovite s Dodgerom, môj drahý. Bude z neho veľký človek, a teba urobí ním tiež, ak ho budeš nasledovať. — Či mi visí z vrecku vreckovka?“, riekol Žid a rázne sa zastavil.

„Áno, pane,“ riekol Oliver.

„Oprobuj, či by si ju vedel vyňať bez toho, že by som to zbadal: tak ako si to videl pri našej raňajšej hre.“ Oliver držal gombík vrecka jednou rukou, práve tak, ako to videl od Dodgera, a druhou vyňal z nej zľahúčka vreckovku.

„Podarilo sa to?“ zvolal Žid.

„Tu je, pane,“ riekol Oliver, ukazujúc mu v ruke vreckovku.

„Ty si múdry šuhaj, môj drahý,“ riekol hravý starý pán, hladkajúc Olivera pochvalne po hlave. „Ešte som nevidel bystrejšieho mladíka. Tu máš shilling. Ak budeš takto pokračovať, staneš sa najväčším človekom doby. A teraz pod' sem, chcem ti ukázať, ako sa odstraňujú z vreckoviek monogramy.“

Oliver sa čudoval, že ako súvisí žartovné okrádanie vreckov starého pána s jeho nádejnou

ľudskou veľkosťou. Ale mysliac si, že od neho o moc starší Žid musí to lepšie vedieť, ako on, nasledoval ho hneď pokojne ku stolu a čoskoro bol hlboko zaujatý svojím novým štúdiom.

Hlava X.

Oliver sa lepšie obznámi s povahou svojich nových druhov; a za svoju zkušenosť zaplatí vysokú cenu. Je to síce krátka, ale veľmi dôležitá kapitola tejto povesti.

Oliver býval už veľa dní v Židovom byte a odstraňoval z vreckoviek monogramy (z ktorých priniesli domov veľké množstvo) a niekedy zúčastnil sa už opísanej hry, ktorou sa dvaja chlapci a Žid každé ráno pravidelne zabávali. Konečne zatúžil za čistým povetím a často hľadal príležitosť k tomu, aby mohol vážne požiadať starého pána aby mu dovolil ísť na vychádzku s jeho dvoma druhmi.

Preto sa Oliver oddával so zvýšenou chuťou činnému zamestnaniu, pri čom bral ohľad na prísnu mravnosť povahy starého pána. Keď Dodger a Charley Bates prišli večer domov s prázdnyimi rukami, široko-d'aleko vykladal s veľkou horlivosťou o škodlivosti marnej záhalčivosti, a aby ich presvedčil o potrebe činného života, poslal ich spať bez večere. Pri jednej príležitosti šiel tak d'aleko, že ich obidvoch sotil dolu schodmi; a týmto činom docielil, že jeho ctnostné pokyny boli vskutku dodržiavané.

Konečne raz ráno dostal Oliver dovoľenie, za ktorým tak dychtively túžil. Dva alebo tri dni nebolo vreckoviek ku spracovaniu, prečo aj obedy boli hodne chudobnejšie. Môžbyť, že práve preto udelil starý pán Oliverovi dovoľenie; ale hoc ako už stála vec, dosť na tom, riekol mu, že môže ísť, a postavil ho pod spoločnú ochranu Charleya Batesa a jeho priateľa Dodgera.

Traja chlapci sa vyrútili; Dodger s ohrnutými rukávmi a trojrohým klobúkom, ako obyčajne; majster Bates zase otáľajúc s rukami vo vreckách; a Oliver medzi nimi, zadumaný nad tým, kam ídú a do akého oboru ľudského diela ho chcjú najdrieť zasvätiť.

Šli takým lenivým krokom, že sa zpočiatku zdalo Oliverovi, že jeho druhovia chcú oklamať starého pána a nepôjdu vôbec na prácu. Dodger mal ten hriešny zvyk, že malým chlapcom srážal s hláv čiapky a metal ich do priestoru; kým Charley Bates ohľadne vlastníckeho práva prejavoval veľmi voľné náhľady tým, že poťahoval rozličné jablká a cibule zo stojanov pouličných búd a cpal ich do váčkov tak prekvapujúcej objemnosti, že sa zdaly zaujímať v každom smere celý jeho oblek. Tieto činy zdaly sa Oliverovi tak mrzkými, že už-už chcel prejavovať svoj úmysel, že sa vráti najkratšou cestou späť, keď jeho myšlienky následkom veľmi tajupľnej zmeny Dodgerovho chovania boli náhle obrátené v inom smere.

Práve sa vynorili z malého dvorca neďaleko otvoreného námestia v Cirkenwelli, ktoré teraz následkom čudného prekrútenia názvov menujú „The Geen“ (Zelené), keď sa Dodger neočakávane zastavil; a položiac prst na ústa, ťahal svojich druhov s najväčšou opatrnosťou a obozretnosťou nazpät.

„Čo sa stalo?“ spytoval sa Oliver.

„Čuš!“ vetil Dodger. „Vidíte toho starého plesnivca tam pri knižnom kráme?“

„Ten starý pán tam na ceste?“ riekol Oliver. „Hej, vidím ho.“

„To bude niečo,“ riekol Dodger.

„Prvotriedna korisť,“ podotkol majster Charley Bates.

Oliver hľadel s jedného na druhého s najväčším prekvapením; ale mu nedovolili, aby sa niečo spýtal, lebo obidvaja chlapci ukradomky kráčali cez ulicu a priplúžili sa tesne za chrbát pána, na ktorého bola jeho pozornosť cele sústredená. Oliver kráčal za nimi vo vzdialenosti niekoľkých krokov, nevediac, či má ísť napred, alebo či má ustúpiť nazad, zastal a hľadel na všetko v tichom užasnutí.

Starý pán robil dojem veľmi úctyhodnej osobnosti, mal napúdrovanú hlavu a zlaté okuliare. Bol oblečený do tmavozeleného kabáta s čiernym baršúnovým golierom, mal biele nohavice a pod pažou švihácku bambusovú palicu. Z priečinku vyňal knihu, a pozastanúc, tak sa vhlbil do čítania, ako by sedel v kresle svojej pracovne. A možno, že si to vskutku aj namyslel; bolo badať na jeho roztržitosť, že nevidí ani knižný priečinok, ani ulicu, ani chlapcov, slovom nič, len knihu, ktorú práve s veľkým záujmom čítal, obrátiac list, keď došiel na koniec strany a počínajúc novým riadkom na najbližšej strane a postupujúc pravidelne ďalej s najväčšou horlivosťou.

Aké bolo zdesenie a užasnutie Olivera, keď stojac vo vzdialenosti niekoľkých krokov, hľadel s rozškerenými víčkami, a zbadal, ako vnoruje Dodger ruku do vrečka starého pána a vyťahuje z neho vreckovku! A videl, ako ju podáva Charleyovi Batesovi, že si ju ten ponecháva a obidvaja v plnom behu utekajú za roh ulice.

V mysly Olivera okamžite sa odhalilo celé tajomstvo vreckoviek, hodiniiek, šperkov a Žida. Pozostal na okamih, a krv mu úžasom žihala v cievnach, ako by bol v blčiacom ohni; potom zmätený a zobrašený dal sa do behu; a nevediac, čo robí, utekal, že sa mu nohy sotva dotýkali zeme.

Všetko to stalo sa za chvíľu. V tom okamihu, keď sa dal Oliver do behu, starý pán, siahnuc rukou do vrečka a zbadajúc, že mu chýbí vreckovka, náhle sa obrátil. A vidiac, že chlapec zaberá takým rýchlym krokom, myslel si cele prirodzene, že on je zlodejom; vykrikol z plneho hrdla: „Chytajte zlodeja!“ a pustil sa za ním s knihou v ruke.

Starý pán však nebol jediným človekom, ktorý ho s krikom naháňal. Dodger a majster Bates neželajúc si vzbudiť verejnú pozornosť tým, že utekali širokou ulicou, radšej zabočili za rohom do prvého návratia. Čoskoro počuli krik, a vidiac utekať Olivera a vytušiac ako vec stojí, vybehli s veľkou hbitosťou; a kričiac tiež: „Chytajte zlodeja!“ začali ho prenasledovať, ako dobrí občania.

Hoc aj Olivera vychovávali filozofovia, nebol teoreticky oboznámený s krásnou axiomou, že sebazachovanie je prvým zákonom prírody. Keby ju bol znal, bol by býval azda pripravený aj na toto. Ale preto, že nebol pripravený, poplašil sa ešte väčšmi; tak uháňal, ako vo vetre, pred starým pánom a dvaja vreštiaci chlapci utekali za nimi.

„Chytajte zlodeja! Chytajte zlodeja!“ V tomto volaní je niečo príťažlivé. Obchodník opúšťa svoj pult, furman svoj voz; mäsiar prekotí koryto; pekár zase kôš; mliekar konvice; posol zahodí balík; školáci nechajú hru na guľočky; dlaždič svoj mlat; dieťa zase loptu. Odbiehajú, trma-vrma, vír-var, kolomútko: vresk, plesk, hurt, srážanie za roh zachodiacich chodcov, huckanie psov, plašenie drôbeže: a ulice, námestia, dvory, ozývajú sa týmito zvukmi.

„Chytajte zlodeja! Chytajte zlodeja!“ Sto hrdiel vreští tieto slová a davy vzrastajú pri každom nároží. Bežia, brodiac sa blatom a potkýňajúc sa na dlažbu chodníka, obloky sa otvárajú,

národ vybieha, a tá luza rúti sa napred, obecenstvo opúšťa lútkové divadlo, hoc je aj dej najpútavejšie zapletený a pripojuje sa k utekajúcemu davu, lomoz sa vz máha a posilňuje volanie sviežim príbojom, „Chytajte zlodēja! Chytajte zlodēja!“

„Chytajte zlodēja! Chytajte zlodēja!“ Do ľudskej hrudi je hlboko zaštepená vášeň *naháňať niečo*. Biedne dieťa bez dychu, s výrazom vyčerpanosti; z očí mu ziera hrúza; zo zrakov mdloba; dolu tvárou mu rinú veľké kropaje potu; a ono s napätím všetkých nervov chce vzdorovať svojim prenasledovateľom; a tí, čo mu boli v päťach a dohonili ho v tejto chvíľke, svoje miznúce sily zveľadili mohutnejúcim jasotom, a vrešťali a kričali od radosti: „Chytajte zlodēja!“ Ach, chyťte ho pre milosrdenstvo Božie!

Konečne je už lapený! Šťastná náhoda. Leží na dlažbe chodníka; a zástup sa dychtively shromažďuje okolo neho: každý nový príchodzí prebojúva a strká sa napred, aby ho zachytil pohľadom. „Ustúpte stranou!“ „Dajte mu vydýchnuť!“ „Nesmysel! veď si to nezaslúži!“ „Kdeže je ten pán?“ „Tu, hľa, ide ulicou!“ „Urobte tomu pánovi miesto!“ „Je to ten chlapec, pane?“ „Áno!“

Oliver ležal pokrytý blatom a prachom a krvácajúci z úst, hľadiac vyjavene na množstvo tvár zástupu, ktorý ho obkľučoval, keď k nemu úradne privliekli starého pána a vtisli ho do kruhu najprednejších prenasledovateľov.

„Áno!“ riekol gentleman. „Obávam sa, že je to on“.

„Obáva sa!“ hundral zástup. „To je tiež dobrý vták!“

„Chudiak!“ riekol gentleman, „veď sa poranil.“

„To som urobil ja, pane,“ riekol veľký, neokrúchaný šarvanec, vystúpiac do popredia, „a kopnul som ho dôkladne členkom do úst. Ja som ho pristavil, pane.“

Šarvanec dotkol sa s úškľabkom klobúka, očakávajúc nejakú odmenu; ale starý pán obrúc ho s výrazom nevôle, úzkostlive hľadel dokola, ako by mal v úmysle ujsť: o čo sa chcel pravdepodobne aj pokúsiť, hoc by z toho bola vznikla nová honba, keby sa v tom okamihu nebol cez zástup predieral policajný úradník (ktorý v takýchto prípadoch obyčajne prichádza naposledy) a chytil Olivera za límec.

„Pod', vstaň!“ riekol mu hrubo.

„To som nebol ja, pane. Vskutku nie, vskutku nie, boli to dvaja iní chlapci,“ riekol Oliver, zalamujúc vášnive rukami a obzerajúc sa kolom. „Musia byť tu niekde.“

„Oh, nie, nie sú tu,“ riekol úradník. Myslel to ironicky, ale bola to vskutku pravda; Dodger a Charley Bates ušli najbližším príhodným dvorom. „Pod', vstaň!“

„Neubližujte mu,“ riekol starý pán súcítne.

„Oh nie, nechcem mu ublížiť,“ vetil úradník, a na dôkaz toho stiahol mu temer s polovice chrbta kabát. „Pod', poznám ťa; neurobím ti nič. Či sa postavíš na nohy, ty mladý diabol?“

Olivera, ktorý sa ťažko vedel udržať, a urobil pokus, aby sa sám postavil na nohy, vliekli za límec kabáta v rýchlom kroku. Starý pán kráčaľ s ním po boku úradníka; a mnohí zo zástupu vynasnažovali sa aspoň kúsok dostať vopred, aby s času na čas mohli obzrieť vyčerpaním

zaostávajúceho Olivera. Chlapci plesali víťazne a kráčali napred.

Hlava XI.

Činnosť Mr. Fanga, policajného úradníka; a úryvok o spôsobe, ako prisluguje spravедnosť

Priestupok sa stal v okrese a najbližšom susedstve veľmi známeho mestského policajného úradu. Zástup mal to zadosťučinenie, že mohol doprevádzať Olivera cez tri alebo štyri ulice a cez Mutton Hill-om pomenované námestie, kým ho previedli klenutým priechodom a špinavým dvorom do úradnej miestnosti sústredenej spravедnosti. Zabočili do malého dláždeného dvora a tu sa stretli s tučným, bradatým človekom, ktorý mal v ruke sväzok kľúčov.

„Čo sa stalo zase?“ riekol nedbale.

„Hľa, mladý lapikurkár,“ odpovedal Oliverov strážca.

„Vy ste, pane, stránka, ktorú okradli?“ spýtal sa kľúčiar.

„Áno, som,“ vetil starý pán; „ale neviem iste, či práve tento chlapec vzal moju vreckovku. Ale veru by som bol radšej, keby ho nesúdili.“

„Teraz musím ísť do úradu, pane,“ odpovedal mužský. „Jeho milosť bude slobodná o pol minuty. Tak, mladý viselče!“

To bolo pozvaním pre Olivera, aby vkročil do dvier, ktoré medzi rečou otvoril a ktoré ústily do kamennej celly. Tu ho prehliadli; a keď pri ňom nič nenašli, zase ho prepustili.

Táto cella sa podobala pivnici, ale nebola dosť jasná. Bola nesnesiteľne špinavá, lebo bol pondelok ráno a bola zaujatá šiestimi opilcami, ktorí boli zatvorení od sobotnej noci. Všetci to bolo najmenšie. Na našich policajných strážniciach však mužskí a ženské každú noc bývajú zatvorené vo väzeniach pod najtriviálnejším dozorom, tento výraz však voskrz nie je priliehavý, a keď ich srovnáme s väznicou v Newgate, ktorá je preplnená ukrutnými zločincami, kde sú umiestnení vyslúchaní, odsúdenci a takí, čo je nad nimi vynesený rozsudok smrti, sú palácmi. Ktokoľvek by o tomto pochyboval, nech ich porovná.

Starý pán bol zbedovanejší, ako Oliver, keď kľúč zaškripel v zámku. Obrátil sa, pozerajúc na knihu, ktorá bola nevinnou príčinou tohoto zmätku.

„V tvári tohoto chlapca je niečo,“ riekol starý pán k samému sebe, keď sa pomaly vzdŕaloval a obálkou knihy zamyslene dotýkal sa brady, „čosi, čo ma dojíma a láka. Či môže byť nevinným? Tak sa mi vidí, pre pána Jána, že je,“ zvolal starý pán, zaraziac sa neočakávane a hľadiac uprene na nebesá. „Spasiteľu! Kde som len už raz videl podobný pohľad?“

Po niekoľko minútovom premýšľaní, starý pán so zadumanou tvárou prešiel do zadnej predsiene, ktorá viedla na dvor a tam utiahnu sa do kúta, vyvolával pred svoj duchovný zrak nesmierne množstvo tvárí, pred ktorými visela šerá opona dávnych rokov. „Nie,“ riekol starý pán, potriasajúc hlavou „to si len namýšľam.“

Preskúmal ich znova. Predstavoval si ich síce, ale nebolo tak ľahko odstrániť závoj, ktorý ich halil od dávna. Boly to tváre priateľov a protivníkov a mnohých ľudí, ktorí mu boli temer cudzí, ale vynorovali sa z množstva cele dotierave; boly to tváre mladých a prekvitajúcich

diev, ktoré teraz byly starenami; byly tu tváre, ktoré zmenil hrob a zavrel sa nad nimi, ktoré však nad jeho moc povýšený duch aj naďalej odieval pôvodnou, dávnou krásou a sviežosťou, obživujúc cez náličnice hlíny jas ich očí, svit úsmevu, žiaru duše a šeptajúc o záhrobí len preto, aby byly postavené, sťa všetko, roniace nežnú a ušľachtilú žiaru na cestu Nebies.

Ale starý pán nemohol vyvolať ani jednu tvár, ktorá ťahmi bola by sa podobala tvári Oliverovej. Vzdychol si nad vylúdenými rozpomienkami; a na šťastie súc starým, roztržitým pánom, zase ich pochoval medzi stránky ztuchnutej knihy.

Prebral sa len vtedy, keď sa kľúčiar dotknul jeho pleca a vyzval ho, aby ho nasledoval do úradu. Zavrel rázne knihu a bol čoskoro predvedený pred impozantného a vychýreného Mr. Fanga.

Úradovňa bola na prôčelí budovy a mala vykladané steny. Mr. Fang sedel za ohradou na hornom konci siene; a na druhej strane dvier bol akýsi druh mrežíek, za ktorými bol umiestnený chudíak Oliver, ktorý sa v následku strašlivosti dejišť'a triasol na celom tele.

Mr. Fang bol vyziably, dlhý, vzpriamený človek stredného veku, nemal veľa vlasov, a tie, ktoré mal, rástly mu na tyle a po stranách hlavy. Mal prísnu a tuhočervenú tvár. Keby nebol býval zvyklý piť o moc viacej, ako mu slúžilo na úžitok, bol by mohol obviniť svoju tvár z utrhačstva, čím by bol získal výdatné odškodné.

Starý pán sa úctive poklonil a pri kročiach k písaciemu stolu úradníka, riekol, prispôsobiac čin ku slovu: „Tu je moje meno a moja adresa, pane!“ Potom popošiel jedon alebo dva kroky nazad a s druhým uhladeným a panským pokynutím hlavy čakal na otázku.

Stalo sa, že Mr. Fang práve v tom momente čítal úvodník raňajších novín, ktorý sa odvolával na jeho nedávny rozsudok a odporúčal ho opätovne do zvláštnej a mimoriadnej pozornosti štátneho tajomníka ministerstva vnútra. Bol bez seba a mračil sa od zlosti.

„Kto ste, čo ste?“ riekol Mr. Fang.

Starý pán s určitým prekvapením poukázal na svoju návštevenku.

„Strážnik!“ riekol Mr. Fang, odhodiac opovržlive návštevenku aj s novinami. „Kto je tento chlap?“

„Moje meno, pane,“ riekol starý pán spôsobom gentlemana, „moje meno, pane, je Brownlow. Ale dovoľte mi, aby som sa spýtal na meno úradníka, ktorý bez príčiny a ľubovoľne uráža ctíhodnú osobu pod záštitou súdu.“ Povediac toto, Mr. Brownlow poobzeral sa, ako by v úradovni hľadal osobu, ktorá by mu mohla dať žiadúcnu informáciu.

„Strážnik!“ riekol Mr. Fang, hodiac papier stranou, „z čoho je obvinený tento chlap?“

„Nie je vôbec obvinený, vaša milosť,“ vetil strážnik. „Dostavil sa k vôli tomu chlapcovi, vaša milosť.“

Jeho milosť to veľmi dobre vedela, ale takto dobre a bezpečne prerušila obťažovanie.

„Dostavil sa k vôli chlapcovi, vskutku?“ riekol Fang, premerajúc Mr. Brownlowa opovržlive od hlavy po päty. „Zprísahajte ho.“

„Prv, ako budem prisahať, musím prosit' o slovo,“ riekol Mr. Brownlow: „a to je, že som si bez skutočného presvedčenia nikdy nemyslel —“

„Mlčte, pane!“ riekol rozhodne Mr. Fang.

„Nebudem, pane!“ vetil starý pán.

„Alebo budete okamžite mlčať, alebo vás dám vyhodit' z úradovne!“ riekol Mr. Fang. „Vy ste nadutý, bezočivý chlap. Ako sa opovážite rozčuľovať úradníka?!“

„Ako!“ skríkol starý pán, zapýriac sa.

„Zprisahajte túto osobu!“ riekol úradníkovi Mr. Fang. „Nechcem už počuť ani slova. Zprisahajte ho.“

Roztrpčenosť pána Brownlowa vzrastala, ale uvážiac, že jej prejavom mohol by snád' škodiť chlapcovi, potlačil svoje city a podriadil sa prisaha.

„Nuž,“ riekol Fang, „z čoho je ten chlapec obvinený? Čo chcete o tej veci povedať, pane?“

„Stál som pred kníhkupectvom —“ počal Mr. Brownlow.

„Mlčte, pane,“ riekol Mr. Fang. „Policajt! Kde je policajt? Zprisahajte tohoto policajta. Nuž, policajt! čo je to?“

Policajt so strojenou poníženosťou hlásil, ako prevzal Olivera a nenašiel u neho nič a že je to všetko, čo o ňom vie.

„Sú nejakí svedkovia?“ spýtal sa Mr. Fang. „Nie, vaša milosť,“ vetil policajt.

Mr. Fang sedel ticho niekoľko minút a potom obrátiac sa k žalobcovi, riekol s kypiacou vášňou:

„Mienite povedať, z čoho obžalujete tohoto chlapca, človeče, alebo nie? Zprisahali vás. Ak tu budete stáť a odopriete vysvetlenie, pokutujem vás pre neuctivosť proti úradu; pri —“ Pri čom, alebo pri kom, to sa nik nedozvedel, lebo úradník a žalárnik práve v tom momente veľmi hlasne zakašľali. Posledný ešte pri tom pustil na zem ťažkú knihu, v následku čoho nebolo počuť ani slova; čo sa stalo iste len náhodou.

Po častom prerušovaní a po opätovných urážkach, Mr. Brownlow konečne objasnil vec, poznamenajúc, že v okamžitom prekvapení utekal za chlapcom, lebo ho videl utekať a vyslovil nádej, že úradník ak si bude myslieť, že chlapec ak aj nie je skutočným zlodejom, že je predsa v spojení so zlodejmi, bude podľa možnosti — nakoľko to spravodnosť dovolí — nakladať s ním mierne.

„Beztak mu už ublížili,“ riekol starý pán napokon. „A obávam sa,“ dodal s veľkou raznosťou, pozerajúc k strážnikovi „a vskutku sa obávam, že je chorý.“

„Oh! hej, to by som si myslel!“ riekol Mr. Fang posmešne. „Pod' sem, ty mladý tulák a preč s vytáčkami; nestane sa ti nič. Ako sa menuješ?“

Oliver chcel odpovedať, ale jazyk mu zlyhal. Bol smrteľne bledý; a zdalo sa mu, že sa s ním

točí celá miestnosť.

„Ako sa menuješ, ty zatvrdilý loptoš?“ spytoval sa Fang. „Strážnik, ako sa menuje?“

Otázka platila starému, drsnému mužskému s pruhovanou vestou, ktorý stál pri zábradlí. Sklonil sa k Oliverovi a opakoval otázku, ale vidiac, že nie je schopný porozumieť otázku a vediac, že jeho mlčanie by úradníka ešte väčšmi rozhnevalo a dodalo by len väčšej krutosti rozsudku, vybájal domnienku. „Vraví, že sa menuje Tom White, vaša milosť,“ riekol dobrosrdečný strážnik.

„Oh, nechce vraveť, nechce?“ riekol Fang. „Dobre, dobre. Kde býva?“

„Kde môže, vaša milosť,“ odpovedal strážnik, tváriac sa znovu, že dostal odpoveď od Olivera.

„Má rodičov?“ spýtal sa Mr. Fang.

„Vraví, že umreli, vaša milosť, ešte v jeho útlom detstve,“ odpovedal strážnik, vymysliac obvyklú odpoveď.

Pri tomto bode výsluchu, Oliver zdvihol hlavu, poobzeral sa dookola s prosebným pohľadom, zašeptal tíško, prosiac o vody.

„Hlúposti a nesmysly!“ riekol Mr. Fang: „neopováž sa robiť zo mňa blázna.“

„Myslím, že je skutočne chorý, vaša milosť,“ namietol strážnik.

„To viem ja lepšie,“ riekol Mr. Fang.

„Strážnik! Dajte na neho pozor,“ riekol starý pán, vystrúc instinktívne ruky; „veď padne.“

„Odstúpte, strážnik,“ zvolal Fang; „nechajte ho, ak sa mu páči.“

Oliver použijúc láskavé dovoľenie, padol bezvládne na zem a zamdlel. Úradní zamestnanci pozreli na seba, ale ani jeden sa neodvážil pohnúť.

„Vedel som, že sa pretvára,“ vravel Fang, ako by to bol neodškriepiteľný dôkaz skutočnosti. „Nechajte ho tam ležať, veď to on čoskoro zunuje.“

„Pane, aký je váš návrh v tomto prípade?“ spýtal sa úradník hlbokým hlasom.

„Zkrátka,“ vetil Mr. Fang. „Je odsúdený na tri mesiace ťažkej roboty. Vyprázdnite úrad.“

Otvorili dvere a dvaja mužskí sa chystali, že zamdleného chlapca vynesú do celly, keď obstarný, chudochlapsky, ale slušne, starým, čiernym oblekom zaodiaty mužský, vrazil prudko do úradovne a kráčal k zábradliu.

„Čakajte, čakajte! Nevynášajte ho! Pre Boha, zastaňte na chvíľu“ volal od ponáhľania zadychčaný, nový príchodzí.

Predsedajúci Genius takéhoto úradu je vykonávateľom úplne neobmedzenej moci nad slobodou, dobrým menom, charakterom, ba aj životom, menovite chudobnejších vrstiev, ako poddaných Jeho Veličenstva; a aj na takomto mieste prevádzali denne také fantastické kúsky,

že pre ne by aj anjeli museli od plaču oslepnúť, ale pri ochrane dennej tlače, verejnosť sa o nich nedozvedela. Mr. Fang sa preto am najmenej nepozastavil nad tým, keď videl vstupovať nezvaného hosťa v takomto neúctivom vzrušení.

„Čo je to? Kto je to? Vyhod'te toho človeka. Vyprázdňte úrad!“ kričal Mr. Fang.

„Chcem hovoriť,“ zvolal mužský. „Nedám sa vyhodit'. Videl som všetko. Som majiteľom kníhkupectva. Žiadam, aby ste ma zprisahali. Nedám sa zlomiť. Mr. Fang, musíte ma vypočuť. Nesmiete ma odmietnuť, pane.“

Mužský bol v práve. Choval sa rozhodne a rázne a vec sa stala príliš vážnou, nebolo ho možno umlčať.

„Zprisahajte ho,“ hundral Mr. Fang s veľmi zlobivým výrazom v tvári. „A teraz, človeče, čo ste chceli povedať?“

„Toto,“ riekol mužský. „Videl som troch chlapcov: dvoch iných a tuhl'a tohoto väzňa, ako sa tmolili druhou stranou cesty, keď tento pán čítal. Krádež spáchal iný chlapec. Videl som ho kradnúť a videl som, že tento šuhaj bol tým ohromený a predesený.“ Vydýchnuť si, statočný majiteľ kníhkupectva pokračoval v podávaní presných okolností krádeže, spôsobom pokojnejším.

„Prečo ste neprišli prv?“ riekol Fang po krátkom mlčaní.

„Nemal som človeka, ktorý by mi bol dozrel na obchod,“ vetil mužský. „Každý, kto by mi bol mohol pomôcť, pripojil sa k prenasledujúcim. Ešte pred piatimi minútami som nemal nikoho; a utekal som sem priamo, bez prestávky.“

„Žalobca čítal, všakver?“ spýtal sa Fang po druhej prestávke.

„Áno,“ vetil kníhkupec. „Tú istú knihu, ktorú má v ruke.“

„Oh, tú knihu, eh?“ riekol Fang. „Zaplatil za ňu?“

„Nie, nezaplatil,“ odpovedal mužský s úsmevom.

„Bože, cele som na to zabudol,“ zvolal roztržitý starý pán nevinne.

„Tiež pekný človek a ešte obžalúva úbohého chlapca!“ riekol Fang, s komickou snahou zdať sa humánnym. „Badám, pane, že ste si tú knihu privlastnili vo veľmi podozrivých a hanebných okolnostiach; a môžete sa považovať za veľmi šťastného, že majiteľ tohoto predmetu nestíha vás súdobne. Nech je vám to príučkou, lebo inak budete mať do činenia so zákonom. Chlapec je slobodný. Vyprázdňte úrad!“

„Tristo hrmených!“ skríkol starý pán, vychrliac zlosť, ktorú tak dlho potláčal, „tristo hrmených! Ja vám —“

„Vyprázdňte úrad!“ riekol úradník. „Strážnici, počuli ste? Vyprázdňte úrad!“

Vyplnili rozkaz; a vyviedli rozhorčeného Mr. Brownlowa, ktorý v jednej ruke držal knihu a v druhej bambusovú palicu: zúriaceho od zlosti a vzdoru. Ale keď sa dostal na dvor, okamžite zmizol jeho hnev. Malý Oliver Twist ležal na chrbte na dlažbe s rozopätou košľou a potom

skropenými sluchmi; jeho tvár bola smrteľne bledá a triaška lomcovala jeho celým telom.

„Chudiatko, chudiatko!“ vravel Mr. Brownlow, skloniac sa nad neho. „Nech niekto zavolá povož, a to hneď!“

Povož prišiel — a Olivera složili opatrne na jedno sedadlo, a starý pán vystúpiac, sadol si na druhé.

„Môžem vás odprevadiť?“ riekol kníhkupec, nazrúc dnuká.

„Bože, ale áno, môj drahý pane,“ riekol rýchlo Mr. Brownlow.

„Zabudol som na vás, môj drahý! Ešte vždy mám tú nešťastnú knihu. Vysadnite. Chudiatko! Nesmieme mariť čas.“

Kníhkupec vysadol do koča a odjachali.

Hlava XII.

V ktorej je o Olivera o moc lepšie postarané, ako predtým a v ktorej povest' sa zase vracia k veselému starému pánovi a k jeho mladistvým priateľom.

Koč rachotil skoro tou istou pôdou, cez ktorú kráčal s Dodgerom Oliver, keď prvý raz vstúpil do Londýna a keď dorazil ku Angel at Islingtonu odbočiac na inú cestu, konečne zastal pred úhľadným domom v tichej a zatienenej ulici v blízkosti Penttouvelle. Tu okamžite pripravili posteľ, do ktorej Mr. Brownlow uložil čím pohodlnejšie a pečlivejšie svojho mladého chránenca; a tu ho opatrovali s bezhraničnou nehou a starostlivosťou.

Ale Oliver cez dlhý čas bol cele ľahostajný oproti všetkej добрote svojich nových priateľov. Slnce vychodilo a zapadalo a uplynulo veľa dní, ale chlapec ešte vždy ležal na svojom nevoľnom loži a v následku ničiacej horúčky chradol a vysychal. Ani červ nekoná istejšie svoje dielo na mŕtvole, ako ho vykonáva táto pomaly postupujúca žiara v živej sústave.

Precitol slabý, vyhubnutý a bledý, ako sa mu zdalo, z dlhého a nepokojného sna. S veľkou námahou zdvihol sa na loži, a s hlavou, ktorá spočívala na jeho trasúcich sa pleciach, úzkostlivo sa poobzeral dokola.

„Aká je to izba? Kam ma to zanesli?“ riekol Oliver. „To nie je tá miestnosť, do ktorej som šiel spať.“

Tieto slová vyslovoval matným hlasom, lebo bol veľmi slabý a zomdletý; ale počuli ich okamžite. Rýchlo odhrnuli záclonu od hlavy lože a materská, stará pani, ktorá bola veľmi vkusne a pečlivo oblečená, hneď vstala z blízkeho kresla, v ktorom sedela a plietla.

„Tíško, môj drahý,“ riekla stará pani mäkko. „Musíš byť veľmi pokojný, lebo inak ochorieš zase; cez niekoľko nocí ti bolo tak zle, že už ani horšie byť nemohlo. Len si pekne ľahni, náš miláčik!“ S týmito slovami stará pani veľmi nežne položila Oliverovu hlavu na podušku a odhrňajúc mu vlasy s čela, pozrela tak milo a láskave do jeho tváre, že sa nemohol zdržať a položiac svoju schudnutú rúčku do jej ruky, objal ju okolo šije.

„Zachovaj nás Pane!“ riekla stará pani so slzami v očiach.

„Aký je to roztomilý miláčik! Driečne stvoreniatko! Čo by tak cítila jeho matka, keby pri ňom bola tak sedávala, ako ja a mohla ho teraz vidieť!“

„Snáď ma aj videla,“ šeptal Oliver, složiac ruky; „snáď aj sedela pri mne. Ja som aspoň cítil, ako by tu bola sedela.“

„To bola horúčka, môj drahý,“ riekla mäkko stará pani.

„Myslím tiež,“ vetil Oliver, „lebo nebo je veľmi ďaleko; a oni sa tam príliš blažene cítia, nie to, aby prišli k lôžku úbohého chlapca. Ale keby bola vedela, že som chorý, iste by ma bola ľutovala, lebo pred smrťou aj ona bola veľmi chorá. Sotva čo bude o mne vedieť,“ dodal Oliver po chvíľkovom tichu. „Keby vedela, ako som si ublížil, to by ju rozsmútilo; a jej tvár, keď sa mi o nej snívalo, bola vždy taká sladká a šťastná.“

Stará pani neodpovedala, ale utierajúc si najprv oči a potom okuliare, ktoré akoby súčiastka

jej tváre, ležaly na pokrývke, doniesla Oliverovi nejaký chladný nápoj; a potom hladkajúc ho po líkach, vavela mu, že musí veľmi pokojne ležať, lebo by inak zase ochorel.

Tak Oliver choval sa veľmi ticho, čiastočne preto, že sa úzkostlivo vymasnažoval poslúchať milú, starú dámu v každom ohľade; čiastočne, aby sme povedali pravdu, lebo bol rozprávaním úplne vyčerpaný. Čoskoro upadol do príjemných driemot, z ktorých ho prebudilo do blízkosti postele prinesené svetlo sviece, v ktorom zbadal pána s veľmi veľkými a hlasne tikajúcimi hodinkami v ruke, ktorý ohmatával jeho tepnu a povedal, že mu je o moc lepšie.

„Už ti je o moc lepšie, všakver, môj drahý?“ riekol gentleman.

„Áno, ďakujem vám, pane,“ odpovedal Oliver.

„Áno, viem, že je to tak,“ riekol gentleman: „A si aj hladný, nie?“

„Nie, pane,“ vetil Oliver.

„Hm!“ riekol lekár. „Nie, viem, že si nie. Mrs. Bedwin. On nie je hladný,“ riekol lekár, pozerajúc veľmi múdre.

Stará dáma kynula vážne hlavou, a zdalo sa, že tým dáva na javo, že je lekár veľmi rozumný človek. Bolo zjavné, že on má o samom sebe tú istú mienku.

„Si ospalý, či nie, môj drahý?“ riekol lekár.

„Nie,“ vetil Oliver.

„Nie,“ riekol lekár s furtáckym a spokojným pohľadom. „Nie si ospalý, ani nie smädný? A či azda?“

„Áno, pane, skôr smädný,“ odpovedal Oliver.

„Na to som čakal práve, Mrs. Bedwinová,“ riekol lekár. „To je veľmi prirodzené, že je smädný. Dajte mu, madam, trocha čaju a kúsok hrianky bez masla. Nedávajte mu to príliš teplé, madam; ale dajte pozor, aby to nebolo veľmi chladné; budete tak láskavá, prosím?“

Stará pani sa zdvorilo poklonila. Lekár, okúsiac občerstvujúci nápoj a vysloviac svoje odborné schválenie, odišiel; a ako kráčal dolu schodmi jeho obuv vŕzgala s dôležitou vážnosťou. Čoskoro potom Oliver zase zadriemal a prebudil sa až okolo dvanástej hodiny. Krátko za tým stará dáma želala mu nežne dobrú noc a nechala ho pod dozorom tučnej, starej ženy, ktorá práve prišla: prinesúc so sebou v malom uzlíčku drobnú modlitebnú knižku a veľký nočný čepiec. Upevniac si na hlave čepiec a modlitebnú knižku položiac na stôl, povedala Oliverovi, že prišla, aby nad ním bdela, potisla kreslo cele blízko ku ohnisku, podriemkala, v častých obdobiach rozličným spôsobom kloniac sa napred, vydávajúc pri tom rozmanité stony a chrapoty; čo ju donucovalo k tomu, že si s časom na čas musela veľmi silne trieť nos, aby znova usnula.

A tak noc vliekla sa pomaly napred. Oliver ležal a bdel nejaký čas, pozorujúc malé kruhy svetla, ktoré odblesk nočnej lampky vrhal na strop; alebo umdleným zrakom sledoval zamotané vzory nástenných tapiet. Prítmie a hlboké ticho chyže robily veľmi slávnostný dojem a vzbudily v chlapcovi myšlienku, že sa tam cez dlhý rad dní a nocí vznášala smrť a

ešte ju vždy plní steskom a hrúzou svojej prítomnosti; preto obrátil sa tvárou k poduške a vrúcne sa modlil k Nebesiam.

Pozvoľne zaspal hlbokým a pokojným snom, ktorý jedine pôsobí úľavu po nedávno prekonaných utrpeniach, takže precitnutie z takého pokojného a mieruplného odpočinku zapríčiňuje bolesť. A keby on bol smrťou, kto by chcel, aby bol z neho prebudený ku všetkým borbám a búrkam života, ku všetkým jeho starostiam o prítomnosť a úzkostiam o budúcnosť a ku všetkým chmúrnym rozpomienkam minulosti!

Keď Oliver otvoril oči, bol lúčežiarny deň, štyri hodiny; cítil sa sviežim a šťastným. Kríza neduhu prešla šťastne. Zase patrila svetu.

V troch dňoch mohol už sedieť v pohodlnom kresle, dobre popodopieraný vankúšami: a keďže pre slabosť ešte chodiť nemohol, Mrs. Bedwinová pomohla mu dolu schodmi do gazdinskej izbičky, ktorá patrila jej. A keď ho tuná usadila ku krbu, sadla si tiež, a súc mimoriadne rozradostená, že ho vidí zdravšieho, pustila sa do usedavého plaču.

„Nech ťa to nemýli, môj drahý,“ riekla stará pani. „Plačem, ako obyčajne. Tak a teraz je to už tam a som spokojná.“

„Ste veľmi láskavá ku mne, madam,“ riekol Oliver.

„Ani to nespomínaj, môj drahý,“ vetila stará pani; „ale ved' si ešte nedostal hodne silnú polievku a je svrchovaný čas, aby si ju už mal; lekár povedal, že dnes ráno ťa asi navštívi Mr. Brownlow; musíme sa vynasnažiť, aby si bol čím zdravší, lebo čím lepšie budeš sa cítiť, tým väčšmi sa bude tešiť.“ A stará pani sa ponáhľala, aby na malej panvici ohriala plný tanier polievky. Oliver si myslel, že bude dosť silnou, aby pri najniženejšom rozpočte poskytl hojný obed trisťpäťdesiatim bedárom chudobinca.

„Máš rád obrazy, drahý?“ spýtala sa stará dáma, zbadajúc, že Oliver napnute upiera oči na podobizňu, ktorá visela na stene; zrovna proti jeho kreslu.

„Ani neviem, madam,“ riekol Oliver, nespúšťajúc oči s plátna; videl som ich veľmi málo, preto vám ťažko môžem povedať.

„Akú krásnu, nežnú tvár má tá pani!“

„Ah!“ riekla stará pani, „maliari vždy krajšími maľujú panie, ako sú v skutočnosti, inak by nemali objednávok, moje dieťa. Človek, ktorý vynášiel prístroj k vyrábaniu podobizní, vedel, že nebude mať úspech, je to príliš statočné. Príliš!“ riekla stará pani, smejúc sa srdečne svojmu ostrovtipu.

„Je to podobizňa, madam?“ riekol Oliver.

„Áno,“ odpovedala stará pani, zvednúc na chvíľu zrak od polievky; „to je portrét.“

„Čí, madam?“ spýtal sa Oliver.

„Prečo? Nevie ti to povedať, môj drahý,“ vetila stará pani v dobrej nálade. „Myslím, že ani ty, ani ja nepoznáme tú, koho podobizňa znázorňuje. Myslím, že vzrušuje tvoju obrazotvornosť, môj drahý.“

„Je veľmi pekná,“ odpovedal Oliver.

„Snáď sa jej len nebojíš?“ riekla stará pani, pozorujúc s veľkým prekvapením zdesený pohľad, ktorým dieťa pozeralo na obraz.

„Oh nie, nie,“ vetil rýchle Oliver; „ale má také starostlivé oči a kdekoľvek sedím, tak sa mi vidí, že sú všade uprené na mňa. Až mi od toho srdca búcha,“ dodal Oliver tichým hlasom, „ako by bola živá a chcela ku mne prehovoriť, ale nemôže.“

„Bože uchovaj,“ zvolala stará pani preľakane, „nehovor tak, dieťa. Po chorobe si ešte slabý a nervózny. Nechže otočím kreslo na druhú stranu a nebudeš ju vidieť. Tak!“ vravela stará pani, doprevádzajúc slovo skutkom; „teraz ju vôbec nebudeš vidieť.“

Oliver ju však videl duchovným zrakom práve tak, ako by nebol vôbec zmenil miesto; ale myslel si, že bude lepšie, keď nebude trápiť starú dámu; a keď sa na neho pozrela, usmieval sa nežne; a Mrs. Bedwinová, uspokojená, že sa lepšie cíti, s celou ochotou a okázalosťou, solila polievku a drobila do nej hrianku. Oliver ju zjedol s mimoriadnym chvatom. A sotva zhltol obsah poslednej lyžičky, niekto zaklepal jemne na dvere. „Voľno,“ riekla stará pani; a vstúpil Mr. Brownlow. Starý pán vkročil svižne, ako obyčajne, ale prv neposunul okuliare na čelo a prv nevsunul ruky za opasok župana, kým hodne dlhým pohľadom nepozrel na Olivera, pri čom sa jeho tvár podivne sraštila. Oliver pre chorobu bol veľmi biedny a sklúčený, a z úcty ku svojmu dobrodincovi urobil nelíčený pokus, že vstane, ale tento skončil tým, že klesol nazad do kresla; a skutočnosťou ostane — keď už raz máme povedať pravdu — že srdce Mr. Brownlowa, súc ohľadne citu ľudskosti šesť ráz tak široké, ako srdce iných šiestich starých pánov, vtislo prúd slz do jeho očí pomocou nejakého hydraulického procesu, ktorý filozoficky nevieme dostatočne vysvetliť.

„Chudiatko, chudiatko!“ riekol Mr. Brownlow, brúsiac si hrdlo. „Dnes som akýsi zachrípnutý, Mrs. Bedwinová. Obávam sa, že som prechladol.“

„Dúfam, že nie, pane!“ riekla Mrs. Bedwinová. „Veď všetko, čo ste dostali, bolo dostatočne teplé, pane.“

„Neviem, Bedwinová. Neviem,“ riekol Mr. Brownlow; „skôr si myslím, že som mal včera na obed vlhkú servitku, ale za to nič. Ako sa máš, môj drahý?“

„Som šťastný, pane,“ vetil Oliver. „A veľmi vďačný, pane, za vašu láskavosť.“

„Dobrý šuhaj,“ riekol Mr. Brownlow rázne. „A či ste ho nakrmili, Bedwinová? Eh, dali ste mu nejakú gendžu?“

„Práve dostal tanier nádhernej, silnej polievky, pane,“ odpovedala Mrs. Bedwinová; odstúpila kúsok, poslednému slovu dajúc silný prízvuk, čím chcela označiť, že medzi gendžou a dobre pripravenou polievkou niet príbuznosti a niet nijakého súvisu.

„Uf!“ riekol Mr. Brownlow, so slabým zachvením; „so dve skleničky portského vína by mu byly iste lepšie osožily. Všakver, Tom White, eh?“

„Moje meno je Oliver, pane,“ vetil malý invalid s výrazom veľkého počudovania.

„Oliver,“ riekol Mr. Brownlow; „ako to, Oliver? Oliver White, eh?“

„Nie, pane, Twist, Oliver Twist.“

„Čudné meno!“ riekol starý pán. „Prečo si povedal úradníkovi, že sa menuješ White?“

„To som mu ja nepovedal nikdy, pane,“ vetil Oliver s úžasom.

Znelo to, ako lož a starý pán pozrel Oliverovi do tváre s istou prísnosťou. Nebolo možno pochybovať; v každom jemnom i priostrenom ťahu Oliverovej tváre zračila sa pravda.

„To je nejaký omyl,“ riekol Mr. Brownlow. Ale s tým zmizla aj príčina, pre ktorú by mal prísne hľadiť na Olivera; stará myšlienka o podobnosti medzi jeho a niektorou veľmi známou tvárou vynorila sa zase tak mohutne, že sa nemohol od neho odpútať so zadiveným pohľadom.

„Dúfam, že sa na mňa nehneváte, pane?“ riekol Oliver, zvedajúc k nemu prosebne oči.

„Nie, nie,“ vetil starý pán. „Prečo? Čo je to, Bedwinová, hľadte sem!“

A kým vravel, ukázal rýchlo na obraz, visiaci nad Oliverovou hlavou, a potom na chlapcovu tvár. Bol jeho živou kopiou. Tie isté oči, tá istá hlava, tie isté ústa; tie isté ťahy. Výraz bol v tom momente taký podobný, že najmenšia čiara prekvapovala dojmom najpresnejšieho napodobenia!

Oliver neznal príčinu náhleho výkriku; a nie súc dosť silný, aby sniesol jeho otras, zamdlel. Jeho slabosť núka nám príležitosť k tomu, aby sme v našej povesti, uvoľniac napnutosť čitateľa, zmienili sa o dvoch mladých žiakoch veselého starého pána.

Keď sa Dodger a jeho vycvičený priateľ majster Bates pridružil k trme-vrme, ktorá vznikla za päťami Olivera, ktorého, ako sme to už opísali, pre ich protizákonné pokračovanie považovali za odcudziteľa osobného majetku Mr. Brownlowa, vedení boli chvalitebným a slušným ohľadom k sebe, najmä preto, že osobná sloboda a sloboda osobnosti patrí k prvým najhrdším chlúbam verného Angličana, preto musím prosieť čitateľa, aby si všimol, že tento ich čin smeroval na, aby ich vo veľmi vysokom stupni preslávil v očiach všetkých verejne účinkujúcich vlastencov, ako určitý dôkaz úzkostlivosti o ich záchranu a bezpečnosť; ide o potvrdenie toho malého kódexu zákonov, ktoré istí hlbokí a zdravo súdiaci myslitelia zostavili, ako hlavné žriedla všetkých činov a pohybov Prírody: spomenutí myslitelia zmenšiac chovanie dobrej dámy na dôležitosť maximy a theorie: vo veľmi úhladnej a peknej poklone čujú vyvýšenú múdrosť a pochopenie, pomíjajúc úplne všetky nároky srdca, alebo ušľachtilé popudy citu. Lebo tieto sú predmetmi stojacimi úplne pod ženou, ktorá je všeobecným úsudkom uznaná za vysoko povznesenú nad mnohé malé slabosti a krehkosti jej pohlavia.

Keby som hľadal ďalší dôkaz vzhľadom na priamo filozofickú povahu chovania sa týchto mladých pánov v ich veľmi chúlостivom uprsknutí, okamžite by som ho našiel v tom fakte (zaznamenanom aj v predchádzajúcej časti tejto povesti), že opustili prenasledovateľov vtedy, keď všeobecná pozornosť bola sústredená na Olivera a že okamžite najkratšou cestou zamierili domov. Taktiež nemám úmysel tvrdiť, že je to zvykom chýrnych a učených mudrcov skracovať si cestu k nejakému veľkému záveru (lebo ich obyčajou býva, že zdĺžujú vzdialenosť rozličnými opismi a nenapraviteľnými zatáčkami, podobne tým v nichž opití ľudia pod návalom príliš mohutného letu myšlienok sú náchylní byť shovievavými); chcem toľko povedať a to povedať jasne, že je to spoločnou praxou veľa vznešených mysliteľov pri

snovaní theorii, aby dokázali svoju múdrosť a prezieravosť v pripravení sa proti každej príhode, o ktorej možno predpokladať, že sa ich bude týkať. Takto, chtiac prislúžiť veľkej pravde, môžete prislúžiť malému zlu; čo by ste hneď použili akékoľvek prostriedky, ospravedlňujúce výsledok, ktorý chcete docieľiť; lebo súhrn dobra, buďto súhrn zla, alebo rozdiel medzi obidvoma, je ponechaný úplne starosti mysliteľa, aby bol ustálený a zistený jeho jasný, stručný a nestranný náhľad pomocou jeho vlastného, zvláštneho prípadu.

Keď chlapci s veľkou rýchlosťou prebehli spletitou smesou úzkych uličiek a dvorov, odvážili sa zastaviť pod nízkou a tmavou klenutou chodbou. A keď tu v tichu dost' dlho pobudli, aby sa vydýchali a mohli zase prehovoriť, majster Bates priamo vykrikol od rozkoše a radosti a pustil sa do nepopisateľného smiechu, hodil sa na schodky pred bránou, a váľal sa tam zrovna, ako vo veselom vytržení.

„Čo sa stalo?“ spytoval sa Dodger.

„Ha! ha! ha!“ rehlil sa Charley Bates.

„Nerev,“ karhal ho Dodger, obzerajúc sa opatrne vôkol. „Chceš, aby ťa chmatli, ty blbec?“

„Nemôžem za to,“ riekol Charley, „nemôžem si pomôcť. Vidieť ho, ako zaberá nohami a cváľa okolo rohov, ako sa vráza do stĺpov, ako sa rozbieha znova, ako čo by bol zo železa, ako my obidvaja a ja s vreckovkou vo vačku, hulákajúc, bežíme za ním — oh, pomoc!“ Živá obrazotvornosť majstra Batesa vykúzlila pred zrak jeho duše výjav v príliš živých farbách. Keď prišiel k tomuto obratu, zase sa váľal po schodkoch brány a smial sa ešte hlasnejšie, ako prv.

„Čo nám povie Fagin?“ spýtal sa Dodger; využijúc najbližšiu časovú medzeru, vzniklú tým, že jeho priateľ ostal bez dychu, aby mu predložil túto otázku.

„Nuž čo?“ vetil Charles Bates.

„Ah, čo?“ riekol Dodger.

„Čože by mohol povedať?“ spýtal sa Charley; prerušiac zrazu jasanie, lebo Dodgerov spôsob urobil na neho dojem. „Čože by mohol povedať?“

Mr. Dawkins pohvizdoval niekoľko minút; potom vzal klobúk, poškriabal sa na hlave a tri razy ňou zakýval.

„Čo myslíš?“ riekol Charley.

„Hala-bala, to je všetko naburená, nafúkaná, sprostá komédia,“ riekol Dodger: s ľahkým úškl'abkom na rozumnej tvári.

To bolo síce vysvetlenie, ale nie uspokojenie. Majster Bates to cítil tiež; a riekol znova: „Čo myslíš?“

Dodger neodpovedal; ale nasadiac si klobúk, a vykašúc si náramníky dlhého kabáta, zamĺkol a klepol si so šesť rás po ohnutom nose nenúteným síce, ale dôrazným spôsobom, a otočiac sa na päte, pustil sa dolu dvorom. Majster Bates ho nasledoval so zamyslenou tvárou.

O niekoľko minút po ich rozhovore hlasy krokov na vrždiacich schodoch, vyrušili starého

pána, ako sedel nad ohňom a mal safaládu a malý bochník chleba v ľavej ruke a vreckový nožík v pravej a cínový hrniec na trojnohe. Keď sa obrátil, na bledej tvári sa mu objavil šibalský úsmev, a pozerajúc ostro zpod hustých a červených obrvov, naklonil ucho k dverám a načúval.

„Prečo, ako je to?“ hundral Žid, zmeniac výraz tváre; „len dvaja? kde je tretí? Snáď sa im len neprihodilo niečo. Pozor!“ Kroky sa blížily, až dosiahly platformu. Dvere sa pomaly otvorily a Dodger a Charley Bates vstúpili, zavierajúc ich za sebou.

Hlava XIII.

Chápavý čitateľ bude sa moci obznámiť s novými dejateľmi, s ktorými v súvislosti dozvie sa o rozličných príjemných, k tejto povesti patriacich udalostiach.

„Kde je Oliver?“ riekol Žid, vstanúc s hrozbou v pohľade.

„Kde je chlapec?“

Mladí zloději vytreštili oči, vyburcovaní súc zlosťou svojho učiteľa; a pozreli na seba s neistým pohľadom.

„Čo sa stalo s chlapcom?“ riekol Žid, popadnúc Dodgera za golier a potrasúc ním s desným preklínaním. „Hovor, lebo ťa zadusím!“ Mr. Fagin mal tak vážny zovňajšok, že Charley Bates, ktorý pri každej príležitosti hľadel sa všemožne zabezpečiť a ktorý teraz začal to držať za pravdepodobné, že ho Žid môže aj zaškrtiť, hodil sa na kolená, a reval hlasite a nepretržite, vydávajúc zvuky podobné bučaniu zdivelého býka, buďto vresku znejúcej trúby.

„Povieš a či nie?“ hrmel Žid a triasol ním tak náramne, že Dodger v svojom beztak širokom obleku vyzeral veľmi čudne.

„Preto, že sa dostal do pasce, a to je všetko,“ vravel Dodger zlomyseľne. „Počujte, pustite ma!“ Dodger švihnúc sebou, jediným trhnutím vyletel z objemného kabáta, zanechajúc ho v Židových rukách a schvátil hrianchené vidlice, urobil nimi útok na vestu veselého starého pána, ktorý, ak by sa bol podaril, bol by vyvolal veľkú radosť.

Pri tomto skutku Žid skočil nazad s väčšou bystrosťou, ako bolo možno predpokladať pri jeho zdanlivej sošlosti a vetchosti a schopiac krčah, chystal sa, že ho šmarí do hlavy útočníka. Ale Charley Bates v tom okamihu sputnal jeho pozornosť zrovna desným vyvíjaním, takže náhle zmenil svoj úmysel a jeho obsahom obliat vstupujúceho mladého pána.

„Čože to tu máte za požiar?“ zamrmlal hlboký hlas. „Čím ma to oblievate? Dobre, že ste ma zasiahli len pivom a nie krčahom, ináč by som vám bol ukázal, zač' toho lakeť. Myslel som si, že taký diabolský, bohatý, kmínsky a hromžiaci Žid vie len vodu vylievať — a nie tohľa, lež, že zaplatil poplatok Riwer Company? Čo je to Fagin? Tristo hrmených, len keby môj nákrčník nebol obliaty pivom! Pod' dnu, ty plazivý fogmeg! Prečo si ostal vonku, ako by si sa hanbil za svojho pána! Hajde!“

Človek, ktorý hundral tieto slová, bol asi tridsaťpäťročný, statný chlapík, a mal čierny baršúnový kabát, veľmi ušpinené plátené nohavice, šnorovacie poltopánky a šedé vlnené punčochy, ktoré obopínaly pár silných lítok. Na hlave mal hnedý klobúk a pestrý, ušpinený hodvábný ručník okolo hrdla, s dlhými koncami, ktorými, kým vravel, stieral s tváre pivo. Keď bol s tým hotový, odkryl širokú, protivnú tvár s trojdňovým strniskom brady a dvoma zamračenými očami; jedno z nich hralo v rozličných farbách na dôkaz toho, že ho pred nedávnom udreli.

„Pod' už, počul si?“ mumlal zaujímavý holomok.

Biely, chlpatý pes, s papuľou doškriabanou a dokmásanou na dvadsiatich rozličných miestach, vklzol do miestnosti.

„Prečo si nevnišiel prv?“ riekol mužský. „Bol si príliš pyšný, aby si ma sprevádzal, bol? Lahni!“

Rozkaz bol sprevádzaný kopnutím, ktoré šmarilo zviera na druhý koniec izby. Pes bol zaiste tomuto zvyknutý, lebo sa tíško, bez hlesnutia utiahol do kúta a žmurkajúc srdite, zdalo sa, že je zaujatý prehliadkou bytu.

„Čo máte za lubom? Vy potmešilý, hrabivý, nenásytný zázrak, čo trýznite tých chlapcov?“ riekol mužský, sadnúc si vážne. „Čudujem sa, že vás už dávno nezabili! Na ich mieste, byť vašim učeníkom, by som to už bol urobil. Ja by som sa vám nebol dal nalapať, lebo nie ste na nič iné súci, len aby vás, ako hnusnú zvláštnosť, držali v sklenej fľaši, a myslím, že ešte ani nevyfúkali takú, ktorá by vám stačila.“

„Čušte! čušte, Mr. Sikes,“ riekol Žid, trasúc sa. „Nevravte tak hlasne.“

„Nedám sa zahriaknuť,“ vetil holomok. „Keď príde k lámaniu chleba, vy máte vždy zlé úmysly. Znáte moje meno; von s tým! Keď tomu príde čas, neurobím vám hanbu.“

„Dobre, dobre — Bill Sikes,“ riekol Žid s podlízavou pokorou. „Tuším máte zlú vôľu, Bill.“

„Môžbyť, že mám,“ vetil Sikes; „tak sa mi vidí, že ste aj vy boli kus rozdráždený a chceli ste komusi trocha ublížiť, keď ste šmarili cínový hrniec, ako to robievate, keď bláznite, a —“

„Zošaleli ste?“ riekol Žid, a poukazujúc na chlapcov, chytil ho za rukávy.

Mr. Sikes uspokojil sa s tým, že pod ľavým uchom urobil pohyb, ako by viazal uzol a hlavu otočil k pravému plecu a vysvitlo, že Žid cele dobre porozumel túto nemohru. Túto zlodejskú reč, ktorou bol ich rozhovor hojne popretkávaný, nezasvätený poslucháč by vôbec nebol porozumel. A galgan ňou požiadal o pohárik pálenky.

„Nenasypte do toho jedu,“ riekol Mr. Sikes, položiac klobúk na stôl.

Povedal to žartovne, ale keby tak bol mohol vidieť diabolsky úškľabok, ktorý hral okolo bledých rtov Žida, keď sa obrátil ku kredencu, bol by zbadal, že upozornenie nebolo zbytočné, lebo želanie (pre každý prípad) oprobovať to, pri ostrovtipe páleničiara, nebolo voskrz d'aleké veselého srdca starého pána.

Keď Mr. Sikes vyprázdnil dva-tri poháre pálenky, svojou pozornosťou snížil sa aj k mladým pánom. Blahosklonne nadpriadol rozhovor, v ktorom boli rozobrané príčiny a okolnosti Oliverovho uväznenia, pri čom Dodger s takým záujmom a rozhorčením, aké podľa jeho náhľadu v daných pomeroch bolo žiadúce, prednášal o dôkazoch pravdy.

„Obávam sa,“ riekol Žid, „že povie niečo, čo nám zapríčiní nepríjemnosti.“

„Veľmi ľahko,“ vetil Sikes so zlomyselným úškrnom. „Roznesú vás, Fagin.“

„A obávam sa, počujete,“ dodal Žid, ako by si nevšimal poznámky; a potuteľne pozorujúc ostatných. — „Obávam sa, že ak nás do hry zamotajú, príde rad aj na iných a s vami to potom o moc horšie skončí, ako so mnou, môj milý.“

Mužský sa zarazil a obrátil sa s hnevom na Žida. Ale plecيا starého Žida skrčily sa až k ušiam, a jeho zrak hľadel do prázdna na stenu.

Nastalo dlhé mlčanie. Zdalo sa, že všetci členovia tejto ctihodnej spoločnosti sú zabraní do vlastných úvah, ba tak sa videlo, že ešte aj pes pri zlomyseľnom olizovaní svojich pyskov rozjímal o tom, ako sa vrhne na lítku prvého pána alebo panej, keď budú zas na ulici.

„Ktosi musí vyskúmať, čo sa stalo v úrade,“ riekol Mr. Sikes o moc tlumenejším hlasom, ako vrazil dosiaľ.

Žid kývol súhlasne.

Správnosť navrhovaného postupu bola vskutku zrejmá; ale na nešťastie vzhľadom na uskutočnenie stavaly sa mu do cesty závažne prekážky. Lebo, ako Dodger a Charley Bates, tak aj Fagin a Mr. William Sikes, všetci dovedna, mali prudký a hlboko vkorený odpor proti tomu, aby na akomkoľvek základe a pod akoukoľvek podmienkou šli, hoc aj len do blízkosti niektorého policajného úradu. Ťažko je povedať, ako by tu dlho boli sedeli a hľadeli jedon na druhého v neistote. Ale netreba sa o tom hádať, veď náhly príchod dvoch slecién, ktoré mal Oliver príležitosť poznať pred niekoľko dňami, znova obživil prerušný rozhovor.

„Dobrá idea!“ riekol Žid. „Bet pôjde; pôjdete moja drahá?“

„Kam?“ spýtala sa mladá deva.

„Práve len na policajný úrad, moja drahá,“ riekol Žid zaliečavo.

Od mladej devy to bola slušnosť, že nepovedala hneď určite, že nechce ísť, ale že vopred dôrazne a vážne prejavila túžbu byť „požehnanou“, v tom prípade ak by šla; touto hladkou a delikátnou výhovorkou dokázala vrodené dobré chovanie, ktoré nedopúšťa, aby priamym a rozhodným odmietnutím zapríčinila bolesť blížnemu.

Tvár Žida javila bolestný výraz. Odvrátil sa od mladej slečny, ktorá bola veselá, nebárs šumne oblečená, a mala červený plášť, zelené črievice, plavožlté kadere a ostatné ženské náležitosti.

„Moja drahá Nancy,“ riekol Žid chlácholivým hlasom, „čo *ste* to povedali?“

„Tak to neide; tak sa to predsa, nerobí, Fagin,“ vetila Nancy.

„Čo rozumiete pod tým?“ riekol Mr. Sikes, hľadiac na ňu vrúčne.

„Čo som povedala, Bill,“ odpovedala bez rozpaku.

„Prečo, vy sa k tomu zrovna hodíte,“ resonoval Mr. Sikes; „na okolí nevie o vás nikto nič.“

„Pretože som to nechcela,“ vetila Nancy tiež pokojným tónom, „a verte mi, Bill, je to lepšie, že ma nepoznajú.“

„Ona pôjde, Fagin,“ riekol Sikes.

„Nie, nepôjde, Fagin,“ riekla Nancy.

A Mr. Sikes mal pravdu. Vlivom striedavých vyhrážok, sľubov a úplatkov, otázna dáma dala sa prehovoriť, aby prijala poverenie. Veď ju nezdržiavaly obavy, ako jej príjemného priateľa; presťahovala sa len pred nedávnom z ďalekého, ale popredného predmestia Ratcliffen, do

súsedstva Field Laneu, nemusela sa báť, že ju pozná niekto z jej mnohých známych. Preto si plášť previazala čistou, bielou zásterou a kadere vtisla pod slamený čepiec — obidva predmety pochádzaly zo Židovej nevyčerpaceľnej šatne — Miss Nancy čoskoro bola ustrojená k vykonaniu posolstva.

„Počkajteže chvíľku, moja drahá,“ riekol Žid, a vyňal malý, zavretý košík. „Neste ho v jednej ruke. Vyzerá to slušnejšie.“

„Dajte jej kľúč od brány, nech ho nesie v druhej, Fagin,“ riekol Sikes; „tak to vyzerá reálnejšie a nefalšovanejšie.“

„Áno, áno, moja drahá, vskutku,“ riekol Žid a zavesil veľký bránový kľúč na ukazováč devinej pravej ruky. „Tak; výborne! Vskutku, znamenite, moja drahá!“ riekol Žid a trel si pri tom ruky.

„Oh, môj brat! Môj nešťastný, sladký, nevinný braček!“ bedákala Nancy, pustiac sa do plaču, krútiac malým košom a bránovým kľúčom v mukách strádania. „Čo sa s ním stalo! Kam ho len podeli! Smilujte sa, čo je s tým drahým chlapčekom, pánovia; povedzte mi, prosím vás, pánovia, povedzte!“

Volajúc tieto slová najbedákavejším a srdcervúcim hlasom k nesmiernej radosti poslucháčov, Miss Nancy zamĺkla, zakývala spoločnosti, kynula usmievajúc sa kolom a zmizla.

„Ah! to vám je múdre dievča, drahí,“ riekol Žid, obrátiac sa k svojim mladým priateľom, a pokyvávajúc vážne hlavou, ako by ich chcel posmeliť, aby nasledovali jej skvelý príklad, ktorý práve videli.

„Je chľúbou svojho pohlavia,“ riekol Mr. Sikes, plniac svoj pohár a udrel na stôl svojou ohromnou päťou. „Na jej zdravie, bohdaj by boli všetky také, ako je ona!“

Kým takéto a podobné chválospevy odznievaly, na svrchovanú Nancy, mladá dáma prebehla veľký kus cesty k policajnému úradu, a hoc ju opanovala prirodzene akási bojácnosť, veď šla ulicami sama a bez sprievodcu, predsa čoskoro dorazila k svojmu cieľu v úplnej bezpečnosti.

Vnišla zadným vchodom, zaklepala ľahúčko na dvere jednej celly a načúvala. Neozval sa nik: zakašľala a načúvala znova. Zase nijaká odvetá: potom prehovorila:

„Nolly, môj drahý?“ šeptala Nancy jemným hlasom; „Nolly?“

Nebolo dnuhá nikoho, ale biedny, bosý trestanec, ktorého uväznili preto, že hral na flaute, ktorého, keď mu bol jasne dokázaný prečin proti spoločnosti, Mr. Fang odsúdil na jeden mesiac do polepšovne, s priliehavou a zábavnou poznámkou, že teraz, keď už nebude hrať na flaute, nastráda toľko dychu, že ho bude môcť upotrebiť pri užitočnejšej práci, totiž v šlapacom mlyne, ako pri hudobnom nástroji. Neodpovedal: súc duševne cele strápený nad ztrátou flauty, ktorú mu zabavili pre používanie v provincii. Nancy tedy putovala k najbližšej celle a zaklepala.

„Dobre!“ ozval sa mdlý a slabý hlas.

„Nie je tu malý chlapec?“ spýtala sa Nancy, fikajúc vypočítave.

„Nie,“ vetil hlas; „Bože, uchovaj.“

Dnu bol šesťdesiatpäťročný tulák, ktorý sa dostal do väzenia preto, že *nehral* na flaute; alebo inými slovami, preto, že žobral po uliciach a nepodnikal nič k vôli živobytia. V susednej celle bol človek, ktorý sa dostal do toho istého väzenia preto, že predával po domoch cínové pekáče bez úradného dovolenia; a preto, že si vyrábala na úkor berného úradu.

Ale keď jej ani jedon z väzňov nevedel nič povedať o Oliverovi, Nancy obrátila sa na tučného úradníka s pruhovanou vestou a v následku svojho žalostného nariekania a horekovania bola ešte sklúčenejšia, ako prv, najmä, že vedela účinnive upotrebovať kľúč a košíček a znova sa prezvedala na svojho drahého brata.

„Ja som ho nedostal, moja drahá,“ riekol starý mužský.

„Kde je?“ nariekala Nancy šialene.

„Kde, už ten pán ho vzal so sebou,“ vetil úradník.

„Ktorý pán? Oh smilujte sa nebesá, jaký pán?!“ vykrikla Nancy.

Odpoveďou na tieto nesúvislé otázky, starý pán informoval hlboko dojatú sestru Olivera, že ho priviedli do úradu chorého a bol oslobodený na základe výpovede svedka, že krádež spáchal iný chlapec, že nie je v žalári; a žalobca ho zamdleného odviezol do svojho domova, o ktorom informátor dovedna vie len toľko, že je dakde v Peutouville, počul vysloviť to meno, keď patričný pán udával kočišovi smer cesty.

V hroznom stave pochybností a neistoty, horekujúca mladá žena potácala sa ku bráne a tu zameniac chvejúci sa krok s bystrým behom, vracala sa odľahlými a spletitými cestami, aké len mohla vymyslieť, do Židovho príbytku.

Mr. Bill Sikes, keď sa dozvedel o výsledku výpravy, rýchlo zavola svojho bieleho psa a položiť si klobúk, ponáhlal sa preč, bez toho, že by si bol doprial toľko času, aby zaželel dobre ráno.

„Musím vedieť, kde je, moji drahí; musíte ho najst’“, riekol Žid v najväčšom rozčulení. „Charley, nerob nič iné a slied’ za ním tak dlho, kým mi neprinesieš o ňom nejakú zvesť! Moja drahá Nancy, musím ho najst’. Spolieham sa na vás, moja drahá, na vás a na Artfula, vo všetkom! Počkajte, počkajte,“ dodal Žid, otvoriac trasúcou rukou priečinok; „tu máte peniaze, moji drahí. Dnes večer zavrem tento krám. Dozviete sa, kde ma máte hľadať. Nemeškajte ani minútu. Ani len moment moji drahí!“

S týmito slovami vystrčil ich z izby: a pozorne zamknúc vo dva vrhy a zatarasiac dvere, vyňal zo skrýše skriňku, ktorú raz nevdojak otvoril pred Oliverom. Potom s veľkým chvatom skrýval do svojich šiat hodinky a šperky.

Z práce ho vyrušilo klepanie na dvere.

„Kto je?“ zvolal prenikavým hlasom.

„Ja,“ vetil Dodgerov hlas cez kľúčovú dierku.

„Čo je?“ skríkol Žid netrpezlive.

„Nancy sa spytuje, či má byť prenesený do druhej diery?“ otazoval sa Dodger.

„Áno,“ vetil Žid, „zdrapte ho, kdekoľvek je. Najdite ho, to je všetko! Ja už budem vedieť, čo treba robiť; a nebojte sa.“

Chlapec zahundral, že porozumel, čo treba; a letel dolu schodami za svojimi druhmi.

„Myslím, že nás neprezradil,“ riekol Žid, keď pokračoval v práci. „A ak niečo vytlachol o nás pred svojimi novými priateľmi, hneď mu zacpeme ústa.“

Hlava XIV.

Obsahujúca ďalšie podrobnosti o pobyte Oliverovom u Mr. Brownlowa, s pozoruhodným predpovedaním, ktoré vzhľadom na neho vyslovil Mr. Grimwig, keď Oliver šiel vybaviť vec, ktorou ho poverili.

Oliver sa čoskoro zviechal zo záchvatu mdloby, do ktorej ho uvalil nečakaný výkrik Mr. Brownlowa; starý pán a Mrs. Bedwinová opatrne vyhýbali rozhovoru o obraze, čo síce neprispelo k objasneniu Oliverovho života, alebo výhľadu do jeho budúcnosti, no točilo sa okolo predmetov, ktoré ho zaujímali, ale nevyrušovali. Ešte bol príliš slabý, aby mohol vstať k raňajkám, ale keď nasledujúceho dňa sišiel do hospodyňskej chyže, jeho prvým činom bolo, že vrhol chtivý pohľad na stenu, v nádeji, že zase bude môcť pozrieť do tváre krásnej dámy. Ale sklamal sa v svojom očakávaní, lebo obraz bol odstránený.

„Ah!“ riekla hospodyňa, pozorujúc smer Oliverových očí. „Ako vidíš, je preč.“

„Vidím madam,“ vetil Oliver. „Prečo ho dali preč?“

„Sňali ho, lebo Mr. Brownlow povedal, že sa mu zdalo, že ťa trápi, čo by snáď mohlo prekážať tvojmu uzdraveniu, rozumieš?“ odpovedala stará pani.

„Oh, vskutku nie. Netrápi ma vôbec, madam,“ riekol Oliver. „Rád som ho videl. Ba zrovna som ho miloval.“

„Dobre, dobre!“ riekla dobre naladená stará pani, „musíš sa podľa možnosti čím skôr zotaviť, môj drahý, a potom ho zase zavesíme! Vskutku! Sľubujem ti to! A teraz už rozprávajme o niečom inom.“

To bolo všetko, čo sa vtedy Oliver o obraze mohol dozvedieť. A keďže stará pani v jeho chorobe bola k nemu taká láskavá, pričínal sa, aby viacej na tento predmet nemyslel; preto radšej pozorne počúval množstvo poviedok, ktoré mu rozprávala, o svojej milej a driečnej dcére, ktorá sa vydala za milého a driečneho muža a žila na vidieku; a o svojom synovi, ktorý bol úradníkom u istého obchodníka zo Západnej Indie, ktorý bol tiež takým dobrým mladíkom a štyri razy do roka písal domov také oddané listy, že keď o tom vravela, tisly sa jej do očí slzy. Keď sa stará pani široko-d'aleko navykladala o výtečnosti svojich detí a o zásluhách svojho dobrého manžela, ktorý umrel — drahá, dobrá duša! — zrovna pred dvadsaťšesť rokmi, bol práve čas olovrantu. Po čaji učila Olivera hre na karty, ktorú si tak rýchlo osvojil, ako rýchlo ho učila: a túto hru hrali potom s veľkým záujmom a vážnosťou do toho času, kým invalid mal dostať varené víno s vodou a smidku suchej hrianky, a potom šiel pekne-rúče do posteľe.

Dni Oliverovho zotavovania boli dňami pravého šťastia. Všetko bolo tak pokojné, rozkošné a uhladené; každý bol milý a citný, že po hluku a nepokoji, v ktorom predtým stále žil, zdalo sa mu, že je zrovna v nebi. Akonáhle bol dostatočne silný, že sa mohol slušne obliecť, Mr. Brownlow mu zaopatril úplný, nový oblek, novú čiapku a pár nových topánok. Keď Oliverovi povedali, že so starými šatami môže urobiť, čo chce, dal ich slúžke, ktorá bola k nemu veľmi milá a požiadal ju, aby ich predala Židovi, a aby si peniaze ponechala. Urobila to ochotne; a keď Oliver pozeral von oblokom salónu a videl, ako ich Žid cpe do pinkľa a odchodí, bol rozradostený nad tým, že sú raz-navždy preč, a nehrozí mu viac možnosť

nebezpečia, že ich musí znova obliecť. Boly to, pravdu rečeno, smutné handry a Oliver predtým nikdy nemal nových šiat.

Raz večer, asi týždeň po obrazovej affére, ako tak sedel a zabával sa s Mrs. Bedwinovou, zdola prišiel odkaz od Mr. Brownlowa, aby Oliver, ak sa cíti dosť dobre, prišiel do jeho pracovne, že rád by sa s ním trocha porozprával.

„Pane, uchovaj nás! Poumývaj si rúčky, a nechže ti prečešem a rozdelím vlásky, dieťa moje,“ zvolala Mrs. Bedwinová. „Pre živého Boha! Keby som to bola vedela, že ťa zavolá, bola by som ti dala aspoň čistý golier, a vyleštila ťa, ako šestáčik!“

Oliver urobil všetko, čo mu stará pani kázala, hoc aj bolestne horekovala, že nemá na dostač času, aby mu zriasila náprsenku, obrúbenú límcem košeľe; bol tak jemný a driečny, že mu to, hoc mala proti tomu dôležité osobné dôvody, aj povedala, keď ho s veľkým uspokojením od hlavy až po päty prezrela, že si to vskutku ani nemyslela, že bol by sa mohol v tak krátkom čase k svojmu prospechu natoľko zmeniť.

Tým posmelený Oliver zaklepal na dvere pracovne. Keď s dovolením Mr. Brownlowa vstúpil, našiel sa v malej, zadnej chýžke, ktorá bola preplnená knihami, s oblokom, ktorý pozeral na malé, rozkošné zahrádky. Pri okne stál stôl, pri ktorom sedel Mr. Brownlow a čítal. Keď zbadal Olivera, odložil knihu stranou a povedal mu, aby šiel bližšie ku stolu a sadol si. Oliver poslúchol a čudoval sa, že kde možno najst' toľko národa, ktorý by prečítal také veľké množstvo kníh napísaných, vari, k vôli tomu, aby sa svet stal múdrejším. Čomu sa ináče stále čudujú o moc zkusenejší ľudia, ako bol Oliver Twist.

„Všakže je tu hodne kníh, syn môj?“ riekol Mr. Brownlow, zbadajúc zvedavosť, s ktorou Oliver pozeral priečinky, ktoré siahaly od dlážky po poval'u.

„Veľké množstvo, pane,“ vetil Oliver. „Nikdy som ich ešte toľko nevidel.“

„Budeš ich čítať, ak sa budeš dobre chovať,“ riekol starý pan milo; „budeš to robiť s radosťou, radšej ako obzerať ich zovňajšok — totiž len v niektorých prípadoch; lebo najdu sa aj také knihy, ktorých chrby a obálky sú ich najlepšou časťou.“

„Myslím, že to budú asi tie hrubizné, pane,“ riekol Oliver, ukazujúc na niektoré objemné sväzky, ktoré maly na väzbe hodne pozlátky.

„Nie zrovna vždy,“ riekol starý pán, potľapkajúc po hlave Olivera a usmievajúc sa pri tom; „iné sú práve tak ťažké, hoc sú aj menšieho tvaru. Bol by si rád múdrym, až narastieš, a chcel by si spisovať knihy, eh?“

„Myslím, že radšej by som ich čítal, pane,“ odpovedal Oliver.

„Čo! nechcel by si byť spisovateľom?“ riekol starý pán.

Oliver rozmýšľal chvíľku a napokon riekol, že by bolo vari lepšou vecou byť kníhkupcom; na čom sa starý pán srdečne zasmial a odvetil, že povedal dobrú vec. Tomu sa Oliver potešil, hoc aj nevedel, čomu sa vlastne starý pán smeje.

„Dobre, dobre,“ riekol starý pán, zvažujúc: „Neboj sa! nechceme z teba urobiť spisovateľa, veď je práve tak statočným povoláním byť učením, ako robiť tehly.“

„Ďakujem vám, pane,“ vetil Oliver. Nad jeho vážnou odpoveďou sa starý pán znova zasmial a povedal niečo o zvláštnom inštinkte, čomu Oliver nerozumel a preto tomu nevenoval príliš veľkú pozornosť.

„Nuž,“ riekol Mr. Brownlow, podľa možnosti vraviac vládnejšie, ale súčasne aj o moc serióznejšie, z čoho Oliver vyrozumel, že ešte neskončil. „Chcem, aby si tomu, o čom budem hovoriť, venoval veľkú pozornosť, syn môj. Budem vravieť bez obalu; lebo som istý, že si schopný porozumieť mi lepšie, ako nejedon starší človek.“

„Oh, prosím vás, pane, len to mi nepovedzte, že ma chcete poslať preč!“ zvolal Oliver, poplašný vážnym tónom započatej reči starého pána. „Nevystrčte ma pred dvere, aby som musel zase blúdiť ulicami. Dovoľte, aby som tu smel ostať a byť vašim sluhom. Neposielajte ma späť na to ohydné miesto, zkaďe som prišiel. Smilujte sa nad úbohým chlapcom, pane!“

„Drahé dieťa,“ riekol starý pán, dojatý vrelosťou Oliverovej prosby, „nemusíš sa báť, že ťa pošlem preč, ak len sám nedáš k tomu podnet.“

„Nikdy, nikdy, pane,“ prerušil ho Oliver.

„Dúfam, že nie,“ vetil starý pán. „Nemyslím, že by si chcel. Oklamali ma predtým, keď som sa vynasnažoval byť dobročinným; ale som silne naklonený dôverovať ti; mám tak veľký záujem o tvoje blaho, že si to ani sám neviem vysvetliť. Osoby, ktorým som daroval svoju najúprimnejšiu lásku, ležia v hĺbke hrobu, ale tam je pohrobené aj šťastie a radosť môjho života, ale moje srdce sa predsa nestalo rakvou a nezapečatil som ho navždy pred najlepšimi citmi. Hlboké súženie ich len posilnilo a zjemnilo.“

Starý pán to povedal tlumeným hlasom: viac seba, ako svojmu spoločníkovi a keď sa potom na chvíľu odmlčal, Oliver sedel cele ticho.

„Dobre, dobre!“ riekol starý pán napokon živším tónom, „vravím to len preto, lebo máš mladé srdce; a vediac, že som pretrpel veľkú bolesť a zármutok, budeš sa snažiť, aby si ma zase nezranil. Vravíš, že si sirotou a nemáš na svete priateľa; všetky skúmania, ktoré som mohol podniknúť, potvrdzujú túto tvoju reč. Nože mi vyrozprávaj svoju históriu, odkiaľ si, kto ťa vychoval; a ako si sa dostal do spoločnosti, v ktorej som ťa našiel. Hovor pravdu, a nebudeš bez priateľa, kým len žiť budem!“

Oliverovo fikanie pretrhlo na niekoľko minút jeho hovor; práve keď chcel začať vravieť o tom, ako ho vychovali v ústave, a ako ho Mr. Bumble odviedol do chudobinca, na uličných dverách bolo počuť zvláštne, dvojité, malé, netrepezlivé klepanie: a služka, ktorá vybehla hore schodmi, oznamovala príchod Mr. Grimwiga.

„Ide nahor?“ spýtal sa Mr. Brownlow.

„Áno, pane,“ vetila služka. „Spytoval sa, či máme k čaju buchtičky, a keď som mu povedala, že máme, povedal mi, že prišiel na čaj.“

Mr. Brownlow sa usmieval, a obrátiac sa k Oliverovi, povedal, že Mr. Grimwig je jeho starý priateľ a aby si nič nerobil z jeho trocha drsného chovania, lebo je inak, ako ho mal príležitosť poznať, skrz a skrz dobrým stvorením.

„Mám ísť nadol, pane?“ spýtal sa Oliver.

„Nie,“ vetil Mr. Brownlow, „bol by som radšej, keby si tu zostal.“

V tom vstúpil do chyže, opierajúc sa na hrubú palicu, statný, starý pán, pokulhávajúc na jednu nohu; mal modrý kabát, pruhovanú vestu, nankinové nohavice, kamaše a po stranách zeleným lemovaný biely klobúk so širokou strechou. Zpod vesty mu bolo vidieť jemne zriasenú náprsenku a pod ňou sa pozvoľne húpala dlhá, oceľová, hodinková retiazka s kľúčikom. Konce jeho bieleho nákrčníka boli sviazané do chomáča pomarančovej veľkosti; jeho tvár, ktorá tvorila smes rozličných rysov, nie je možno opísať. Keď hovoril, obyčajne otočil hlavu na stranu, súčasne zaškúľil, čo neodolateľne upomínalo na papúšika. Zrovna s týmto zovňajškom zjavil sa u Mr. Brownlowa a vystierajúc rameno, držal na dlani kúsok pomarančovej kôrky, a volal namrzeným, bručiacim hlasom:

„Pozrite sa! vidíte to! Či je to nie najpodivnejšou a najmimoriadnejšou vecou, že nemôžem nikoho navštíviť, aby som nenašiel na schodoch kúsok z tohoto priateľa lekárov? Raz som okrivel pre pomarančovú kôrku, a napokon pomarančová kôra zapríčiní moju smrť. Uvidíte, pane: mojou smrťou bude pomarančová kôra, buďto zjem vlastnú hlavu, pane!“

To bolo pekné nabídnutie, ktorým Mr. Grimwig podporoval a potvrdzoval takmer každý svoj výrok, a bolo to v jeho prípade zvláštnejšie, lebo, pripúšťajúc, k vôli dôvodu, možnosť toľkého vedeckého pokroku, aby tento mohol uspôsobiť gentlemana k tomu, že by v zlej nálade mohol zjesť vlastnú hlavu — hlava Mr. Grimwiga bola tak mimoriadne veľká, že aj ten najanguinisteckejší človek ťažko by sa bol mohol kochať nádejou, že bude s ňou hotový na jedno posedenie, keby hneď bola mimo otázky jeho veľká parochňa.

„Zjem svoju hlavu, pane,“ opakoval Mr. Grimwig, udierajúc palicou o dlážku. „Halló! čo je to!“ zvolal pozrúc na Olivera a cúvnuc jedon alebo dva kroky.

„To je mladý Oliver Twist, o ktorom sme vraveli,“ riekol Mr. Brownlow.

Oliver sa poklonil.

„Snáď len nemyslíte, že je to ten chlapec, ktorý mal horúčku?“ riekol Mr. Grimwig, ustupujúc o niečo ďalej. „Počkajte chvíľočku! Nevravte! Čakajte —“ pokračoval Mr. Grimwig, okamžite pozbavený strachu pred horúčkou, triumfujúc nad objavením: „to je ten chlapec, čo mal pomaranč! Ak je to nie ten chlapec, pane, ktorý mal pomaranč, a pohodil tento kúsok kôrky na schodišti, zjem svoju hlavu a jeho tiež.“

„Nie, nie, nemal pomaranč,“ riekol Mr. Brownlow, smejúc sa.

„Podťe, odložte si klobúk, a pohovorte s mojim mladým priateľom.“

„Veľmi ma púta tento predmet, pane,“ riekol popudlivý starý pán, sťahujúc si rukavice. „V našej ulici je na chodníku vždy viacej alebo menej pomarančových kôrok; a ja viem, že ich ta kladie chirurgov syn z rohu. Včera večer skĺzla sa mladá žena na kúsok kôrky a padla na zábradlie mojej zahrady; keď vstala, videl som, že vrhla pohľad na jeho pekelnú, červenú lampu s pantomimickým svetlom. „Nechodťe k nemu,“ volal som z obloka, „je vrahom! Ludskou kladou!“ Taký je. Ak nie je nuž —“ Tu dráždivý stavec udrel svojou palicou mocne na dlážku, čomu jeho priatelia tak rozumeli, že obsahuje jeho obvyklé nabídnutie, hoc aj nebolo vyjadrené slovom. Potom, ešte vždy držiac v rukách palicu, sadol si a otvoriac svoj lorgnion, ktorý nosil pripevnený na širokej, čiernej stuhe, obzeral Olivera; ktorý, vidiac, že je predmetom pozorovania, zapýril sa a znova sa poklonil.

„To je ten chlapec, áno?“ riekol Mr. Grimwig napokon.

„To je ten chlapec,“ vetil Mr. Brownlow.

„Ako sa máš šuhaj?“ riekol Mr. Grimwig.

„Ďakujem, o moc lepšie, pane,“ vetil Oliver.

Mr. Brownlow, tušiac, že jeho zvláštny priateľ chce povedať čosi nepríjemné, požiadala Olivera, aby sišiel dolu a povedal Mrs. Bedwinovej, aby im prichystala čaj, čo Oliver, ktorému sa ani len trochu nepáčily spôsoby návštevníka, urobil s veľkou radosťou.

„Je to pekný šuhaj, všakver?“ spýtal sa pán Brownlow.

„Neviem,“ odpovedal Mr. Grimwig nevrle.

„Neviete?“

„Nie. Neviem. Nevidím rozdiel medzi chlapci. Poznám len dva druhy chlapcov. Zamúčených chlapcov a chlapcov s tvárou, ako hovädzia pečienka.“

„A aký je Oliver?“

„Zamúčený. Znáam priateľa, ktorý má chlapca s tvárou, ako hovädzia pečienka, vravia, že je to fajn chlapec; s veľkou hlavou a červenými lícami, a iskriacimi očima; desný chlapčisko; má telo a stehná, ktoré div, že neroztrhnú jeho modré šaty; hlas má, ako plavčík a chuť do jedenia, ako vlk. Poznám ho! Potvoru!“

„Chodte,“ riekol Mr. Brownlow, „to nie sú povahové rysy mladého Olivera Twista; a nemusíte dráždiť svoj hnev.“

„Nie sú,“ vetil Mr. Grimwig. „Ale môžu byť aj horšie.“

V tom Mr. Brownlow zakašľal netrpezlivo, čo tak sa zdalo, že robí Mr. Grimwigovi najvyberanejšiu rozkoš.

„Môžu byť ešte horšie, vravím,“ opakoval Mr. Grimwig.

„Odkiaľ je? Čo je? Čím je? Mal horúčku. Od čoho? Poriadni ľudia, všakver nemajú horúčku? Zlí ľudia sem-tam majú horúčku; nemajú, eh? Poznal som v Jamaike človeka, ktorého obesili preto, že zabil svojho pána. Mal šesť rázy horúčku; preto nebol odporúčaný k omilosteniu. Pah! Nesmysel!“

Skutočnosťou však bolo, že Mr. Grimwig v najvnútornejšom úkryte srdca bol silne naklonený pripustiť, že zjav a spôsoby Olivera boli mimoriadne pôvabné; ale mal silnú vôľu k protirečeniu, ktorá pri tejto príležitosti bola priostrená okolnosťou, že našiel kus pomarančovej kôrky; a vnútorne súc rozhodnutý, že si nedá nikým predpísať, či je chlapec driečny, alebo nie, preto si od počiatku umienil, že bude svojmu priateľovi odporovať. Keď Mr. Brownlow doznal, že ani na jeden bod jeho dotazov nemôže nateraz dať uspokojivú odpoveď, a že odročil preskúmanie Oliverovho predošlého života do toho času, kým chlapec zosilnie natoľko, aby mu to neškodilo, Mr. Grimwig sa zlomyseľne zachechtal. A spýtal sa uštepáčne, či zvykla hospodyňa večer spočítovať stolové náčinie; a či by bol spokojný, keby

tak v jedno slnečné ráno nenašla jednu, alebo dve lyžice — a tak ďalej.

Mr. Brownlow si však pri tom všetkom nemyslel nič o prudkom pánovi: znajúc zvláštnosti svojho priateľa, znášal jeho vrtochy s blahovoľnosťou znamenitého humoristu; takže, keď Mr. Grimwiga pri olovrante láskave požiadali, aby prejavil odbornú mienku o čajových buchtičkách, všetko šlo veľmi hladko; a Oliver, ako člen tejto spoločnosti, začal sa cítiť o moc slobodnejšie, ako prv, keď ho zastražovala prítomnosť zápalistého starého pána.

„A kedy mienite vypočuť úplný, pravdivý a podrobný priebeh života a dobrodružstiev Olivera Twista?“ spýtal sa po olovrante Mr. Brownlowa Mr. Grimwig, hľadiac stranou na Olivera, keď nadpriadol rozhovor o predošlom predmete.

„Zajtra ráno,“ vetil Mr. Brownlow. „Bol by som rád, aby sme pri tom mohli byť o samote. Príď ku mne nahor zajtra ráno o desiatej hodine, môj drahý.“

„Áno, pane,“ odvetil Oliver. Odpovedal trochu váhavo, lebo ho miatol tvrdý pohľad Mr. Grimwiga.

„Poviem vám niečo,“ šepkal tento gentleman Mr. Brownlowovi; nepríde k vám zajtra ráno. Videl som, ako váhal. On vás zavádza, môj milý priateľu.“

„Odprisahal by som, že nie,“ odpovedal Mr. Brownlow vrele.

„Ak nie,“ riekol Mr. Grimwig, „tak zjem —“ a udrel palicou.

„Za pravdomlivosť chlapca ručím aj životom!“ riekol Mr. Brownlow, klepajúc na stôl.

„A ja za jeho lživosť hlavou!“ vetil Mr. Grimwig, klepúc tiež na stôl.

„Uvidíme,“ riekol Mr. Brownlow, krotiac svoj vzrastajúci hnev.

„Uvidíme,“ odpovedal Mr. Grimwig vyzývavým úsmevom, „uvidíme.“

Riadením súdby Mrs. Bedwinová práve v tom momente priniesla hľbočku kníh, ktoré Mr. Brownlow bol kúpil ráno u toho istého kníhkupca, ktorý je nám už známy z tejto povesti; položiť ich na stôl, chystala sa, že opustí chyžu.

„Zadržte chlapca, Mrs. Bedwinová, „musím niečo vrátiť.“

„Už odišiel, pane,“ vetila Mrs. Bedwinová.

„Zavolajte ho,“ riekol Mr. Brownlow; „je to dôležité. Kníhkupec je chudobný človek a knihy nie sú zaplatené, musím niektoré vrátiť.“

Brána na ulicu bola otvorená. Oliver bežal na jednu, dievča na druhú stranu a Mrs. Bedwinová stála na schodoch a volala na chlapca; ale chlapca nebolo vidieť. Oliver a dievča vrátili sa udychčaní, že po chlapcovi niet ani stopy.

„To je škoda, na môj veru,“ zvolal Mr. Brownlow; „veľmi mi na tom záležalo, aby tieto knihy boli vrátené do dnes večera.“

„Viete čo, pošlite s nimi Olivera,“ navrhol Mr. Grimwig s ironickým úsmevom; „on ich iste

bezpečne odovzdá.“

„Áno; prosím vás, pane, dovoľte mi, aby som ich odniesol,“ riekol Oliver, „celou cestou budem utekať, pane.“

Starý pán chcel práve povedať, že mu to nedovolí ani za nič, keď veľmi zlomyseľné zakašľanie Mr. Grimwiga ho primälo k tomu, aby ho pustil, aby tým, že Oliver presne vybaví poverenie, dokázal aspoň ohľadne tejto veci, nesprávnosť podozrenia Mr. Grimwiga.

„Chod', môj drahý,“ riekol starý pán. „Knihy sú na stolci pri stole. Dones ich dolu.“

Oliver rozradostený nad tým, že môže byť užitočný, doniesol pod pažou s veľkým shonom knihy a čakal s čiapkou v ruke na odkaz, ktorý mal vykonať.

„Povedz,“ riekol Mr. Brownlow, hľadiac uprene na Grimwiga; „povedz, že tieto knihy prinášaš nazad; a že si prišiel zaplatiť štyri libry a desať shillingov, ktoré som mu dlžem. Tu máš päťlibrovú bankovku, a tak mi máš doniesť zpäť desať shillingov.“

„Nebude to trvať ani desať minút, pane,“ vetil Oliver chtivo. Schovajúc bankovku do kabátového vrečka, pozapínal sa a soberúc knihy opatrne pod rameno, úctive sa poklonil a vzdialil sa z chyže. Mrs. Bedwinová ho nasledovala po uličnú bránu, dávajúc mu podrobné úpravy o najbližšej ceste a pomenujúc kníhkupca a ulicu: na čo Oliver povedal, že všetko cele jasne porozumel. Pridajúc ešte mnohé napomenutia, aby si bol istý a neprechladol, stará pani ho konečne prepustila, aby odišiel.

„Nech Boh žehná jeho sladkej tváričke!“ riekla pani, hľadiac za ním. „Akosi to ťažko nesiem, že som ho ztratila z očí.“

V tom sa Oliver veselo poobzeral kolom, a kýval, kým nezašiel za roh. Stará pani usmievajúc sa odpovedala na jeho pozdravy a zatvoriac bránu, vrátila sa do svojej chyžky.

„Uvidíte, že sa vráti najpozdejšie za dvadsať minút,“ riekol Mr. Brownlow, vynímajúc a položiac hodinky na stôl. „V tom čase bude už mrkať.“

„Oh! a vy si vážne myslíte, že sa vráti?“ spýtal sa Mr. Grimwig.

„Vy nie?“ spýtal sa Mr. Brownlow s úsmevom.

Duch mocnej protimlavy sídlil v tom momente v hrudi Mr. Grimwiga a mohutnel ešte väčšmi, keď videl, že sa Mr. Brownlow dôverčive usmieva.

„Nie,“ riekol, udierajúc päťou stôl. „Ja nie. Chlapec má na sebe nové šaty, zásielku cenných kníh pod pažou, a päťlibrovú bankovku vo vrečku. Pripojí sa k svojim starým zlodejským priateľom a vysmeje vás. Ak sa ten chlapec vráti do tohoto domu, pane, zjem svoju hlavu.“

S týmito slovami pritiahol kreslo tesnejšie ku stolu; a tak sedeli dvaja priatelia v tichom očakávaní s hodinkami medzi sebou.

Hodno je poznamenať, ako dôležité objasnenie pripojujeme k svojmu vlastnému úsudku a k hrdosti, s ktorou prichodíme k našim urýchleným a prenáhleným záverom, že hoc Mr. Grimwig nebol ani z ďaleka mužským zlého srdca, a bol by úprimne ľutoval, keby jeho vážený priateľ bol býval zavedený a oklamáný, v skutočnosti predsa len s najväčšou

vážnosťou nádejal sa momentu, v ktorom sa Oliver Twist nevráti. — Sotmelo sa natoľko, že sotva bolo možno rozoznať čísla ciferníka, ale dvaja starí páni sedeli ďalej v tichu, s hodinkami pred sebou.

Hlava XV.

Ukazujúca, nakoľko boli pobláznení do Olivera Twista veselý starý pán a slečna Nancy.

V pošmurnej miestnosti nízkej krčmičky v najšpinavejšej časti Little Safron Hill-u, v tmavom zákutí, kde cez zimné dni stále horelo blkotavé plynové svetlo, kam v lete nevniknul ani papršlek svetla: sedel zadumane nad malou cínovou konvicou a kališkom, silne zapáchajúc vôňou likéru, mužský v aksamítovom kabáte, v ufúľaných plátenkách, črieviciach a punčochách, v ktorom by aj v šere i menej zkusený policajný agent bez váhania bol poznal Mr. Williama Sikesa. Pri jeho nohách sedel biely pes s červenými očami; ktorý bol tým zaujatý, že na svojho pána zažmurkal súčasne s obidvoma očami a oblizoval veľkú sviežu jazvu na strane papule, ktorá, tak sa zdalo, bola výsledkom nejakej nedávnej srážky.

„Čušíš, ty sketa! Čušíš!“ riekol Mr. Sikes, prerušiac náhle ticho. Či jeho úvahy boli buďto tak napínavé, že ho vyrušovalo aj žmurkanie psa, alebo jeho city boli natoľko vzrušené hĺbaním, že musely najst' odliv v tom, že kopol pokojné zviera, mohlo by byť predmetom dokazovania a uvažovania. Akákoľvek bola už príčina, výsledok bol: kopnutie a súčasné preklínanie, ktoré vychrlil na psa.

Psi obyčajne nie sú schopní odplatiť krivdy, páchané na nich ich pánmi; ale pes Mr. Sikesa, majúc so svojím majiteľom spoločné povahové vady, a v tom momente trpiac pravdepodobne pod mohutným dojmom nespravedlnosti, bez ďalšieho otáľania, okamžite vhlbil svoj zub do jeho poltopánky. A keď ho Mr. Sikes udrel tak od srdca, obrátil sa, vrčiac, a len čo stačil uniknúť, už padla cínová konvica, ktorou Mr. Sikes namieril do jeho hlavy.

„Budeš čušať, budeš?“ riekol Sikes, schytiac kutáč do jednej ruky a druhou otvárajúc rozvažite veľký zaverák, ktorý vyňal z vrecka. „Pod' sem, ty rodený diabol! Pod'! Počuješ!“

Niet pochybnosti, že pes počul, lebo Mr. Sikes vrazil najdrsnejším zvukom veľmi hrubého hlasu, ale pripomenúc si, že v následku nejakej nevypočítateľnej okolnosti mohli by mu podrezať hrdlo, zostal tam, kde bol, vrčal ešte nazlobenejšie, ako prv: v tom istom čase lapil zubami koniec kutáča a kmásal ním, ako divá šelma.

Táto vzdorovitosť rozzúrila ešte väčšmi Mr. Sikesa, ktorý pokľaknúc napadol zviera náramnou vzteklosťou. Pes skákal s prava na ľavo a s ľava na pravo: zatínajúc zuby, vrčiac a štekajúc; mužský naň dorážal, klial, a bil ho a rúhal sa; zápas sa už blížil ku kritickému bodu pre jednu, alebo druhú stranu, keď sa zrazu otvorily dvere a pes vybehol von: nechajúc tam Billa Sikesa s kutáčom a zaverákom v ruke.

Staré porekadlo vraví, že k hádke musia byť vždy dve strany.

Mr. Sikes v sklamaní nad neprítomnosťou psa, presunul svoju nevôľu na nového príchodzieho.

„Ký d'as vás dovliekol medzi mňa a môjho psa?“ riekol Sikes so zúrivým posunkom.

„Neviem, môj drahý, neviem,“ vetil pokorne Fagin; lebo Žid bol novým príchodzím.

„Nevieš, ty chabý kmín!“ zahundral Sikes. „A či si nepočul ten hluk?“

„Ani hlesu, tak ako som živý, Bill,“ vetil Žid.

„Oh, nie! Nepočuli ste nič, nie,“ odpovedal Sikes s hnevivým úškľabkom. „Plazíte sa dnu a von, aby nik nepočul, ako prichodíte a odchodíte! Prial by som si, aby ste pred minútou vy boli bývali tým psom.“

„Prečo?“ spýtal sa Žid so sileným úsmevom.

„Lebo vláda sa stará o život takého človeka, ako ste vy, ktorý nemá ani polovičku tej smelosti, ako pes, kým človeku dovolí podľa ľubovôle zabiť psa,“ vetil Sikes, zavierajúc nôž s výrazným pohľadom; „to je odpoveď na vaše: prečo.“

Žid si trel ruky a sadnúc si k stolu, nútil sa do smiechu nad vtipmi svojho priateľa, ale bol zrejme znepokojený.

„Len sa vyškerajte,“ riekol Sikes, kladúc na miesto kutáč a hľadiac na neho s divým opovržením, „len sa vyškerajte. Na mne sa veru nebudete smiať nikdy, ak len nie zpod nočnej čiapky. Mám nad vami prevahu, Fagin; a prisahám, podržím si ju. Tak je to! Keď pôjdem ja, pôjdete aj vy; majte sa predo mnou na pozore.“

„Dobre, dobre môj drahý,“ riekol Žid, „veď to ja všetko viem; my — my dvaja máme spoločné záujmy, Bill — spoločné záujmy.“

„Hm,“ riekol Sikes, ako by bol chcel povedať, že záujmy sú väčšími na Židovej strane, ako na jeho. „Dobre, čo ste mi chceli povedať?“

„Všetko prešlo bezpečne cúdidlom,“ vetil Fagin, „a toto je váš podiel. Je toho viacej, ako malo byť, môj drahý; ale presvedčený som, že mi to druhý raz vynahradíte, a —“

„Practe sa s tou luhaninou,“ prerušil ho lupič netrpezlivo.

„Kde je to? Hore ruky!“

„Áno, áno, Bill; poprajte mi času, poprajte mi času,“ vetil chlácholivo Žid. „Tu je to! Všetko je zachránené!“ Ako to vravel, vytiahol z hrudi starú bavlnenú vreckovku a rozviažuc na jednom rohu veľký uzol, vyňal z neho balíček zo šedého papiera. Keď mu ho Sikes vytrhol z rúk, chvatne ho otvoril; a počal čítať dukáty, ktoré obsahoval.

„To je všetko, je?“ spýtal sa Sikes.

„Všetko,“ vetil Žid.

„Neotvorili ste balík a neprehltli ste z nich so dva, keď ste sem šli, nie?“ spýtal sa Sikes podozrievavo. „Nestrúhajte takú tvár, ako by bola moja otázka nespravodlivá; veď ste to už veľa ráz urobili. Šklbnite cengáčom.“

Čo v riadnej mluve znamenalo rozkaz k zazvoneniu. Na to sa ozval druhý Žid, ktorý bol síce mladší, ale skoro tak odpudzujúceho a mrzkého zovňajšku, ako Fagin.

Bill Sikes kynul na prázdnu konvicu. Žid cele správne porozumel nemému pokynu, odišiel, aby ju naplnil: prv vymeniac významný pohľad s Faginom, ktorý na moment pozdvihol oči, ako by bol čakal na ten pohľad a v odvetu potriasol tak nepatrne hlavou, že tento jeho čin

tretia osoba zbadat' nemohla. To ušlo aj Sikesovi, ktorý bol v tom okamihu sohnutý, aby si zaviazal na črievici tkaničku, ktorú pes roztrhol. Keby bol zbadal krátku výmenu znamení, iste by si bol myslel, že to pre neho neznamená nič dobrého.

„Je tu niekto, Barney?“ spýtal sa Fagin; prehovoriac, keď videl, že Sikes už hľadá na neho, bez toho, že by bol pozdvihol sklopený zrak.

„Ani duše,“ vetil Barney, ktorého slová či už šly alebo nie zo srdca: kliesnily si cestu cez nos.

„Nikto?“ spýtal sa Fagin, akoby prekvapený: čo malo asi toľko znamenať, že Barney môže cele slobodne povedať pravdu.

„Niddo, len sletna Dansy,“ vetil Barney.

„Nancy!“ zvolal Sikes. „Kde? Nech som ranený slepotou, ak si neuctím toto dievča pre jej vrodené dary.“

„Mala tanier varenej hovadyny vo výcape,“ odpovedal Barney.

„Pošli ju sem,“ riekol Sikes, vyprázdniac kališek likéru. „Pošli ju sem.“

Barney pozrel bojzливо na Fagina, akoby čakal na jeho dovoľenie; a keď Žid zostal ticho a nepozdvihol sklopený zrak, odišiel a čoskoro sa vrátil, privádzajúc Nancy, ktorá bola ozdobená čepcom, zásterou a kľúčom od brány.

„Ste na stope, Nancy, ste?“ spýtal sa Sikes, dvíhajúc skleničku.

„Áno, som, Bill“, odpovedala mladá dáma rozladene, „a už som tým aj dosť unavená. Mladý braček bol chorý a uväznený v jasľach, a —“

„Ach, drahá Nancy!“ riekol Fagin, pozrúc na ňu.

Či práve podivné svrásenie Židovéhо rysavéhо obočia a jeho vpadnuté polozatvorené oči, vystríhaly slečnu Nancy, aby nebola príliš sdielnou, nie je veľmi dôležitou vecou, dosť na tom, že sa okamžite zarazila, a pár ráz sa ľúbezne pousmiala na Mr. Sikesa a rozhovor previedla na iné predmety. Asi o desať minút Mr. Fagin dostal záchvat kašľu, načo si slečna Nancy prehodila šál cez plecia a povedala, že je už čas, aby odišla. Mr. Sikes riekol, že na kúska musí ísť tou istou cestou, ako ona a prejavil úmysel, že ju odprevadí; odišli spolu, a na určitú vzdialenosť nasledoval ich aj pes, a keď jeho pán zmizol, vplúžil sa do zadného dvora.

Keď Sikes opustil miestnosť, Žid vystrčil hlavu z krčmových dvier, pozeral za ním, ako sa vzdáľuje tmavou cestou, potriasol zaťatou päťou, zahundral úžasnú kliatbu a s hrozným úškl'abkom sadol si na predošlé miesto ku stolu, kde sa čoskoro vhlbil do zaujímavých stránok novín „Hue-and-Cry“. Medzitým Oliver Twist, nemajúc o tom ani potuchy, že je v tak malej vzdialenosti od veselého starého pána, bol na ceste ku knižnému obchodu. Keď prišiel ku Cerkwellu, náhodou zahrnul do bočnej ulice, ktorá mu nespada zrovna do cesty, ale nezbadal omyl prv, až keď bol v polovici a vediac, že musí viesť k pravému smeru, nepovažoval to za potrebné, aby sa vrátil; kráčal tedy podľa možnosti čím rýchlejšie s knihami pod pažou.

Keď tak kráčal ďalej, premýšľajúc, akým šťastným a spokojným je teraz, a čo by nedal za to, keby aspoň len na moment mohol vidieť malého Dicka, ktorého sužujú a bijú, a ktorý

môžbyť, že práve teraz žalostne plače, zrazu bol prestrašený hlasným výkrikom mladej ženy, „oh, môj drahý braček!“ A sotva sa stačil obzrieť, aby zvedel, čo sa robí, keď bol pristavený tesným objemom dvoch ramien, ktoré sa ovinuly okolo jeho krku.

„Nerobte,“ skríkol Oliver, vymkýňajúc sa. „Choďte preč. Kto je to? Prečo ma pristavujete?“

Jedinou odvetou na jeho slová odznievalo množstvo lamentácií z úst mladej ženy, ktorá ho držala objatého a ktorá mala v rukách košíček a kľúč od brány.

„Ach, miláčik môj!“ riekla mladá žena. „Predsa som ho našla! Oh! Oliver! Ty nezbedný chlapec, prečo som musela pre teba toľko trpieť! Pod' domov, drahý, pod'. Oh, našla som ho. Ďakujem vám nebesá za vašu milosrdnú dobrotu, našla som ho!“

Pri týchto nesúvislých výkrikoch mladou ženou zase zalomcoval křčovitý plač, a stal sa tak strašne hysterickým, že dve ženy, ktoré ta práve prišli, spytovaly sa mäsiarskeho chlapca s lesknúcou hlavou, ktorej vlasy boli natreté masťou, ktorý sa tiež prizeral, či nemyslí, že bolo by lepšie, keby bežal pre lekára. Na čo mäsiarsky učeň — ktorý sa zdal byť váhavým, nechcem povedať, že lenivým — vetil, že myslí, že to nie je potrebné.

„Oh, nie, nie, ved' to nič,“ riekla mladá žena, schvátiac Oliverovu ruku. „Už mi je lepšie. Pod' priamo domov, ty ukrutný chlapec! Pod'!“

„Čo sa stalo, pani?“ spýtala sa jedna zo žien.

„Ah, madam, odpovedala mladá žena, „ušiel od rodičov ešte pred mesiacom, ktorí sú ťažko pracujúcimi, úctyhodnými ľuďmi; odbehol a pripojil sa ku smečke zlodejov a podliakov; a preto bezmála puklo srdce jeho matky.“

„Ty podliak!“ riekla žena.

„Chod' domov, ty malá šelma,“ riekla druhá.

„Nie som,“ vetil Oliver, ohromne splašene. „Neznám ju. Nemám ani sestry, ani otca, ani matky. Som sirota a bývam v Pentonville.“

„Počujte len, ako vzdoruje!“ skríkla mladá žena.

„Ako, to je Nancy,“ zvolal Oliver; ktorý až teraz videl jej tvár, a cúvnuť s neutlumiteľným užasnutím.

„Vidíte, pozná ma!“ kričala Nancy, odvolávajúc sa na okolo stojacích. „Nevie si rady. Dobrí ľudia, pomôžte prinútiť ho, aby šiel domov, bo inak zapríčiní smrť otca a matky, a mne pukne srdce!“

„Čo je to tu za čerta?“ riekol mužský, ktorý vybehol z pivového výčapu, s bielym psom v päťach; „mladý Oliver! Pod' domov k svojej biednej materi, ty mladý pes! Pod' zrovna domov.“

„Nepatrím k nim. Nepoznám ich. Pomoc! pomoc!“ volal Oliver, vymaňujúc sa z mužovho pevného sovrenia.

„Pomoc!“ opakoval mužský. „Áno; ved' ti ja pomôžem, ty mladý zbojník! Čo sú to za knihy?“

Ukradol si ich, všakver? Daj ich sem.“ S týmito slovami vyrval mu sväzky a udrél ho po hlave.

„Tak mu treba!“ kričal divák z podkrovného obloka. „Je to jediný spôsob, ktorým ho možno primäť, aby sa spamätal!“

„Isteže!“ volal tesár s ospalou tvárou, vysielajúc pohľad súhlasu k podkrovnému obloku.

„Bude mu to na úžitok!“ riekly tie dve ženské.

„Veď on to dostane!“ dodal mužský, dožičiac mu druhý úder a schytiac Olivera za golier. „Pod', ty malý podliak! A ty, Byčie oko, daj na neho pozor! Daj na neho pozor!“

Účinkom nedávnej choroby soslabnutý, ochmelený údermi a náhlosťou prepadnutia, zastrašený hnevým vrčaním psa a surovosťou mužského, premožený mienkou okolostojacích, že je skutočne zatvrdilým malým naničhodníkom, takým, ako ho opísali; úbohý chlapec, čože mal robiť? Zaľahla tma, v tom nízkom okolí nebolo blízkej pomoci, odpor bol nemožný. V nasledujúcom momente vliekli ho blúdištom tmavých, úzkych dvorov a násilne ho postrkovali takou rýchlosťou, že jeho niekoľko výkrikov odznelo cele nesrozumiteľne. A bolo vskutku bezvýznamným, či sú, alebo nie sú srozumiteľné, lebo beztak tu nebolo nikoho, kto by sa ho bol ujal, veď tu boli samí rovnakí ľudia.

*

Zažali plynové lampy; Mrs. Bedwinová vyčkávala úzkostlivo pri otvorených dverách; služka sbehla so dvadsať ráz na ulicu a pátrala, či nenajde po Oliverovi nejakú stopu; a dvaja starí páni sedeli ešte vždy vytrvale v tmavom salóne s hodinkami pred sebou.

Hlava XVI.

Rozpráva o tom, čo sa stalo s Oliverom Twistom, keď ho Nancy zadržala.

Úzke ulice a dvory ústily konečne do širokého, otvoreného priestoru, kde boli maštale pre dobytok a iné znaky, svedčiace o dobyťcom tržišti. Keď prišli na toto miesto Sikes zmiernil krok, lebo dievča bolo voskrz neschopné vydržať takú rýchlu chôdzu, akou šli dosiaľ. Obrátiac sa k Oliverovi, rozkázal mu surovo, aby sa držal Nancynej ruky.

„Počul si?“ bručal Sikes, keď sa Oliver zdráhal a obzeral sa kolom.

Boli v tmavom kúte cele mimo dráhy chodcov. Oliver videl príliš jasne, že by mu odpor nepomohol. Zdvihol ruku, ktorú Nancy ľahko sovrela do svojej.

„Podaj mi druhú,“ riekol Sikes, schvátia Oliverovu slobodnú ruku. „Tuná, Byčie oko!“

Pes pozrel do hora a zavrčal.

„Hľad' sem; chlapec!“ riekol Sikes, položiac druhú ruku na Oliverovo hrdlo; „keď čo ako hlesne, drž ho! Rozumel si?“ Pes zavrčal znova; a obliznul si ňufák, ako by mal chuť hneď vrhnúť sa na jeho hrud'.

„Povoľný je ako kresťan, nech ma raní slepota, ak nie je!“ riekol Sikes, hľadiac na zviera so sverepou úľubou. „Už viete, majstre, čo na vás čaká, a teraz už kričte, ako vám ľúbo; pes čoskoro znemožní vašu hru. Napred mládenče!“

Byčie oko ohýbalo telom nad uznanlivosťou tejto neobvyklej mluvy a dávajúc mu výraz ďalším povzbudzujúcim vrčaním, ktoré sa týkalo Olivera, šlo cestou vopred.

Križovali Smithfield, ale mohol to byť aj Grosvenor Square, lebo Oliverovi bol ten kraj cele neznámy. Noc bola tmavá a hmlistá. Svetlá obchodov ťažko sa mohli predrieť cez hustú hmlu, ktorá hustla každým okamihom a zahaľovala ulice a domy, v očiach Oliverových cudzie miesta robiac ešte cudzejšími, a jeho neistotu ešte hroznejšou a stiesňujúcejšou. Poponáhľali sa niekoľko krokov, keď na hlbokom kostolnom zvone bily hodiny. Pri prvom údere zastali jeho sprievodcovia a obrátili sa tvárou tým smerom, odkiaľ zvuk pochodil.

„Osem hodín, Bill,“ riekla Nancy, keď stíchol zvon.

„Prečo mi to hovoríš; môžem to azda tiež počuť, či nie?“ vetil Sikes.

„Divím sa, že to počujú,“ riekla Nancy.

„Akoby nie, počujú,“ odpovedal Sikes. „Bolo to okolo Bartolomeja, keď som bol zatvorený; a nebolo najmenej trúbky, ktorú by som nebol počul zniť z námestia. A keď ma na noc uväznili, zovnútorý ruch a hluk robily to staré, hromové, väzenie takým tichým, že by som si bol najradšej otrepal hlavu na železnom kovaní dvier.“

„Biedni chlapi,“ riekla Nancy, ktorá ešte vždy mala tým smerom obrátenú tvár, zkadiaľ zneli zvuky zvona. „Oh Bill, takí driečni šuhaji ako sú tí tam.“

„Áno; to je to, na čo vy ženské stále myslíte,“ vetil Sikes. „Driečni šuhaji! Ale čože majú z toho, keď sú ako mŕtvi.“

Tak sa zdalo, že touto útechou chcel Mr. Sikes potlačiť vzrastajúcu žiarlivosť a sovrúc tuhšie Oliverove zápästie, ponúkol ho, aby vykročil zase.

„Počkajte za chvíľku!“ rieklo dievča: „Ja by som nezutekala, keby tak prišlo, že by ste mali byť obesený, a bilo by osem hodín. Chodila by som do úmoru po námestí, hoc by bol na zemi aj sneh a nemala by som vlniak, do ktorého by som sa mohla zahaliť.“

„A čo by mi to osožilo?“ vetil necitlivuškársky Mr. Sikes, „keby si ku mne nemohla všantročiť pilník a dvadsať yardov dlhú, dobre pevnú líňu, mohla by si uraziť aj päťdesiat míľ, alebo sedieť na mieste, čože by mi to osožilo. Pod', a nedrž mi tu kázeň.“

Dievča sa dalo do smiechu; ovinulo si tesnejšie šál a šli ďalej. Ale Oliver cítil, že sa jej chveje ruka, a pozrúc jej do tváre, keď šli okolo plynovej lampy, zbadal, že zbledla smrteľne.

Šli ďalej po málo vychodených, špinavých cestách, úplnú pol hodinu: nestretli moc ľudí, a tí, čo sa objavili pred ich zrakmi, mali asi to isté spoločenské postavenie, ako Mr. Sikes. Konečne zabočili do veľmi blatnatej, úzkej ulice, plnej vetešnických krámov. Pes utekal napred, akoby vedel, že už nemá naďalej príčinu byť na stráži, zastal pred dverami krámu, ktorý bol zatvorený, a zdal sa byť neobydleným; dom bol v rozrúchanom stave, a na dverách bola pribitá tabuľka, oznamujúca, že ho možno prenajať: zdalo sa však, že tu visí už roky.

„Dobre,“ zvolal Sikes, obzerajúc sa opatrne vôkol.

Nancy sa zohla pod okenicu, a Oliver začul zvuk zvonca. Prešli na druhú stranu ulice a stáli niekoľko minút pod lampou. Bolo počuť šramot, akoby pozorne otvorili oblok. Sikes potom chytil ustrašeného chlapca bez akejkoľvek ceremónie za golier, a všetci traja rýchlo zmizli v dome.

Chodba bola úplne tmavá. Čakali, lebo osoba, ktorá ich voviedla, zareťazovala a zatarasovala dvere.

„Je tu niekto?“ spýtal sa Sikes.

„Nie,“ vetil hlas, a Oliver si myslel, že ho už predtým počul.

„Je tu starý?“ spýtal sa zbojník.

„Áno,“ vetil hlas; a bol skvostne uprášeným perím v ústach. Myslíte, že bud rád, keď vás uvidí? Oh, nie!“

Sloh odpovede, a aj hlas, ktorý ju podával, v Oliverových ušiach znel veľmi známo: ale vo tme nebolo možno rozoznať postavu vraviaceho.

„Urob svetlo,“ riekol Sikes, „bo si inak zlámeme väzy, alebo stúpime na psa. Ale keď to urobíš, daj si pozor na nohy.“

„Postojte ticho za chvíľu a ja prinesiem svetlo,“ vetil hlas.

Bolo počuť kroky hovoriaceho, ktorý odchodil; a v nasledujúcej minúte objavila sa postava

Mr. Jacka Dawkinsa, alebo ináčie slušného Dodgera. V pravej ruke držal lojovú sviečku, upevnenú na konci rozštiepenej palice.

Mladý pán ničím iným nedal na javo, že pozná Olivera, ako tým, že sa uštepačne uškrnul, ale odvrátiac sa, žiadal návštevníkov, aby ho nasledovali dolu oddelením schodov. Prešli cez prázdnu kuchyňu a otvoriac dvere nízkej, zemou páchnucej miestnosti, ktorá zdala sa byť postavenou v malom zadnom dvorci, prijatí boli výbuchom smiechu.

„Oh, hahaha, jaj!“ kričal majster Charles Bates, z ktorého pľúc vyrážal smiech; „tu je! kričte, tu je! Oh, Fagin, pozri sa len na neho! Nože, Fagin, pozri sa na neho! Nevydržím; to je taká zábavná hra, nevydržím. Držte ma, lebo sa pominiem od smiechu.“

A majster Bates od tohoto nezadržateľného smiechu váľal sa po dlážke: a svíjal sa křčovite päť minút vo vytržení od radosti nad týmto podareným žartom. Potom skočil na rovné nohy, vytrhol Dodgerovi z rúk rozštiepenú palicu, a pristúpiac k Oliverovi, obzeral ho kolom do kola, kým Žid, snímuc nočnú čiapku, urobil veľké množstvo hlbokých poklôn pred zdeseným šuhajom. Slušný Dodger, ktorý bol vážnejšej povahy, a keď šlo o obchod, málokedy prejavil veselosť, medzitým prekudal náležite Oliverove vrecká.

„Pozrite sa na jeho šatstvo!“ riekol Charley, pridržiac svetlo tak blízko k jeho novému kabátu, že sa takmer chytil. „Pozrite sa na jeho šatstvo! Najvýbornejšia látka, ťažký strih! Oh, oči moje, to je vám divadlo! A ešte k tomu aj knihy! Pravý gentleman, Fagin!“

„Teší ma, že ťa vidím takého zdravého, môj miláček,“ riekol Žid, klaňajúc sa s výsmešnou pokorou. „Slušný Dodger ti dá druhý oblek, môj drahý, aby si si tento sviatočný neušpinil. Prečo si nepísal, môj drahý, že prídeš. Boli by sme ti pripravili k večeri niečo teplé.“

Nato majster Bates znova robil taký hlasný hluk, že sa Fagin rozveselil a usmieval sa aj Dodger, ale keď v tej chvíli vytiahol päťlibrovú bankovku, preto nie je isté, či to vyvážanie a či objav vylúdlil jeho radosť.

„Haló! Čo je to?“ tázal sa Sikes, pokročiac vpred, keď Žid schmatol bankovku. „To je moje, Fagin.“

„Nie, nie, môj drahý,“ riekol Žid. „Moje, Bill, moje. Ty si ponechaj knihy.“

„Ak nebudú mojimi!“ riekol Bill Sikes, dávajúc si klobúk na hlavu s rozhodným pohybom; „ak ich nedostanem ja a Nancy, tak potom chlapca zavediem späť.“

Žid sa zarazil, Oliver tiež, ale pre inú príčinu; lebo sa nadejal, že sa hádka skutočne skončí jeho návratom.

„Pod! Ruky hore, chcete?“ riekol Sikes.

„To je ťažký obnos, Bill; ťažký obnos, je to, Nancy?“ odpovedal Žid.

„Ťažký, alebo neťažký,“ vetil Sikes, „ruky hore, vravím vám! A či si myslíte, že nemáme iné na starosti, ako mrhať svoj drahocenný čas na špehovanie a unášanie každého chlapca, ktorého ste vy shrabli? Dajte to sem, vy skúpy, starý kostlivče, dajte to sem!“

S touto jemnou vyhrážkou Mr. Sikes vytrhol zpomiedzi Židových prstov bankovku a ohmatal ju a pohliadnuc starcovi chladne do tvári, poskladal ju a zastrčil do vreckovky.

„To je náš podiel za ustávanie,“ vravel Sikes; „a to nie je ani z polovice dost'. Vy si môžete vziať knihy, ak radi čítate. Ak nie, nuž ich predajte.“

„Sú veľmi pekné,“ riekol Charley Bates, ktorý s rozličnými úškl'abkami tváril sa, ako by čítal jedon z tých sväzkov, o ktorých bola reč. „Krásne čítanie, všakver, Oliver?“ A pri pohľade na vydesený zrak Olivera, ktorým hľadel na svojich trýzniteľov, majster Bates, ktorý mal dar živého smyslu pre smiešnosti, upadol do nového vytrženia, ktoré bolo búrlivejšie, ako predošlé.

„Patria starému pánovi,“ riekol Oliver, zalamujúc rukami; „tomu dobrému, milému, starému pánovi, ktorý ma prijal do svojho domu, opatroval ma, keď som temer umieral v horúčke. Oh, prosím vás, pošlite mu ich; vráťte mu knihy a peniaze. Nedbám, držte ma tu hoc aj celý život, ale prosím vás, prosím, pošlite ich späť. Inak si budú myslieť, že som ich ukradol, on a stará pani, všetci, ktorí boli ku mne tak pozorní; budú si myslieť, že som ich ukradol. Oh, smilujte sa nado mnou a pošlite ich späť.“

S týmito slovami, ktoré vyrieknul s celou energiou vášnivej bolesti, padol na kolená k nohám Žida: a složil ruky v opravdivej zúfalosti.

„Chlapec má pravdu,“ poznamenal Fagin, obzerajúc sa lstive a svažiac ryšavé obočia do tvrdého uzla. „Máš pravdu, Oliver, máš pravdu; budú si myslieť, že si ich ukradol. Ha! Ha!“ chechtal sa Žid, trúc si ruky; „to sa nemohlo podariť lepšie, keby sme si boli hneď volili najpríhodnejší čas!“

„Isteže nie,“ vetil Sikes; vedel som to hneď, ako som ho videl ísť cez Clerkenwell s knihami pod pažou. Všetko je v poriadku. Musia to byť ľudia mäkkého srdca, spevci žalmov, lebo by ho inak neboli vzali k sebe vôbec; a tí ho voskrz nebudú hľadať z obavy, že by ho museli žalovať a dať potrestať. Teraz je už v dostatočnej bezpečnosti.“

Kým toto vraveli, Oliver pozeral s jedného na druhého, ako by bol omráčený a sotva rozumel o čo ide; ale keď Bill Sikes skončil, skočil na rovné nohy a vyrútil sa divoko z chyže, volajúc o pomoc, takže jeho hlasom sa ozvalo staré, prázdne stávanie.

„Bill, zadržte psa!“ skríkla Nancy, skočiac pred dvere a zatvoriac ich, keď Žid so svojimi učeníkmi vybehol von prenasledovať Olivera. „Zadržte psa, bo chlapca roztrhá na kusy.“

„Zaslúžil by si to!“ skríkol Sikes, zápasiac s devou, aby sa mohol vymaniť z jej objatia. „Uhni, alebo ti rozdrťím hlavu o stenu!“

„Nedbám, Bill, nedbám,“ skríklo dievča, pasujúc sa prudko s mužským: „pes nesmie roztrhať dieťa, buďto musíš prv zabiť mňa.“

„Že nesmie!“ riekol Sikes, škripuc zubami, „urobím to čoskoro, ak neprestaneš.“

Vlamač odsotil od seba dievča do najďalšieho kúta chyže práve v tom momente, keď sa vrátil Žid s chlapci, vlečúcimi Olivera.

„Čo sa tu robí?“ riekol Fagin, obzerajúc sa kolom.

„Myslím, že to dievča zošalelo,“ vetil Sikes divoko.

„Nie, nezšalelo,“ riekla Nancy, bledá, sotva popadajúca dychu od šarvatky; „nie, nie, Fagin;

nemyslíte si.“

„Tak buďte ticho, áno?“ riekol Žid s hrozivým pohľadom.

„Nie, neurobím to, nikdy,“ odpovedala Nancy, vraviac veľmi hlasne. „Podťte! Čo o tom myslíte?“

Mr. Fagin poznal dostatočne spôsoby a zvyky toho zvláštneho druhu ľudí, ku ktorému patrila Nancy a preto cítil to dosť iste, že predlžovať rozhovor s ňou bolo by veľmi nebezpečnou vecou. Preto s úmyslom, aby odvrátil pozornosť spoločnosti v inom smere, popošiel k Oliverovi.

„Tak ty si chcel ujsť, môj drahý, chcel si?“ riekol Žid, zvednúc zubatý a uzlovitý kyjak, ktorý ležal v kúte ohniska; „eh?“

Oliver neodpovedal. Ale pozoroval Židove pohyby a dýchal rýchlo.

„Chcel si získať pomoc; volal si na políciu; volal si?“ šklebil sa Žid, chytiac chlapca za ruku. „Ja ťa z toho vyľiečim, môj mladý majstre.“

Žid udrel Olivera s kýjom bolestne po pleciah a zastrájal sa udrieť ho ešte raz, keď dievča priskočilo a vyrvalo mu ho z ruky. Hodilo ho do ohňa s takou silou, že niekoľko žeravých uhľov vlietlo do chyže.

„Nechcem tu stáť a hľadiet na to, Fagin,“ vykričlo dievča. „Chlapca ste dostali a čože chcete ešte? — Nechajte ho — nechajte ho — lebo z vás niektorého tak poznačím, že sa predčasne dostanete na šibenicu.“

Dievča pri tejto vyhrážke duplo nohou na dlážku; a so somknutými rtami a zaťatými päťami striedave pozeralo na Žida a na ostatných zlodejov: s bledou tvárou od vášnivého hnevu, do ktorého sa postupne vpracovalo.

„Prečo, Nancy!“ riekol Žid utišujúcim hlasom po prestávke, v ktorej Mr. Sikes a Žid pozerali na seba rozpačite; „veď, veď vy bývate o moc múdrejšia, ako ste dnes večer. Ha! ha! moja drahá, ste znamenitou herečkou.“

„Či som?“ rieklo dievča. „Dajte pozor, aby som vás nepretromfla. Keby som to tak urobila, vy by ste, Fagin, boli na tom najhoršie; preto vám vravím v dobrote, vyhnite sa mi.“

Máloktorý mužský sa odváži dráždiť rozzúrenú ženskú, najmä, keď ku všetkým ostatným vášňam pridruží prudký impuls bezohľadnosti a zúfalstva. Žid nahliadol, že by bolo marné chcieť dokazovať, že je hnev slečny Nancy len pretvárkou, preto nevdojak ustúpil niekoľko krokov a vrhol na Sikesa zpoľa prosebný a zpoľa zbabelý pohľad, akoby pokynom, že on je najpovolanejšou osobou, ktorá má ďalej viesť rozhovor.

Mr. Sikes mlčky prisvedčil; a pravdepodobne cítiac, že jeho osobná hrdosť a vliv požadujú, aby Nancy priviedol okamžite k rozumu; vychrlil niekoľko preklínaní a vyhrážok, ktorým ráznym výkonom dokázal veľkú plodnosť vo vynálezavosti. A keď nimi nevzbudil viditeľný dojem u toho, proti komu boli namierené, zaútočil pádnejšími dôvodmi.

„Čo s tým chcete?“ riekol Sikes, podporujúc otázku veľmi obyčajným preklínaním, vzťahujúcim sa na najkrajšiu ľudskú tvár, ktoré, keby ho tam hore počuli, čo len jedon raz

zpedzi piatich tisícov vyslovených kliatieb, muselo by zapríčiniť práve tak bežnú slepotu, ako osýpky. „Čo chcete s tým docieľiť? Nech zhorím! A či viete, čo ste a kto ste?“

„Oh, hej, viem všetko veľmi dobre,“ odpovedalo dievča smejúc sa hystericky, a kníšuc hlavu s jednej strany na druhú s veľmi úboho líčenou ľahostajnosťou.

„Dobre, a tak tedy buďte ticho,“ vetil Sikes, zahundrúc, ako by to platilo jeho psovi, „lebo ťa utíšim na hodne dlhý čas.“

Dievča sa znova zasmialo, ale už nie tak pokojne, ako prv, a vrhnúc na Sikesa rýchly pohľad, odvrátilo stranou tvár a hrýzlo si pery tak dlho, až skrvavely.

„Ste vy mi za ňu,“ dodal Sikes, obzerajúc ju s opovržením, „robiť sa ľudskou a cit-nou, to viete! Ale beda tomu dieťaťu, ako ho vy menujete, keď budete jeho priateľkou!“

„Všemohúci Bože, pomáhaj mi, áno som!“ skríklo vášnive dievča; „a priala by som si, aby som sa bola radšej vystrela na ulici, alebo zamenila si miesto s tými, okolo ktorých sme dnes večer tak blízko šli, prv ako som pohla rukou, aby som ho sem dopratala. Od tohoto večera je kmínom, lhárom, diablom a všetkým zlým. Či to nie je dost' tomu starému darebákovi, musí ho ešte aj tĺcť?“

„Podťe, podťe, Sikes,“ riekol Žid, volajúc ho výstražným hlasom, poukazujúc na chlapcov, ktorí pozorne sledovali všetko, čo sa stalo; „musíme byť zdvorilými; zdvorilými, Bill.“

„Zdvorilými!“ skríklo dievča, takže strašné bolo hľadiet' na jej vášnivé vystúpenie. „Zdvorilým, ty zloduch! Áno, ty si to odo mňa zaslúžiš. Kradla som pre teba, keď som bola viac, ako o polovičku mladšia, ako je on!“ riekla, ukazujúc na Olivera. „Mala som tú istú službu, to isté zamestnanie celých dvanásť rokov. Či to nevieš? Hovor! Nevieš o tom?“

„Dobre, dobre,“ vetil Žid, hľadiac ju uspokojit'; „a keď aj, veď je to vaším živobytím!“

„Áno, je!“ odpovedalo dievča; nehovoriac, ale chrliac zo seba slová v nepretržitom prúde vehementného vresku. „Moje živobytie; a tie chadné, vlhké, špinavé ulice sú mojím domovom; a vy ste tou obludou, ktorá ma ta dávno vohnala, a ktorá ma tam chce držať vo dne i v noci, vo dne i v noci, kým neumriem!“

„Mám vám urobiť neplechu!“ prerušil ju Žid, bodnutý týmito obvineniami; „a ak poviete ešte niečo, urobím vám o moc horšie, ako doteraz!“

Dievča nevravela viacej, ale v návale náruživosti kmášuc so seba šaty a trhajúc si vlasy, vrhlo sa tak na Žida, že by ho bolo v rozhorčení iste náležite poznamenalo, keby ju Sikes v pravom momente nebol chytil za zápästie a keby potom po krátkej, bezvýslednej sebaobrane nebolo zamdlelo.

„Teraz je už v poriadku,“ riekol Sikes, složiac ju do kúta.

„Keď je v tom, má neobyčajnú silu v ramenách.“

Žid si utrel čelo a usmial sa, ako by sa mu bolo odľahčilo, že má túto pohromu za sebou; ale nik, ani Sikes, ani pes, ani chlapci, nehľadeli inak na celý priebeh, ako na niečo cele obyčajné, čo patrí k obchodu.

„Je to zle, že človek musí mať so ženami do činenia,“ riekol Žid, položiac kyjak; „ale oni sú prešibalé a preto pri našom povolání nemôžeme sa bez nich obísť. Charley, ukáž Oliverovi, kde bude nocovať.“

„Myslím, že by bolo lepšie, keby si zajtra neobliekol svoje najlepšie šaty, Fagin?“ spýtal sa Charley Bates.

„Isteže nie,“ vetil Žid, odpovedajúc vzájomným úškľabkom na ten, s ktorým sa spýtoval Charley.

Majster Bates, zrejme rozradostený poverením, vzal rozštiepenú palicu a zaviedol Olivera do odľahlej kuchyne, kde boli pohodené dve alebo tri postele, na akých spával predtým a tu v sprievode nespočítateľných výbuchov smiechu vytiahol tie isté staré šaty, nad odprataním ktorých sa Oliver tak veľmi tešil u Mr. Brownlowa, a ktoré Fagin nahodile videl u Žida, ktorý ich kúpil, čo bolo prvou stopou, svedčiacou o mieste jeho pobytu.

„Sobleč si tie švihácke,“ riekol Charley, „a dám ich Faginovi, aby ich opatril. Aké je to zábavné!“

Chudák Oliver mimovoľne poslúchol. Majster Bates svinul šaty pod pažu, odišiel z kuchyne, nechajúc vo tme Olivera a zamknul za sebou dvere.

Zvuk Charleyho smiechu, a hlas slečny Betsy, ktorá prišla príležitostne, aby kropila vodou svoju priateľku a vykonala aj iné ženské služby v záujme jej zotavenia, boly by nejedného človeka hatily v spaní v okolnostiach o veľa priaznivejších v akých sa nachádzal Oliver. Ale on bol chorý a ustatý; a preto čoskoro zaspal hlbokým snom.

Hlava XVII.

Oliverov osud ostáva aj naďalej nepriaznivým a privedie do Londýna veľkého človeka, aby škodil jeho vážnosti.

V každom dobrom vražednom melodramate je zvykom, že sa tragické a komické výstupy pravidelne striedajú, ako biele a červené vrstvy v pôlke prúhovanej slaniny. Hrdina klesá na slamenú posteľ, zničený putami a nešťastím; v nasledujúcom výstupe však nevedomý rytier obveselí obecenstvo komickou piesňou. Vidíme zase heroinu s dmúcou hrud'ou v náručí hrdého a neľútostného baróna: jej ctnosť a jej život sú jednako ohrozené, preto tasí dýku, aby zachránila jedno obetovaním druhého a keď je naše očakávanie napnuté v najvyššej miere, zrazu je počuť hvizdnutie a my sme priamo prenesení do veľkej dvorany kaštieľa, kde šedivý kastelán spieva smiešny popevok s ešte smiešnejšou figúrou poddaného, ktorí bez ohľadu na miesto, či sú už v chráme, či pod klenbou paláca, všade blúdia pospolu a neprestajne spievajú, ako na kolede.

Také zmeny zdajú sa byť nemožnými; ale nie sú však tak neprirodzenými, ako sa zdajú byť na prvý pohľad. V skutočnom živote náhlé prechody od skvostného hodokvasu k smrteľnej loži, od smútočného odevu k riase sviatočnej, nebývajú natoľko zarážajúcimi; veď je ohromne veľký rozdiel medzi čulým hercom a trpným divákom. V napodobňujúcom živote divadla herci sú obyčajne nevnímoví oproti prudkým prechodom a ráznym impulzom vášni alebo citov, ktoré keď sa odohrávajú pred trpným obecenstvom, často sú odsudzované, ako prehnané a pošetilé.

Náhle zmeny scén a rýchle zvraty časové a miestne nielen že sú dlhým zvykom sankcionované v knihách, ale sú mnohými označované, ako veľké, spisovateľské umenie; veď kritici hlavne podľa toho oceňujú živosť pôvodcovho umenia, nakoľko pôsobí dojemom skutočnosti, a na konci každej kapitoly nakoľko rieši rozpory, v ktorých sa octnú charaktery jeho diela. Tento krátky úvod bude sa snáď zdať zbytočným, a ak je tomu tak, dovoľte, aby poviedkár smel poznamenať, že sa vracia do mesta, kde sa narodil Oliver Twist; čitateľ zaiste uzná, že túto cestu ospravedľujú závažné a podstatné príčiny, bo inak by sme sa ho neodvážili ani zvať ku konaniu takejto výpravy.

Mr. Bumble vynoril sa včas ráno z brány chudobinca a vykračoval statne veliteľským krokom po High Streete v plnom rozkve a hrdom povedomí svojej úradnej hodnosti; jeho trojrohý klobúk a kabát skvelý sa v jase ranného slnca, palicu držal so sviežosťou zdravia a sily. Mr. Bumble nosil hlavu vždy vysoko; ale dnes ráno držal ju o moc vyššie, ako obyčajne. V jeho očiach bola akási roztržitosť, vo výraze javila sa povznesenosť, ktoré mohli upozorniť cudzieho pozorovateľa, že pedelovou hlavou víria myšlienky, ktoré sú príliš veľké k tomu, aby ich mohol vysloviť.

Dnes mu ani neprišlo v um, aby sa zastavil a pohovoril s drobnými kupčikmi a inými ľuďmi, ktorí ho úctive oslovili, keď šiel okolo nich. Len kynutím ruky odpovedal na ich pozdravy a nezastavil sa v svojej dôstojnej chôdzi, kým neprišiel k bývaniu, kde Mrs. Mannová opatrovala biedne deti s parochiálnou pečlivosťou.

„Hrom do toho pedela!“ riekla Mrs. Mannová, počujúc známe klepanie na zahradnej bránke. „Musí sa sem vliecť hneď skoro ráno! Ľaľať mi ho, Mr. Bumble, hneď som si myslela, že ste to vy! Teším sa, že ste prišli! Pod'ťe, prosím, do svetlice.“

Prvú vetu povedala Zuzke; výkrik radosti však platil Mr. Bumblemu, ktorým ho odomykajú bránku, dobrá pani zvala dnu s veľkou pozornosťou a úctou.

„Mrs. Mannová,“ riekol Mr. Bumble; nejaký zurvalec by si bol sadol, buďto hodil sa na stolec: ale on sa postupne a pomaly usadil na kreslo; „Mrs. Mannová, madam, dobré ráno.“

„Vďaka, dobré ráno aj Vám, pane,“ vetila Mrs. Mannová, s ľúbezným úsmevom; a dúfam, že sa ráčite dobre cítiť, pane.“

„Tak-tak, Mrs. Mannová,“ vetil pedel. „Človek postavený v službách verejnosti, nemá vždy na ružiach postlané, Mrs. Mannová.“

„Ach, vera Bože, už je to tak na farnosti, Mr. Bumble,“ odpovedala pani. A všetky farnostné deti z chudobinca, keby ju boly počuly, iste by jej boly v sbore prisvedčily.

„Človek, stojací v službách verejnosti, madam,“ pokračoval Mr. Bumble, poklepkávajúc palicou na stôl, „žije v stálych útrapách a ustavičnom namáhaní; ale všetci verejne činní ľudia, ako aj ja, mohol by som povedať, musia znášať prenasledovanie.“

Mrs. Mannová, ktorá si nebola s tým veľmi na čistom, čo vlastne mieni pedel, zdvihla ruky s útrpným pohľadom a vzdychla.

„Ah! Veru máte prečo vzdychať, Mrs. Mannová!“ riekol pedel. Vidiac, že urobila dobre, Mrs. Mannová vzdychla zase: zrejme k uspokojeniu verejne činného človeka, ktorý potlačiac príjemný úsmev, utkvele hľadel na svoj trojrohý klobúk a riekol:

„Mrs. Mannová, idem do Londýna.“

„To je prekvapenie, Mr. Bumble!“ zvolala Mrs. Mannová, ustúpiac nazad.

„Do Londýna, madam,“ rozprával pedel, nedajúc sa vyrušiť, „a to kočom. Ja a dve siroty, Mrs. Mannová! Ide o zákonnú akciu, ide o útulňu; a výbor poveril mňa — mňa, Mrs. Mannová — aby som ho zastupoval pri tejto dôležitej veci pred štvrťročnou sessiou v Cerkinwelli. A je otázkou, či Cerkinwellská Sessia nebude v zlej koži prv, ako bude so mnou mať do činenia.“

„Nemusíte byť na nich príliš tvrdý, pane,“ riekla Mrs. Mannová lichotivo.

„Cerkinwellská Sessia je si sama na príčine, madam,“ vetil Mr. Bumble; „a keď Cerkinwellská Sessia zbadá, že je na tom o moc horšie, ako si myslela, za to Cerkinwellská Sessia má čo ďakovať jedine sebe.“

Vo vyhrážke, ktorú Mr. Bumble predniesol, bolo toľko rozhodnosti a hĺbky, že Mrs. Mannovej naháňala strach. Takže tiekla napokon:

„Cestujete kočom, pane? Myslím, že doteraz posielali siroty obyčajne nákladným vozom.“

„To preto, že sú choré, Mrs. Mannová,“ vetil pedel. „Choré deti v daždivom počasí umiestňujeme v otvorených nákladných vozoch, aby sa nenachladily.“

„Oh!“ riekla Mrs. Mannová.

„Povozník s druhej strany vezme tieto dve a to lacno,“ riekol Mr. Bumble. „Obidve sú vo veľmi povážlivom stave, a zistili sme, že nám to vyjde o dve libry lacnejšie, keď ich prest'ahujeme, ako keby sme ich museli pochovať — totiž, ak sa nám ich podarí prísť druhej farnosti, čo myslím budeme môcť urobiť, ak nám na vzdory neumrú cestou. Ha! Ha! Ha!“

Keď sa Mr. Bumble trochu vysmial, jeho oči zase utkvely na trojrohom klobúku a zvažnel.

„Zabudli sme na obchod, madam,“ riekol pedel; „ajhľa, mesačný plat od farnosti.“

Mr. Bumble vyňal z peňaženky šúlok do papiera zabalených strieborniakov a žiadal potvrdenku, ktorú Mrs. Mannová napísala.

„Je to veľmi zapackané, pane,“ riekla opatrovníčka detí, „ale myslím, že to bude zodpovedať. Ďakujem vám, Mr. Bumble, veľmi, veľmi som vám povďačná.“

Mr. Bumble kývnul jemne uznaním za zdvorilosť Mrs. Mannovej a spýtal sa, ako sa majú deti.

„Nech Boh žehná ich srdiečka!“ riekla Mrs. Mannová s pohnutím, „pomerom primerane dobre, miláčkovia! Ovšem vynímajúc tie dve, ktoré zomrely minulý týždeň. A malý Dick.“

„Nie je tomu chlapcovi lepšie?“ spýtal sa Mr. Bumble.

Mrs. Mannová potriasla hlavou.

„Je to chorobne založené, nerestné dieťa, so zlými náklonnosťami,“ riekol Mr. Bumble hnevivo. „Kde je?“

„Privediem vám ho za minútu, pane,“ vetila Mrs. Mannová.

„Dick, kde si?“

Po krátkom volaní sa Dick objavil. Keď mu Mrs. Mannová pod pumpou poumývala tvár a utrela ju županom, predviedla ho pred hrozný, pedelský obličaj Mr. Bumbleho.

Dieťa bolo bledé a vychudnuté; malo vpadnuté líčka a veľké, žiarivé oči. Chatrný oblek z chudobinca, táto rovnošata biedy, visel voľne na jeho krehkom tele a jeho mladé líčka boly zchradnuté, ako údy starca.

Takáto bola tá malá bytosť, ktorá trasúc sa, stála pred pohľadom Mr. Bumbleho; neodvážiac sa pozdvihnúť oči a chvejúc sa hrúzou pred počutím pedelovho hlasu.

„Nevieš hľadieť na toho pána, ty zatvrdilý chlapče?“ riekla Mrs. Mannová.

Dieťa trocha pozdvihlo oči, ktoré sa stretly s pohľadom Mr. Bumbleho.

„Čo je s tebou, Dick?“ spýtal sa Mr. Bumble s dobre vypočítanou žartovnosťou.

„Nič, pane,“ odpovedal mdlo chlapec.

„Myslím, že nie,“ riekla Mrs. Mannová, ktorá sa prirodzene veľmi smiala nad rozmarom Mr. Bumbleho. „Presvedčená som, že si nič nepraješ.“

„Rád by som —“ koktalo dieťa.

„Ejha!“ prerušila ho Mrs. Mannová. „Vari chceš povedať, že chceš dačo? Nie, ty malý úbožíak —“

„Počkajte, Mrs. Mannová, počkajte!“ riekol pedel, pokynutím ruky prejavujúc svoju svrchovanosť. „Tak čo, panáčik, eh?“

„Želal by som si,“ koktalo dieťa, „keby tak niekto, kto vie písať, na kúsok papiera položil niekoľko slov, potom ho složil, zapečatil a odoslal ho miesto mňa, keď budem odpočívať v zemi.“

„Čo tým myslí chlapec?“ zvolal Mr. Bumble, na ktorého vážny spôsob a vychradlosť chlapca predsa len účinkovali, hoc aj bol na takéto veci privyknutý. „Čo chceš tým povedať?“

„Želal by som si,“ riekol chlapec, „odkázat' môjmu milovanému, biednemu Oliverovi Twistovi, ako často som sedel o samote a s plačom myslel na neho, ako blúdi tmavou nocou a nemá nikoho, kto by mu pomohol. A rád by som mu povedal,“ rieklo dieťa, skladajúc rúčky a hovoriac s veľkou vrúcnosťou, „že som rád umrel v útlej mladosti, lebo keby bol požil a stal sa dospelým, moja malá sestrička, ktorá je v nebi, by na mňa zabudla a nepoznala by ma; a bude to o veľa väčšie šťastie, keď tam obidvaja budeme ešte deťmi.“

Mr. Bumble premeral malého rečníka od hlavy až po päty v nepopísateľnom úžase a obrátiac sa k svojej spoločnici, riekol: „Obidvaja sú jednakí, Mrs. Mannová. Naničhodný Oliver pokazil všetkých.“

„Ani by som to nebola verila, pane!“ riekla Mrs. Mannová, dvíhajúc ruky a zlomyseľne hľadiac na Dicka. „Nikdy som ešte nevidela takého zatvrdilého, malého naničhodníka!“

„Odved'te ho, madam!“ riekol Mr. Bumble veliteľsky. „To bude musieť byť hlásené výboru, Mrs. Mannová.“

„Dúfam, páni pochopia, že tomu nie som ja na príčine, pane?“ riekla Mrs. Mannová, fňukajúc dojate.

„Pochopia, madam, pochopia, keď budú na čistom s pravým stavom veci,“ riekol Mr. Bumble. „Odved'te ho, nemôžem naň ani pozrieť.“

Dicka okamžite odvedli a zatvorili do uhoľnej pivnice. Onedlho potom pobral sa aj Mr. Bumble, aby sa pripravil na cestu. Na druhý deň o šiestej ráno, Mr. Bumble: zameniac trojrohý klobúk s okrúhlym, vpracúc sa do svrchníka s kapucňou: usalašil sa na zovňajšej strane koča, sprevádzaný previnilcami, vzhľadom na ich miesta pobytu bol vedený spor, s ktorými v určenom čase dorazil do Londýna. Cestou nemusel zažiť iné nepríjemnosti, ako práve tie, ktoré mu svojím chovaním zapríčinili dvaja bedári, ktorí sa ustavične chveli a sťažovali sa na zimu takým spôsobom, ktorý Mr. Bumble označil za príčinu toho, že mu drkocú zuby a že sa zle cíti, hoc mal na sebe aj svrchník.

Keď sa pre tie dve zlomyseľné osoby postaral o nocľah, Mr. Bumble zasadnul si v hostinci, pri ktorom zastal kočiar a zjedol skromnú večeru, pozostávajúcu z úrezku, ustricovej omáčky a vína. Postaviac sklenku horúceho ginu s vodou na okraj krhu, pritiahol si kreslo ku ohňu a zaberúc sa do rozličných úvah o prevládajúcom hriechu nespokojnosti a reptania, pripravoval sa k čítaniu novín.

Prvý odstavec, na ktorom spočinul jeho zrak, bol nasledujúci oznam:

„Päť guineí odmeny.“

„Mladý šuhaj, menom Oliver Twist, vzdialil sa minulý týždeň vo štvrtok večer, buďto bol vylákaný zo svojho domova v Pentouville a doteraz nedal o sebe vedieť. Výšoznačená odmena bude vyplatená tomu, kto poskytne informáciu, ktorá prispeje k nájdeniu menovaného Olivera Twista, buďto objasní jeho minulosť, o ktorú sa pre rozličné príčiny oznamovateľ vrele zaujíma.“

Potom nasledoval podrobný popis Oliverových šiat, jeho osoby, zjavu a okolností jeho zmiznutia s menom a úplnou adresou Mr. Brownlowa.

Mr. Bumble otvoril oči, prečítal oznam pomaly a základne tri razy jedno za druhým, v rozčúlení nechal stáť nedotknutú sklenku horúceho ginu s vodou a po piatich minútach už bol na ceste do Pentouvillu.

„Je doma Mr. Brownlow?“ spýtal sa Mr. Bumble dievčaťa, ktoré otváralo dvere.

Na túto otázku dievča odpovedalo obvyklou, ale viacej vyhýbavou odvetou: „Neviem, k vôli čomu ste prišli?“

Mr. Bumble sotvaže vyslovil Oliverovo meno, Mrs. Bedwinová, ktorá načúvala pri dverách chyže, vbehla bez dychu do chodby.

„Podťe, podťe prosím dnuká,“ riekla stará pani: „Vedela som, že sa o ňom dozvieme. Chudiačik! Vedela som! Bola som o tom presvedčená! Nech mu Boh žehná! Vravela som to stále!“

A keď to ctihodná, stará pani dohovorila, vbehla zase do chyže a sadnúc si na pohovku, pustila sa do plaču. Dievča, ktoré nebolo natoľko citlivé, vybehlo hneď hore schodmi a vrátilo sa s odkazom, aby ju Mr. Bumble okamžite nasledoval, čo tento aj urobil.

Zaviedla ho do malej, zadnej pracovne, kde sedel Mr. Brownlow a jeho priateľ Mr. Grimwig, majúci pred sebou kryštálovú sklenicu a čiaše. Posledný hneď zvolal:

„Pedel! Farný pedel, zjem svoju hlavu!“

„Prosím vás, aspoň teraz nevyrušujte,“ riekol Mr. Brownlow. „Nech sa páči, sadnite si!“

Mr. Bumble si sadol, zmätený podivínskym spôsobom Mr. Grimwiga. Mr. Brownlow postavil lampu tak, aby ustavične videl pedelovi do tvári a riekol s istou netrpezlivosťou:

„Tak tedy prichádzate, pane, lebo ste čítali oznámenie?“

„Áno, pane,“ riekol Mr. Bumble.

„A vy *ste* pedelom, všakže?“ spýtal sa Mr. Grimwig.

„Som farným pedelom, pánovia,“ vetil hrde Mr. Bumble.

„Pravdaže,“ poznamenal Mr. Grimwig k svojmu priateľovi stranou, „vedel som to. A k tomu

ešte aký!“

Mr. Brownlow potriasol jemne hlavou, aby priateľa primäl k mlčaniu a pokračoval:

„Viete, kde je teraz chudiak ten chlapec?“

„Neviem,“ vetil Mr. Bumble.

„Čo *viete* o ňom?“ spýtal sa starý pán. „Vravte, priateľu, ak viete o ňom dačo. Čo *viete* o ňom?“

„Všakver nevíete o ňom nič dobré?“ riekol uštepáčne Mr. Grimwig, skúmajúc prenikave pedelovu tvár.

Mr. Bumble, pochopiac veľmi rýchlo smysel Grimwigovho želania, pokrútil hlavou s významnou vážnosťou.

„Vidíte?“ riekol Mr. Grimwig, pozerajúc víťazne na Mr. Brownlowa.

Mr. Brownlow hľadel s obavou do smraštenej tvári Mr. Bumbleho a požiadal ho, aby povedal, čo vie o Oliverovi, podľa možnosti najkratšími slovami.

Mr. Bumble odložil klobúk; rozopäl si svrchník, založil si ruky, naklonil hlavu spôsobom zamysleného človeka, a po krátkom uvažovaní začal rozprávať.

Bolo by to unavujúce, keby sme tú históriu mali rozpovedať tými istými slovami, ako to urobil pedel, a trvalo by to dobrých dvadsať minút; ale súhrnom a jadrom veci bolo, že Oliver bol nálezencom a že sa narodil z nízkych zločinných rodičov; že od narodenia, krem zradnosti, nevďačnosti a zlomyseľnosti, neprejavil lepších vlastností; že zakončil svoj krátky životný beh tým, že zákerne napadol bezbranného mladíka, ujdúc nočnou hodinou z domu svojho majstra. Aby dodal hodnovernosti, že čím je skutočne, Mr. Bumble položil na stôl úradné listiny, ktoré priniesol sebou do mesta, a založiac si znova ramená, čakal na poznámku Mr. Brownlowa.

„Obávam sa, že všetko, čo ste povedali, je až príliš pravdivé,“ riekol starý pán so zármutkom, keď prezrel listiny. „Za vašu zvesť nie je to priveľa, ale bol by som vám ochotne dal aj trojnásobne toľko peňazí, keby bola bývala pre chlapca priaznivou.“

Niet pochybnosti, že keby toto bol Mr. Brownlow povedal prv, že by svojej malej histórie bol dal celé odlišné prifarbenie; ale teraz už bolo pozde; tak tedy potriasol vážne hlavou a schovajúc päť guineí, odišiel.

Mr. Brownlow niekoľko minút prechádzal sa po chyži, zrejme natoľko rozrušený rozprávkou pedela, že ani Mr. Grimwig sa ho neodvážil trápiti ďalej.

Napokon zastal a prudko zazvonil.

„Mrs. Bedwinová,“ riekol Mr. Brownlow, keď sa objavila hospodyňa, „ten chlapec, Oliver, je podvodník.“

„To nie je možné, pane. To nie je možné,“ riekla stará pani rozhodne.

„Vravím vám, že je,“ vetil starý pán. „Ako to rozumiete, že nemôže byť? Práve sme počuli úplnú zvesť o ňom od jeho narodenia. Od jakživa a voskrz bol malým zloduchom.“

„Nebudem to veriť nikdy, pane,“ vetila stará pani neochvejne. „Nikdy!“

„Vy, staré ženské, veríte len mastičkárom a vybájeným povestiam,“ bručal Mr. Grimwig. „Vedel som to dávno. Prečo ste hneď od začiatku nepočúvali na moje rady. Keby nebol mal horúčku, boli by ste mu verili, pravda? Všakver, bol zaujímavý, čo? Zaujímavý! Bah.“ A Mr. Grimwig prehrabával sa v uhlí.

„Bolo to drahé, milé a ušľachtilé dieťa, pane,“ vetila Mrs. Bedwinová indignovane. „Pane, ja viem, čo sú deti; znám ich štyridsať rokov, a ľudia, ktorí to nemôžu o sebe povedať, nemali by o nich vôbec vraveť! To je moja mienka!“

To bol tvrdý úder pre Mr. Grimwiga, ktorý bol starým mládencom. Čo keď u neho vylúdilo len úsmešok, stará pani hodila hlavou a chystajúc sa k ďalšej reči, uhladila si zásterku, ale v tom ju prekazil Mr. Brownlow.

„Ticho!“ riekol starý pán, tváriac sa, ako by sa hneval, hoc hnev bol ďaleký jeho citu: „Nech nikdy viac nepočujem meno toho chlapca. Zazvonil som preto, aby som vám to povedal. Nikdy. Nikdy, pod nijakou zámienkou, rozumiete! Môžete odísť, Mrs. Bedwinová. A pamätajte si to. Myslím to vážne.“

V dome Mr. Brownlowa v ten večer boly smutné srdcia.

Oliverovo srdce zamáralo bolesťou, keď myslel na svojich dobrých priateľov; ešte dobre, že nevedel, čo počuli o ňom, lebo by mu bolo ihneď puklo.

Hlava XVIII.

Ako trávil Oliver čas v ušľachtilej spoločnosti svojich znamenitých priateľov.

Na druhý deň okolo poludnia, keď Dodger a majster Bates odišli, aby pôsobili v svojom obvyklom povolání, Mr. Fagin túto príležitosť použil k tomu, že Oliverovi dlho prednášal o nesmiernom hriechu nevďačnosti, ktorý, ako mu to jasne dokázal, spáchal tým, že sa vedome odpútal od spoločnosti svojich úzkostlivých priateľov, ba čo viac, ešte sa pokúsil aj o útek po toľkých námahách a výdavkoch, spojených s jeho hľadaním. Mr. Fagin kládol veľkú váhu na fakt, že prijal a opatroval Olivera, keď bez jeho pomoci bol by musel zahynúť hladom; a rozpovedal mu smutnú a tklivú históriu o mladom šarvancovi, ktorému v práve takých okolnostiach pomohol svojou ľudomilnosťou, ktorý však dokázal sa byť nehodným jeho dôvery a prejavil túžbu stykať sa s políciou a jedného rána na nešťastie bol v Old Bailey obesený. Mr. Fagin sa nesnažil zamlčať svoju účasť v tejto katasrtófe, ale horekoval so slzami v očiach, že nesprávne a zradné chovanie otáznej, mladej osoby zapríčinilo nutnosť, že sa stal obeťou istých súdobných dôkazov, ktoré, hoc aj neboly cele presne pravdivými, boly bezpodmienečne potrebnými vzhľadom jeho (Faginovej) bezpečnosti a bezpečnosti niekoľkých jeho vyvolených priateľov. Mr. Fagin dokončil rozprávku načrtnutím veľmi neutešeného obrazu nepohodlností spojených s vešaním a veľmi priateľským a uhladeným spôsobom vyslovil svoju úzkostlivú nádej, že nebude musieť nikdy podrobiť Olivera Twista takej nepríjemnej operácii.

V žilách mladého Olivera stydla krv, keď načúval Židovým slovám a neurčite chápal v nich zahalené chmúrne vyhrážky. To už vedel, že aj sama spravodnosť uzná nevinného za vinníka, keď je v nahodilom spojení s previnilcami. A zdalo sa mu to veľmi pravdepodobným, keď sa rozpomínal na celkovú povahu hádok medzi starým pánom a Mr. Sikesom, ktoré sa zdaly mať vzťah k niektorým predošlým spiknutiam, že starý Žid pri nie jednej príležitosti kul plány na zničenie nepohodlných ľudí, ktorí vedeli o jeho zločinoch. Keď sa ustrašene poobzeral a jeho zrak sa stretol so skúmavým pohľadom Žida, cítil, že tento veľmi starý pán zbadal bledosť jeho tváre a trasúce sa údy.

Žid s ošklivým úsmevom hladil Oliverovu hlavu a riekol, že ak sa bude pokojne chovať a pričiniť sa ku práci, budú zasa veľmi dobrými priateľmi. Potom položil si na hlavu klobúk, obliekol si starý, poplátaný zimník, odišiel a zamknul za sebou izbové dvere.

A tak Oliver nie len cez tento, ale cez väčšinu nasledujúcich dní medzi včasným ránom a polnocou nevidel nikoho, a v týchto dlhých hodinách o samote zapodieval sa vlastnými myšlienkami, ktoré boly veľmi smutné, a vracaly sa k jeho milým priateľom, a menovite k tomu náhľadu, že si títo o ňom už dávno utvorili mienku.

Po uplynutí asi jedného týždňa, Žid nezamknul izbové dvere, takže mal možnosť blúdiť domom.

Dom bol veľmi špinavý. Chyže na poschodí maly veľké dvere a ich krby drevené okrasy, čalúnované steny, a čierne, zanedbané, zaprášené stropové karnyše, ozdobené rozličným spôsobom. Oliver z tohoto súdil, že pred dávny časom, ešte pred Židovým narodením, bývali tu lepší ľudia a mohlo tu byť aj veselo a pekne a nie tak pochmúrne a úboho ako teraz. Pavúci opriadli sieťami rohy stien a stropu a občas, keď Oliver tíško vstúpil do chyže, po dlážke prebehla myš a postrašená skryla sa do diery. Krem pavúkov a myši neboly tu ani

chýru ani slychu o nejakej živej bytosti, a často keď sa zotmilo, ustatý blúdením schúlil sa do kútika na chodbe uličnej brány, aby bol čím bližšie k ľuďom a zostal tu, načúvajúc bitiu hodín, kým sa Žid a chlapci vrátili.

Vetché okenice všetkých izieb byly veľmi mocne zatvorené, a mreže, ktoré ich držaly pospolu, byly do dreva tesne prišraubované, jediné svetlo, ktoré prenikalo okrúhlymi otvormi okeníc, len zväčšovalo temnotu miestnosti, a plnilo ju čudnými tónami. Povaľová komôrka mala okno s hrdzavými mrežami, ktoré byly zvonku upevnené a cez toto Oliver s melancholickou tvárou pozeral celé hodiny na spústu okolitých stiech, začmudených komínov a ríms. Zavše zočil nad múrovou priehradou d'alekého domu šedivú hlavu, ale tá čoskoro rýchlo zmizla. A keďže okno Oliverovho výhľadu bolo priklincované a zajdené dážd'om a dymom rokov, to bolo všetko, čo mohol rozoznať z rozličných vonkajších predmetov bez toho, že bol by sa mohol pokúsiť o to, aby ho zbadali alebo počuli, vzhľadom na čo bolo práve toľko možnosti, ako by bol žil v kupole katedrály Sv. Pavla.

Raz popoludní, keď Dodger a majster Bates mali ísť na večernú vychádzku, prvý z dvoch menovaných mladých gavalierov si predsavzal, že musí venovať väčšiu pozornosť okrášleniu svojej osoby (čo, aby sme mu nekrivdili, nebolo jeho obvyklou slabou stránkou) a k vôli tomu blahosklonne rozkázal Oliverovi, aby mu pomáhal pri obliekaní.

Oliver bol rád, že môže robiť niečo užitočné, a bol šťastný, že môže hľadiť, hoc aj na zlé tváre, a zatúžil, aby sa — ak by to šlo s kostolným poriadkom — mohol s nimi smieriť. Okamžite prejavil ochotu, a pokľaknúc na dlážku, kým si Dodger sadol na stôl, aby si Oliver mohol vziať jeho nohu do lona, pripravil sa k výkonu, ktorý Mr. Dawkins nazval „lakovaním behúňskych puzdier“. Čo by v správnom preklade znamenalo: čistenie obuvi.

Či to už bol pocit slobody a neodvislosti, ktorý rozumný tvor pociťuje, keď sedí pohodlne na stole a bafá z fajčky, húpajúc bezstarostne jednou nohou sem a ta, nechajúc si čistiť obuv bez toho, že musel by si ju vyzúvať a obúvať, čím si usporil značnú námahu a nebol vyrušovaný v uvažovaní, buďto zapríčinil to dobrý tabák, ktorý zjemnil Dodgerove city, alebo lahodnosť piva, ktoré znežnilo jeho myšlienky, bol zrejme v ružovej nálade a teraz bol naklonený k blúzneniu a nadšeniu, ktoré ináč bolo cudzé jeho povahe. So zamyslenou tvárou bystro pozrel na Olivera a zdvihnúc hlavu s blahosklonnosťou vrazil v istej roztržitosti Batesovi:

„Škoda, že aj on nie je švihákom!“

„Ah!“ riekol majster Charles Bates, „nevie, čo mu ide k duhu.“

Dodger si znova vzdychol a chopil sa fajčky práve tak ako Charley Bates. A potom za niekoľko okamihov bafali v tichu.

„Myslím, že nevieš, čo je to ten švihák?“ riekol zasmušile Dodger.

„Myslím, že viem,“ vetil Oliver, pozerúc do hora. „To je zlo —; vy ste jedon z nich, hej?“ spýtal sa Oliver, zmlknuc náhle.

„Som,“ odpovedal Dodger. „A nechcel by som byť iným.“

Mr. Dawkins divoko kmasnul po klobúku, prejaviac svoj náhľad, a pozerúc na majstra Batesa, ako by on pri jeho výpovedi mohol myslieť na niečo iné.

„Som,“ opakoval Dodger. „Je ním Charley. Je aj Fagin, je Sikes, ba aj Nancy a Bet. Sme nimi všetci až po toho psa, a ten je najväčší!“

„A nie je udavačom,“ dodal Charley Bates.

„Ani by len nezablafkal, keby mal svedčiť a to zo strachu keby si ho hneď vyviazal a nechal dva týždne bez jedla,“ riekol Dodger.

„Keby nedostal ani len kúsok,“ uvažoval Charley.

„Čudné psisko. Ani sa ti nezrie na cudzieho človeka, hoc sa aj smeje alebo spieva, keď je v spoločnosti,“ vravel Dodger.

„Ani nemukne, keď počuje hrať na husle! A nepojíma v nenávisť psov, ktorí nie sú z jeho fajty! Oh nie!“

„Je skrz a skrz kresťanom,“ riekol Charley.

Chcel to byť len uznaním schopností zvierat'a, ale bolo to prilievajúcou poznámkou v inom smysle, keby to bol majster Bates len vedel; ved' je veľa dám a pánov, ktorí si namýšľajú, že sú dokonalými kresťanmi, hoc majú so psom Mrs. Sikesa veľa spoločných vynikajúcich vlastností.

„Dobre, dobre,“ riekol Dodger, vracajúc sa k rozhovoru, od ktorého sa odchýlili: so základnosťou, ktorá vlivala na všetky jeho činy. „Ale to nesúvisí s týmto zeleným ogrmancom.“

„Voskrz nie,“ riekol Charley. „Prečo sa nechceš poddať Faginovi, Oliver?“

„Mohol by si sa zaraz stať šťastným!“ dodal s úsmevom Dodger.

„A mohol by si sa potom utiahnuť na svoj majetok a sekať veľkého pána, ako to ja urobím v štyridsiatom druhom štvrtku trojičného týždňa v nasledujúcom, ale štvrtom, priestupnom roku.“

„Mne sa to neľúbi,“ vetil bojzливо Oliver; „najradšej by som bol, keby ma pustili. Ja — ja — by som radšej šiel!“

„Ale Fagin ťa radšej nepustí!“ vetil Charley.

Oliver to tiež vedel veľmi dobre, ale mysliac, že bolo by nebezpečným otvorenejšie prejavíť svoje city, vzdychol si len a pokračoval v čistení obuvi.

„Ale id'!“ zvolal Dodger. „Aký si ty zbabelec. A či nemáš kus hrdosti? Chceš byť vždy odvislý od svojich priateľov?“

„Oh, ale čo potom,“ riekol majster Bates, vynímuc z vaku dve alebo tri hodvábne vreckovky a hodiac ich do skrine, „tak tomu treba rozumieť; to je to.“

„Ja by som to nevydržal,“ riekol Dodger s výrazom pyšného odporu.

„A predsa opúšťate svojich priateľov,“ riekol s jemným úsmevom Oliver; „a dovoľte, aby

boli trestaní pre vaše skutky.“

„To,“ vetil Dodger, kývnuc fajočkou. „Všetko to stalo sa k vôli Faginovi, sliediči vedia, že pracujeme spolu a ak by sme neboli uprskli, bol by mal nepríjemnosti; to bola pohnútko, či nie Charley?“

Majster Bates kývnul súhlasne a chcel niečo povedať; ale rozpomienky na Oliverov útek prepady ho tak náhle, že od vdychovaného dymu sa zakašľal a trvalo to päť minút, kým mu záchvat prešiel.

„Pozri len!“ riekol Dodger, vytiahnuč plnú hrst' šilingov a polpenny. „To je radostný život! A čo potom, odkiaľ to mám? Tam, zkadiaľ som ich vzal, majú ich ešte viacej. A ty by si nechcel? Nechcel by si? Oh, ty si nádherný plocholebec!“

„To je darebáctvo, všakver Oliver?“ spytoval sa Charley Bates. „Veď ho za to raz pritiahnu, však?“

„Neviem, čo to znamená?“ vetil Oliver.

„Niečo podobné, starý kamarát,“ a rieknuč to, majster Bates chytil vreckovku za jedon koniec a držiac ju kolmo v povetrí, naklonil na plece hlavu a vydal cez zuby podivný zvuk, čím pomocou živej posunkovej hry chcel naznačiť, že pritiahnutie a vešanie je tou istou vecou.

„To znamená toto,“ riekol Charley. „Hľaď len Jack, ako sa díva. Ešte som nikdy nevidel také nedochúďča, ako je tento chlapec, ešte zapríčiní moju smrť, viem to iste.“ A keď sa majster Charles Bates znova srdečne nasmial so slzami v očiach, siahol za fajočkou.

„Zle ťa vychovali,“ riekol Dodger, pozerajúc s veľkou spokojnosťou na obuv, ktorú Oliver leštil. „Veď už Fagin z teba niečo urobí, alebo ty budeš prvý, ktorý je na nič. Lepšie by bolo, keby si hneď začal, lebo prídeš do práce prv, ako si myslíš, a daromne mrháš čas, Oliver.“

Majster Bates pripojil k tomu rozličné mravné naučenia, čerpané z vlastných zkuseností a keď tieto vyčerpá, on a jeho priateľ Mr. Dawkins pustili sa do zápalistého opisovania príjemností nimi vedeného života, poprepletaného rozmanitosťou pokynov, presvedčajúcich Olivera, že najlepšou vecou by bolo, keby si zaistil Faginovu priazeň tým istým spôsobom, ako ju oni dosiahli.

„A to si dobre schovaj do svojej makovice, Nolly,“ riekol Dodger, keď počul, že Žid už odomyká bránu, „ak nebudeš brať mávačky a cibule —“

„Prečo s ním takto vravíš?“ prerušil ho majster Bates, „veď ťa nerozumie.“

„Ak nebudeš brať vreckovky a hodinky,“ riekol Dodger, upraviac rozhovor na úroveň Oliverovej chápvosti, „urobí to niekto iný, a tak ten chlap, ktorý ich ztratí, bude mať ujmu a budeš mať škodu aj ty, a nik z toho nebude mať osoh, len práve chlapčiská, ktorí ich dostanú, a ty máš na ne to isté právo, ako oni.“

„To je tak, tak je to!“ riekol Žid, ktorého, keď vstúpil, Oliver nezbadal. „To je celá nauka v orieškovej škrupine, v orieškovej škrupine, môj drahý, zapamätaj si Dodgerove slová. Ha! ha! ha! Ten ti pozná katechizmus svojho remesla.“

Starec si veselo trel ruky, keď potvrdzoval Dodgerovu zbehosť a s radosťou sa chechtal nad

zdarnosťou svojho učeníka. Na tento čas nepokračovali v rozhovore, lebo Žid sa vrátil domov v sprievode Miss Betsy a jedného pána, ktorého Oliver predtým nikdy nevidel a ktorého Dodger menoval Tomom Chitlingom a ktorý zaostal na schodoch, aby s dámou svojej spoločnosti vymenil niekoľko zdvorilostí.

Mr. Chitling bol starší ako Dodger: počítal asi osemnásť liet; ale javil značnú úctu oproti tomuto mladému pánovi, čo sa zdalo potvrdzovať, že sa vzhľadom na schopnosti a odborné vyškolenosti cíti byť menej cenným ako on. Mal drobné, žmurkavé očká a rapinatú tvár, nosil plstenú čiapku, tmavý súkenný kabát, ušpinené barchetové nohavice a zásteru. Jeho oblek bol by potreboval značných opráv, ale pred spoločnosťou ospravedlňoval tento nedostatok tým, že len pred hodinou vypršal jeho čas a keďže šesť týždňov nosil rovnošatu, nemohol vraj svojim súkromným šatám venovať pozornosť. Mr. Chitling dodal s prejavmi silného rozčúlenia, že nový spôsob dezinfikovania oblekov tamvon je čertovsky protiústavný, lebo ním povypaľujú na šatách diery, ale že niet lieku proti vôli sudcov. Tú istú poznámku urobil aj na regulu, ktorá nariaďuje strihanie vlasov; ktoré má tiež za rozhodne protizákonné. Mr. Chitling zakončil svoje pozorovania poznámkou, že cez celých dvadsaťštyri smrteľne dlhých dní ťažkej roboty neokúsil ani len kvapku, a nech je dobrý ak nie je tak suchý, ako kus nehaseného vápna.

„Čo myslíš, Oliver, zkadial' prišiel ten pán?“ spýtal sa Žid s úšľabkom, kým ostatní chlapci postavili na stôl fľašu pálenky.

„Nie, — neviem, pane,“ vetil Oliver.

„Kto je to?“ spýtal sa Tom Chitling, pohliadnuc na Olivera s opovržením.

„Môj drahý, to je môj mladý priateľ,“ vetil Žid.

„Je vskutku šťastný,“ riekol mladý človek, vrhnúc na Fagina významný pohľad. „O to sa nestaraj, zkadial' som prišiel, čoskoro ta aj ty potrafiš, mláďa, stavil by som sa hneď o korunu.“

Nad týmto žartom sa chlapci rozosmiali. A po niekoľkých vtípoch o tom istom predmete, vymenili s Faginom šeptom niekoľko krátkych slov a potom odtiahli.

Po niekoľkých slovách, ktoré odzneli medzi novým prichodzím a Faginom, pritiahli si stolce k ohňu a Žid vyzvúc Olivera, aby si sadol vedľa neho, zaviedol rozhovor o takých predmetoch, ktoré mohly poslucháčov najväčšmi zaujímať. To boly najmä veľké zisky podniku, Dodgerove odborne vedomosti, Charleyova ľúbeznosť a Židova radodajnosť. Tieto rozhovory napokon vylúdily na nich znaky vyčerpanosti, tieto boly viditeľné aj na Mr. Chitlingovi, lebo veď káznica po dvoch-troch týždňoch každého unaví. Slečna Betsy odišla a spoločnosť sa tiež odobrala na odpočinok.

Od toho dňa málokedy nechali Olivera o samote, bol stále v spoločnosti chlapcov, ktorí so Židom sprevádzali starú hru každodenne, či už k vlastnému zdokonaleniu a či ku vycvičeniu Olivera, to vedel najlepšie Mr. Fagin sám. Inokedy stavec rozprával o lúpežách, ktoré spáchal v mladosti, pretkávajúc ich toľkými žartmi a čudnosťami, že sa Oliver nemohol zdržať srdečného smiechu a musel dať na javo, že ho proti jeho lepším citom zabávajú.

Slovom, starý úskočný Žid držal chlapca v svojej sieti. Pripraviac jeho myseľ v samote a pochmúrnosti, aby miesto svojich smutných myšlienok dal prednosť spoločnosti tohoto

špinavého miesta, pomaly vstěpoval do jeho duše jed, o ktorom myslel, že zmení jej svieži rumeň a zasmuší ju navždy.

Hlava XIX.

V ktorej sa uvažuje a rozhoduje o významnom pláne.

Bol sychravý, vlhký a veterný večer, keď si Žid na svoje zšúverené telo poupíal veľký zimník, a ohnúť si golier na uši tak, že z jeho tváre len spodnejšia časť bola viditeľná, vynoril sa zo svojho brlohu. Pozostal na schode, keď zamknul a zareťazil dvere a načúvajúc, ako chlapci dávajú všetko do bezpečnosti, a keď ich vzdalujúce sa kroky už nebolo viac počuť, ponáhlal sa ulicou tak rýchlo, ako len mohol.

Dom, do ktorého priviedli Olivera, bol v blízkosti Whitechapelu. Žid postál chvíľku na rohu ulice; a pátrajúc podozrive vôkol, prešiel cez cestu a zamieril smerom ku Spitalfieldu.

Blato lnulo ku kameňom a nad ulicami visela tmavá hmla. Padala osuheľ a všetko bolo chladné a slizké. Zdalo sa, že zrovna taká noc je akoby určená pre Židovu vychádzku. Keď sa kradmo plúžil, ukrývajúc sa popri stenách a návrtiach, tento ošklivý starec podobal sa hnusnému, nocou sa brodiacemu, pre hojnú pochúťku odpadky hľadajúcemu zemeplazovi, ktorého zrodilo bahno a tma.

Kým prišiel do Bethaal Greenu, musel sa prekĺznuť cez mnohé kľukaté a úzke uličky, aby potom zrazu zabočil na ľavo, kde ho čoskoro pohltilo blúdište biednych a špinavých ulíc tejto husto obývanej štvrti.

Žid zrejme veľmi dobre poznal miesto, ktorým kráčaľ, lebo mu neprekážala ani tma v noci, ani spleť ciest. Chváľal niekoľkými priechodmi a ulicami, napokon odbočil do jednej, ktorú zo vzdialeného konca osvetľovala jediná lampa. Tu zaklepal na dvere jedného domu, a keď vymenil niekoľko nesrozumiteľných slov s osobou, ktorá mu otvárala, šiel schodami nahor.

Keď sa dotknul kľučky izbových dvier, zavrčal pes, a mužský hlas sa spytoval: kto je tam?

„Len ja, Bill; len ja, môj drahý,“ riekol Žid, nazrúc do nútra.

„Vteperťe sa tedy,“ riekol Sikes. „Ľahni si ty tupohlavé hoviadko! Či nepoznáš toho diabla, keď má na sebe zimník?“

Pes bol zjavne pomýlený Mr. Faginovým zovňajškom, lebo keď Žid svliekol plášť a prehodil ho cez operadlo stolice, vrátil sa do kúta, ktorý opustil, svíjajúc telom aby dal na javo svoju spokojnosť, nakoľko to len jeho príroda dovoľovala.

„Nuž!“ riekol Sikes.

„Nuž, môj drahý,“ vetil Žid. — „Ah! Nancy!“

Objavenie tejto priviedlo ho do značných rozpakov lebo nevedel, ako ho prijme, keďže Mr. Fagin so svojou mladou priateľkou nestretol sa od vtedy, ako sa zastala Olivera. Ale chovanie mladej slečny zapudilo všetky jeho pochybnosti. Položila nohy na krbovú mrežku, posunula nazad stolicu, na ktorej sedela, a vyzvala Fagina, aby svoju pritiahol bližšie a nespomínajúc nič pohodila, že je bezpochyby chladná noc.

„Veru je zima, drahá Nancy,“ riekol Žid, ohrievajúc nad ohňom svojej kostnatých rúk. „Skrz a skrz prenikne človeka,“ dodal stavec, omakajúc si boky.

„Musí byť vskutku rezná, keď prenikáva aj vaše srdce,“ riekol Sikes. „Daj mu dačo vypiť, Nancy. Rýchlo, lebo človeku je až zle, keď vidí, ako sa trasie tá vycivená, stará zdochlina, podobajúca sa strašidlu, ktoré práve vyšlo z hrobu.“

Nancy krepko priniesla z kredenca fľašu, kde ich bolo hodne, a súdiac podľa rozličnosti ich tvaru, musely byť naplnené rozličnými druhmi páleniek. Sikes naliať do sklenky brandy a ponúkol Žida, aby ju vypil.

„Dost', dost', ďakujem, Bili,“ vetil Žid a sotva so dotknúc rami sklenky, postavil ju na stôl.

„Čože! Bojíte sa, že vás pošleme kade kratšie, vskutku?“ vetil Sikes, zahľadiac sa na Žida. „Uf!“

Mr. Sikes chriplým odvrknutím opovržlivo schvátil sklenku a zbytok jej obsahu prípravným obratom vylial do popola, aby ju znova naplnil pre seba, čo aj stajme urobil.

Žid sa ohliadol vôkol po chyži, kým jeho druh vystrebal druhú plnú sklenku, nie natoľko zo zvedavosti, veď ju už pred tým videl častejšie, ale urobil to znepokojene a s podozrením, čo bolo jeho stálym zvykom. Bola to skrovne zariadená miestnosť s priečkami, ktorých obsah budil náhľad, že jej obyvateľ je len robotníkom; krem dvoch-troch ťažkých, v uhle stojacích obuškov a „záchranného opasku“, visiaceho nad ohniskom, nebolo tu vidieť nijakých podozrivých predmetov.

„Tak,“ riekol Sikes, mlasknúc perami. „Teraz som už hotový.“

„K obchodu?“ spýtal sa Žid.

„K obchodu,“ odpovedal Sikes; „povedzte mi tedy, čo chcete.“

„Prišiel som k vôli chajde v Chertsey, Bill,“ riekol tlumeným hlasom Žid, pritiahnuc bližšie stolec.

„Áno. Čo je s ňou?“ spýtal sa Sikes.

„Ah, veď vy viete, na čo myslím, môj drahý,“ riekol Žid.

„Všakver vie, Nancy, na čo myslím?“

„Nie, nevie,“ riekol posmešne Mr. Sikes. „Alebo nechce a to je to isté. Vravte a označte veci ich pravým menom; neseďte tam mrkajúc a žmurkajúc, nevravte ku mne v narážkach, ako by ste bol prvým, ktorý premýšľa o tej lúpeži. Čo chcete?“

„Ticho, Bill, ticho!“ riekol Žid, ktorý sa nadarmo snažil zahatiť tento výbuch nevôle; „ešte nás niekto počuje, môj drahý. Ešte nás niekto počuje.“

„Nechže si počuje!“ riekol Sikes. „Nedbám.“ Ale nakoľko dbal o to Mr. Sikes, dôkazom bolo, že stlumlil hlas, akonáhle vyslovil tieto slová a stal sa miernejším.

„Tak, tak,“ riekol Žid zaliečave. „Bola to len moja opatrnosť, nič viac. Nuž, môj drahý,

hovorme o tej chajde v Chertsey; kedy to máme vykonať? Aké strieborné náčinie, môj drahý, ale aké strieborné náčinie!“ riekol Žid, truc si ruky a zdvihnúc obočie, uchvátený svojím úmyslom.

„Voskrz nie,“ vetil Sikes chladne.

„Nemáme to tedy voskrz urobiť?“ ozval sa Žid, oprúc sa chrbtom o stolicu.

„Nie, voskrz nie,“ vetil Sikes, „aspoň by to nemohol byť taký podnik, ako sme si mysleli.“

„Keby sme to nerobili s dostatočnou rozvahou,“ riekol Žid, zblednúc od hnevu. „Nevravte tak!“

„Ale vravím vám,“ odvetil Sikes. „Prečo by som vám to nemal povedať? Vravím vám, že Toby Crackit presúša sa na tom mieste už dva týždne a zo služobníctva nemôže zlákať nikoho.“

„Chcete mi snád' navraveť, Bill,“ riekol Žid mierne, kým sa ten druhý rozpaľoval: „že zpomedzi tých dvoch mužov nemožno získať ani jedného?“

„Áno, chcel som vám povedať,“ vetil Sikes. „U tej starej panej sú už dvadsať rokov a keby ste im núkali čo priam hneď päťsto libier, nešli by do toho.“

„Nemyslíte, môj drahý, že by sme mohli získať pre to ženskú?“ spytoval sa Žid.

„Ani reči,“ vetil Sikes.

„Nie? Nedokázal by to ani driečny Toby Crackit?“ pýtal sa Žid.

„Vravel, že cez celý boží čas, ako sa tam presúšal, nosil falošnú bokombradu a žltulinkú vestu, a to pranič neosožilo.“

„Mal to oprobovať s fúzami a vojenskými nohavicami, môj drahý,“ riekol Žid.

„Veď to urobil,“ vetil Sikes, „ale ani to nemalo účinku.“

Tieto zvesti rozladily Žida. Po niekoľkominútovom uvažovaní brada mu klesla na hrud', potom zdvihol hlavu a vzdychnúc z hlboka, riekol, že ak sú zvesti driečneho Toby Crackita hodnoverné, obáva sa vraj, že bude po hre.

„Nuž veru,“ riekol stavec, opierajúc sa rukami o kolena, „to je smutná vec, môj drahý, že ztrácame vec, od ktorej sme toľko očakávali.“

„Tak je to,“ riekol Mr. Sikes. „Tým horšie.“

Nastalo dlhé ticho; Žid sa vhlbil do svojich myšlienok a jeho tvár nadobudla výraz úplne demonického zloduštvá. Sikes s času na čas pozrel na neho ukradomky. Nancy zrejme obávajúc sa, že vyruší lupiča, sedela s očami uprenými do ohňa, ako by z toho, čo sa dialo, cele nič nepočula.

„Fagin,“ riekol Sikes, prerušiac rázne mlčanie. „Ak sa to v každom ohľade bezpečne vykoná, stojí to za päťdesiat mimoriadnych strieborniakov?“

„Áno,“ riekol Žid vzrušiac sa náhle.

„A či možno udrieť do dlane?“ spýtal sa Sikes.

„Áno, môj drahý, áno,“ vetil Žid, oči mu zasvietily a každý sval jeho tváre zaihral od rozčulenia, ktoré vzbudila otázka.

„Tak,“ riekol Sikes, odsunujúc stranou Židovu ruku s pohrdaním, „dajme sa do toho čím skôr. S Tobym sme predvčerom v noci preliezli cez zahradný múr, skúmajúc dvere a okenice. Tá chajda je v noci uzavretá ako väzenie, ale je tam časť, ktorou môžeme preraziť bezpečne a ticho.“

„Ktorá je to, Bill?“ spýtal sa Žid napnute.

„Tam,“ šeptal Sikes, „ako sa prechodí cez trávnik —“

„Áno?“ riekol Žid, nakloniac vopred hlavu vypúliac oči.

„Och!“ skríkol Sikes, utnúc rázne slovo, keď deva sotva zdvihnúc hlavu, rozhládela sa rýchlo kolom a krátkym kynutím ukázala na Židovu tvár. „Čo vás je po tom, ktorá je to časť. Bezo mňa to i tak nemôžete urobiť, viem to; a keď má človek s vami do činenia, dobre je mať istotu.“

„Ako chcete, môj drahý, ako chcete,“ vetil Žid. „Postačí to, keď tam budete vy a Toby?“

„Nie,“ riekol Sikes. „Treba bude ešte vrták a chlapec. To prvé máme obidvaja, a druhého nám musíte najst’.“

„Chlapec!“ zvolal Žid. „Oh! to je tam dačím vyplnené, čo?“

„Nestarajte sa o to, čo je tam!“ vetil Sikes. „Potrebujem chlapca, a ten nemusí byť veľký, pane!“ Mr. Sikes zadumane, „keby som tak mohol mať chlapca Komindra Neda! Schwálne mu dával málo jesť, aby mohol s ním obchodovať. Ale otca posadli do chládku a potom prišla Spoločnosť pre mladých previnilcov, vzala chlapca z podniku, kde zarábal peniaze a učí ho čítať a písať a po čase bude z neho učeň. A tak to ide ďalej,“ riekol Mr. Sikes s rastúcim hnevom pripomínajúc si toto zlo, „tak to ide ďalej, a keby mali dosť peňazí — a je to riadením Prozreteľnosti, že ich nemajú — za rok-dva nemali by sme v celom podniku ani pol tučta chlapcov.“

„Nemali by sme viac,“ súhlasil Žid, ktorý medzi rečou premýšľal, a zachytil len poslednú vetu. „Bill!“

„Čo je?“ spýtal sa Sikes.

Žid kynul hlavou tým smerom, kde sedela Nancy a dosiaľ hľadela do ohňa a vybídzal ho posunkom, aby jej povedal, aby odišla z chyže. Sikes netrpelive trhnul ramenami, ako by myslel, že je táto opatrnosť zbytočná, ale predsa mu to urobil a vyzval Miss Nancy, aby mu doniesla krčah piva.

„Nechcete pivo,“ riekla Nancy, a složiac ramená, rozložila sa veľmi pohodlne.

„Vravím vám, že chcem!“ opakoval Sikes.

„Nesmysel,“ vetila pokojne deva. „Len vravte Fagin, viem, čo chce povedať, Bill; nech sa ma nebojí.“

Žid ešte stále váhal. Sikes pozeral s jedného na druhého s istým prekvapením.

„Prečo sa bojíte tej starej dievky, Fagin?“ spýtal sa konečne.

„Poznáte ju predsa dost' dlho, aby ste jej mohli veriť, a či je v tom sám diabol. Ona to nevyštrkoce. Pravda Nancy?“

„Myslím, že nie!“ riekla mladá slečna a pritiahla stolec ku stolu a oprela sa oň laktami.

„Nie, nie, moja drahá, viem, že nie,“ riekol Žid; „ale — —“ a starec zase pomlčal.

„Ale čo?“ spýtal sa Sikes.

„Neviem, či ju to zasa nerozladí, viete, môj drahý, ako pred nedávnom v ten večer,“ vetil Žid.

Pri tomto vyznaní Miss Nancy pustila sa do hlasného smiechu; a vypijúc sklenku brandy, potriasala vyzývave hlavou a vyvolávala takéto rozmanitosti, ako: „Len ďalej do kola!“ „Nehovorte to nikdy!“ a tomu podobné. Toto tak sa zdá malo ten účinok, že presvedčilo obidvoch pánov; lebo Žid zakýval spokojne hlavou, znova sa usadil a Mr. Sikes tiež.

„Teraz, Fagin,“ riekla Nancy so smiechom. „Bill, vravte zaraz o Oliverovi!“

„Ha! vy ste mi za mudrca, moja drahá; ešte som nevidel bystrejšie dievča, ako ste vy!“ riekol Žid, hladiac ju po hrdle. „Chcel som práve vravieť o Oliverovi, máte pravdu. Ha! ha! ha!“

„A čo také?“ spýtal sa Sikes.

„Ten chlapec je zrovna pre vás, môj drahý,“ vetil Žid chríplým šepotom — kladúc na nos prst s hrozným úškl'abkom.

„On!“ zvolal Sikes.

„Majte si ho, Bill!“ riekla Nancy. „Želala by som si byť na vašom mieste. Môžbyť, že nie je v tom tak zbehlý, ako iní, ale to je vám nie potrebné, keď vám má otvoriť len dvere. Všetko záleží na tom, či sa môžete na neho spoľahnúť, Bill.“

„Viem, že áno,“ vetil Fagin. „Posledné týždne bol v dobrej škole, a je už čas, aby chodil na zárobky. A ináče ostatní sú príliš veľkí.“

„Svojimi rozmermi sa mi práve hodí,“ riekol Mr. Sikes premýšľajúc.

„A urobí všetko, čo len budete chcieť, môj drahý Bill,“ dodal Žid; „on to však inak nedokáže, len ak ho náležite nastrašíte.“

„Nastrašiť ho!“ ozval sa Sikes. „Ale to nebude len tak voslep, nemyslíte si. Keď bude raz v práci, mohlo by to s ním zle dopadnúť, keď podá prst, musí dať i dlaň, lebo by ste ho viac živého nevideli, Fagin. Premýšľajte nad tým prv, ako ho pošlete. Pamätajte na moje slová!“ riekol zlodej, pohrozilac vyvážadlom, ktoré vyňal zpod postele.

„Myslel som na všetko,“ riekol Žid s odvahou. „Ja — ja som ho pozoroval, moji drahí, cele z

blízka, cele z blízka. Nech to len raz pocíti, že je zpomedzi nás; nech je len raz preniknutý myšlienkou, že kradol, a bude naším! Naším do smrti. Ohó! To sa nám hodí najlepšie!“ Starec skrížil na hrudi ramená stiahol hlavu medzi plecía, čo robilo dojem, ako by sa bol objal od radosti.

„Náš!“ riekol Sikes. „Myslíte, že váš.“

„Môžbyť, že si myslím, môj drahý,“ vetil Žid s prenikavým chechotom. „Môj, ak chcete, Bill.“

„A prečo,“ riekol Sikes, škúliac zúrivo na svojho príjemného priateľa, „a čo sa toľko trápíte pre takého chalana s kriedovou tvárou, keď viete, že v okolí Common Garden každý večer sa tmolí päťdesiat chlapcov, z ktorých si môžete vybrať.“

„Preto, že ich nemôžem potrebovať, môj drahý,“ vetil Žid zmätene, „nie je hodno ich brať. Keď sa octnú v úzkom, prezradí ich zovňajšok a ztratím ich všetkých. S týmto jedným pečlivo vychovaným chlapcom, moji drahí, môžem urobiť viac, ako s dvadsiatimi z tamtých. A popri tom,“ riekol Žid, opanujúc sa znova, „mohol by nám zase ukázať päty a preto musí sdielať našu súdbu, na tom nezáleží, ako sa zaplietol do jej siete, aby som ho mohol ovládať, postačí, keď pôjde raz lúpiť; to je všetko, čo chcem. Je to o moc lepšie, keď ho chudiačika nebudeme musieť odpratať z cesty — čo by bolo nebezpečné, bez ohľadu na to, že by sme pri tom veľa ztratili.“

„Kedy to má byť?“ spýtala sa Nancy, zamedziac tým niekoľko rušivých výkrikov Mr. Sikesa, vyjadrujúcich nevôľu, s ktorou prijal Faginovu pretváрку a jeho náhľady o ľudskosti.

„Ah, aby som vedel,“ riekol Žid, „kedy to má byť, Bill?“

„Dohovorili sme sa s Tobym, že pozajtra večer,“ vetil Sikes istým hlasom, „ak mu neodkážem iné.“

„Dobre,“ riekol Žid; „nie je mesačno?“

„Nie,“ vetil Sikes.

„Je všetko pripravené k vykonaniu činu?“ spýtal sa Žid.

Sikes prikývnul.

„A vzhľadne —“

„Oh, ah, všetko je dohovorené,“ vetil Sikes, prerušiac ho.

„Nestarajte sa o podrobnosti. Lepšie bude, keď sem chlapca dovediete zajtra večer. Vyberiem sa hodinu po svitaní. Držte jazyk na úzde a majte tavidlo pripravené, to je všetko, čo máte mať na starosti.“

Po krátkej porade, ktorej sa všetci traja zúčastnili, rozhodli, že Nancy vo večernom šere budúceho dňa zajde k Židovi a odvedie Olivera; lstivý Fagin myslel, keby tento prejavil nejaký odpor proti jemu určenej úlohe, bol by iste náchylnejší, keď ho odprevadí dievča, ktoré ho bránilo, ako nik. Slávnostne uzavreli tedy, že chudiak Oliver k vôli zamýšľanej výprave nepokryte bude odovzdaný pod dozor a ochranu Mr. Williama Sikesa, ďalej, že

menovaný Sikes môže s ním jednat' podľa ľubovôle a nebude Židovi zodpovedný za nehodu alebo zlo, ktoré by ho stihnúť mohlo, buďto za akékoľvek potrestanie, ktorým by ho kárať musel, čo treba tak rozumieť, aby sme to vyjadrili stručne, že Mr. Sikes pri svojom návrate povinný je všetky dôležité podrobnosti potvrdiť hodnoverným svedectvom driečneho Tobiáša Crackita.

Keď Mr. Sikes porobil tieto prípravy, vypil jedno za druhým nesmierne množstvo brandy, pričom sa povážlivo oháňal vyvažadlom, s času na čas jačiac nesúzvučné, s divokým preklínaním smiešané popevky. Napokon v odbornom nadšení dal sa do otvárania krabice, ktorá obsahovala rozličné vlamačské nástroje a neustal dotiaľ, kým nepovolila, aby mohol podať výklad o ich vlastnostiach, povahe a mimoriadnej kráse, potom sa svalil na ňu a zaspal na dlážke.

„Dobrá noc, Nancy,“ riekol Žid, zahaliac sa ako drieb.

„Dobrá noc.“

Oči sa im stretly, a Žid zahľadel sa na ňu z blízka, pátravým pohľadom. Dievča mu nevyhlo. V tomto ohľade bola svojská a vážna, ako sám Toby Crackit.

Žid jej ešte raz zaželal dobrú noc, vrhnul za jej chrbtom listivý pohľad na rozťahnutého Mr. Sikesa, a tápal dolu schodmi.

„Vždy tá stará!“ mrml'al k sebe Žid, vracajúc sa domov. „Pri žene je to najhoršie, že aj najmenšia vec vie vyvolať dávno zapadlý cit; a najlepšie je, že to netrvá dlho. Ha! ha! Stavím sa o vrece dukátov, že to proti dieťaťu vyhrá mužský!“

Ukracujú si čas týmito príjemnými úvahami, Mr. Fagin kráčal blatom a kalom k svojmu tmavému brlohu: kde bdel Dodger, netrpezlivo čakajúc na jeho návrat.

„Oliver je už v posteli? Rád by som s ním hovoril,“ bola jeho prvá poznámka, keď sostupoval po schodoch.

„Lahol si pred pár hodinami,“ vetil Dodger otvárajúc dvere.

„Tu je!“

Chlapec spal hlbokým snom na tvrdom postlaní na dlážke; bledý od úzkosti a smútku i z následku uzavrenosti väzenia, podobal sa mŕtvemu, nie mŕtvemu v oblečení a rakve, ale mŕtvemu v rušivej premene, keď sa práve rozlúčil so životom, keď mladý a ušľachtilý duch priam pred chvíľkou vzlietol k Nebesiam, a surový vzduch sveta nestihnul ešte zaviať nad rozpadávajúcim sa prachom, ktorý bol týmto duchom posvätený.

„Teraz nie,“ riekol Žid, odíduc preč. „Zajtra. Zajtra.“

Hlava XX.

V ktorej je Oliver odovzdaný Mr. Williamovi Sikesovi.

Keď sa Oliver ráno prebudil, bol hodne prekvapený, keď zbadal, že jeho stará obuv bola odstránená, a vedľa jeho posteli stál pár nových topánok so silnými hrubými podošvami. Z počiatku sa potešil tomuto objaveniu: dúfajúc, že je to predzvesť jeho oslobodenia; ale takéto myšlienky čoskoro zmizly, keď mu Žid pri spoločnej raňajke povedal s prízvukom a spôsobom, ktorý ho znepokojil, že dnes večer sa má presťahovať k Mr. Sikesovi.

„Aby — aby — som tam ostal, pane?“ spýtal sa úzkostlive Oliver.

„Nie, nie, môj drahý. Neostaneš tam,“ vetil Žid. „Nechceli by sme ťa ztratiť. Nestrachuj sa, Oliver, vrátiš sa k nám zase späť. Ha! ha! ha! Nebudeme predsa tak ukrutní, aby sme ťa preč poslali, môj drahý. Oh nie, nie!“

Starec, ktorý stál nad ohňom a hrianchil kus chleba, naberajúc Olivera, poobzeral a zachechtal sa, dávajúc tým na javo, že vie ako by sa rád, keby mohol, dostať Oliver preč.

„Predpokladám,“ riekol Žid, uprene hľadiac na neho, „že chcel by si vedieť, prečo máš ísť k Billovi — eh, môj drahý?“

Oliver sa nevdojak zapýril, keď zbadal, že zloduch uhádol jeho myšlienky, ale bodro riekol, áno, že to chce vedieť.

„Čo si myslíš, prečo?“ opýtal sa Fagin, vyhýbajúc sa odpovedi.

„Vskutku neviem, pane,“ vetil Oliver.

„Bah!“ riekol Žid, keď s chlapcovej tváre nemohol nič vyčítať a odvrátil sa s výrazom sklamaní. „Počkaj, kým ti to povie Bill.“

Žida to veľmi popudilo, keď Oliver neprehrádzal väčšiu zvedavosť; skutočnosť bola tá, že vážnym a pátravým pohľadom Žida a vlastnými úvahami zmätený Oliver cítil sa veľmi stiesnene a v následku toho neosmelil sa spytovať. A k tomu sa už nenaskytila príležitosť, lebo Žid až do večera ostal veľmi zasmužilý a zamĺkly a potom sa chystal k odchodu.

„Môžeš si zažať sviecu,“ riekol Žid a položil ju na stôl. „A tu máš knihu, čítaj, kým príjdu pre teba. Dobrú noc!“

Žid idúc k dverám, pozrel cez plece na chlapca. Náhle sa zastavil a zavolať na neho menom.

Oliver pozrel na neho; Žid ukážuc na sviečku, pobídl ho, aby ju zažal. Urobil tak; a keď ju umiestil na stole, zbadal, že sa Žid mračí a zpod svrašteného obočia z tmavého kúta chyže uprene hľadí na neho.

„Daj si pozor, Oliver, daj si pozor!“ riekol starec, hroziac mu výstražne pravou rukou. „To ti je veľmi hrubý človek a nestará sa o cudziu krv, keď vrie jeho vlastná. Nech sa deje čo chce, nevrať nič a rob, čo ti rozkáže. Zachovaj si to!“ Silne zdôrazniac posledné slová, svraštil postupne tvár v príšerný úšľabok a kynúc hlavou, opustil chyžu.

Keď starec zmizol, Oliver položil hlavu na ruky a s rozochveným srdcom zadumal sa nad slovami, ktoré práve počul. Čím väčšími premýšľal nad Židovou výstrahou, tým menej vystihoval jej smysel a cieľ. Nemohol si predstaviť nebezpečie, súvisiace s jeho odchodom ku Sikesovi, veď ono nezdalo sa byť voskrz odôvodnené jeho ďalším pobytom u Fagina; po dlhom uvažovaní uzatváral, že ho vyvolili k tomu, aby lupičovi vykonal nejaké bezvýznamné práce, kým k stíhaniu jeho zámerov vyhľadani budú asi zodpovednejší chlapi. Príliš dobre zvykol utrpeniu, a už priveľa trpel v Židovom byte, aby ho myšlienka na zmenu miesta bola mohla zkrúšiť. Niekoľko minút tonul v myšlienkach a potom s ťažkomyselným pohľadom skrátil knôt sviečky a vezmúc knihu, ktorú tam Žid nechal, začal čítať.

Prehŕňal sa v stranách. Zo začiatku to robil nedbale; ale utkvejúc na pútavom mieste, čoskoro so záujmom dal sa do čítania sväzku. Bola to história života a strádania veľkých zločincov; strany boli ufúľané a uhmatané užitkováním diela. Dočítal sa v ňom o hrozných zločinoch, pri ktorých mu v žilách stydla krv, o tajomných vraždách, vykonaných na opustených cestách, o mrtvolách, ukrytých pred ľudským zrakom v hlbokých slujach a studniach, ktoré ich však, hoc boli hlboké, nemohly predsa utajiť, a konečne ich vydaly a vrahovia pri pohľade na ne zošaleli, takže sa v úžase priznali k vine a volali po šibenici, aby na nej mohli skončiť svoj smrteľný zápas. Čítal tu o ľuďoch, ktorí (ako to oni vraveli) boli svádzaní a pokúšaní zlými myšlienkami k desnému prelievaniu krvi, takže pri myšlienke na to telom prebiehaly zimomriavky, údami lomcovala triaška. Hrozné opisy boli tak pravdivé živé, že umastené stránky zdaly sa rudnúť od krvavých škvŕn, a slová znely v jeho sluchu, ako by ich dutým reptaním našepkávali duchovia mŕtvych.

Chlapec v streštenom úžase zatvoril knihu a šmaril ju stranou. Potom padnúc na kolená, prosil Nebesá, aby ho zachovaly pred takými skutkami, že radšej by hneď umrel, ako by sa mal dopustiť podobných desných činov. Postupne sa utíšil a prosil tichým a zlomeným hlasom, aby bol vychvátený z prítomného nebezpečenstva, a ak je nejaká pomoc, ktorá by mohla vyslobodiť zavrnutého chlapca, ktorý nikdy nepoznal lásku priateľov alebo príbuzných, nechže sa mu priblíži teraz, keď zúfalý a opustený stojí obkľúčený samým hriechom a bezbožnosťou.

Dokončil už modlitbu, ale ešte mal hlavu ponorenú do dlaní, keď ho vyrušilo nejaké šelestenie.

„Čo je to!“ skríkol, vstal a zbadal pri dverách stáť dajakú postavu. „Kto je tu?“

„Ja. Len ja.“ odpovedal zvlnený hlas.

Oliver zdvihol sviecu nad hlavu a pozeral ku dverám. Bola to Nancy.

„Polož svetlo,“ rieklo dievča, odvrátiac hlavu. „Uráža mi oči.“

Oliver zbadal, že je veľmi bledá a citne sa jej spýtal, či je snád' chorá. Dievča sa vrhlo na stolicu, obrátiac sa mu chrbtom, a zalamovalo rukami, ale neodpovedalo.

„Bože, odpusť mi!“ zvolalo po chvíľke, „nikdy som na to nemyslela.“

„Stalo sa snád' niečo?“ spýtal sa Oliver. „Môžem vám pomôcť? Pomôžem vám, ak je to možné. Urobím to, vskutku.“

Potáčalo sa sem a ta; chytalo sa za hrdlo; a chrčiac, lapalo povetrie.

„Nancy!“ skríkol Oliver. „Čo je to?“

Dievča tíklo rukami o kolená a nohami o dlážku a zrazu prestanúc, ovinulo si šál tesne okolo seba: a triaslo sa od zimy.

Oliver roznietil oheň, a pritiahol k nemu jej stolicu. Sedelo tam chvíľu bez slova, ale napokon zvedlo hlavu a poobzeralo sa vôkol.

„Neviem, čo to len občas na mňa prichodí,“ riekla, vzbudzujúc dojem, že je zaujatá upravovaním šiat, „myslím, že je tomu na príčine táto vlhká, špinavá chyža. Tak, drahý Nolly, si hotový?“

„Mám ísť s vami?“ spýtal sa Oliver.

„Áno. Prichádzam od Billa,“ vetilo dievča. „Máš ísť so mnou.“

„Načo?“ spýtal sa Oliver ustrašene.

„Načo?“ ozvalo sa dievča, pozdvihnúc oči a odvrátiac ich znova v chvíli, keď utkvely na Oliverovej tvári. „Oh! Nie k vôli zlému.“

„Neverím,“ riekol Oliver, ktorý ju tajne pozoroval.

„Nechže je tak, ako chceš,“ vetilo dievča, nútiac sa do smiechu.

„Hoc aj nie k dobrému, nedbám.“

Oliver zbadal, že má nejakú moc nad lepšími citmi dievčaťa, preto v svojej bezradnosti chcel sa domáhať aspoň na chvíľu jej súcitu. Ale sotva že tá myšlienka križovala jeho umom, uvážiac, že je jedonásť hodín, a že je ešte na ulici hodne ľudí, medzi ktorými by sa iste našlo niekoľko, čo by uverili jeho slovám, zastal náhle a riekol kus prenáhlene, že je hotový.

Ani jeho úsečne prejavované rozhodnutie, ani jeho smysel neušly Oliverovej sprievodkyne. Zahľadela sa na neho z blízka, keď vravel a uprela na neho pohľad, ktorý dostatočne prezrádzal, že chápe všetko, čo prenikalo jeho myšlienkou.

„Pst!“ riekla deva, skloniac sa k nemu. „Nepomôžeš si. Tvrdo som sa zasadila, aby som ti pomohla, ale bez výsledku. Obklúčený si kolom do kola. Ak by si ztadiaľto chcel uniknúť, teraz to nie je na čase.“

Zarazila ho svojou rúznosťou, takže jej prekvapene pozrel do tváre. Zdalo sa mu, že vraví pravdu. Bola bledá a mala vzrušený výraz a triasla sa skutočne.

„Raz som ťa už zachránila pred trýznením, urobím to znova, robím to aj teraz,“ vravelo dievča nahlas; „keby som nebola prišla pre teba, bol by prišiel niekto iný a ten by bol o veľa surovejší ako som ja. Sľúbila som, že budeš pokojný a tichý, ak nebudeš, tým poškodíš seba i mňa, a snáď zapričíniš aj moju smrť. Hľaď sem! Toto všetko dostala som pre teba, ako Boh vidí, že ti to ukazujem.“

V náhlosti ukázala siné stopy úderov na hrdle a ramenách a pokračovala vo veľkom spechu:

„Pamätaj si to! A teraz už nenechaj ma viac trpet' pre seba. Keby som mohla, pomohla by

som ti, ale to nie je v mojej moci. Nemienia ti ublížiť a čokoľvek budú s tebou robiť, to nebude tvojou vinou. Pst! Každé tvoje slovo je pre mňa úderom. Podaj mi ruku. Rýchlo! Daj mi ruku.“

Schvátla ruku, ktorú Oliver instinktívne položil do jej dlane, a zhasnúc svetlo, tiahla Olivera za sebou dolu schodmi. Brána bola rýchlo otvorená niekým, kto sa skrýval vo tme, a práve tak rýchlo bola zatvorená, keď cez ňu vykročili. Čakal na nich koč, deva s tou istou prudkosťou, ktorú prejavila pri rozhovore s Oliverom, vtiahla ho za sebou a stiahla záclony. Kočišovi nebolo treba označiť smer, ponúkol koňa do rýchleho behu a nezastavil sa ani na chvíľu.

Dievča držalo Olivera stále mocne za ruku a šepkajúc mu ucha, pokračovalo vo výstrahách a ubezpečovaní, ako drier. Všetko sa dialo s takou rýchlosťou a chvatom, že si nemohol uvedomiť, kde je a ako sa ta dostal, až keď povoz zrazu zastal pred domom, do ktorého Žid šiel predošlý večer.

V krátkom okamžení Oliver vrhol spešný pohľad na prázdnu ulicu a na rtoch tkvelo mu volanie o pomoc. Ale hlas devy šumel mu v uchu, prosiac ho tak úpenlive, aby na ňu pamätal, že sa neopovážil vykriknúť. Tým, že váhal, ušla mu príležitosť a čoskoro sa octnul v dome a brána bola hneď zatvorená.

„Tadiaľto,“ rieklo dievča, pustiac mu zase ruku. „Bill!“

„Halló!“ ozval sa Sikes, objaviac sa so sviecou na schodoch. „Oh! práve na čas. Poďte len!“

To bol veľmi mohutný prejav spokojnosti a neobyčajne privítanie od človeka, ktorý mal takú letoru ako Mr. Sikes.

Nancy zdala sa byť preto veľmi natešenou a pozdravila ho srdečne.

„Pes pošiel s Tomášom,“ upozornil Sikes, keď im svietil. „Zavadzal by nám.“

„To je v poriadku,“ vetila Nancy.

„Tak si predsa priviedla chlapca,“ riekol Sikes, keď už boli všetci v izbe a to povediac zatvoril dvere.

„Áno, tu je,“ odpovedala Nancy.

„Choval sa ticho?“ spýtal sa Sikes.

„Ako baránok,“ vetila Nancy.

„Teší ma, že to môžem počuť,“ riekol Sikes, zagániac na Olivera. „Veď je to len pre neho dobre, inak by si bol odtrpel svoje. Pod' sem, ty mláďa, nechže ti vyčítam kapitolu, ktorá nebude príliš dlhá.“

Toto povediac svojmu nováčkovi Mr. Sikes strhol Oliverovi čiapku a šmaril ju do kúta, a chopiac ho za plecía, sadol si za stôl, a chlapca postavil proti sebe.

„Tak, najdrier: či vieš, čo je toto?“ spýtal sa Sikes, zdvihnúc vreckovú pištoľ, ktorá ležala na stole.

Oliver prisvedčil.

„Nuž dobre, a pozri sa sem,“ pokračoval Sikes. „Toto je pušný prach, to hľ'a, tu je guľa, a toto je kúsok zo starého klobúka na fujtáš.“

Oliver zašemotil, že vie na čo sú tie rozličné predmety a Mr. Sikes začal nabíjať pištoľ s veľkou dôkladnosťou a rozvahou.

„Tak, teraz je nabitá,“ riekol Mr. Sikes, keď bol hotový.

„Áno je, pane,“ vetil Oliver.

„Tedy,“ riekol lupič, a schvátiac Olivera za zápästie, priložil mu hlavneň pištole na sluchy tak, že sa ich dotýkala; chlapec v tomto momente nemohol utajiť ľaknutie; „ak prehovoríš slovo, keď budeme von z domu, výjmcu ak ť'a neoslovím ja, bez poznámky dostaneš do hlavy tento náboj. Tak tedy, ak sa bez dovolenia opovážiš muknúť, už vopred môžeš odriekať na rozlúčku modlitbu.“

Aby zvýšil účinok svojej hrozby, Mr. Sikes sa zakabonil a pokračoval:

„Keby si tak náhodou zmizol, nakoľko ja viem, nebude nikoho, kto by ť'a príliš hľ'adal, a keby ť'a čert vzal, nebudem musieť veľa vykladať o tebe; keď budeš ticho, posluži to len tvoju dobrou. Počul si?“

„Slovom, chceli ste mu povedať,“ riekla Nancy, vraviac veľmi dôrazne a hľ'adiac pri tom trochu zamračene na Olivera. ako by chcela v ňom vzbudiť vážny záujem o to, čo hovorí: „že ak vám bude prekážať pri tom, čo podujimate, k vôli zamedzeniu toho, aby dodatočne o tom nedrkotal, prestrelíte mu lebku, a že beriete za to na seba zodpovednosť, ako za mnohé iné veci, súvisiace s vaším obchodom, hoc aj v každom mesiaci vášho života.“

„Tak je to!“ dodal Mr. Sikes, prisviedčajúc; „ženy vždy vedia vysloviť veci niekoľkými slovami. — Výjmcu, keď sú nadurdené a potom ich zas nahromadia. A teraz, keď už všetko vie dopodrobna, dajte nejakú tú večeru, a potom si pred odchodom ešte zdriemneme.“

Nancy poslúchla výzvu, prikryla stôl a zmiznúc na niekoľko minút, čoskoro sa vrátila s krčahom čierneho piva a s misou baraniny, čo zavdalo Mr. Sikesovi príležitosť k niekoľkým znamenitým vtipom, založeným na jedinečnom stretnutí s „kabrňákmi“, čo v ich zlodejskej smluve bolo bežným výrazom, ktorý znamenal dômyselný nástroj, veľmi často upotrebovaný v jeho povolání. A vskutku, tento ctihodný pán, vzrušený azda čoskorým výhľadom na činnú službu, bol v nadšenej a dobrej nálade, na dôkaz čoho nechže je tu poznamenané, že v rozjarení na jedon dúšok vypil všetko pivo a preto dl'a približného odhadnutia počas večere zakliat viac ako osemdesiat ráz.

Po večeri — pri ktorej, čo je ľahko pochopiteľné, Oliver nemal veľa chuti k jedeniu — Mr. Sikes vyprázdnil ešte sopár pohárikov pálenky a vody, hodil sa na posteľ, nariadiac Nancy, aby ho zobudila presne o piatej, preklínajúc ju na ten pád, ak by to neurobila. Oliver podľa rozkazu tej istej autority vystrel sa na žínenke, ktorá bola na dlážke, dievča však priložiac na oheň, sadlo si pred krb, hotujúc sa vzbudiť ich v označenom čase.

Oliver ležiac, bdel ešte hodne dlho, nedržiac to za nemožné, že Nancy zachytí priaznivú príležitosť a pošepne mu ešte ďalšiu úpravu, ale deva sedela nepohnute a dumajúc hľ'adela do ohňa a len s časom na čas otrela svetlo sviečky. Ustatý bdením a úzkosťou, konečne zaspal.

Keď sa zobudil, stôl bol prikrytý čajovým náčiním a Sikes schovával rozličné veci do vreciek zimmníka, ktorý bol prevesený cez operadlo stolice. Nancy bola zaujatá chystaním raňajky. Nebol ešte deň, lebo svieca ešte vždy horela a vonku sa rozprestierala číra tma. Prudký dážď šľahal tiež do tablí okien, a nebo bolo chmúrne a zamračené.

„Tak tedy!“ hundral Sikes, keď Oliver vstal, „pol piatej! Ponáhľaj sa, lebo nedostaneš raňajku, už je pozde!“

Oliver sa rýchlo obliekol, a zajediac si niečo, odpovedal na dôrazný dotaz Sikesov, že je hotový.

Nancy, vrhnúc na neho spešný pohľad, ovinula mu kolom hrdla šatku a Sikes mu zahodil cez plecia veľký, drsný plášť. Odejúc sa ním, Oliver podal lupičovi ruku, ktorý ju sovrel, ale na moment sa zastavil, aby mu pripomenul s výrazným posunkom, že má vo vrecku zimmníka pištoľ, potom odoberúc sa od Nancy, odvádzal Olivera preč.

Keď boli v dverách, Oliver obzrel sa na chvíľu v nádeji, že zachytí pohľad dievčaťa. Ona však zaujala svoje staré miesto pred krbom a sedela tam cele nehybne.

Hlava XXI.

Výprava.

Na ulici ich privítalo neveselé ráno, dul vietor a lialo sa; na oblohe boli búrne mraky. Noc bola veľmi vlhká; na ceste sa utvorily veľké kaluže a kanále pretekaly vodou. Pomaly už svítalo, ale to len zväčšovalo bezútešnosť okolia, lebo pri matnom svetle len bledla žiara pouličných lúčok, bez toho, aby ono vrhalo jasnejšie barvy na mokré strechy domov a na špinavé ulice. Zdalo sa, že sa v tejto štvrti ešte nič nehýbe; okenice všetkých domov boli zatvorené, a ulice, cez ktoré šli, boli tiché a prázdne.

Po chvíli zabočili na Bethnel Green Road, začalo sa rozvidnievať. Mnoho lúčok bolo už zahasené, niekoľko vidieckych vozov pomaly sa pohybovalo k Londýnu, občas blatom zafňkané dostavníky hrčaly čulo kolom: kočiš mohutným praskotom biča upozorňoval ťažkopádnych furmanov, bočiacich na nepravú stranu cesty, čím ho ohrožovali, že so štvrt' minútovým opozdením dorazí na stanicu. Zdnuká plynom osvetlené krčmy boli už otvorené, postupne otvárali aj iné obchody, kde-tu stretli sa aj s jednotlivými chodcami. Vynorily sa aj lúdavé skupiny robotníkov, idúcich do práce, potom mužskí i ženské s rybými košami na hlavách, oslami ťahané káry so zeleninou, vozíky so živým dobytkom, buďto s nákladom mäsa, mliekárky s konvami, a napokon stretli sa s nepretržitým shluknutím ľudí, ktorí sa snažili s rozličnými zásobami k východným predmestiam. Keď sa približovali k mestu, hluk a premávka sa postupne vzťahaly; keď došli do ulíc medzi Shoreditchon a Smithfieldom, vzdnel sa shon v jakot a lomoz. Bolo už vidno a rušné ráno, polovička obyvateľov Londýna započalo svoju prácu.

Zabočiac dolu Sun Streetom a Crown Streetom a križujúc Finsbury Square, Mr. Sikes cez Chiswell Street zamieril do Barbicanu, ztadiaľ do Long Lane, a tak na Smithfield, z ktorého sa vinula spústa nesúladných zvukov, ktoré naplnily Olivera Twista úžasom.

Bol práve trh. Na zemi blato siahalo až po členky a hustá para nepretržite vystupovala z uparených tiel hoviadok a miešala sa s hmlou, ktorá zdanlive spočívajúc na komínoch, svisala ťažko nadol. Všetky ohrady v prostriedku veľkého dvora, a koľko dočasných ohrad len umiestených mohlo byť na prázdnych miestach, boli preplnené ovcami. K stĺpom popri žlabe priviazané boli tri-štyri rady hoviadok a volov v dlhej čiare. Vidiečania, mäsiari, chlapci, zloději, leňoši a bosáci najnižšieho druhu miešali sa v jedinej mase; hvízdanie pohoničov, brechanie psov, bučanie a dupanie volov, bľachanie oviec, grofkanie a kvičanie prasiec, kričanie predavačov, výskanie, kliatby, zvady vôkol na všetkých stranách; zvonenie a záplava hlasov, vyvierajúca z všetkých krčiem; shluknutie, sácanie, ťahanie, šuchanie, hulákanie a jačanie; protivný a nesúladný huriavok, ozývajúci sa zo všetkých kútov tržiska; neumyté, neoholené, nečesané a špinavé, stále sem a tam behajúce postavy, odlučujúce sa od davu a zase splývajúce s ním, tvorily ohlušujúci a divoký obraz, ktorý miatol smysly.

Mr. Sikes, vlečúc za sebou Olivera,razil si laktami cestu cez najhustejší zástup a venoval málo pozornosti mnohotvárnym zvukom a hlasom, ktoré chlapca toľme ohromovaly. Dva alebo tri razy kývnul mimoidúcim priateľom a vzdorujúc všetkým pozvaniam, ktoré ho núkaly ranným dúškom, prebýjal sa vytrvale napred až s Oliverom vyviazol z vravy a zamieril cez Hosier Lane k Holbornu.

„Tak, mladoch!“ riekol Sikes, pozerúc na hodiny Sv. Ondrejského chrámu, „zaraz bude

sedem! musíš vykročiť. Pod', nezaostávaj, ty lenochod!"

Mr. Sikes sprevádzal túto reč trhnutím zápästia svojho malého druha; Oliver zrýchliac krok v určitý druh drobčenia, ktorý sa pohyboval medzi chôdzou a behom, nakoľko len mohol, doháňal rýchlu chôdzu lupiča.

Takto zaberali, kým prešli uhlom Hyde Parku, a ztadiaľ do Kensingtonu a keď Sikes zmiernil krok, dohonal ich prázdny povoz, ktorý bol v malej vzdialenosti za nimi. Vidiac na ňom nápis „Hounslow“, spýtal sa kočiša, či má možnosť čím zdvorilejšie, či by ich nezaviezol do Isleworthu.

„Vysadnite,“ riekol mužský. „Je to váš chlapec?“

„Áno; je môj,“ vetil Sikes, pozrúc tvrdo na Olivera, a mimovoľne siahnuť do vrečka, v ktorom bola pištoľ.

„Tvoj otec kráča príliš rýchlo, nestačíš za ním, všakže, syn môj?“ spýtal sa kočiš, vidiac, že je Oliver zadychčaný.

„Ani najmenej,“ vetil Sikes, skočiac mu do reči. „Je na to navyknutý. Chyť moju ruku, Ned. A hore sa!“

Takto vraviac k Oliverovi, pomohol mu do voza; a kočiš ukážuc na hrbu vriec, povedal mu, aby si na ne ľahol, a odpočinul si.

Keď zanechávali rozličné mil'ové kamene, Oliver sa čím ďalej tým väčšmi divil, kam ho vlastne chce zaviesť jeho sprievodca. Prišli cez Kensington, Hommersmith, Chiswick, Kew Bridge, Brentford; a teraz šli tak rýchlo, ako by boli práve započali cestu. Konečne prišli ku krčme, ktorá sa menovala „Koč a kôň“, v malej vzdialenosti za touto zatáčala sa iná cesta.

A tu voz zastal.

Sikes sostúpil s veľkou rýchlosťou a držiac Olivera za ruku priamo ho stiahol dolu, a vrhnúc na neho hnevivý pohľad, udieral na bočný vačok významným spôsobom.

„S Bohom, chlapče,“ riekol mužský.

„Je vzpurný,“ vetil Sikes, socajúc ho; „je vzpurný. Mladé šteňa! Nevšímajte si ho!“

„Nie ja!“ dodal furman, sadajúc na voz. „A predsa je dnes pekne.“ A odjachaľ.

Sikes počkal, kým voz zošiel hodne ďaleko a povediac Oliverovi, že sa môže poobzerať, ak chce, potom zase šiel s ním napred.

Zabočili kúsok na ľavo, pomíjajúc hostinec a potom ubierajúc sa cestou, ktorá bola vpravo, kráčali hodne dlho okolo veľkých zahrád, panských domov, stojacích na obidvoch stranách hradskej, a zastali len raz k vôli trocha piva, kým nedošli do mesta. Tu na stene jedného domu Oliver zbadal peknými, veľkými písmenami napísané: „Hampton“. Niekoľko hodín blúdili poľom. Konečne sa vrátili do mesta, a zabočiac do starého hostinca s ošumelým nápisom, pri kuchyňskom ohni objednali si nejaký obed.

Kuchyňa bola stará miestnosť s nízkou poval'ou, ktorá bola prekrížená veľkou hradou, a pri

ohnisku stály lavice s vysokými operadlami, na týchto sedeli niekoľko drsných mužských v halenách, popíjajúc a fajčiak. Nevšimli si Olivera a veľmi málo aj Sikesa, a keď si ich ani Sikes nevšimnul usadil sa so svojím mladým druhom do kúta, bez toho, aby boli vyrušovaní spoločnosťou.

K obedu mali chladné mäso a po ňom sedeli tu hodne dlho, lebo Mr. Sikes dal sa do fajčenia troch-štyroch dýmok, takže Oliver začal sa určite domnievať, že už ďalej nepôjdu. Ustatý chôdzou a tak včasným vstávaním, zpočiatku trocha podriemkával, potom cele premožený únavou a tabákovým dymom, zaspal.

Keď sa úderom Sikesovým prebudil, bolo už celkom tma. Keď sa dostatočne spamätal a poobzeral, videl, že jeho vzácny priateľ sa rozpráva s nejakým robotníkom pri korbely piva.

„Tak vy idete do Lower Hallifordu, všakver?“ spýtal sa Sikes.

„Áno, pôjdem,“ vetil mužský, ktorý podľa všetkého, zdal sa byť trocha podnapitý; „a to ani nie tak pomaly. Môj kôň nedostal na zpiatočnú cestu náklad, lebo od rána ťahal a má toho práve dosť. Na môj veru má šťastie a to mu pôjde k duhu!“

„Mohli by ste mňa a môjho chlapca zaviesť až ta?“ spýtal sa Sikes, postrčiac korbelt pred svojho nového priateľa.

„Ak pôjdete hneď, môžem,“ vetil mužský, hľadiac na krčah. „Idete do Hallifordu?“

„Idem do Sheppertonu,“ vetil Sikes.

„Som vašim človekom, až dotiaľ, kam idem,“ vetil furman.

„Becky, je všetko zaplatené?“

„Áno, zaplatil to ten druhý pán,“ odpovedalo dievča.

„Vidím,“ riekol mužský s váhavosťou podnapitého; „viete, to sme nemali robiť.“

„Prečo?“ odpovedal Sikes. „Vy nás chcete vziať sebou, nuž prečo by som sa nemohol odvdáčiť tým korbeltom?“

Cudzinec premýšľal nad týmto dôvodom so zadumanou tvárou, potom však schvátil Sikesovu ruku a osvedčil, že je vskutku dobrým šuhajom. Na čo Mr. Sikes vetil, že žartuje; ovšem keby bol býval triezvy, bol by mal hodne príčin pochybovať o tom.

Po výmene niekoľkých zdvorilostí, želali spoločnosti dobrú noc a odišli; dievča sobralo po nich krčahy a sklenky, a majúc plné ruky, pozeralo za nimi ospalo cez dvere.

Kôň, na ktorého zdravie pripíjali v jeho neprítomnosti, stál zapriahnutý vonku. Oliver a Sikes vysadli bez ďalších okolkov; majiteľ po krátkom váhaní chcel primäť koňa, aby držal hlavu vo výške a vyzýval sluhu, a svet, aby urobil niečo podobné, a vysadol tiež. Potom povedal sluhovi, aby mu dal na hlavu svoj klobúk, a keď sa to stalo, kôň s ním urobil neslušnosť, vyhodiť ho s veľkým opovržením do povetria, a pobehol cez cestu zrovna do okien výčapu; po vykonaní týchto kúskov a postaviac sa na chvíľu na zadné nohy, dal sa do behu, a potom zaberol cele hrdinsky z mesta.

Bola veľmi tmavá noc. Z rieky a okolitej močaristej pôdy vystupovala vlhká hmla a plazila sa po pustých poliach. Bola prenikavá zima, všetko bolo pochmúrne a tmavé. Nevreli ani slova, lebo furman zaspal a Sikes nemal chuti k rozhovoru. Oliver sedel schúlený v kúte voza a ustrašený hrmotom a obavou, v ošarpaných stromoch, ktorých konáre sa sem a tam pohybovaly, videl čudné postavy, akoby radujúce sa fantasticky nad pustotou okolia.

Keď prešli popri Sumbury Church, hodiny odbíjaly práve siedmu. Oproti v okne prievozníckeho domku bolo svetlo, ktoré padalo krížom cez cestu, a ešte do tmavšej tône vrhalo tisový strom, ktorý rástol za ním. V nevelkej diaľke bolo počuť duté šumenie padajúcej vody a listy starého stromu chvely sa jemne v nočnom vetre. Znelo to ako tichá hudba cintorína.

Prešli cez Sumbury a zase sa octli na osamelej ceste. Asi o dve-tri míle ďalej voz zastal. Sikes sostúpil, vzal Olivera za ruku a zase šli ďalej.

V Sheppertone nevošli do domu, ako sa ustatý chlapec domnieval, ale v blate a tme kráčali ďalej tmavými uličkami a otvorenými, chladnými pustinami, kým zbadali v nevelkej diaľke svetlá jedného mesta. Hľadiac stále do predu, Oliver videl pred sebou vodu a že sa približujú k hlave mostu.

Sikes šiel priamo, kým sa neoctli tesne vedľa mosta, potom sa zrazu obrátil nadol a pošiel násypom v ľavo.

„Voda!“ myslel si Oliver, takmer zamárajúc od strachu. „Vyviedol ma sem na toto opustené miesto, aby ma zavraždil!“

Chcel sa hodiť na zem a zápasit' o svoj mladý život, zrazu však videl, že stoja pred osamelým rozrúneným a rozpadávajúcim sa domom. Na obidvoch stranách rozváľaného vchodu bolo okno a na ňom záclona, ale nebolo vidieť svetla.

Dom bol tmavý, ošarpaný a zdanlive neobývaný.

Sikes, držiac stále Oliverovu ruku v svojej, tíško sa priblížil k nízkemu prôčeliu, a siahol za kľučkou. Dvere povolily tlaku a obidvaja vstúpili.

Hlava XXII.

Nočné vlámanie.

„Halló!“ volal hrmotný, chríply hlas, keď vstúpili do chodby.

„Nerob taký šturc,“ riekol Sikes, zamikajúc dvere. „Zasviet', Toby.“

„Aha! môj druh!“ zvolal ten istý hlas. „Svetlo, Barney, svetlo! Zavolaj pána dnuká, Barney; ale zobuď sa drieb, ak ti je ľúbo.“

Zdalo sa, že hovoriaci hodil vyzuvák, alebo tomu podobný predmet za osobou, ktorú oslovil, aby ju vyburcoval zo sna, lebo bolo počuť zvuk prudko dopadajúceho dreveného telesa, a potom nesrozumiteľné šomranie človeka, ktorý je v stave medzi snom a bdením.

„Počuješ?“ volal ten istý hlas. „Bill Sikes čaká na chodbe a nik si ho nevšíma, a ty spíš, ako by si bol večeral najmenej opium. Či si už čerstvejší, a či chceš, aby som ťa náležite vzbudil železným svietnikom?“

Po tejto otázke prešukalo cez dlážku chýže dvojo nôh v pantofľach a vyšly z dvier na pravo; najprv sa zjavila slabá sviečička, potom však postava tej istej bystrosti, ktorú sme už predtým opísali, ako chuchmáka, ktorý bol čiašnikom v saffron-hillskom hostinci.

„Bane Sikes!“ zvolal Barney so skutočnou alebo líčenou radosťou: nek sa bháči, nek sa bháči.“

„Tadiaľto! choď len napred,“ riekol Sikes, šustrujúc pred sebou Olivera. „Rýchlejšie! lebo ti stúpim na päty.“

Preklínajúc ho pre jeho pomalosť, Sikes strkal Olivera pred sebou a tak vstúpili do nízkej, tmavej začmudenej izby. Boly v nej dve alebo tri dolámané stoličky, stôl a veľmi starý diván: na ktorom bol v celej dĺžke vystretý mužský, ktorý mal nohy vyššie ako hlavu a bafal z dlhej hlinenej fajky. Mal oblečený kabát tabákovej farby a moderného strihu s veľkými, mosadznými gombíkmi, pomarančový nákrčník, hrubú, pestro vzorkovanú vestu a bledohnedé nohavice. Mr. Crackit (veď on to bol) nemal príliš veľa vlasov ani na hlave, ani na tvári, a tie, ktoré mal, byly červenkastej farby a svisaly v dlhých pájesoch, ktoré príležitostne ohmatával veľmi špinavými, obyčajnými, veľkými prstenami zdobenými prstami. Bol kus nad prostrednú postavu, ale mal veľmi slabé nohy, táto okolnosť však ani najmenej mu neprekážala v tom, aby svoje vysoké boty obdivoval s živou spokojnosťou.

„Bill, šuhajko môj!“ riekla postava, obrátiač ku dverám hlavu. „Teší ma, že ťa vidím. Ustavične som sa bál, že si sa toho zriekol, a vtedy bol by som to urobil na vlastnú päsť. Halló!“

Keď takto zvolal s tónom veľkého prekvapenia a utkvel pohľadom na Oliverovi, Mr. Toby Crackit sa podaril a spýtal sa, kto je to.

„Chlapec. Len chlapec!“ vetil Sikes, pritiahnuc stolicu k ohňu.

„Iste jedon z Faginových šarvancov,“ zvolal Barney s úškl'abkom.

„Eh, z Faginových!“ zvolal Toby, hľadiac na Olivera. „Ten by sa tak hodil pre vrecká starých paní v kostole! Jeho nežná tvár je zrovna šťastím pre neho.“

„Ale, — už dosť o tom,“ prerušil ho Sikes netrpelive a skloniac sa nad hovejúceho priateľa, zašepkal mu do ucha niekoľko slov: na čo sa tento nesmierne rozosmial a odmenil Olivera dlhým strnulým obdivom.

„Nuž,“ riekol Sikes, keď sa posadil, „keď nám dáte dačo zajesť a zapiť, kým budeme čakať, tým nám nalejete trocha odvahy; v prvom rade aspoň mne. Sadni si ku ohňu, mládenče, a odpočín si, lebo budeš musieť v noci s nami zase von, ale nie príliš ďaleko.“

Oliver pozrel na Sikesa s nemým a bojazlivým počudovaním; a pritiahnuc ku ohňu stolec, podoprel si rukami ubolenú hlavu, ani nevediac kde je a čo sa okolo neho robí.

„Tu je,“ riekol Toby, keď mladý Žid položil na stôl pozostatky jedla a fľašu. „Na šťastie podniku!“ Potom vstal, aby si pripil a opatrne odložiac prázdnu fajku do kúta, pristúpil ku stolu, naplnil pohár pálenkou a vypil ju. Mr. Sikes urobil to isté.

„Aj chlapcovi kvapku,“ riekol Toby, naplniac do polovice vínový pohár. „Dolu s tým, ty nevinnôstka.“

„Naozaj,“ riekol Oliver, hľadiac mužskému ľútostne do tváre; „naozaj, ja...“

„Dolu s tým!“ ozval sa Toby. „Čo si myslíš, že neviem, čo ti je k duhu? Povedzte mu Bill, aby to vypil.“

„Lepšie bude, keď vypije,“ riekol Sikes, siahnuc rukou na vačok. „Nech zhorím, ak mi nerobí väčšie starosti ako celá Dodgerovská rodina. Vypi, ty zatratený škriatok; vypi!“

Zdesený vyhrážkami mužských, Oliver spešne vyprázdnil obsah pohára a hneď prudko zakašľal, čo rozosmialo Tobiáša Crackita a Barneyho a vylúdilo úsmev na nevrlej tvári Sikesa. Potom, keď už Sikes ukojil svoj hlad (Oliver nemohol jesť a zhltol len chlebovú kôrku, ktorú mu nanútili), dvaja mužskí si ľahli na lavice, aby si trocha zdriemli. Oliver ostal na stoličke pri ohni; Barney zatočený do pokrovca, vystrel sa na zemi cele v blízkosti krbovej mrežky.

Spali, buďto zdalo sa že spia, lebo za daaký čas nehýbal sa nik, vyjmúc Barneyho, ktorý vstal jedon alebo dva razy, aby na oheň prihodil uhliá. Oliver zaspal veľmi tvrdo, a zdalo sa mu, že blúdi po tmavých poliach, alebo že chodí chmúrnym cintorínom, buďto prisnil sa mu daktorý z výjavov minulého dňa, až bol zrazu prebudený Tobiášom Crackitom, ktorý vyskočil a oznamoval, že je pol druhej.

V chvíľke boli na nohách aj ostatní spáči a čoskoro všetci boli veľmi činne zaujatí chvatnými prípravami. Sikes a jeho druh balili si hrdlá a brady do veľkých, tmavých ručníkov a obliekali si zimníky; Barney otvoriac skriňu, vyberal rozličné náčinie, ktoré rýchlo schovával do vačkov.

„Daj mi vylamovače, Barney,“ riekol Toby Crackit.

„Tu sú,“ vetil Barney, vynímajúc dve pištole. „Nabili ste ich sám.“

„Dobre!“ vetil Toby, spratávajúc ich. „A dviháky?“

„Vzal som ich,“ vetil Sikes.

„Neboziece, fidrichy, temné lampy — nezabudli ste nič!“ spýtal sa Toby, skrývajúc malý vylamovač do vnútorného vrečka zimmíka.

„Dobre,“ vetil jeho druh. „Aj drúky, Barney. „Je už svrchovaný čas.“

S týmito slovami vzal z rúk Barneyho hrubú palicu, ktorý odovzdajúc druhú Tobymu, bol zaujatý s naťahovaním čiapky na Oliverovu hlavu.

„Tak tedy!“ riekol Sikes, vystrúc ruku.

A Oliver, ktorý bol cele omráčený neobyčajnými výkonmi, chvatom a nanúteným nápojom: položil mechanicky svoju ruku do Sikesovej, ktorý ju bol vystrel práve k vôli tomu.

„Chyť ho za druhú ruku, Toby,“ riekol Sikes. „A ty Barney poobzeraj sa vonku.“

Barney vyšiel pred dvere a vrátiac sa oznámil, že je všetko tiché. Dvaja lupiči, vedúc medzi sebou Olivera, odišli. Barney, pozavierajúc rýchlo, zabalil sa ako prv, a čoskoro zaspal zase.

Bola ešte hustá tma. Hmla bola o moc väčšia, ako v predošlej časti noci a ovzdušie bolo tak vlhké, hoc aj nepršalo, že Oliverove vlasy a obočia za krátkych pár minút po opustení domu, ztuhly polomrznutou osuhoľou, ktorá padala shora. Prešli cez most a snažili sa za svetlami, ktoré videli driev. Neboly príďaleko; a spešným krokom čoskoro dorazili do Chertsey.

„Šibnime cez mesto,“ šeptal Sikes; „nezbadá nás nik, dnes v noci nenamanie sa nik do cesty.“

Toby si oddýchnul a potom ponáhľali hlavnými ulicami malého mestečka, ktoré v týchto pozdňých hodinách bolo cele vymreté. Tlumené svetlo presvitalo kde-tu cez okná poniektorých ložníc, a brechot psov občas prerušoval nočné ticho. Ale široko-ďaleko nebolo nikoho. Opúšťali mesto, keď vežové hodiny odbíjaly druhú.

Zrýchliac krok, odbočili na cestu v ľavo. Idúc asi štvrt' míle, zastali pred osamoteným a múrom obohnaným domom, na vrch ktorého Toby Crackit, po krátkom oddychu, v okamihu sa rýchlo vyšvihol.

„A teraz chlapca,“ riekol Toby. „Hore s ním, ja ho zachytím.“

Prv ako sa mohol Oliver poobzerať, Sikes ho chytil pod ramená, a v troch alebo štyroch minútach spolu s Tobym ležal v tráve na druhej strane ohrady. Sikes ich hneď nasledoval. A opatrne plúžili sa k domu.

A až teraz si po prvý raz uvedomil s hrúzou a úžasom Oliver, že cieľom ich vychádzky je vlámanie, lúpež, ba snáď aj vražda. Sopjal ruky a nevdojak potlačil výkrik zdesenia. Pred očami sa mu zatmelo, na jeho popolavú tvár vystúpil chladný pot; nohy sa mu podlomily a padol na kolená.

„Vstaň!“ hundral Sikes, trasúc ním zúrivo a vynímúc z vrečka pištoľ; „vstaň, bo inak ti modzog rozprášim po tráve.“

„Oh! Pre Boha pustite ma!“ zvolal Oliver; „nechajte ma utiecť a umrieť v poli. Nikdy viac neprídem do Londýna, nikdy, nikdy! Oh! smilujte sa a nenúťte ma ku krádeži. Pre lásku

všetkých anjelov, ktorí bývajú v nebesiach, smilujte sa!“

Mužský, ku ktorému sa obracal, zaklial úžasne, a natiahol kohútik pištole, kým Toby, vyrvúc mu ho, položil dľaň na chlapcove ústa a vliekol ho k domu.

„Mlč!“ zvolal; „tu neslobodno hovoriť. Ak povieš ešte slovo, pomôžem ti úderom po hlave. Bude to bez hluku, a je to práve tak isté a predsa jemnejšie. Čuj, Bill, vylom okenicu. Už je dosť srdnatý, stavím sa. Videl som už aj starších ľudí váhať so dve minúty, a predsa šli tou istou cestou, ako ona v takej studenej noci.“

Sikes chrliac hrozné kliatby na hlavu Faginovu preto, že poslal Olivera na takú výpravu, rázne priložil vyvážadlo, čo zapríčinilo trocha šramotu. Po krátkom vzdorovaní s prispením Tobyho okenica vyskočila z pantov.

Bolo to malé, zamrežované okno vo výške asi päť a pol stopy nad zemou v úzadí domu, a patrilo k malej miestnosti, kde umývali a varili, a táto bola na konci chodby. Okno bolo tak malé, že obyvatelia ani nepomysleli na to, že by ho mali bezpečnejšie zahatať, ale predsa bolo dosť veľké, aby cezeň mohol prekĺznuť chlapec Oliverovej postavy. Veľmi krátka námaha stačila, aby umenie Mr. Sikesa odstránilo upevnenie mreže a čoskoro zívaj prázdny otvor.

„A teraz počúvaj, ty malý chalan,“ šeptal Sikes, vyjmúc z vrečka zlodejskú lampu a vrhnúc jej svetlo priamo do Oliverovej tvári. „A teraz ťa pretisnem cez okno. Vezmi si toto svetlo, a choď tíško po schodoch, ktoré sú pred tebou, pozdĺž malej predsieni k uličným dverám, odomkni ich a vpusť nás dnu.“

„Cele na vrchu je závora, tú však nedosiahneš,“ poznamenal Toby. „Preto staň si na jedon zo stolcov, ktoré stoja v sieni. Sú tam tri, Bill, jedon má veľkého, modrého jednorozca, nad ktorým sú zlaté vidlice, to je erb starej panej.“

„Bud' ticho, nevieš byť ticho?“ vetil Sikes s hrozivým pohľadom. „Či sú otvorené dvere izby, sú?“

„Dokorán,“ vetil Toby, obzerajúc ich k vlastnému uspokojeniu sám. „To je tak, že ich nechávajú vždy otvorené, aby pes, ktorý tu má svoj brloh, keď sa prebudí, mohol behať hore dolu chodbou. Ha, ha! Ale Barney ho dnes večer pekne-rúče odlúdl!“

A hoc to Mr. Crackit vrazil temer neslyšateľným šepotom, a smial sa bez hlasu, Sikes zavelel mu imperátorsky, aby mlčal, a robil svoju prácu. Toby tedy najprv vyňal lampu a položil ju na zem a potom oprúc sa pod oknom hlavou o múr a podoprúc ruky o kolená, postavil sa tak, aby jeho chrbát tvoril most k vystupovaniu. Akonáhle to urobil, Sikes hneď vyliezol naň, oknom posunul Olivera nohami vopred a nepúšťajúc ho a držiac za golier, spustil ho opatrne na vnútornú dlážku.

„Vezmi si túto lampu,“ riekol Sikes, poohliadnuc do miestnosti.

„Vidíš pred sebou tie schody?“

Viacej mŕtvy ako živý Oliver šepnul: „Áno.“ Sikes hlavňou pištole ukázal na uličné dvere, na krátko ho upozorniac, že je na celej ceste na dostrel a keby váhal, v tom okamžiku by padol mŕtvy.

„Veď je to za minútu hotové,“ riekol Sikes tým istým tichým šepotom. V tej chvíli ako ťa pustím, konaj hneď svoju prácu. Pst!“

„Čo je to?“ šepol druhý mužský.

Načúvali napnute.

„Nič,“ riekol Sikes, spustiac Olivera. „Teraz.“

Za ten krátky čas sa chlapec vzpružil, a rozhodol sa, hoc by pokus mal aj životom zaplatiť, že vybehne na schody siene a poplašným volaním zobudil celú rodinu. Preniknutý touto myšlienkou zrazu popošiel vopred.

„Vráť sa!“ zvolal hlasne Sikes. „Nazad! nazad!“

Poplašený náhlym prerušením smrteľného ticha a hlasným volaním, ktoré nasledovalo, Oliver pustil lampu na zem, nevedel, či má napredovať, a či utiecť.

Volanie sa opakovalo a zjavilo sa svetlo — pred jeho zrakom na vrchu schodov mihly sa postavy dvoch poloodiatych, ustrašených mužských — potom plam — hlasný hluk — dym — tresknutie, potočil sa a klesol nazad.

Sikes na chvíľku zmizol, ale hneď sa objavil a prv ako sa dym rozplynul, chytil chlapca za golier. Zo svojej pištole vypálil na mužských, ktorí sa hneď uchýlili a prevliekol chlapca cez okno.

„Pritisni ramená tesnejšie,“ riekol Sikes, keď ho ťahal cez okno. „podaj mi šatku. Trafili ho. Rýchlo! Ako ten chlapec krváca!“

Potom zavznel zvonec, ktorého hlas sa miešal do rachotu pušiek a kriku ľudí. Oliver bol prekvapený, že ho odnášajú po nerovnej pôde rýchlym krokom. A potom zvuky sa zmiatly v nevelkej diaľke a smrteľné pocity plúžily sa k srdcu chlapčeka a napokon nevidel a nepočul.

Hlava XXIII.

Obsahuje podstatné časti príjemného rozhovoru medzi Mr. Bumblem a jednou paňou; a svedčí o tom, že aj pedel v istých veciach vie byť vnímavý.

Bola krutá zima. Zem bola pokrytá snehom, ktorý omrzol tvrdou kôrou natoľko, že len tými závejmi, ktoré sa nahromadily v bočných uliciach a na rohoch, mohol pohnúť rezavý vietor, vyvíjajúci sa šírinou, ktorý vylievajúc svoju vystupňovanú zlosť na takej koristi, akú práve našiel, zúril divoko v oblakoch, a kmášuc ich na tisíc hmlistých čiastok, rozptyľoval ich vo vzduchu. Táto čierna, tmavá a prenikavá zima bola len pre takých ľudí, ktorí mali dobré bydlisko a mohli sedieť okolo žiarivého ohňa a ďakovať Bohu, že sú doma, pre hladného človeka bez prístrešia však znamenala smrť pod holým nebom v takomto počasí. Veľa vyhladovelých vyvrhel'ov zaviera oči na našich pustých uliciach, a akékoľvek boli už ich hriechy, sotva ich otvárajú v horšom svete, ako je tento.

Tak bolo dnes vonku, keď Mrs. Corneyová, predstavená chudobinca, ktorý čitateľ už mal príležitosť poznať ako rodisko Olivera Twista, sa posadila pred vľúdny oheň v jej izbičke a hľadela s vážnou spokojnosťou na malý, okrúhly stolík, na ktorom stála objemná, rozmerom stolka primeraná táca, naložená všetkými k chutnej večere potrebnými vecami, na ktoré sa matróna vopred tešila. A vskutku Mrs. Corneyová sa práve chystala obveseliť čiašou čaje. Keď tak od stola pozerala na krb, kde i spomedzi najmenších ten najmenší kotlík spieval, tenkým hláskom drobnú pieseňku, jej vnútorná spokojnosť zrejme vzrástla — natoľko, že sa Mrs. Corneyová usmievala.

„Dobre!“ riekla matróna, oprúc sa ľaktami o stolík a hľadiac zamyslene do ohňa; „som presvedčená, že máme príčinu z veľkej čiastky byť vďačnými! Z veľkej čiastky, ak o tom chceme vedieť. Ah!“

Mrs. Corneyová smutne potriasla hlavou, ako by želela nad duševnou slepotou bedáča, ktorá o tom nechce nič vedieť a ponoriac striebornú (jej vlasnosť tvoriacu) lyžičku čím hlbšie do malého dvojuncového čajovníka, hotovala sa pripraviť čaj. Ale aké maličké veci môžu narušiť rovnováhu našich krehkých duší! Čierny čajový kotlík súc malý a prepĺnený, kým Mrs. Corneyová moralizovala, začal kypieť a voda obarila nakoľkosi ruku Mrs. Corneyovej.

„Blbý kotlík!“ riekla úctyhodná matróna, kladúc ho prudko na postavec; „malá, sprostá vec, do ktorej sa vmestí len pár šálok! Načo je len komu! Ak len nie,“ riekla Mrs. Corney, pomlčiac, „ak len nie pre také opustené storenie, ako som ja. Ah, Bože!“

S týmito slovami klesla matróna na stolicu a opierajúc sa ľaktom o stôl, zadumala sa nad svojou osamelosťou. Malý čajový kotlík a jediná šálka vzbudily v nej rozpomienky na Mr. Corneya (ktorý nebol dávnejšie mrtvý, ako päťadvadsať rokov); a rozcítla sa.

„Už ho nikdy nebudem mať!“ riekla nevrle Mrs. Corneyová; „Už ho nikdy nebudem mať — nikdy.“

Či sa táto poznámka vzťahovala na muža a či na čajový kotlík — nevedno. Môž byť, že na posledný, lebo pri týchto slovách pozerala naň a potom ho zdvihla. Práve ochutnala prvú čiašu, keď bola vyrušená šetrným klepaním na dvere.

„Oh, len vstúpte!“ riekla Mrs. Corneyová ostro. „Myslím, že umiera niektorá z tých starých žien. Umierajú vždy vtedy, keď večeriam. Nestojte tam toľko a nevpúšťajte mi chladný vzduch. Čo sa zase stalo, eh?“

„Nič, madam, nič,“ vetil mužský hlas.

„Pre pána Jána!“ zvolala matróna, o moc väčším hlasom, „to ste vy Mr. Bumble?“

„K vašim službám, madam,“ riekol Mr. Bumble, ktorý postál vonku, aby si očistil obuv a otriasol sneh so zimníka; a teraz vstúpil, držiac v jednej ruke trojrohý klobúk a v druhej malý uzlík. „Mám zatvoriť dvere, madam?“

Pani váhala rozpačite, či má dať odpoveď, lebo by to mohli považovať za neslušné, že pri zatvorených dverách má rozhovor s Mr. Bumblem. Mr. Bumble využil jej váhavosť a keďže jemu samému bolo zima, zatvoril dvere bez dovolenia.

„Mrzké počasie, Mr. Bumble,“ riekla matróna.

„Mrzké, vskutku,“ vetil pedel. „Ako by bolo zrovna proti farnosti. V dnešné božie odopoludnie, rozdelili sme, Mrs. Corneyová, dvadsať pecňov chleba a jedon a pol okruhu syra a chudoba s tým ešte nebola spokojná.“

„Iste že nie. A kedy by boli, Mr. Bumble?“ riekla matróna, chlipkajúc čaj.

„Kedy, vskutku, madam,“ vetil Mr. Bumble. „Je tu človek, ktorý vzhľadom na ženu a veľkú rodinu, dostáva peceň chleba a dobrý funt syra plnej váhy. A či je vd'ačný madam? Je vd'ačný? Nie, ani len za babku! A čo urobil, madam? Žiadal uhlie. Vravil, že postačí hoc aj za vrecovku! Uhlie! Čo by robil s uhlím? Upiekol by si na ňom syr, a prišiel by nazad a žiadal ešte viac. Tak je to s týmto národom, madam; ak im dnes dáte plnú zásteru uhlia, prídu pozajtra zase tí ľudia bukovej tvári!“

Matróna prejavila úplný súhlas s týmto pochopiteľným opisom a pedel pokračoval:

„A či je náš ústav nejaký jarmočný krám?“ riekol Mr. Bumble. „Predvčerom prišiel človek — môžem to spomenúť pred vami, madam, veď ste bola vydatá — človek, ktorý sotva mal na sebe nejaký ten zdrap (tu Mrs. Corneyová sklopila oči) a ide vám zrovna ku dverám správcu práve vtedy, keď mu prišli k obedu hostia, a vraví, že musí dostať podporu, Mrs. Corneyová. A keď nechcel odísť a veľmi pohoršil host'ov, náš správca mu poslal funt zemiakov a pol holby ovosnej múky. „Ovsenky,“ riekol nevďačný zbojník, „čo si s tým počnem? To je tak, ako by ste mi boli dali pár železných okuliarov!“ „Dobre,“ riekol náš správca, vezmúc veci nazad, „iné vám nemôžem dať.“ „Tak umrem na ulici!“ riekol tulák. „Oh nie, neumriete,“ riekol náš správca.

„Ha! ha! To je vskutku dobré! Je to podobné Mr. Granettovi, všakver?“ pohodila matróna. „No nie, Mr. Bumble?“

„Tak je, madam,“ vetil pedel, „človek odišiel a umrel na ulici. Natoľko je vám tá bedač hlavatá!“

„To už presahuje hranice uveriteľnosti,“ poznamenala matróna s dôrazom. „Ale, čo myslíte, nie sú mimo chudobinca udeľované podpory predsa len milou vecou? Vy ste predsa zkusený človek a mohli by ste to vedieť.“

„Mrs. Corneyová,“ riekol pedel, usmievajúc sa ako človek, ktorý si je vedomý svojej vyššej vedomosti, „mimo chudobinca primerane udeľované podpory sú parochiálnou záchranou. Veľkou zásadou mimo chudobinca udeľovaných podpôr je: dať chudobe zrovna to, čo si nepraje, a tak potom prestane nabiehať.“

„Počujte, to je tiež znamenité!“ volala Mr. Corneyová.

„Áno. Medzi nami rečeno, madam,“ vetil Mr. Bumble, „nie tá veľká zásada, a preto keď nazriete do tých odvážlivých novín, budete môcť vždy pozorovať, že choré rodiny dostávaly pomlčky podporu vždy v syre. To je teraz pravidlom v celej krajine. Ale,“ riekol pedel, pomlčiac, aby rozbalil uzlík, „tu sú úradné tajnosti, madam, o ktorých sa nevraví, vyjmúc, aby som tak povedal, medzi parochiálnymi úradníkmi, takými, ako sme my. To hľa je portské víno, madam, ktoré výbor objednal pre lekárňu, pravé, čerstvé, nepadellané portské víno, len predobedom čerpané zo suda, čisté ako kryštál, bez usadliny!“

Držiac prvú fľašu oproti svetlu, a potrasúc ňou na dôkaz znamenitosti, Mr. Bumble potom položil obidve na bielizňovú skriňu a poskladal vreckovku, do ktorej boly zavinené, vsunul ju opatrne do vaku a vzal klobúk, ako by chcel odísť.

„Museli ste sa uzimit', kým ste sem prišli, Mr. Bumble,“ riekla matróna.

„Povieva silne, madam,“ vetil Mr. Bumble, vyhrňajúc si golier, „len tak reže do očí.“

Matróna pozrela od malého kotlíka na pedela, ktorý popošiel ku dverám, a keď zakašľal, chystajúc sa, že jej zaželá dobrú noc, ostýchave sa ho spýtala — či by nevypil šálku čaju.

Mr. Bumble okamžite odhrnul zase golier, položil klobúk a palicu na stoličku a druhú potisol ku stolku a keď sa pomaly usádzal, pozrel na paniu. Táto utkvela očami na malom čajovníku. Mr. Bumble zakašľal znova a jemne sa usmial.

Mrs. Corneyová vstala, aby zo skrine vyňala ešte jednu šálku a tanierik. Keď si sadla, jej oči sa zase stretly s pohľadom galantného pedela, zapýrila sa a venovala sa prípraveniu čaju. Mr. Bumble zakašľal znova, hlasnejšie ako prv.

„Sladký? Mr. Bumble?“ spýtala sa matróna, berúc cukrovnicu.

„Veľmi sladký, vskutku, madam,“ vetil Mr. Bumble. A keď to povedal, utkvel očami na Mrs. Corneyovej; a ak kedy daktorý pedel pozeral nežne, v tomto okamihu tým pedelom bol Mr. Bumble.

Čaj bol pripravený a nastolený v tichosti. Mr. Bumble rozostrel si na kolená vreckovku, aby omrvinky nepoškvrnily skvelosť jeho nohavíc, a potom dal sa do jedenia a pitia; zamieňajúc túto zábavu hlbokým, príležitostným povzdechom, ktorý však voskrz nemal škodlivý vliv na jeho chuť, ba naopak, ako by bol obľahčoval strávenie hriatok a čaju.

„Ako vidím, madam, máte mačku,“ riekol Mr. Bumble, hľadiac na ňu, ako sa v strede svojej rodiny vyhrievala pri ohni; „a mačiatka tiež, na môj pravdu!“

„Ani by ste neverili, Mr. Bumble, ako ich mám rada,“ odpovedala matróna. „Také sú radostné, také živé, a rozkošné, ako by boly mojimi spoločníkmi.“

„Sú to vskutku veľmi pekné zvieratá, madam,“ vetil Mr. Bumble prisviedčave; „samá

domáca krotkosť.“

„Od, áno!“ vetila matróna nadšene; „a som istá, že túlia sa k svojmu domovu až radosť.“

„Mrs. Corneyová, madam,“ riekol Mr. Bumble váhavo, dávajúc takt lyžičkou, „chcem povedať, madam; že každá mačka a každé mačiatko, ktoré by žilo s vami a nemilovalo svoj domov, muselo by byť oslom, madam.“

„Oh! Mr. Bumble!“ ohradzovala sa Mrs. Corneyová.

„Bez lichotenia, madam,“ riekol Mr. Bumble, mávajúc pomaly lyžičkou s ľúbeznu dôstojnosťou, ktorá sa stretala s dvojnásobným účinkom; „také nevďačné stvorenie potopil by som s radosťou aj ja.“

„Vy ste ukrutný človek,“ riekla matróna živo, keď držala ruku na pedelovej šálke; „a krem toho aj človek kamenného srdca.“

„Človek kamenného srdca?“ riekol Mr. Bumble. „Kamenného?“ Mr. Bumble prepustil jej bez ďalších slov šálku a keď brala, pohladkal jej malíček a udrúc sa dva razy dlaňou po obrúbenej veste, mohutne si vzdychol a odsunul kústik od ohňa stoličky.

Stôl, pri ktorom sedel Mr. Bumble oproti Mrs. Corneyovej v neveľkej vzdialenosti, súc obrátený k ohňu, bol okrúhly a bolo badať, že tým, keď sa odťahuje od ohňa, znižuje diaľku medzi sebou a Mrs. Corneyovou. Tomuto pokračovaniu niektorý múdry čitateľ sa azda bude čudovať a bude ho považovať so strany Mr. Bumbleho za čin veľkého hrdinstva. Čas, miesto a príležitosť ho síce pokúšaly, aby vyslovil isté nežné, milostné slovíčko, ktoré však, keď mali odlietnuť s jeho rtov, zdalo sa mu, že sú nezmerne nízko pod úrovňou sudcov zeme, členov parlamentu, ministrov štátu, lordmayorov, a iných veľkých verejných činiteľov, ale tobôž ešte väčšmi pod vznešenosťou a vážnosťou pedela: ktorý (ako je dobre známe) musí byť medzi všetkými najprísnejším a najstálejším.

Už hocijaké úmysly mal Mr. Bumble (a boly bezpochyby najlepšie) nešťastnou náhodou, ako sme to už raz poznamenali, stôl bol okrúhly, v následku čoho, keďže Mr. Bumble pomalým posunovaním stoličky, čoskoro skracoval vzdialenosť, ktorá bola medzi ním a matrónou, a pokračujúc v tejto ceste okolo okruhu stola, časom prišiel do blízkosti tej stoličky, na ktorej sedela matróna. Napokon sa stoličky stykli, a keď sa to stalo, Mr. Bumble prestal.

Keby sa teraz matróna bola pohla na pravo, bol by ju ošľahol oheň, ak na ľavo, bola by musela padnúť do ramien Mr. Bumbly; tak (súc diskretnou matrónou, a nad všetku pochybnosť, predvídajúc v momente tieto následky) zostala tam, kde bola, a Mr. Bumbleovi nastolila druhú šálku čaju.

„Kamenného srdca, Mrs. Corneyová?,“ riekol Mr. Bumble, chlipkajúc čaj a pozerajúc matrónu do tváři; „Mrs. Corneyová, máte vy kamenné srdce?“

„Bože môj!“ zvolala matróna, „aká čudná otázka je to od slobodného človeka. Čo by ste sa tým chceli dozvedieť, Mr. Bumble?“

Pedel vypil čaj do poslednej kvapky, dojedol hrianku, otriasol s kolien omrvinky, utrel si rty a obozretne bozkal matrónu.

„Mr. Bumble!“ zvolala šeptom diskretné matróna, lebo jej úžas bol tak veľký, že by jej skoro

bol zaviazal hlas, „Mr. Bumble, budem kričať!“ Mr. Bumble chcel odpovedať, ale pomaly a dôstojne ovinul rameno okolo jej drieku.

Pani dala na javo svoj úmysel, že bude kričať, a v prípade ďalšej smelosti Mr. Bumbleho by iste aj bola kričala, ale táto námaha stala sa zbytočnou následkom silného zaklepania na dvere, ktoré akonáhle zavznelo, Mr. Bumble hneď sa rýchlo vrhol na vínové fľaše a začal ich s veľkým chvatom oprašovať, kým sa matróna ostrým hlasom spýtala, kto je tam. Hodno je poznamenať ten mimoriadny fyzický príklad a účinku neočakávaného prekvapenia, ako sa pod dojmom krajného strachu jej hlas zase cele nadobudol úradnú drsnosť. „S dovolením, pani Corneyová,“ riekla stará, hrozne oškľivá, vyhubnutá chudina, vopchajúc medzi dvere hlavu. „Stará Sally čoskoro sa poddá.“

„Dobre, a čože ma je do toho?“ namrzene pohodila matróna. „A či ju môžem zachovať pre život, povedzte, môžem!“

„Nie, nie, moj pani,“ vetila stará ženská, „to nemôže nik, ona je už mimo dosahu akejkolvek pomoci. Videla som mriieť veľa národa; malé deti a veľkých, silných mužských a poznám dobre príchod smrti. Ale je nepokojnej mysle, a keď je pri povedomí, a to nie je tak často, lebo umiera veľmi tvrdo — vraví, že má niečo povedať, a vy to musíte počuť a že nebude môcť umrieť, kým vy, pani neprídete.“

Pri tejto zvesti ctihodná Mrs. Corneyová hundrajúc robila výčitky starým ženám, ktoré nemôžu umrieť bez toho, aby neobťažovali svojich predstavených, a zavinúc sa do hrubej šatky, ktorú rýchlo schvátila na seba, v náhlosti požiadala Mr. Bumbleho, aby počkal, kým sa vráti, na ten prípad, ak by sa mohlo niečo zvláštneho prihodiť. Pobídnuv posolkyňu, aby sa ponáhľala a aby sa po schodoch nevliekla celú večnosť, opustila chyžu, nasledovala ju s veľkou nevôľou, hrešiac ju celou cestou.

Mr. Bumble, keď ostal sám, počínal si tak, že jeho chovanie bolo nevysvetliteľné. Otvoril skriňu, spočítal čajové lyžičky, vážil cukrovnice, zovrubne preskúmal strieborný mliečnik, aby zistil, či je vskutku z rýdzeho kovu, a keď v tomto ohľade uspokojil svoju zvedavosť, dal si opakom na hlavu svoj trojhranný klobúk, a s veľkou vážnosťou obtancoval až štyri razy okolo stola. Zakončiac tento mimoriadny výkon, sňal znova svoj trojhranný klobúk, uvelebil sa pred ohňom, obrátiac sa mu chrbtom, a tak sa zdalo, že je v duchu cele zaujatý zostavovaním inventáru chyžného náradia.

Hlava XXIV.

Rozpráva o veľmi biednej stvore. Krátko síce, ale predsa, lebo je to vec v tejto povesti dôležitá.

Bola to primeraná posolkyňa smrti, ktorá narušila pokoj chyže ctihodnej panej. Jej telo bolo vekom pochýlené, bola ranená mrtvicou a preto sa jej údy triasly, jej vráskami zhyzdená tvár podobala sa viacej grotesknému náčrtku divokej tužky, ako dielu rúk Prírody.

Ah! Ako málo Prírodou tvorených tvári ostáva na svete, aby potešovali svojou krásou! Starosti, smútky a strádania menia ich práve tak, ako menia srdcia; a len vtedy, keď tieto utrpenia zaspia navždy, zmiznú s nimi aj búrne mraky a tvár Neba sa vyjasní. Je to obyčajnou vecou, že obličaj smrti práve v stave utkvelom a strnulom nadobúda výraz spiaceho dieťaťa a odzrkadluje obraz predošlého života, stáva sa zase miernym a pokojným, tak, že tí, čo ho znali v šťastnom detstve, klakajú s povzdychom k rakve, a zdá sa im, ako by nad zemou videli anjelov.

Stará babka tmolila sa chodbou a dole schodmi, mrmlúc neurčité odpovede na karhanie svojej družky, až musela zastať, aby si oddýchla, podala jej svetlo a nasledovala ju, nakoľko to šlo, kým jej predstavená šla ku chyži, v ktorej ležala chorá žena.

Bola to pustá, podkrovná izba, ktorú osvetľovalo slabé a v jej ďalšom konci umiestené svetlo. Bola tam ešte jedna stará ženská, ktorá bdela pri posteli, lekárnikov pomocník stál pri ohni a strúhal z brka šparák.

„Dnes je veľmi zima, Mrs. Corneyová,“ riekol pri vstúpení matróny mladý mužský.

„Vskutku veľmi, pane,“ vetila predstavená najzdvorilejším tónom, pokloniac sa medzi rečou.

„Vaši dodavatelia mali by vám dať lepšie uhlie,“ riekol lekárnikov pomocník, prikladajúc na oheň hrdzavou lopatou kus uhlia; „tento druh sa voskrz nehodí pre takú treskúcu zimu.“

„Objednáva ho výbor, pane,“ odpovedala matróna. „Aspoň to by nám mohli urobiť, aby nám bolo teplo, veď naše miestnosti sú beztak dosť chladné.“

Rozhovor bol prerušený stonaním chorej ženy.

„Oh!“ riekol mladý človek, obrátiac sa tvárou k posteli, ako by bol úplne zabudol na pacientku, „to je už koniec, Mrs. Carneyová.“

„Je, vskutku, pane?“ opýtala sa matróna.

„Čudoval by som sa, ak by vydržala niekoľko hodín,“ vetil lekárnikov pomocník, zaujatý strúhaním šparáka. „To je srútenie celej telesnej sústavy. Tuším drieme tá stará pani?“ Naklonil sa nad posteľ, aby to zistil a potom kynul, že je tomu tak.

„Ak budete ticho azda takto umrie v spaní,“ riekla predstavená. „Položte svetlo na dlážku, aby ho nevidela.“

Pomocník ju poslúchol, ale potriasol hlavou, aby dal na javo, že ženská neumrie tak ľahko;

potom si sadol k druhej ošetrovateľke, ktorá sa medzi tým vrátila. Predstavená s výrazom netrpelivosti zahalila sa do šatky a sadla si k nohám postele.

Lekárnický pomocník, dokončiac ustrúhanie šparáku, uvelebil sa pri ohni a asi desať minút špáral si zuby: potom zrejme ustatý, zaželel Mrs. Corneyovej šťastie a vzdialil sa na prstoch.

Keď za nejaký čas posedely v tichu, obidve staré ženy vstaly od postele a schúliac sa pri ohni, ohrievaly svoje vetché ruky. Plam vihal príšerné svetlo na ich vráskovité tváre, tak že sa hrozne javila ich ošklivosť, keď sa v takejto polohe rozprávaly tlmeným hlasom.

„Keď som bola preč, nevravela už potom nič, Anny?“ spytovala sa posolkyňa.

„Ani slova,“ vetila druhá. „Chvíľku zalamovala rukami, ale ja som jej držala ruky, tak že čoskoro sa utíšila. Nemá už veľa sily, preto som ju snadno upokojila. Na moju starobu nie som ani tak slabá, hoc som aj farnosťou vydržiavaná; nie, nie!“

„A či vypila varené víno, ktoré jej predpísal lekár?“ prerušila ju prvá.

„Vynasnažovala sa ho dostať dolu,“ vetila druhá. „Ale mala natoľko sklenené zuby, že to nešlo, a tak musela som vziať sklenku späť. Nuž vypila som ho ja, a dobre mi to padlo.“ Poobzerajúc sa úzkostlivo vôkol, aby zistila, či ju snád' nepočuli, potom tie dve bosorky uvelebily sa bližšie k ohňu a chechtaly sa srdečne.

„Pamätám sa,“ riekla prvá, „keď robila to isté a potom o tom žartovala.“

„Iste,“ dodala druhá, „bývala veselej mysle. A koľko, koľko krásnych mŕtvol pristrojila, tak pekne a nežne, ako voskové bábky. Videly to moje staré oči — ej, a tieto staré ruky sa ich dotýkali, veď koľko ráz som jej len pomáhala.“

Rozostrúc v čas hovoru chvejúce sa prsty, stará stvora zamávala nimi pred očami a makajúc vo vrecku, vyňala z neho časom vyblednutú tabačnicu, z ktorej dala niekoľko štipiek do vystretej dlane svojej spoločnice a do svojej o niečo viac. Kým sa takto bavily, matróna, ktorá netrpelivo číhala na precítutie umierajúcej ženy, spýtala sa ostro na tých, čo sedely pri ohni, že ako dlho tu má ešte počkať!?

„Nie za dlho, moja pani,“ vetila druhá ženská, pozrúc jej do tváre. „Na smrť nemusíme dlho čakať. Trpelivosť! Trpelivosť! Čoskoro príde pre nás všetkých!“

„Držte jazyk za zubami, vy bláznivá čudeso!“ riekla prísne matróna. „Povedzte mi vy, Marta, nachodila sa v takomto stave aj drier?“

„Často,“ povedala prvá ženská.

„Ale nebude už viac,“ dodala druhá žena! „už sa len raz prebudí, a myslím, pani moja, aj to nie na dlho.“

„Dlho alebo krátko,“ riekla matróna kúsavo, „keď sa preberie, nenájde ma tuná; dávajte si pozor obidve, zase ma pre nič za nič trápíte. To nie je mojou povinnosťou, aby som sa prizerala na umieranie všetkých starých žien, ktoré sú v ústave. Pamätajte si to, vy drzé staré trápelky. Ak ma budete mať za blázna ešte raz, uisťujem vás, že vás z toho vyliečim!“

Odskočila, keď krik dvoch žien, ktoré sa obrátili k posteli, prinútil ju, aby sa obzrela. Chorá

sa vzpriamila a vystierala za nimi ramená.

„Kto je to?“ volala dutým hlasom.

„Mlč, mlč!“ vravela jedna z žien, skloniac sa nad ňou. „Lahni si, ľahni si!“

„Už si viac živá neľahnem!“ riekla s námahou žena. „Chcem vám povedať! Podťte sem! Bližšie! Nech vám to pošepnem do ucha.“

Schvátla matrónu za rameno, nútiac ju, aby si sadla vedľa postele na stoličku, chcela prehovoriť, ale poobzerajúc sa, zbadala dve staré ženy, ktoré sa tisly do predu s dychtivým výrazom zvedavosti.

„Vyhodťte ich!“ riekla stará žena umdlene; „rýchlo! rýchlo!“

Stareny vypukly v svornom a žalostnom nariekaní, že milá chudera ide pridľaleko v chovaní sa oproti svojim najlepším priateľkám a hrmotne protestovaly, že ju nikdy neopustia, keď ich predstavená vypudila z miestnosti, zatvorila za nimi dvere a vrátila sa k posteli. Stareny vonku zmenily spôsob a kričaly cez kľúčovú dierku, že stará Sally je opitá; čo vskutku nebolo pravdepodobné, vedť od istého času u lekárniky bola predpísaná mierna dávka ópia pre tých, čo ochoreli v následku prílišného požitia ginu s vodou. Ctihodné staré dámy si takto vykladaly, aby im bolo voľnejšie okolo srdca.

„Počujte,“ riekla umierajúca nahlas, ako by chcela s veľkou námahou oživiť skrytú iskru svojej sily.

„V tejto istej izbe, ba na tejto istej posteli, opatrovala som raz veľmi pekné mladé stvorenie, ktorú priniesli do domu s odrenými a chôdzou zranenými nohami; bola pokrytá prachom a krvou. Porodila chlapca a zomrela. Nech že sa rozepamätám na rok!“

„Čo vás je po roku,“ riekla netrpelivá poslucháčka; „čo mi chcete o nej povedať?“

„Ej,“ mrmlala chorá, upadajúc do stavu predošlej zmalátnenosti, „čo vám chcem o nej povedať? — čo — už viem!“ zvolala, vzpriamiac sa prudko: tvár jej planula a oči mala vypúlené — „okradla som ju! Urobila som to! Ešte nebola chladná — vravím vám, ešte nebola chladná, keď som jej to ukradla!“

„Ukradla, o čože, pre Boha?“ zvolala matróna s posunkom, akoby chcela volať o pomoc.

„To“ vetila ženská, kladúc ruku na ústa predstavenej. „Jedinú vec, ktorú mala. Chcela mať šaty, aby jej bolo teplo a potravu, aby sa najedla, ale mala to v bezpečí, a nosila to na hrudi. Bolo to zo zlata, vravím vám! Z rýdzeho zlata, ktoré by bolo mohlo zachrániť jej život!“

„Zlato!“ ozvala sa matróna, schýliac sa rýchlo nad ženu, keď klesla nazad. „Ďalej, ďalej — áno — čo je s tým? Kto bola tá matka? Kedy to bolo?“

„Sverila mi to, aby som to opatrla,“ vetila ženská s povzdychom, „lebo zpomiedzi žien jedine mne dôverovala. Ukradla som to už v mysli vtedy, keď mi prvý raz ukázala, že to má zavesené na hrdle; a azda som ja príčinou aj smrti jej dieťaťa! Snáď by s ním boli lepšie zaobchodili, keby to všetko boli vedeli!“

„Keby boli vedeli?“ spýtala sa predstavená. „Čo, vravte?!“

„Chlapec sa veľmi ponášal na svoju mat’“, riekla žena, oddýchnuv si, a nevšímajúc si otázky, „tak že som musela vždy myslieť na ňu, keď som videla jeho tvár. Chudinka! chudinka! Bola taká mladušká k tomu! Také jemné jahniatko! Čakajte; musím vám povedať ešte viac. Ešte som vám všetko nepovedala, a či áno?“

„Nie, nie,“ odpovedala matróna, skláňajúc hlavu, aby zachytila slová, keď vždy čo slabšie vychodily z úst umierajúcej ženskej. „Rýchlo, lebo bude pozde!“

„Matka,“ vravela žena ešte s väčšou námahou ako prv, „keď ju prvý raz obklúčily bolesti smrti, zašeptala do môjho ucha, ak dieťa príde na svet živé a vyrastie, zavíta deň, že sa nebude musieť cítiť poníženým, keď sa dozvie meno svojej biednej, mladej matky. ‚A, oh, milostivé Nebo!‘ riekla, složiac svoje útle prsty, ‚či to už bude chlapec alebo dievča, vzbud’te preň dajakých priateľov v tomto biednom svete, čo by sa s’utovali nad opusteným a osíralým dieťaťom!‘“

„Ako sa menoval ten chlapec?“

„Menovali ho Oliverom,“ vetila mdlo ženská. „Zlato, ktoré som ukradla, bolo —“

„Áno, áno — čo?“ volala druhá.

Nahla sa dychtively nad ženskú, aby počula jej odpoveď, ale inštinktívne cúvla späť, keď sa táto znova podňala pomaly a meravo do sediacej polohy, a potom objímuc prikrývadlo obidvoma rukami, zašemetila niekoľko nesrozumiteľných zvukov a klesla mŕtva na posteľ.

*

„Mŕtva, jak kameň!“ riekla jedna zo starých žien, ktoré sa vrátily do chyže akonáhle boli dvere otvorené.

„A napokon nepovedala nám nič,“ dodala matróna, odídúc bezstarostne.

Obidve stareny, iste súc príliš zaujaté prípravou k ich hroznej povinnosti, neodpovedaly, ale skláňajúc sa nad mrtvolou, zostaly samotné.

Hlava XXV.

V ktorej sa vrátíme zase k Mr. Faginovi a k jeho spoločníkom.

Medzitým, čo sa tieto veci staly v zemskej chudobnici, Mr. Fagin sedel v tom istom starom brlohu — z ktorého bol Oliver odvedený dievčaťom — a premýšľal nad kalným a dymiacim ohňom. Na kolenách držal mech, ktorým sa zrejme namáhal, aby ho primäl k živšiemu blkotu, ale vhlbil sa do myšlienok, složil ruky na mech a bradu si podopierajúc palcami, zahľadel sa roztržite na hrdzavé mrežky.

Za ním pri stole sedel Artful Dodger, majster Charles Bates a Mr. Chitling, zaujatí hrou whistu; Artful hral s imaginárnym hráčom proti majstrovi Batesovi a Mr. Chitlingovi. Na tvári stále chápatého, drier menovaného pána, zračil sa veľký záujem o hru, ktorú sledoval s napätou pozornosťou, pozorujúc pečlivo ruky Mr. Chitlinga, na ktoré s časom na čas dľa potreby vrhal rozmanité vážne pohľady: múdro upravujúc vlastnú hru, dľa výsledku pozorovania susedových karát. Bol chladný večer, preto Dodger mal klobúk na hlave tak, ako pri vychádzkach. Medzi zubami držal hlinenú fajku, ktorú vyňal len vtedy, keď sa chcel osviežiť z krčiazka, ktorý stál na stole naplnený ginom a vodou k obveseleniu spoločnosti.

Majster Bates, hoc hral pozorne, ale súc ohnivejšej povahy, ako jeho priateľ, zrejme častejšie používal gin s vodou a snád' preto si dovoľoval mnohé vtipy a aj neprístojné poznámky, ktoré boli napospol v najvyššej miere neslušné. A vskutku, Artful, opierajúc sa na ich úzke priateľstvo, neraz použil príležitosť k tomu, aby so svojimi druhmi vážne rozjímal o týchto neprístojnostiach; všetky tieto námety majster Bates prijímal so súhlasom, len o to prosiac priateľa, aby „nepuknul“, alebo, aby strčil hlavu do vreca, buďto odpovedal podobnými vtipmi, ktorých podarené použitie v mysli Mr. Chitlinga vzbudzovalo pozoruhodný obdiv. Nápadné bolo, že posledný pán a jeho spoločník stále prehrávali, a že táto okolnosť, miesto toho, aby hnevala majstra Batesa, zdalo sa, že v ňom vzbudzuje veľkú radosť, natoľko, že na konci každej partie smial sa z plného hrdla a zdôrazňoval, že ešte nikdy nevidel takú zábavnú hru.

„To je akési bosoráctvo,“ riekol Mr. Chitling s natihnutou tvárou, keď vynímal polkorunu z vestového vreca. „Ešte som nikdy nevidel takého šarvanca, ako si ty, Jack; vyhraš všetko. Aj keď sme mali dobré karty, nemohli sme ani s Charlesom nič urobiť.“

Môž byť, že sama vec, buďto spôsob, akým bola ľútostne vyznievajúca poznámka povedaná, zapáčila sa natoľko Charley Batesovi, že v následku jeho hlasného smiechu prebral sa aj Žid zo svojej dumy, a tázal sa, čo sa robí.

„Čo sa robí Fagin?“ zvolal Charley. „Bol by som si prial, aby ste boli sledovali hru. Tommy Chitling nevyhral ani raz a ja som jeho partnerom proti Artfulovi a imaginárnemu hráčovi.“

„Ej, ej!“ riekol Žid s úškrnom, ktorý dostatočne označoval, že pozná príčinu. „Zkús to ešte raz, Tom, zkús to ešte raz!“

„Ďakujem, dost', už si toho viac neprajem, Fagin,“ vetil Mr. Chitling. Ten Dodger má také šťastie, že mu nemožno odolať.“

„Ha! ha! môj drahý,“ odpovedal Žid, „musel by si vstať veľmi skoro ráno, aby si obohral

Dodgera.“

„Ráno!“ riekol Charley Bates: „musíš mať cez noc obuté boty a na každom oku teleskop a medzi plecami divadelné kukátko, ak ho chceš prevýšiť.“

Mr. Dowkins prijímal tieto poklony s veľkou filozofickou, a núkal sa, že niektorého pána prijme do spoločenstva, šiling za hru. Však nik neprijal túto nabídku, a keďže medzi časom vybafal fajku, aby sa zabával, počal na stôl kúskom kriedy, ktorou predtým spočítaval, kresliť pôdorys newgatskej väznice, hvízdajúc k tomu prenikave.

„Tommy, ty si už len zázračná nuda!“ riekol Dodger po dlhom tichu Mr. Chitlingovi. „Čo myslíte, Fagin, na koho si on tak spomína?“

„Ako by som to mohol vedieť, môj drahý?“ vetil Žid, obzerajúc sa vôkol. „Snád' na ztratu, môž byť že na svoj vidiecky útulok, zkaďe sa len nedávno vrátil, eh? Ha! ha! No nie, môj drahý?“

„Ani len za máčny mak,“ veril Dodger, preskočiac Mr Chitlinga, keď tento chcel odpovedať. „Čo si chcel povedať, Charley?“

„Povedal by som,“ vetil majster Bates s úškrnom, „že bol mimoriadne milý k Betsy. Vidíš, ako sa pýri! Ah, oči moje to e paráda; Tommy Chitling je zaľúbený! Oh, Fagin, Fagin! to je paráda!“

Cele prevládaný mienkou, že je Mr. Chitling obeťou tejto nežnej vášne, majster Bates hodil sa na stoličku s takou silou, že ztratil rovnováhu a srútil sa na dlážku, kde ležal (lebo prípad nenarušil jeho veselosť) vystretý tak dlho kým mu neprešiel smiech, potom sadol si na predošlé miesto, a pustil sa do nového smiechu.

„Čo ťa po ňom, môj drahý,“ riekol Žid, kynúc Mr. Dawkinsovi a udrúc kárave Batesa po hlave trubicou mechov. „Betsy je fajn dievča, len sa jej drž, Tom. Len sa jej drž.“

„Čo som chcel povedať, Fagin,“ vetil Mr. Chitling, súc veľmi červený v tvári, „to je, že do toho nie je nikoho nič.“

„Nie veru,“ vetil Žid; „Charley chce dačo povedať. Nevšímaj si ho, môj drahý. Betsy je fajn dievča. Daj sa jej viesť, Tom, a urobíš šťastie.“

„Robím to, čo mi rozkáže,“ vetil Mr. Chitling. „Neboli by ma sbalili, keby som ju nebol poslúchol. Ale pre Vás sa z toho vykľuval cele dobrý obchod, všakver Fagin! A tých šesť týždňov za to, čo že je to? Prv alebo pozdejšie to musí prísť, a prečo nie práve v zime, keď nepotrebujete toľko vychádzok, všakver Fagin?“

„Nuž, tak je, môj drahý,“ vetil Žid.

„Ani by si tuším nedbal, kebys' to musel znášať zase, Tom, opýtal sa Dodger, kynúc Charleymu a Židovi, „len aby to bolo s Betsy v poriadku?“

„Myslím, že by som nedbal,“ vetil nahnevane Tom. „Hneď a zaraz! Ah! rád by som vedel, kto by to dokázal, Fagin?“

„Nikto, môj drahý,“ vetil Žid, „nik veru, Tom. Krem teba nepoznám, Tom, nikoho, kto by to

urobil; ani jedon z nich, môj drahý.“

„Mohol som z toho vyvrznúť, keby som ju bol oznámil; nemyslíte, Fagin?“ pokračoval hnevivo prihlúply šarvanec. „Stačilo len slovo k tomu, aby sa tak stalo, no nie, Fagin?“

„Nuž, tak je, môj drahý,“ vetil Žid.

„Ale ja som to nevyblábolil, však nie, Fagin?“ spytoval sa Tom, s veľkou dôležitosťou kladúc otázku za otázkou.

„Iste že nie,“ vetil Žid; „si k tomu príliš srdnatý, priveľmi, môj drahý!“

„Môž byť, že aj,“ vetil Tom, obzerajúc sa okolo; „a keď som bol, tak čo je na tom k smiechu? Eh, Fagin?“

Žid, zbadajúc, že je Mr. Chitling mimoriadne nahnevaný, ponáhľal sa ubezpečiť ho, že sa nikto nesmiel, a aby dokázal vážnosť spoločnosti, odvolával sa aj na majstra Batesa, ako na hlavného útočníka. Však na nešťastie, Charley, otvoriac ústa, aby odpovedal, že ešte v celom živote nebol natoľko seriózny, ako práve teraz, nemohol prekaziť výbuch takého hrozného smiechu, že rozzúrený Mr. Chitling bez akýchkoľvek predchádzajúcich ceremónií, rozbehol sa cez chyžu, aby udrel svojho protivníka, ktorý sa však obratne ukrčil, aby vyhnul úderu, tak že tento zasiahol prsá starého veselého pána a prinútil ho zapotácať sa ku stene, pri ktorej zastal, lapajúc povetrie, kým Mr. Chitling v ustrnutí pozeral na neho.

„Ticho!“ skríkol v tom okamihu Dodger, „počul som zvonit.“ Schvátil, svetlo a opatrne liezol hore schodmi.

Zazvonili znova a s istou netrpelivosťou, kým bola spoločnosť vo tme. Po krátkej prestávke Dodger objavil sa zase a šeptal dačo tajuplne Faginovi.

„Čo?“ zvolal Žid, „sám?“

Dodger prisvedčil kývnutím a chrániac rukou plameň sviečky, dal nemým posunkom pokyn Charley Batesovi, že by bolo lepšie, keby teraz nerobil hlúposti. Vykonajúc túto priateľskú povinnosť, hľadel Židovi do tváři a čakal na jeho rozkazy.

Starec sopäl svoje žlté prsty a dumal niekoľko sekúnd; výraz jeho tváři sa rýchlo menil, ako by sa niečoho obával, a strachoval sa dozvedieť najhoršie. Napokon zdvihol hlavu.

„Kde je?“ spýtal sa.

Dodger ukázal na poschodie a urobil pohyb, ako by chcel odísť z chyže.

„Áno,“ riekol Žid, odpoveďou na nemú otázku; „prived' ho dolu. Pst! Ticho! Charley! Utiš sa Tom! Ztraťte sa! Ztraťte sa!“

Tento krátky rozkaz Charley Bates a jeho nedávny protivník okamžite poslúchli v tichosti. Nezbudlo po nich ani stopy, keď Dodger zostupoval dolu schodmi, trímajúc v ruke svetlo, nasledovaný súc mužským v hrubej robotníckej hazuche; keď sa rýchlo poobzeral po chyži, odvinul veľkú šatku, ktorá zahalovala dolnú časť jeho obličaja, následkom čoho sa objavila vyzíabla, neumytá a neoholená tvár driečného Tobiáša Crackita.

„Ako sa máte, Fagin?“ riekol vážne, kýnúc Židovi. „Dodger, schovaj rýchlo šatku v mojom stole, aby som vedel, kde ju mám hľadať; už je čas, že som tu zase! Z teba bude znamenitý vlamač prv, ako sa odoberie tento starý pilník.“

S týmito slovami svliekol hazuchu a otočiac ju okolo pásu, pritiahol stolicu k ohňu a oprel nohy o zábradlie krbu.

„Pozrite sa Fagin,“ vravel, ukazujúc bezútešne na svoje boty, „na môj veru nebolo na nich ani štipky viksu od toho času, ako ich znáte. Ale nepozerajte tak na mňa, človeče. Všetko má svoj čas. Ale o obchode nemôžem hovoriť prv, kým niečo nezjem a nevypijem, aby som sa posilnil a odpočinul si prvý raz po týchto troch dňoch!“

Žid rozkázal Dodgerovi, aby predložil nejaký zákusok a posadiac sa oproti lupičovi čakal, kým sa najie.

Podľa všetkého Toby sa príliš neponáhľal s rozprávaním.

Zo začiatku sa Žid uspokojil s trpelivým pozorovaním jeho tvári, aby z jej výrazu niečo vypátral ohľadom zvestí, ktoré niesol, ale márne. Bol síce ustatý a vyčerpaný, ale na jeho tvári, ako vždy, spočíval výraz tej istej ochoty. A cez špinu a strnisko brady žiarilo stále nenarušené sebavedomie driečného Tobiáša Crackitu. Žid v krajnom napjatí netrpezlivosti počítal každú skyvu, ktorú kládol do úst, a chodil hore-dolu po chyži, zavše až v nezodpovednom vzrušení. Ale všetko to nepomohlo. Toby pokračoval v jedení s najväčšou ľahostajnosťou tak dlho, kým už nemohol viacej jesť, potom kázal Dodgerovi, aby vyšiel von, namiešal si sklienku pálenky a vody a chystal sa k rozhovoru.

„Najprv a predovšetkým, Fagin —“ vravel Toby.

„Áno, áno!“ prerušil ho Žid, priťahujúc stolicu.

Mr. Crackit zastal, aby si upil pálenky s vodou a osvedčil, že pálenka je znamenitá, a potom oprúc nohy o nízku rimsu krbu tak, že tieto boly v jednej výške s jeho očami, sedel pokojne.

„Najprv a predovšetkým, Fagin,“ vravel lupič, „čo je s Billom?“

„Čo!“ skríkol Žid, vyskočiac zo stoličky.

„Snáď nechcete povedať — —“ začal Toby, zblednúc.

„Nechcete?“ kričal Žid, dupkajúc divoko po dlážke. „Kde sú? Sikes a chlapec! Kde sú? Kdeže boli? Kde sú ukrytí? Prečo sú nie tuná?“

„Prepadnutie zlyhalo,“ riekol mdlo Toby.

„Viem,“ vetil Žid a vyjmúc z vrecka noviny, ukázal na ne. „Čo viete viacej?“

„Strieľali a trafili chlapca. Utekali sme cez polia, vlečúc ho sebou, maninou, cez krovie a priekopy. Prenasledovali nás. Prekliate! Celý kraj bol na nohách a psi nám boli za päťami.“

„Ale chlapec!“

„Bille ho vzal na chrbát a rútil sa ako vo vetre. Zastali sme, aby sme ho vzali medzi seba.“

Hlava mu visela nadol a bol chladný. Boli nám znova v pätách, každý sa musel, starať o seba, ak sa nechcel dostať na šibenicu. Rozišli sme sa a najmladšieho, mrtvého alebo živého, nechali sme ležať v priekope. To je všetko, čo o ňom viem.“

Žid si zacpal uši, aby nepočul viacej, vykrikol prenikave, a zaryjúc prsty do vlasov, vyrútil sa z izby a z domu.

Hlava XXVI.

V ktorej sa objaví tajomná osoba a stane sa veľa vecí, ktoré sú neoddeliteľné od tejto histórie.

Starec dobehol až k rohu ulice prv, ako by sa bol začal zotavovať z dojmu, ktorým naň účinkovali zvesti Tobiáša Crackita. Avšak nemiernil svoj neobyčajný spech a stále sa rútil vpred divoko a rozrušene, kým rázny výkrik z mimoidúceho koča a búrlivé volanie chodcov, ktorí videli jeho nebezpečenstvo, ho prinútili vrátiť sa na chodník. Vyhýbajúc dl'a možnosti hlavným uliciam a plúžiac sa len bočnými cestami a stromoradiami, napokon objavil sa na Snow Hille. Tu bežal ešte rýchlejšie, ako predtým, a nespočinul, kým nezabočil do dvora, a tu ako by bol cítil, že je vo svojom elemente, zase šiel obvyklým, kuľhavým krokom a tak sa zdalo, že dýcha voľnejšie.

Ned'aleko od miesta, kde sa stretá Snow Hill s Holborn Hillom, otvára sa na pravo, ako prichádzate zo City, úzka a biedna ulička, vedúca do Saffron Hillu. V jej špinavých obchodoch vyložené boli k odpredaju ohromné batohy hodvábných vreckoviek, pochádzajúcich z druhej ruky, rozličných vzorov a veľkostí, lebo tu bývali obchodníci, ktorí ich kupovali od vreckových zlodejov. Sto a sto takýchto vreckoviek viselo, ako strapce na kolíkoch, na zovnútornej strane okien, buďto zdmievalo sa na verejách a priečinky krámov boli nimi preplnené. Ohľadom na zvláštne hranice Field Lane mala táto svojho holiča, kaviareň, skladište piva, a predajňu s nasolenými rybami. Bola to sama v sebe obchodná osada, emporium drobných zlodejov, navštevované od skorého rána až do mraku mlčanlivými obchodníkmi, ktorí obchodujú v tmavých, zadných izbách, a ktorí práve tak tajomne odchádzajú, ako tajomne prišli. Tu bol obchodník so šatstvom, tu obchodník-príštipkár a handrár, tu umiest'ovali vo výkladoch tovar, nakúpený od mladých zlodejov. Tu sa nachodily aj obchody so starým železom a kosťami, aj hřby plesnivých látok a plátna, ktoré moľovateli a hnily pod ošklivými sklepeniami.

Žid zabočil k tomuto miestu. Dobré sa znal s bledými obyvateľmi tejto uličky, preto mnohí zpomedzi nich, ktorí vyzerali kupcov, buďto núkali svoj tovar, keď šiel okolo kynuli mu dôverne. Odpovedal na ich pozdravy podobným spôsobom, ale nepridružil sa k nim, až keď došiel na koniec uličky; pozostal, aby nadpriadol rozhovor s predavačom nízkej postavy, ktorý sa, nakoľko to šlo, vtiesnil do detskej stoličky a bafal z fajky pred vchodom svojho krámu.

„Koľké potešenie to pre mňa, že vás zasa vidím, Mr. Fagin!“ riekol úctyhodný obchodník, odpovedajúc na Faginovu otázku, ktorý sa zaujímal o jeho zdravie.

„Susedstvo bolo priveľmi horúce, Lively,“ riekol Fagin, vyšinúc obočie, a skrížiac ruky na hrudi.

„Nuž tak, už som aj predtým dva-tri razy počul s'ťažovať sa naň,“ vetil obchodník; „ale ved' ono čoskoro zase vychladne; nemyslíte?“

Fagin kynul súhlasne, ukazujúc smerom ku Saffron Hill-u a spytoval sa, či tam bol niekto večer.

„U Mrzákov?“ spytoval sa mužský.

Žid prisvedčil.

„Okamžite,“ pokračoval zamyslene obchodník. „Hej, nakoľko viem, šlo ich tam asi pol tucta. Však nemyslím, že by tam bol niekto z vašich priateľov.“

„Sikes tam, myslím, nebude?“ opýtal sa Žid s rozčarovanou tvárou.

„*Non istwentus*, ako právnik vraví,“ vetil mužiček, potriasajúc hlavou, a hľadiac naň veľmi šibalsky. „Neurobili by sme snád' dnes večer nejaký obchodík?“

„Dnes vskutku nie,“ riekol Žid odchodiac.

„Idete k Mrzákom, Fagin?“ volal za ním mužik. „Počkajte! Nedbal by som si tam s vami vypiť kalíštek!“

Ale keď Fagin, obrúc sa nazad, dal mu posunkom ruky na vedomie, že chce byť sám, a keďže mužik sa tak ľahko nemohol vymknúť zo stoličky, Mrzáci na tento čas museli sa zriecť vyznačujúcej prítomnosti Mr. Livelyho. Medzitým kým sa postavil na nohy, Žid bol už preč; a tak, keďže sa Mr. Lively nadarmo staval na prsty v nádeji, že zazre Faginna, zase sa vtiesnil do stoličky a s krajne nedôverčivým kývnutím hlavy pozdraviac dámu, ktorá bola v obchode oproti, veľmi vážne chopil sa zase svojej fajky.

„Traja mrzáci“, alebo lepšie rečeno „Mrzáci“, bolo dôverným pomenovaním hostinca, ktorý bol týmto menom dobre známy medzi jeho navštevovatel'mi, v ňomž už Mr. Sikes hral zástoj aj so svojím psom. Keď Fagin mužskému vo výčape dal znamenie, vyšiel na poschodie a otvoriac dvere jednej izby, vkradol sa do nej tíško, obzeral sa úzkostlive a zaclonil si dľaňou oči, ako by hľadal istú osobu.

Izbu osvetľovali dve plynové lampy. Okná byly zatvorené okenicami a pečlivo zastreté záclonami vybledlej červene, aby svetlo zvonku nebolo viditeľné. Povala bola natretá na čierne, aby nezašla čmudom lúč, a miesnosť bola natoľko preplnená hustým tabakovým dymom, že na prvý pohľad nebolo možno nič rozoznať. Ale postupne, keď z neho niečo uniklo otvorom dvier, viditeľnou sa stala smes hláv, ktorá bola práve tak zmätená, ako hluk, dorážajúci v uši prichádzajúceho, a keď sa oko zvyklo prostrediu, pozorovateľ postupne mohol rozoznať početnú spoločnosť mužských a ženských, ktorá bola shromaždená okolo dlhého okrúhleho stola; na jeho hornom konci sedel predseda s kladivkom svojho úradu v ruke, kým nejaký hudobník z povolania so silným nosom a podviazanou skrāňou, aby tým stišil bôľ zubov, sedel pri piáne v odľahlom kúte.

Keď Fagin tíško vstúpil, hudobník tlčúc do klávesov hral akési prelúdiu, dávajúc tým na znamenie, že započne spev. Keď bola predohra skončená, mladá dáma bavila spoločnosť štvorveršovou baladou, a umelec za každou slokou prehral celý nápev, doprevádzajúc spev dľa možnosti čím silnejšie. Po odspievaní balady predseda dal kladivkom znak, po čom pri predsedovi z ľava a prava sediaci umelci zaspievali duet a ich výkon odmenený bol búrnym potleskom.

Bolo zaujímavé pozorovať niektoré tváre, ktoré zvlášť vynikaly v tejto skupine. Bol to sám predseda (domáci), hrubé, drsné, zavalité chlapisko, ktorý kým sa spievalo sem a ta kotúľal očami, a hoc sa aj zdalo, že sa oddáva veselosti, jedným očkom videl všetko, čo sa dialo, a jedným uchom vnímal až príliš dobre všetko, čo sa vravelo. Blízko neho boli speváci, prijímajúci s umeleckou ľahostajnosťou prejavy uznania spoločnosti, vrcholiace v odmene,

ktorú tvoril asi tucet skleníc, naplnených liehovinami a vodou, nabídaných najnadšenejšími obdivovateľmi; ich tváre vyjadrovaly všetky stupne všetkých nerestí, a priťahovali neodolateľne práve svojou odpornosťou. V nich bola lešť, zúrivosť, a opilstvo všetkých druhov, v tej najhoršej forme; boli tu ženské s posledným zábleskom nehy ich niekdajšej zrejme umdlievajúcej sviežosti, iné zase s pečaťou vyčerpanosti a vyžitosti ich pohlavia, javiace sa stopy ošklivej bezuzdnosti a hriechu; niekoľko veselých dievčat a mladých žien, ktoré ešte neprešli vesnou života, tvorilo najtemnejšiu a najsmutnejšiu časť tohoto hrozného obrazu.

Fagin, nerušený ťažkým pohnutím mysle, uprel prudký pohľad na každú tvár bez toho, že by bol našiel toho, koho hľadal. Konečne utkvel zrakom na predsedovi, kynul mu tajomne a vyšiel z chyže tak ticho, ako do nej vstúpil.

„Čím vám môžem slúžiť, Mr. Fagin?“ spytoval sa mužský, keď ho dohonil na schodišti. „Neprišli by ste sa k nám? Tešilo by to všetkých.“

Žid netrpelivo potriasol hlavou a zašeptal: „Je tuná?“

„Nie,“ vetil mužský.

„Čo viete o Barney?“ tázal sa Fagin.

„Nič,“ vetil hostinský od „Mrzákov“. „Nechcú sa hýbať, kým nie je všetko v bezpečnosti. Záleží to na tom, či zavetřili jeho stopu, a keby sa pohnul, prezradil by sa. Je to s ním obstočné, inak by som bol o ňom počul. Stavil by som sa, že to Barney dobre riadi, preto nestarajte sa oň.“

„Príde sem dnes večer?“ opýtal sa Žid s tým istým dôrazom ako prv.

„Myslíte, Monks?“ tázal sa hostinský rozpačite.

„Pst!“ šepol Žid. „Áno.“

„Iste,“ vetil mužský, vynímuc z vrecka zlaté hodinky. „Očakával som ho už prv. Ak počkáte niekoľko minút, on zaiste — —“

„Nie, nie,“ riekol Žid rázne, a hoc aj túžil za tým, aby mohol vidieť otáznu osobu, predsa ako by sa mu bolo uľahčilo, že nie je prítomná.

„Povedzte mu, že ho tu vyhl'adám, a že musí ku mne prísť dnes v noci. Nie, povedzte mu, že až zajtra; keď ho tu niet, je dosť času aj zajtra.“

„Dobre!“ riekol mužský. „Nič viac?“

„Ani slova,“ riekol Žid, sostupujúc po schodoch.

„Vravím,“ vetil druhý, nahýbajúc sa cez zábradlie a vraviac tlumeným šepotom; „to by bol čas pre obchod! Je u mňa Phil Barker, je natoľko opitý, že by ho nabral aj chlapec.“

„Aha! Ale teraz nie je čas pre Phila Barkera,“ riekol Žid, pozerajúc do hora. „Phil musí ešte niečo vykonať prv, ako sa s ním rozlúčime; tak choďte nazad ku vašej spoločnosti, môj drahý, a povedzte im, aby sa veselili, dokiaľ sú živí. Ha! ha! ha!“

Hostinský odpovedal smiechom na smiech starého pána a vrátil sa k host'om. Keď Fagin ostal o samote, jeho tvár nadobudla predošlý výraz úzkosti a ustarostenosti. Po krátkom premýšľaní najal si kabriolet a žiadal vozku, aby ho zaviezol do Bethel Greenu. Potom vystúpil vo vzdialenosti asi štvrt' míle od Mr. Sikesovho bytu a zbývajúci krátky kúsok šiel pešo.

„A teraz,“ šomral Žid, keď klepal na dvere, „ak sa tu jedná o nejakú složitú hru, ja to z teba dostanem, moja milá, keby si hneď bola prešibalejšia ako si.“

Žena mu povedala, že je v izbe. Fagin tíško liezol hore schodami a vstúpil bez akejkoľvek ceremónie. Dievča bolo samo, hlavu malo položenú na stole a vlasy malo rozčuchané.

„Iste zase pila,“ uvažoval Žid pokojne, „a môž byť, že sa len zle cíti.“

Pri tejto myšlienke sa obrátil, aby zavrel dvere, týmto zavinený šramot prebudil dievča. Pozrela tupo na jeho lživú tvár, keď sa ho spýtala, čo je nového, a vypočula Židom opakovanú rozprávku Tobiáša Crackita. Keď jej bol koniec, klesla zase do svojej predošlej polohy a neriekla ani slova. Odstrčila netrpelive sviecu a keď dva alebo tri razy zimnične pozmenila polohu, počúvala po dlážke nohami, a to bolo všetko.

V tejto tichosti Žid nepokojne obzeral sa po izbe, či by snáď niečo nezbadal, čo by svedčilo o tajnom návrate Sikesa. Prehliadkou zrejme uspokojený, dva alebo tri razy zakašľal a vynasnažoval sa nadpriasť s Nancy rozhovor, ale dievča bolo ako z kameňa. Konečne urobil iný pokus; a mnúc si ruky, riekol najprísnejším hlasom:

„A čo myslíte, kde je teraz Bill, moja drahá?“

Dievča vykloktalo polosrozumiteľnú odpoveď, že to nemôže povedať a dl'a fíkáveho zvuku zdalo sa, že plače.

„A čo je s chlapcom?“ riekol Žid, upierajúc na ňu oči, aby zachytil výraz jej tvári. „Pomysli si len, Nancy, úbohé chlapča nechali ležať v priekope!“

„Decku je lepšie,“ rieklo dievča, pozrúc náhle do hora, „tam, kde je, ako medzi nami, a ak by sa preto Billovi nestalo nie zlého, priala by som si, aby ležal mŕtvy v jarku, a aby tam hnily jeho mladé kosti.“

„Čo!“ skríkol s úžasom Žid.

„Áno, prajem si to,“ vetilo dievča, zachytiac jeho pohľad. „Bola by som rada, keby som ho mala s očú, a vedela by som, že to najhoršie je už tam. Nemôžem ho strpieť v mojej blízkosti. Jeho pohľad stavia ma proti samej sebe a proti vám všetkým.“

„Pah!“ riekol pohrdave Žid. „Ty si opilá.“

„Ja že som opilá?“ skríklo zahorkle dievča. „Keď nie som, tomu nie ste na vine vy! Keby to od vás záviselo, nedbali by ste, aby som ňou bola stále, vyjmúc teraz; vari sa vám nepozdáva moja nálada?“

„Nie!“ vetil rozhnevane Žid. „Nepozdáva!“

„Zmeňte ju teda!“ odpovedalo dievča so smiechom.

„Zmeňte ju!“ zvolal Žid, mimoriadne popudnený neočakávaným vzdorom dievčaťa, a neprijemnosťami večera. „Ja ju zmením! Počúvaj, ty pobehtica. Počúvaj ma, ktorý šiestimi slovami môžem tak isto priviesť Sikesa na šibenicu, ako by som ho hneď uškrtil, keby som mal teraz medzi prstami jeho býčie hrdlo. Ak sa vráti, a ak tam nechá chlapca! Ak ho nevyslobodí a neprivedie živého alebo mŕtvého, nech sa ku mne viac nevracia; zavraždí ho hoc sama, ak chceš, aby uniknul katovi. Urob to hneď v tom okamihu, keď sem vkročí, lebo pamätaj si, bude pozde!“

„Čo to má byť?“ zvolalo dievča nevdojak.

„Čo je to?“ pokračoval Fagin s temer šialenou zlosťou. „Ak je chlapec pre mňa hoden sto libier, a ak mám ztratíť, čo mi šťastie tak bezpečne prinieslo do cesty, pre opilú smečku, tak smiem vyhasiť jej život! Ja, ktorý som v spojení s rodeným diablom, ktorý má, ak chce, k tomu všetku moc, aby —“ lapajúc povetrie, starac sa zajikal; v okamihu však potlačil nával hnevu a zmenil svoje chovanie. Pred chvíľou oháňal sa zaťatými päťami oči mal rozškerené, a jeho tvár blácala živou náruživosťou, teraz však sklesol na stolicu a skrčiac sa triasol sa strachom, že prezradil svoje utajené zbojníctvo. Po krátkom tichu, odvážil sa pozrieť vôkol a na svoju spoločnicu. Zdal sa byť trochu pokojnejším, keď zbadal, že sedí stále v tej istej ľahostajnej polohe, z ktorej ju drier vyrušil.

„Nancy, drahá!“ fňukal Žid svojím obvyklým hlasom. „Rozumela si ma?“

„Dajte mi teraz pokoj, Fagin!“ vetilo dievča, dvíhajúc ustate hlavu. „Ak to Bill neurobil teraz, urobí to inokedy. Umožnil vám veľa dobrých obchodov, a ak bude možno, umožní ich ešte viac. Keď to raz neide, nuž neide to, a tak prestaňte už s tým.“

„Ale vzhľadom na chlapca, moja drahá!“ riekol Žid, trúc si nervózne dlane rúk.

„Chlapec musí vonkoncom znášať údel súdby,“ prerušila ho náhle Nancy; „a vravím vám znova, dúfam, že je mŕtvy a nemožno mu už škodiť, a je preč od vás. Tak je to, ak sa Billovi ešte dačo zlé nestane. A keď z toho vyviazol Toby, azda sa to podarí aj Billovi, veď on vždy toho dokázal za dvoch.“

„A o tom, o čom som vám vravel, moja drahá?“ skúmal Žid, upierajúc na ňu svoje žiarivé oči.

„Ak chcete odo mňa niečo, musíte mi všetko ešte raz povedať,“ vetila Nancy; „a lepšie by bolo, keby ste čakali do zajtra. Vyburcovali ste ma a teraz som od toho cele hlúpa.“

Fagin jej dal ešte niekoľko otázok, všetky s tým úmyslom, aby zistil, či dievča niečo vystihlo z jeho neopatrných narážok, ale odpovedala mu tak ochotne a znášala bez pohnutia všetky jeho skúmavé pohľady, že jeho pôvodný dojem, že dievča veľa pilo, bol potvrdený. Nancy vskutku nebola výnimkou medzi Židovými ženskými učenicami a mala tú istú slabosť, ako ony, v ktorej v mladosti boli skôr utvrdzované, ako v nej hatené. Jej neporiadny zovňajšok a obyčajná voňavka, ktorá naplňovala miestnosť, silne potvrdzovaly pravosť Židovej domnienky. Nancy po opísanom výbuchu zlosti upadla najprv do tuposti a potom do smesy citov, pod dojmom ktorých za minútu ronila slzy, a za chvíľu dala sa do smiechu vyvolávajúc medzi iným „Nehovorte o smrti!“ a iné rozličné výkriky, z ktorých bolo možno zatvárať, že je zase šťastná, takže Mr. Fagin, ktorý svojho času v takýchto veciach nadobudol značné zkušnosti, videl s veľkým uspokojením, že je vskutku hodne opitá.

Týmto objavením uspokojac svoju myseľ a povediac dievčaťu, čo počul dnes večer a presvedčiac na vlastné oči, že sa Sikes nevrátil, Mr. Fagin obrátil sa zase k domovu, nechajúc spať svoju mladú priateľkyňu s hlavou, položenou na stole. Bola už jedna hodina po polnoci. Bola tma a prenikavá zima, preto sa mu nechcelo potlíkať. Tak sa zdalo, že ostrý vietor očistil ulicu od chodcov, práve tak, ako od prachu a blata. Bolo vidno len niekoľko ľudí, aj tí ponáhľali domov. Vietor vial na Žida z prava a hatil ho pri chôdzi, a pri každom jeho novom útoku, ktorý mu bránil v napredovaní, Fagin sa triasol a zachvieval od zimy.

Došiel až po roh svojej ulice a práve šmátral vo vrecku po kľúči od brány, keď sa tmavá postava vynorila z vrát, ktoré boli oproti, zahalené do hlbokého mraku, a prejdúc cez cestu, nebadane sa k nemu priblížila.

„Fagin!“ zašeptal hlas v bezprostrednej blízkosti jeho ucha. „Ak!“ riekol Žid a rýchlo sa zvrtol, „je to —“

„Áno!“ prerušil ho cudzinec. „Vyčkávam tu už dve hodiny. Kde ste boli do čerta?“

„Chodil som za vašou vecou, môj drahý,“ vetil Žid, nepokojne hľadiac na svojho spoločníka, pri čom stíšil krok. „Celú noc za vašou vecou!“

„Oh, zaiste!“ riekol cudzinec s povzdychom. „No, o čo ste vykonali?“

„Nič dobrého,“ riekol Žid.

„Dúfam, že nič zlého,“ vetil cudzinec, zastanúc na chvíľu a pozrúc na svojho spoločníka.

Žid potriasol hlavou a chcel odpovedať, keď cudzinec, prerušiac ho, hnul sa k domu, ku ktorému práve prišli: poznamenajúc, že mu radšej doma povie to, čo mu chce povedať, lebo že má cele stydlú krv od dlhého čakania a od vetra, ktorý ho skrz a skrz previal.

Fagin sa tváril, ako by sa chcel ospravedlniť, že v takúto nepríhodnú chvíľu nemôže prijímať hosťu, a vskutku šomral niečo, že nemá ohňa, ale keď spoločník veľmi rozhodne opakovane svoju žiadosť, otvoril bránu, a žiadal ho, aby ju za sebou ticho zavrel, kým on prinesie svetlo.

„Je tma ako v hrobe,“ riekol mužský, tápajúc niekoľko krokov. „Ponáhľajte sa!“

„Zavrite dvere,“ šeptal Fagin z konca chodby. A keď prehovoril, zatvorily sa s hlasným rachotom.

„To som ja neurobil,“ riekol druhý mužský, cítiac svoje nerovné. „Lebo ich zavrel vietor, buďto sa zatvorily samy od seba: jedno alebo druhé. Ponáhľajte sa so svetlom, lebo si v tejto prekliatej diere ešte na niečom prerazím lebku.“

Fagin plúžil sa dolu schodmi do kuchyne. Zostal len chvíľu preč, a čoskoro sa vrátil s horiacou sviecou a so správou, že Toby spí dole v zadnej, a že chlapi sú v prednej izbe. Kynúc mužskému, aby ho nasledoval, viedol ho hore schodmi.

„Tých niekoľko slov môžeme si povedať aj tuná, môj drahý,“ riekol Žid, otvoriac dokorán jedny dvere v prvom poschodí; „a keďže sú v okeniciach diery, a nechceme, aby susedi videli u nás svetlo, preto necháme sviečku na schodoch. Tak!“

S týmito slovami Žid sostúpil dolu a postavil sviečku proti dverám, vedúcim do izby na

platformu pri schodoch. Potom vrátil sa do miestnosti, ktorá postrádala nábytok, výjmc zlámané kreslo a starú pohovku bez povlaku, ktorá stála za dverami. Na tento kus náradia si sadol cudzinec, ktorý robil dojem ustatého človeka a Žid si pritiahol proti nemu kreslo a tak sedeli tvárou v tvár. V chyži nebola úplná tma, lebo dvere byly koľkosi otvorené, a svieca zvonku vrhala na stenu, ktorá bola oproti, slabé svetlo.

Rozprávali sa za čas šeptom. A hoc z celého rozhovoru len niekoľko nesúvisiacich slov bolo rozumieť tu a tam, posluchač by ľahko bol vyrozumel, že sa Fagin bráni proti niekoľkým výčitkám cudzinca a že posledný sa nachodil v stave značného vzrušenia. Mohli sa takto rozprávať niečo viac, ako štvrt' hodiny, keď Monks — ktorým menom Fagin behom rozhovoru niekoľko raz oslovil cudzinca — riekol o niečo silnejším hlasom:

„Vravím vám znova, to bolo zle osnované. Prečo ste ho tu nenechali medzi ostatnými, prečo ste neurobili z neho hneď takého fňukavého vreckového zlodeja?“

„To je ľahko povedať!“ zvolal Žid, krčiac plecami.

„Chcete snád' povedať, že to nešlo, hoc by ste bol rád aj urobil?“ tázal sa nahnevane Monks. „Či ste to urobil v krátkom čase s inými chlapci? Keby ste bol mal trpelivosť cez niekoľko mesiacov, či by ste ho nebol mohol vohnať do takého súdu, že by bol iste býval vypovedaný z kráľovstva, azda i na celý život?“

„A komu by to bolo poslúžilo k dobru, môj drahý?“ spýtal sa Žid pokorne.

„Mne,“ vetil Monks.

„Však nie mne,“ riekol Žid ešte poddanejšie. „Mohol mi byť užitočný. Ak majú dvaja ľudia spoločný obchod, je zrejmé, že záujem obidvoch musí byť chránený, všakver, môj dobrý priateľu?“

„Ako to?“ tázal sa Monks.

„Videl som, že ho bolo ťažko vycvičiť pre obchod,“ vetil Žid; v tých istých okolnostiach on nebol taký, ako sú im chlapci.“

„Hrom do toho!“ hundral mužský, „keby bol k čomu, bol by sa stal dávno zlodejom.“

„Ja sám som na to nestačil, aby som ho urobil horším,“ pokračoval Žid, úskostlive pozorujúc tvár svojho spoločníka. „Dosiaľ nemá v ničom prsty. Nevedel som ho nijakým činom zastrašiť a to sa musí stať hneď na začiatku, bo inak je naša námaha marná. Čo som mohol robiť? Poslal som ho von s Dodgerom a Charleyom? Mali sme z toho dost' hneď pri prvom raze; triasol som sa o nás všetkých.“

„Tomu som ja nie na vine,“ podotknul Monks.

„Nie, nie, môj drahý!“ opakoval Žid. „A nerobím vám teraz výčitky preto; lebo keby sa to nebolo stalo, vaše oči by na ňom nikdy neboly utkvely a neboli by ste ho všimli a zistili, že je to on, ktorého hľadáte. Dobre! Dostal som ho zasa späť pomocou dievčaťa, a ona si ho začína obľubovať.“

„Zaškrťte to dievča!“ riekol netrpelive Monks.

„Prečo? Nemôžeme to robiť práve teraz, môj drahý,“ vetil Žid s úsmevom; „a potom toto stvorenie nám nezavadzia; buďto raz by som bol rád, že som to urobil. Veľmi dobre znám tie dievčatá, Monks. Akonáhle chlapec začne otvrdať, viac sa oň nebude starať ani natoľko, ako o kus dreva. Chcete z neho urobiť zlodeja? Ak je na živu, časom urobím z neho zlodeja; a ak-ak —“ riekol Žid, kloniac sa k nemu bližšie, — „myslím, že to nie je pravdepodobné — ale keby sa stalo to najhoršie a on by bol mŕtvy — —“

„Ak je, tomu som nie ja na príčine!“ prerušil ho druhý mužský s pohľadom hrúzy, chopiac Žida chvejúcou rukou za rameno. „Pamätajte si, Fagin! Ja v tom nemám ruky. Vravnel som vám od počiatku, že sa všetko môže stať, len nesmie zomrieť. Nechcem prelievať krv, na to sa vždy príde a potom to ešte aj prenasleduje človeka. Ak ho zastrelili, nezavinil som to ja; počujete? Podpálte tento pekelný brloh! Čo to bolo?“

„Čo!“ skríkol Žid, objímajúc telo zbabelca obidvoma ramenami, keď tento skočil na rovné nohy. „Kde?“

„Tam!“ vetil mužský, prenikave hľadiac na stenu oproti.

„Tieň! Videl som tieň ženskej v plášti a s čepcom šinúť sa stenou ako dych!“

Žid ho pustil z objemu a vyrútil sa hromotne z chyže. V prievane blkotajúca svieca stála na tom istom mieste, kam ju postavili. Osvecovala len prázdne schodište a ich bledé tváre. Načúvali napnute, domom vládla hlboká tichosť.

„To bol len váš prelud,“ riekol Žid, zvednúc svetlo a obrátiac sa k svojmu spoločníkovi.

„Odprisahal by som, že som to videl!“ vetil trasúc sa Monks. „Keď som najprv zbadal klonilo sa to napred, a keď som prehovoril zmizlo to.“

Žid pozrel pohrdlivo na bledú tvár svojho druha, a vyzval ho, že ak chce, môže ho nasledovať, potom šiel dolu schodmi. Prezreli všetky miestnosti, boly chladné, pusté a prázdne. Sostúpili do chodby, ba až dolu do pivnice. Steny boly potiahnuté zelenkavou vlhčinou, a v svetle sviečky leskly sa stopy slimákov a hlemýžďov, ale všade vládlo smrteľné ticho.

„Čo si teraz myslíte?“ riekol Žid, keď boly zasa na chodbe. „Mimo nás, Tobyho a chlapcov, niet v dome živej bytosti. A tí sú v dosť dobrej bezpečnosti. Podívajte sa!“

Na dôkaz vyňal z vrecka dva kľúče a vysvetľoval, že keď prvý raz šiel dolu zatvorili ich, aby nik nemohol rušiť ich poradu.

Toto osvedčenie účinkovalo na Monksa a ochvelo jeho presvedčením. Jeho protesty ochabovaly v ráznosti, a keď všetko jeho pátranie bolo bezvýsledné, konečne sa niekoľko ráz zlostne usmial a priznal, že to bol len výplod jeho rozčúlenej obrazotvornosti. Nežiadal si obnoviť rozhovor, keď si uvedomil, že je už po jednej a preto sa tento rozkošný párik rozišiel.

Hlava XXVII.

V ktorej sa uhládza neslušnosť jednej z predošlých kapitól, v nejž sme veľmi neceremoniálne opustili istú dámu.

Bolo by to veľmi neprístojné, keby skromný spisovateľ tak vlivnú osobnosť, ako je pedel nechal čakať chrbtom obrátenú k ohňu a s krýdlami kabáta, na ramená podkasanými tak dlho, ako sa mu páči; a keďže by sa to nesrovnávalo s jeho postavením a jeho taktom, aby zanedbal dámu, na ktorú pedel pozeral nežným a vrúcim pohľadom a do jejž ucha šeptal sladké slová, ktoré plynú s jeho rtov, iste by boly zachvely hruďou hocktorej devy, buďto matróny; povedkár, ktorého pero píše tieto slová — dôverujúc si, že pozná svoju povinnosť a prechováva patričnú úctu k osobám, ktorým je na zemi daná dôležitá moc — ponáhľala sa, aby vzdal ich postaveniu náležitú úctu a ide im v ústrety so záväznou obratnosťou, ktorú ich vynikajúce postavenie a následkom toho aj ich veľké cnosti, v plnej miere zasluhujú. Preto mal v úmysle na tomto mieste uviesť úvahu o božskom práve pedelov a objasniť, že pedel v jeho postavení nezapríčiní zlo, neurobí chybu, z ktorej by správne usudzujúci čitateľ mohol mať radosť a úžitok, úvahu túto však následkom nedostatku času a miesta musí odložiť k príhodnejšej príležitosti, a keď sa táto namanie ochotný dokázať, že pedel, lepšie rečeno parochiálny pedel, ktorý je v spojení s parochiálnym chudobincom, ktorý v súvisie so svojim úradným postavením má na starosti parochiálny kostol: právom a mocou svojho úradu oplýva všetkými znamenitosťami a najlepšimi vlastnosťami ľudskosti, a že na pomenovanie týchto znamenitostí sluhovia spoločnosti alebo súdov, buďto práve kostolníci filiálnych kaplniek (títo poslední len v tej najnižšej miere) nemôžu mať ani najnepatrnejší nárok.

Mr. Bumble odčítal znova čajové lyžičky, prevážil cukrové klieštiky, lepšie si povšimol mliečnu konvicu, odhadol stav náradia až po stoličkové vankúše z koňskej srsti a tento postup opakoval asi šesť ráz, kým začal premýšľať o tom, že bol by už čas, aby sa Mrs. Corneyová zasa vrátila. Myšlienka lákala myšlienku, a keďže o Mrs. Corneyovej nebolo ešte slychu Mr. Bumblemu prišlo v um, že bolo by to cele nevinnou a počestnou vecou, keby si čas skrátíl ukojením svojej pálcivej zvedavosti a vrhol bežný pohľad do vnútra Mrs. Corneyovej šatne.

Mr. Bumble, presvedčiac sa načúvaním cez kľúčovú dierku, že sa ku chyži nik nepribližuje, počnúc s dnom šatne prikročil k prehliadke obsahu troch dlhých priečinkov, ktoré boly naplnené šatstvom dobrého strihu a jemnej akosti, pečlivo zabaleným do listov starých novín, posypaných suchou levendulou, a tak sa zdalo, že je s nimi mimoriadne spokojný. A keď časom prišiel rad na prehliadku priečinku na pravej strane (v ktorom bol kľúč), našiel tam skrinku s visiacou zámkou, ktorá, keď ňou potriasol, vydala príjemný zvuk, ako by boly v nej mince. Mr. Bumble vážnym krokom vráti sa zasa ku krbu a postaviac sa do predošlej pozitúry, riekol vážnym a rozhodným hlasom: „Urobím to!“ Toto pozoruhodné vyznanie úmyslu nasledovalo jaré potriasanie hlavou, ktoré trvalo asi desať minút, ako by ním bol chcel zdôrazniť, že vie, aký je on ešte vždy švárny šuhaj, a potom si z boku obzrel lítko so zrejmu rozkošou a záujmom.

Ešte vždy bol zaujatý týmto pozorovaním, keď Mrs. Corneyová vrútiac sa do chyže, sotva popadajúc dychu, vrhala sa na kreslo neďaleko ohňa, zakryla jednou rukou oči a druhú položila na srdce a lapala povetrie.

„Mrs. Corneyová,“ riekol Mr. Bumble, kloniac sa nad matrónu, „čo vám je, madam? Stalo sa snád niečo? Prosím vás, odpovedajte mi; som ako, ako — —“ Mr. Bumble v ľaku nemohol

si smysliet slovo „žeravé uhlie“, preto povedal „ako na rozbitých skleniciach“.

„Oh, Mr. Bumble!“ zvolala dáma, „som tak úžasne zničená!“

„Zničená, madam!“ vykrikol Mr. Bumble; „kto sa opovážil — —? Už viem!“ riekol Mr. Bumble, vzpriamiac sa s vrodenu dostojuosťou, „to bola zasa tá nešťastná bedač!“

„Hrozné je myslieť na to!“ vravela dáma s úžasom.

„Tak *nemyslite* na to, madam,“ dodal Mr. Bumble.

„Nemôžem nemyslieť,“ fňukala Mr. Corneyová.

„Tak užite niečo, madam,“ riekol Mr. Bumble chlácholive. „Snád' trocha vína?“

„Ani za svet!“ vetila Mrs. Corneyová. „Nemôžem, — oh! V hornom priečinku, v rohu, na pravo — oh!“ Vysloviac tieto slová, milá dáma ukázala roztržité na kredenc a v tom dostala záchvat kŕču. Mr. Bumble priskočil ku kredencu, schvátil s police zelenú fľašu, na ktorú bolo nesúvisle poukazané, z jej obsahu nalial do čajovej šálky a primknul ju k rtom dámy.

„Už mi je lepšie,“ riekla Mrs. Corneyová, klesnúc nazad, keď už polovičku nápoja vypila.

Mr. Bumble pozdvihol k stropu s povďakom oči, a skloniac ich zase na okraj šálky, zdvihol ju k nosu.

„Promincľovy nápoj,“ zvolala Mrs. Corneyová mdlým hlasom, a keď to povedala usmiala sa nežne na pedela. „Ochutnajte to! Ešte je tam trošička.“

Mr. Bumble okúsil liek s nedôverčivým pohľadom, mľasnul rtami, ochutnal druhý raz a odložil prázdnu šálku.

„Je to veľmi posilňujúce,“ riekla Mrs. Corneyová.

„Vskutku veľmi, madam,“ riekol pedel. A medzi rečou pritiahol si stoličku k matrónke a nežne sa jej spýtal, čo ju natoľko rozrušilo.

„Nič,“ vetila Mrs. Corneyová. „Som šialená, popudlivá, slabá stvora.“

„Nie slabá, madam,“ vetil Mr. Bumble, pritiahnuc trocha bližšie stoličku. „Že ste slabá stvora, Mrs. Corneyová?“

„Všetci sme krehkými tvormi,“ riekla Mrs. Corneyová, kladúc základ všeobecnej zásade.

„Veru sme,“ riekol pedel.

Potom jednu alebo dve minúty neprehovorili ani slova. Po uplynutí tohoto času Mr. Bumble odtiahol svoje ľavé rameno s operadla Mrs. Corneyovej stoličky, kde toto dočasne spočívalo a premiestnil ho ku zásterkovej krajke Mrs. Corneyovej, okolo ktorej ho postupne ovinul.

„Všetci sme krehkými tvormi,“ riekol Mr. Bumble.

Mrs. Corneyová si vzdychla.

„Nevzdychajte, Mrs. Corneyová,“ riekol Mr. Bumble.

„Nemôžem si pomôcť,“ vetila Mrs. Corneyová. A vzdychla si znova.

„Toto je veľmi príjemná izba, madam,“ riekol Mr. Bumble, poobzerajúc sa kolom. „Ešte jedna izba a bol by to úplný byt.“

„Pre jednu osobu bolo by to priveľa,“ zašemetila dáma.

„Ale nie pre dve, madam,“ vetil Mr. Bumble s miernym prízvukom. „Eh, Mrs. Corneyová?“

Mrs. Corneyová pri týchto slovách pedela sklonila hlavu, pedel tiež svoju, aby mohol vidieť Mrs. Corneyovej do tvári. Mrs. Corneyová veľmi stydlive odvrátila hlavu a vystrela ruku, aby dosiahla vreckovku, ale nevdojak vložila ju do dlane Mr. Bumbleho.

„Správa vám poskytuje uhlie, všakver, Mrs. Corneyová?“ spýtal sa pedel, laskave tisnúc jej ruku.

„A svetlo,“ vetila Mrs. Corneyová ľahúčko vracajúc stisk.

„Uhlie, svetlo, a slobodný byt,“ riekol Mr. Bumble. „Oh, Mrs. Corneyová, vy ste anjel!“

Dáma nebola ohradená proti takémuto citovému výbuchu. Klesla do náručia Mr. Bumbleho a tento pán v rozochvení vtisol náruživý bozk na jej cudný nos.

„Aká to parochiálna dokonalosť!“ zvolal Mr. Bumble nadšene. „Všakver viete, moja kúzelnica, že Mr. Slontovi je dnes večer horšie?“

„Áno,“ vetila ostýchavo Mrs. Corneyová.

„Lekár vravel, že nedožije ani týždňa,“ pokračoval Mr. Bumble. „On je správcom ústavu, jeho smrťou sa uprázdni toto miesto, a bude musieť byť zaplnené. Oh, Mrs. Corneyová, aké výhľady sa otvárajú týmto! Aká vhodná príležitosť ku spojeniu srdca a domácností!“

Mrs. Corneyová vzlykala.

„Len slovíčko!“ riekol Mr. Bumble, kloniac sa nad ostýchavú krásku. „Len to krátke, krátke, krátke slovíčko, moja blahoslavená Corneyová?!“

„Á — á — no!“ vzdychla matróna.

„A ešte jedno,“ pokračoval pedel; „miláčik môj, utíšte svoje city, o povedzte mi, kedy to bude?“

Mrs. Corneyová pokúsila sa dva razy prehovoriť, ale vždy zlyhal jej hlas. Napokon sobsbierajúc všetku odvahu ovinula ramená okolo Mr. Bumbleho hrdla, a povedala, že to môže byť tak skoro, ako len sám bude chcieť, a že je „neodolateľným holúbkom“.

Keď boly veci takto priateľsky a uspokojive zariadené, smluva bola slávnostne ratifikovaná druhou šálkou prominčovej miešanky, čo bolo pri vzrušení a poplašenosti Mrs. Corneyovej tým väčšie potrebné. Po vyprázdnení teje obznámila Mr. Bumbleho so skonáním starej ženy.

„Veľmi dobre,“ riekol gentleman, chľupkajúc prominčľový nápoj; „Keď pôjdem domov, stavím sa u Sowerberryho, a poviem mu, aby sem poslal niekoho zajtra ráno. A čo vás tak poplašilo, drahá?“

„Nič mimoriadne, drahý,“ riekla dáma vyhýbave.

„Muselo to predsa niečo byť, drahá,“ naliehal Mr. Bumble. „Nepoviete to svojmu B.“

„Teraz nie,“ vetila dáma; „druhý raz. Až keď budeme svoji, drahý.“

„Až keď budeme svoji!“ zvolal Mr. Bumble. „Azda to nebola drzosť niektorého bedára — —“

„Nie, nie, drahý!“ prerušila ho rázne dáma.

„Keď na to pomyslím, že snád,“ pokračoval Mr. Bumble; „keď na to pomyslím, že niektorý z nich bol by sa opovážil pozdvihnúť svoj nízky pohľad na ten milý obličaj — —“

„Neopovážili by sa to urobiť, drahý,“ vetila dáma.

„Radil by som im, aby sa to nestalo!“ riekol Mr. Bumble, zatínajúc päst'. „Ukážte mi niektorého parochiálneho alebo mimoparochiálneho mužského, ktorý by sa to odvážil, a môžem ho ubezpečiť, že to druhý raz neurobí!“

Keby táto výpoveď nebola sprevádzaná prudkými posunkami, nebola by zaiste bývala veľmi lichotivou poklonou pre pôvaby dámy; ale Mr. Bumble ju prikrášlil spústou bojovných pohybov, takže dáma bola dojatá dôkazom jeho oddanosti a osvedčila s veľkým obdivom, že je vskutku holúbkom.

Holúbok ohrnul golier na kabáte, postavil si trojhranný klobúk a objímuc dlho a vrele svoju budúcu polovičku, šiel zasa vzdorovať chladnému, nočnému vetru: zastaviac sa ešte na niekoľko minút na mužskom oddelení, aby ich trocha pokarhal, uspokojujúc sa výhľadom, že mohol by s primeranou prísnosťou cele dobre zastat' miesto správcu chudobinca. Istý svojej schopnosti, Mr. Bumble opustil budovu s ľahkým srdcom a s jasným videním svojho budúceho postupu, ktoré stačilo k zaujatiu jeho mysle, kým neprišiel k obchodu podnikateľa.

Ale Mr. a Mrs. Suwerberová boli na čaji a na večeri, a keďže Noah Claypole nebol veľkým milovníkom telesnej námahy, krem tej, ktorá bola potrebná k dostatočnému vykonaniu dvoch výkonov, a síce jedeniu a pitiu, obchod nebol ešte zatvorený, hoc aj hodina zatvárania dávno minula. Mr. Bumble viac ráz zaklepal palicou na pult, lež keď tým nevzbudil pozornosť a vidiac presvitať svetlo cez sklenené dvere malého comptoiru v pozadí obchodu, osmelil sa nazrieť do vnútra, aby videl, čo sa tam robí a keď videl, čo sa tam robí, bo veľmi prekvapený.

Bolo prestreté k večeri, na stole boly chlieb a maslo, taniere a sklenky, krčah piva a fľaša vína. Za vrchom stola nedbalé vyvaľoval sa v kresle Mr. Noah Claypole, majúc nohy založené cez operadlo, v jednej ruke držal zaverák a v druhej skyvu chleba s maslom. Tesne pri ňom stála Karla, otvárajúca ustrice, ktoré Claypole prehítal s pozoruhodnou dychtivosťou. Mimoriadna červeň v okolí nosa mladého pána a akési žmurkanie jeho pravého oka svedčily, že bol do istej miery podnapitý, tieto príznaky potvrdzovala aj veľká chuť s ktorou jedol ustrice zrejme preto, lebo ochládzaly páľčivosť jeho vnútorností.

„Táto je báječne tučná, drahý Noah!“ riekla Karla, „vezmi si ju, aspoň túto jednu ešte.“

„Akou znamenitou vecou sú tie ustrice!“ poznamenal Mr. Claypole, keď ju shtol. Len škoda, že sa po väčšom množstve človek zle cíti, nie je pravda, Karla?“

„Je to zrovna ukrutné,“ riekla Karla.

„Je to tak,“ dodal Claypole. „Nemáš rada ustrice?“

„Nie prílišne,“ vetila Karla. „Radšej sa dívam, drahý Noah, ako ich ty ješ, radšej, ako keby som ich sama jedla.“

„Pane!“ riekol Noah, „tá je výtečná!“

„Tu je druhá,“ riekla Karla. „Tu je zasa jedna s takým krásnym, chutným fúzom!“

„Už nemôžem viacej,“ riekol Noah, „ľúto mi je, ale nemôžem. Pod' sem Karla, chcem ťa bozkať.“

„Čo!“ riekol Mr. Bumble, vraziac do chyže. „Povedzte to ešte raz, pane.“

Karla skríkla a skryla tvár do zástery. Mr. Claypole bez toho, aby bol zmenil svoju polohu, vynasnažoval sa nohami dosiahnuť dlážku, a hľadel vyjavene na pedela s úžasom opilosti.

„Povedz to ešte raz, ty naničhodný chalan!“ riekol Mr. Bumble. „Ako sa odvážite spomínať také veci, pane? A ako sa ho opovážiš posmeľovať k tomu, ty nestydaté, rozpustilé stvora! Nechá sa bozkávať!“ zvolal Mr. Bumble vo veľkom rozhorčení. „Fuj!“

„Nechcel som to urobiť!“ riekol Noah ufnukane. „Ona ma vždy bozkáva, či sa mi to páči alebo nie.“

„Oh, Noah,“ zvolala výčitkou Karla.

„Robila si to, robila, veď vieš!“ odpovedal Noah. „Ona to vždy robila, Mr. Bumble; podchytila mu bradu, prosím, pane, a zaliečala sa mi!“

„Ticho!“ skríkol prísne Mr. Bumble. „Chod'ťe dolu, slečna. Noah zatvor obchod, a nevrav viac ani slova, kým sa nevráti tvoj pán, potom sa budeš zodpovedať, a keď sa vráti domov, povedz mu, že mu Bumble odkazuje, aby poslal zajtra ráno po raňajkách rakvu pre starú ženu. Počujte, pane? Bozkávať sa!“ zvolal Mr. Bumble, dvíhajúc ruky. „Hriešnosť a zvrhlosť nižších vrstiev tohoto parochiálneho obvodu je hrozná! A ak parlament neuváži tieto ohyzdnosti, tento kraj vezme zkažu a počestnosť vidiečanov vyhynie navždy!“ S týmito slovami pedel odišiel z podnikateľovho bytu vznešene a zasmušile.

A teraz, keď sme ho odprevadili na jeho ceste k domovu, a urobili sme všetky potrebné poriadky ku pohrebu stareny, obzrime sa trocha po Oliverovi Twistovi a zistíme, či ešte vždy leží v jarku, v ktorom ho nechal Toby Cricket.

Hlava XXVIII.

Opisuje ďalšie príhody Olivera.

„Aby vás vlci roztrhali,“ hundral Sikes, škripuc zubami. „Škoda, že som nemal niektorého z vás na porúdzi, bol by zavýjal do zachrípnutia.“

Keď Sikes mrmľal túto kliatbu s najzúfalejšou zúrivosťou, akej bola jeho zúfalá povaha vôbec schopná, položil telo raneného chlapca na ohnuté kolená, a otočil na chvíľu nazad hlavu, aby sa presvedčil, čo je s jeho prenasledovateľmi.

V hmle a tme dalo sa málo čo rozoznať, ale hlasná strelba ľudí chvela sa vzduchom a behanie psov zo susedstva, vyrušených zvukmi poplašného zvona, ozývalo sa zo všetkých strán.

„Stoj, ty zbabelý psisko!“ kričal zlodej na Tobiáša Crackita, ktorý dl'a možnosti čím lepšie upotrebiac svoje dlhé nohy, bol už hodne napred. „Stoj!“

Opätovné volanie primalo Tobyho k tomu, že zastal, lebo si nebol istý, keďže sa ešte vždy nachodil na dostrel od Sikesovej pištole, s ktorým teraz nebolo radno zahrávať si.

„Pomôž mi niešť chlapca,“ volal Sikes zúrive na svojho spojenca. „Vráť sa!“

Toby robil ako by sa chcel vrátiť, ale keď sa pomaly plúžil späť sotva popadajúc dych odvážil sa slabým hlasom prejaviť svoju nevôľu.

„Rýchlejšie!“ zvolal Sikes, složiac chlapca k svojim nohám do suchého jarku, a vyňal z vaku pištoľ. „Nezahrávaj si so mnou.“

V tom okamihu hluk sa stával silnejší. Sikes rozhl'adiac sa znova kolom mohol rozoznať, ako prenasledovatelia preliezajú cez ohradu poľa, na ktorom stál a že pár psov bolo od nich len na niekoľko krokov vzdialených.

„Už je všetkému koniec!“ volal Toby, „polož chlapca a ukáž im päty.“ S týmto lúčivým upozorením, Mr. Crackit, dávajúc prednosť tomu, že ho priateľ zastrelí, ako istote, že ho chytia nepriatelia, obrátil sa a dal sa do behu. Sikes zaťal zuby, poobzeral sa, hodil na vystreté telo Olivera plášť, do ktorého bol zahalený, utekal pozdĺž krovia, aby odvrátil pozornosť stihateľov od miesta, na ktorom ležal chlapec; zastal na chvíľku pri inom kroví, ktoré s predošlým tvorilo pravý uhol a zamávajúc pištoľou vysoko vo vzduchu, pobehol prudko a zmizol.

„Ho, ho, tam!“ volal v zadu hlas. „Pincher, Neptune! Sem sa, sem sa!“

Psi, ktorí spolu so svojím pánom asi nemali veľkú záľubu v športe, do ktorého ich zatiahli, ochotne poslúchali rozkaz. Traja mužskí, ktorí sa práve nachodili na neakú vzdialenosť v poli, zastali, aby sa poradili.

„Moja rada, môj pokyn, lepšie rečeno môj rozkaz je,“ riekol najtučnejší člen spoločnosti, aby sme sa okamžite vrátili domov.“

„Súhlasím so všetkým, s čím súhlasí Mr. Giles,“ riekol nižší mužský, ktorý voskrz nebol štihlej postavy, a ktorý mal bledú tvár a bol veľmi uhladený, ako bývajú obyčajne naľakaní mužskí.

„Nechcel by som byť neslušný, pánovia,“ riekol tretí, ktorý svolával psov. „Mr. Giles to musí vedieť.“

„Isteže,“ vetil nižší mužský, „a čokoľvek povie Mr. Giles, nie je miestne, aby sme mu protirečili. Nie, nie, ja znám ‚sitiváciu!‘ Vďaka mojim hviezdám, poznám svoju situáciu.“ Pravdu rečeno, drobný chlapík poznal veľmi dobre svoje postavenie, a vedel veľmi dobre, že nebolo k závideniu, lebo v ústach zuby mu len tak drkotaly.

„Vy sa bojíte, Brittles,“ riekol Mr. Giles.

„Ani najmenej,“ riekol Brittles.

„Bojíte sa,“ riekol Giles.

„Ste na omyle, Mr. Giles,“ riekol Bittles.

„Nevravíte pravdu, Brittles,“ riekol Giles.

Tieto výčitky pochodily z omrzlosti Mr. Gilesa, a omrzelosť Mr. Gilesa pochodila z jeho roztrpčenosti nad tým, že zodpovednosť za návrat bola naň vrhnutá poklonami. Tretí mužský zakončil rozhovor veľmi filozoficky.

„Páni, ja vám to poviem,“ riekol „my sa bojíme všetci.“

„Vravte za seba, pane,“ riekol Mr. Giles, ktorý bol z nich najbledší.

„Vravím tedy za seba,“ vetil mužský. „Veď je to prirodzené, že v takých okolnostiach človeka jíma strach. Ja sa bojím.“

„Ja tiež,“ riekol Bittles; „ale tým by sa mužský vlastne chváliť nemal.“

Toto otvorené priznanie uspokojilo Mr. Gilesa, ktorý sa zaraz priznal, že sa tiež bojí, načo sa všetci traja obrátili a bežali nazad v najúplnejšej jednomyselnosti, kým Mr. Giles (ktorý mal najkratší dych a bol ozbrojený vidlami) čím zdvorilejšie požiadal, aby zastali, a ospravedľovali svoje prenáhlené reči.

„Je to čudné,“ vravel Mr. Giles vysvetľujúc, „čoho je človek schopný, keď mu zovrie krv. Bol by som býval schopný dopustiť sa vraždy — viem, bol by som býval schopný, keby sme niektorého toho loptoša boli lapili.“

Druhí dvaja stáli pod dojmom podobného pocitu, ale keď sa ich krv ochladila, práve tak ako jeho, premýšľali o príčine tejto náhlej zmeny ich temperamentu.

„Ja viem, čo to bolo,“ riekol Mr. Giles; „zavinila to ohrada.“

„Nedivil by som sa, keby tomu tak bolo,“ zvolal Brittles, chopiac sa tejto myšlienky.

„Môžete mi veriť,“ riekol Giles, „že tá ohrada zastavila prúd rozčúlenia. Keď som cez ňu

preliezal, cítil som ako mizne.“

Pozoruhodnou zhodou okolností presne v tom istom okamihu jeho druhovia boli tiež premožení tým istým nepríjemným pocitom. Bolo teda jasné, že to bola ohrada, menovite keď ohľadom času, v ktorom nastala zmena, nebolo pochybnosti, lebo traja sa pamätali, že práve v tom okamihu zbadali zlodejov.

Tento rozhovor plynul medzi dvoma mužskými, ktorí prekvapili lupičov a medzi putujúcim kotlárom, ktorý nocoval v bočnej budove, ktorého zobudili tí dvaja strachopudi, aby sa zúčastnil prenasledovania. Mr. Giles u starej panej mal dvojaké postavenie, bol správcom domu a pivnice; Brittels, ktorý vstúpil do služby ešte v detstve, bol mládencom, ktorý zastával všetko ostatné, a zachádzali s ním ešte vždy ako s nádejným mladým šuhajom, hoci už bol vyše tridsať.

Traja mužskí, posmelujúc sa takýmito rečami, ale tiesniac sa dovedna, a pozerajúc sa opatrne vôkol, keď svieži vánok šibnul vetvami, ponáhľali nazad ku stromu, za ktorým nechali lampáš, aby svetlo neprezradzovalo zlodejom cieľ, do ktorého majú strieľať. Vezmúc lampáš, väčšinu cesty k domovu urazili zrýchleným poskokom, takže ich temné tvary čoskoro staly sa nerozoznatelnými. Svetlo však zdalo sa, že bliká a tancuje v diaľke ako daaký plynový výpar vlhkého a temného ovzdušia, ktorým sa rýchlo šinulo.

Keď sa pomaly začalo brieždiť, povetrie sa stávalo chladnejším a hmla sa valila nad zemou ako hustý oblak dymu. Tráva bola vlhká; chodníky a nížiny byly plné blata a vody; a tupý hukot nepríjemného vetra prechádzal do dutého vyvýjania. Oliver však ležal nehybne a bezcitne v jarku, kde ho Sikes zanechal.

Ráno sa blížilo nezadržitelnou rýchlosťou. Keď prvý matný papršlek — skôr smrtiaci noc, ako rodiaci deň — kmitnul mdlo na oblohe, povetrie stalo sa ostrejším a prenikavejším. Predmety, ktoré sa vo tme zdaly byť tmavými a hroznými, stávaly sa vždy určitejšími, a postupne sa vtopily do obvyklých tvarov. Pršalo prudko a husté a dáždové kvapky padaly hlučne na bezlisté krovie. Ale Oliver necítil ako do neho bijú, lebo stále ležal vystretý, bez pomoci a vedomia, na svojom hlinenom loži.

Chlapec napokon tlumeným výkrikom boľasti prerušil ticho a na tento sa prebudil. Jeho šatkou nedbalo ovinutá ľavica zvisala ťažko a bezvládne stranou, a obväz bol presiaknutý krvou. Bol natoľko slabý, že sa len horoko-ťažko mohol posadiť, a keď sa mu to podarilo, pátral umdlene vôkol po pomoci a stenal od boľasti. Trasúc sa na celom tele chladom a vyčerpanosťou pokúsil sa vstať, ale zachvejúc sa od hlavy až po päty, bez vedomia klesol na zem.

Po krátko trvajúcim návrate mdloby, v ktorej bol predtým tak dlhý čas, k Oliverovmu srdcu priplazila sa chorobná hrúza, ktorá ho vystríhala, že ak tam ostane ležať, zomrie do ista, preto postavil sa na nohy a proboval ísť. Mal omráčenú hlavu a potácal sa sem a ta ako opilý. Ale vzpružil sa a s hlavou na hrud' sklonenou klopytal napred, nevediac kam.

A teraz jeho mysl'ou sa rojily čudesné a zmätené predstavy. Zdalo sa mu, že ešte vždy kráča medzi Sikesom a Crackitom, ktorí sa zlobive hádajú — lebo každé nimi vyslovené slovo hučalo mu v ušiach; a keď snažiac sa zachovať pred padnutím povšimnul si seba, zdalo sa mu, že s nimi vraví. Potom sa mu zdalo, že je so Sikesom, a potuľuje sa poľom ako predošlého dňa a keď sa okolo nich mihly ľudské tiene, cítil na zápästí sovrenie lupičovej ruky. Zrazu sa zarazil domnelým počutím puškových výstrelov, výkrikov a hlasného volania,

pred očami mu kmitalo svetlo, vôkol neho bol zmätok a hluk, a neaká neviditeľná ruka unášala ho rýchlo v diaľ. Cez všetky tieto chvatné videnia nieslo sa neurčité, tiažiacie vedomie bolesti, ktoré ho stále mučilo a trápilo.

Tak sa potácal vpred, vlečúc sa trdomyselne medzi ohradami a medzerami plotov, až konečne došiel na cestu. Tu začal padať prudký dážď a tento ho prebral z omráčenia.

Poobzeral sa kolom a v nevel'kej vzdialenosti videl dom, ktorý by snád' bol mohol dosiahnuť. Vidiac jeho polozenie azda ho poľutujú a smilujú sa nad ním a keď nie, myslel si, že bude lepšie zomrieť v blízkosti ľudských bytostí ako v otvorenom pustom poli. Sosbieral všetky sily k tomuto poslednému pokusu a pošiel k nemu chvejným krokom.

Ako sa približoval k tomuto domu, mal taký pocit, ako by ho už predtým bol videl. Nepamätal sa síce na podrobnosti, ale jeho podoba a tvárnosť zdaly sa mu byť známe.

Tá zahradná stena! Tam dnuká na tú trávu si kľakol minulú noc a prosil tých dvoch mužských o milosť. Bol to ten istý dom, ktorý chceli vylúpiť.

Keď poznal to miesto, okamžite ho zachvátila taká hrúza, že zabudol na smrteľnú ranu a myslel len na útek. Útek! Sotva sa držal na nohách, ale keby bol mal hned' aj po ruke plnosť svojich najlepších, mladistvých síl, kamže by bol mohol ujsť? Posotil zahradnú bránu; nebola zatvorená, vyliezol schodmi; zaklepal slabúčko na dvere, ale sily ho cele opustily a on klesol zasa pri stĺpe malého portiku.

Mr Giles, Brittels a kotlár po hrúzach a útrapách noci posilňovali sa práve v kuchyni čajom a zákuskami. Mr. Giles nemal obyčaj byť príliš dôverným s podriadeným služobníctvom, ku ktorým skláňal sa skôr s blahosklonnou vľúdnosťou, pri čom ako slušalo, nezabúdaval nikdy na svoje vyššie spoločenské postavenie. Avšak smrť, požiar a lúpež robia ľudí rovnými, a tak Mr. Giles sedel s vystretými nohami pred kuchynským ohniskom, opierajúc sa ľavým ramenom o stôl, a pravicou ilustroval zovrubne a presne podrobnosti lúpeže, kým jeho poslucháči (menovite však kuchárka a chyžná) počúvali ho so zatajeným dychom.

„Mohlo to byť okolo pol tretej,“ vravel Mr. Giles, „mohol by som prisahať, že to mohlo byť okolo tretej, keď som sa prebudil, a obratiac sa v posteli, asi takto (pri čom sa Mr. Giles obrátil na stoličke a zahalil sa okrajom obrusa, akoby posteľným prikrývadlom) a zdalo sa mi, že počujem šramot.“

Pri tomto bode rozprávky kuchárka zbledla a žiadala chyžnú, aby zavrela dvere, táto však žiadala Brittlesa a tento zasa kotlára, ktorý sa tváril, že nepočuje.

„Počul som šramot,“ pokračoval Mr Giles. „Myslím si, to je len prelud; a chystal som sa spať, keď som cele určite počul šramot znova.“

„Aký to šramot?“ spýtala sa kuchárka.

„Ako by niečo prasklo,“ vetil Mr. Giles, obratiac sa vôkol.

„Ba skôr ako by železnú týč preťahoval na struhadle,“ našeptával Brittles.

„Tak to znelo, keď ste počul vy,“ vetil Mr. Giles; „ale ja som počul praskot. Shodil som prikrývadlo,“ pokračoval Giles, stáčajúc obrus, „sadol som si v posteli a načúval som.“

Kuchárka a chyžná súčasne vykriky: „Bože!“ a pritiahly k sebe bližšie stoličky.

„A teraz som to počul cele jasne,“ pokračoval Mr. Giles. „Nieкто, vravím, sa dobýva cez dvere alebo cez okno; čo že robiť? Zobudím chudiaka Brittlesa, a tak ho zachránim, aby ho nezavraždili v posteli, lebo mu trafia ešte podrezať hrdlo od pravého ucha až po ľavé bez toho, aby o tom vedel.“

Tu sa všetky oči obrátili na Bittlera, ktorý svojimi visel na rozprávajúcom a jeho tvár majúť otvorené ústa javila výraz nesmiernej hrúzy.

„Shodil som so seba prikrývadlo,“ riekol Giles, šmeriac stranou obrus a pozerajúc veľmi tvrdo na kuchárku a chyžnú, „vstal som tiško z postele, nastoknul som si pár — —“

„Pozor, Mr. Giles, sú tu dámy,“ zahundral kotlár.

„— Topánok, pane,“ riekol Giles, obrátiac sa k nemu, a kladúc na slovo veľký dôraz; „vzal som nabitú pištoľ, ktorú si vždy beriem so sebou, keď nesiem hore kôš so strieborným náčiním, a šiel som na prstoch do jeho chyže. ‚Brittles,‘ rečiem, keď som ho budil, ‚nezľaknite sa!‘“

„Tak to bolo vskutku,“ podotknul tichým hlasom Brittles.

„Myslím, že nás zabijú, Brittles, rečiem,“ pokračoval Giles.

„A *on* sa bál?“ spýtala sa kuchárka.

„Ani mak,“ vetil Mr. Giles. „Bol odhodlaný — ah! skoro tak, ako som bol ja.“

„Keby to tak bolo prišlo na mňa, môžete mi veriť, že bola by som hneď umrela,“ podotýkala chyžná.

„Vy ste predsa ženská,“ vetil Brittles, trhnúc sebou trocha.

„Brittles ma pravdu,“ riekol Mr. Giles, prikývnuc prisviedčave hlasom; „od ženskej ani iné nemožno očakávať. My, súc mužskými, vzali sme zatemnený lampáš, ktorý stál u Brittlesa na krbe a tapali sme v čirej tme dolu schodmi — ako by to ani inak byť nemohlo.“

Mr. Giles vstal zo stoličky a urobiac s prižmúrenými očami dva kroky, sprevádzajúc takto opis primeraným činom a potom sa náhle zastavil spolu aj s ostatnými členmi spoločnosti a klesol nazad na stoličku. Kuchárka a chyžná vykriky.

„Ktosi zaklepal,“ riekol Mr. Giles a cele zväznel. „Nech ide nieкто otvoriť dvere.“

Nehnul sa nik.

„Je to čudná vec, že u nás nieкто tak zavčasu klepe,“ riekol Mr. Giles, pozerajúc na bledé tváre, ktoré ho obklopovaly a sám bol tiež veľmi bledý, „ale dvere musia byť otvorené. Či nepočujete? Nieкто to musí urobiť!“

Mr. Giles vraviac, pozrel na Brittlesa; ale tento mladík, súc od prírody skromný, pravdepodobne považoval sa za nič, a myslel si, že výzva neplatí jemu, preto asi neodpovedal. Mr. Giles dovoľával sa pohľadu kotlára, ale tento zrazu zaspal. A o ženách reč

byť nemohla.

„Ak chcete Brittles otvoriť dvere v prítomnosti svedkov,“ riekol po krátkej prestávke Mr. Giles, „ochotný som byť jedným z nich.“

„Ja tiež,“ riekol kotlár, prebudiac sa, tak rýchlo, ako usnul.

Brittles kapituloval pred podmienkami, a spoločnosť súc zasa uspokojená v následku otvorenia okeníc, objavom, že je biely deň, pustiac vopred psov vybrala sa hore schodmi a ženy, bojac sa ostať v samote, zakľúčily sprievod. Dľa úpravy Mr. Gilesa všetci vraveli veľmi hlasne, dávajúc vonku stojacej zlomyseľnej osobe na vedomie, že ich je veľa, a potom majstrovským nápadom, ktorý skrsol v modzgu toho istého geniálneho pána, boli upozornení, že majú psom dobre štípať chvosty, aby títo divoko brechali.

Po vykonaní týchto z obozretnosti prýštiacich opatrení, Mr. Giles chytiac mocne kotlárovo rameno (aby tento — ako sa rozmarile vyslovil — nemohol ujsť), rozkázal, aby otvorili dvere. Brittles poslúchol; jedon druhému bojzljivo pozeral ponad ramená, a nezbadali nič hroznejšieho ako práve malého, nemého a vysileného Olivera Twista, ktorý upieral na nich svoje umdlené oči a bez slova ich prosil o smilovanie.

„Chlapec!“ zvolal Mr. Giles, chrabre sotiack kotlára do pozadia. „Čo je s ním — eh? — Nože, Bittles, pozrite sa, — neviete snád?“

Brittles, ktorý sa pri otváraní dostal za dvere, akonáhle zbadal Olivera, vykrikoval hlasne. Mr. Giles, schvátiac chlapca za nohu a ruku (na šťastie nie za ranenú), zavliekol ho priamo do predsiene, a v úplnej dĺžke vystrel ho na dlážku.

„Tu je!“ reval Giles, bežiac vo veľkom vzrušení hore schodmi; „tu je jedon zo zlodejov, madam! Tu je zlodej, slečno! Je ranený, slečna! Postrieľal som ho, slečna; a Bittles mi pri tom svietil.“

„— lampášom, slečna,“ kričal Brittles, kladúc ruku ku kraju úst, aby sa hlas lepšie rozliehal.

Obidve slúžky bežaly hore schodmi hlásiť, že Mr. Giles zajal lupiča a kotlár sa namáhal, aby skriesil Olivera, aby neumrel prv ako bude obesený. V tomto víre hlasov a pobúrenia, bolo počuť sladký, ženský hlas, ktorý ho na okamih vždy potlačil.

„Giles!“ šeptal hlas so schodov.

„Tu som, slečna,“ vetil Mr. Giles. Nestrachujte sa, nestalo sa nič. Nestaval sa príliš zúfale na odpor, slečna! Čoskoro som ho premohol.“

„Pst!“ vetila mladá dáma, „vy väčšmi naľakáte moju tetu, ako tí zlodeji. A to úbohé stvorenie je veľmi ranené?“

„Je ťažko zranené, slečna,“ vetil Giles, s neopísateľnou spokojnosťou.

„Vyzerá to s ním tak, ako by bol na odchode, slečna,“ volal Brittles práve tak ako prv. „Či by ste nebola tak láskavá sísť a obzrieť ho, slečna, ak by tak trafil umrieť!“

„Mlčte, prosím vás; veď je to chudiak!“ vetila dáma. „Počkajte chvíľočku, kým prehovorím s tetou.“

Práve takým ušľachtilým krokom, akým bol hlas, odišla vraviaca dáma a čoskoro sa vrátila zasa s úpravou, že ranený má byť vynesný na poschodie do izby Mr. Gilesa, a Brittles má osedlať Ponyho a vybrať sa okamžite do Cherstey, odkiaľ má súrne zavolať strážnika a lekára.

„A či ho nechcete drier pozrieť, slečna?“ spýtal sa Mr. Giles s takou hrdosťou, ako by bol Oliver nejakým zriedkavým vtákom, ktorého zručne zastrelil. „Aspoň za chvíľočku!“

Starý sluha pozrel na ňu, keď sa vzdialovala s hrdosťou a obdivom, ako by bola jeho vlastným dieťaťom. Potom sa sklonil nad Olivera a pomohol vyniesť ho nahor s opatrnosťou a jemnosťou ženy.

Hlava XXIX.

Úvodom hovorí o obyvateľoch domu, v ktorom Oliver našiel útočisko.

V útulnej chyži, ktorej nábytok mal viacej starosvetského pohodlia, ako novodobej elegancie, pri strojne prestretom stole sedeli dve dámy a raňajkovaly. Do čierneho šatu pečlivo oblečený Mr. Giles ich obsluhoval. Stál na pol cesty medzi kredencom a stolom vzpriamený a v celej výške, s hlavou do zadu pohodenou a naklonenou trošičku na stranu, s ľavou nohou posunutou vpred a pravú ruku držiac na veste, kým v ľavici nadol spustenej držal tácu, vyzerajúc ako človek, ktorý je pod dojmom veľmi príjemného pocitu svojich zásluh a svojej dôležitosti.

Jedna z dvoch dám bola v pokročilom veku, ale vysoké operadlo dubovej stoličky, na ktorej sedela, nebolo o nič rovnejšie ako ona. Bola odiata s krajne výberčivou precíznosťou oblekom dávnejšieho strihu s jemnými ústupkami prítomnej móde, čo vyzdvihovalo príjemne jeho starobylosť bez toho, že bolo by rušilo súlad vkusu; sedela vzpriamene s rukami složenými pred sebou na stole. So zrakom, ktorému vek sotva čo ujal z jasnosti, uprene hľadela na svoju mladú družku.

Mladá dáma bola v pôvabnom rozvine jara ženskosti, vo veku, v ktorom, keby Boh soslal anjelov, aby sa vteli do smrteľných tvarov, bez znesvätenia buď rečeno, volili by si za sídlo formy, aké mala ona.

Ešte jej neminulo sedemnášť. Bola tak jemná, báječná a krehká, taká rozkošná a ušľachtilá, taká čistá a krásna, že sa zdalo, ako by jej živlom nebola zem, a jej hrubé stvorenia neboly jej spoločníkmi. Duch, ktorý vyžiaroval z hĺbky jej modrých očí a odzrkadľoval sa na jej vznešenej hlave, akosi sa neshodoval s jej vekom a svetom, a potom menlivý výraz lahody a veselosti a tisíc svetiel, ktoré pohrávaly jej tvárou a nezanechávaly na nej stínu, a nadovšetko úsmev, ten srdečný a šťastný úsmev, boly otvorené k tomu, aby mierom a šťastím ožiarovaly jej domov.

Bola cele zaujatá upravovaním stola. Keď náhodou zdvihla oči a zbadala, že ju staršia dáma pozoruje, odhrnula si hravo vlasy, ktoré proste venčily jej čelo, a vtedy jej žiarivý pohľad mal výraz toľkej oddanosti a nelíčenej miloty, že blahoslavení duchovia pri pohľade na ňu boly by museli zaplesáť.

„A Brittles odišiel pred hodinou, áno?“ spýtala sa po prestávke stará dáma.

„Pred hodinou a dvadsať minútami, madam,“ vetil Mr. Giles, pozerúc na strieborné hodinky, ktoré mal na čiernej stuhe.

„Vždy je taký pomalý,“ poznamenala stará dáma.

„Brittles bol vždy pomalým chlapcom, madam,“ vetil obsluhujúci. A keďže Brittles bol pomalým chlapcom už okolo tridsať rokov, nebolo veľmi pravdepodobné, že raz bude aj rýchlejšim.

„Myslím, že miesto toho, aby sa polepšoval, stále sa len horší,“ riekla staršia dáma.

„Bolo by to zrovna neodpušiteľné, keby sa niekde zastavil, aby sa pobavil s inými chlapci,“

riekla s úsmevom mladá dáma.

Mr. Giles zrejme premýšľal nad tým, či si smie tiež dovoliť úctivý úsmev, keď pred zahradnou brámkou zastala dvojkoľka, z ktorej vyskočil tlstý pán a utekal priamo ku dverám, a rýchlo, akoby nejakým tajomným spôsobom, vniknúc do domu, vrazil do chyže a skoro prevalil Mr. Gilesa aj s raňajkovým stolíkom.

„To je neslýchané!“ zvolal pán. „Moja drahá Mrs. Maylieová — pre Boha — v nočnom tichu, na nie — to je neslýchaná vec!“

S týmto výrazom súcitu tučný pán podal obidvom dámam ruku a prevrhnuť stoličku, spýtal sa ako sa majú.

„Ved' ste mohli umrieť, vskutku mohli ste umrieť od strachu,“ riekol pán. „Prečo ste neodkázaly? Bože môj, ved' môj sluha by bol prišiel okamžite a ja tiež; a bol by milerád prišiel aj môj pomocník, a v takých okolnostiach každý, som istý. Bože môj! Tak neočakávane! V nočnom tichu, no nie!“ Lekára tak sa zdalo mýlila okolnosť, že lúpežné prepadnutie bolo neočakávané a podniknuté v noci, ako by bolo zavedeným zvykom pánov vlamačov prevádzať ich povolanie na poludnie a uvedomovať o ňom listovne dva-tri dni vopred.

„A vy, Miss Rose?“ vavel lekár, obrátiac sa k mladej dáme.

„Ja — —“

„Oh! ďakujem, dobre,“ riekla Rose, prerušiac ho; „ale hore je úbohé stvorenie, a teta si praje, aby ste ho prezreli.“

„Ah! iste, iste,“ vetil lekár, „je tam. Ale rozumiem, to bolo vaše dielo, Giles.“

Mr. Giles rozčúlene upravujúc čajové šálky sa zapýril, a odpovedal, že mal tú česť.

„Česť, eh?“ riekol lekár; „dobre, ja neviem, čo je čestnejšie, trafiť človeka v tmavej kuchyni a či poraniť človeka na dvadsať krokov. Predstavte si, že on strelil len do povetria, a že ste mali súboj, Giles.“

Mr. Giles, ktorý si myslel, že toto zľahčovanie veci je nespravodlivým útokom, ktorý znižuje jeho slávu, odpovedal úctive, že on viac nie je oprávnený to posudzovať, ale domnieva sa vraj, že pre protivníka to nebol žart.

„Bože, to je pravda!“ riekol lekár. „Kde je? Zaveďte ma k nemu. Nazad idúc sa ešte stavím Mrs. Maylieová. Týmto oknom vliezol dnu? Ani by som tomu neveril!“

Vravia cestou, nasledoval Mr. Gilesa nahor; a kým bude vystupovať hore schodmi, prezradím čitateľovi, že Mr. Lasberne, ranhojič zo susedstva, známy v oblasti niekoľko míľ ako „doktor“, stučnel veľmi od veselosti, ako od hojného života: a bol milým, srdečným a trocha podivínskym starým mládencom, akého by sa tak ľahko nepodarilo najst' ani v päťkrát tak veľkom obvode, v akom účinkoval.

Doktor zostal dlhší čas vzdialený, ako si to sám myslel a ako to dámy predpokladaly. Z dvojkoľky priniesli veľkú, plochú skriňu a zvonec ložnice znel veľmi často, a služobníctvo stále behalo hore-dolu schodmi, a z ich rečí bolo možno uzatvárať, že tam hore sa dejú

dôležité veci. Konečne sa vrátil; a odpoveďou na dotazy vzhľadom na pacienta, hľadel veľmi tajuplne a zatvoril opatrne dvere.

„Je to mimoriadna vec, Mrs. Maylie,“ riekol doktor, stojac chrbtom obrátený ku dverám, ako by ich chcel držať zatvorené.

„Dúfam, že nie je v nebezpečenstve?“ riekla stará dáma.

„Ako by to nebola mimoriadna vec, v tých okolnostiach,“ vetil doktor; „ale nemyslím, že je. Videli ste toho zlodēja?“

„Nie,“ vetila stará dáma.

„Ani ste o ňom nič nepočuli?“

„Nie.“

„Odpustite, madam,“ prerušil Mr. Giles; „práve som vám chcel o ňom rozprávať, keď vkročil doktor Losberne.“

V skutočnosti Mr. Giles sa nemohol odhodlať k priznaniu, že postrieľal len chlapca. Jeho chrabrosť bola natoľko vychvaľovaná, že si aspoň na pár skvostných minút chcel dopriať tej slávy, preto oddŕaloval s vysvetlením, chtiac sa na krátko vyšínuť až na vrchol neohrozenej chrabrosti.

„Rose by si želala vidieť toho mužského,“ riekla Mrs. Maylieová, „ale ja nechcem o tom ani počuť.“

„Hm!!“ vetil doktor. „V jeho zjave niet pranič úžasné. Nemáte nič proti tomu, aby ste ho obzreli v mojej prítomnosti?“

„Ak to musí byť,“ verila stará dáma, „iste že nie.“

„Tak myslím, že je to potrebné,“ riekol lekár; „pre každý prípad, som presvedčený, že by ste pozdejšie veľmi ľutovali, že ste to neurobili. Teraz je úplne pokojný a je mu dobre. Prepáčte — Miss Rose, dovoľíte? Nemusíte mať ani najmenší strach, ručím svojou ct'ou!“

Hlava XXX.

Čo si myslia o Oliverovi jeho noví návštevníci.

Doktor s nesmiernou žvatlavosťou uist'ujúc dámy, že budú príjemne prekvapené výzvou previnilca, vložil rameno mladej slečny do svojho a voľnú ruku nabídnuc Mrs. Maylieovej, viedol ich s obradnou okázalosťou hore schodmi.

„Nuž,“ riekol doktor šepotom, keď tíško stlačil kľučku ložničných dvier, „čujme, čo o ňom myslíte. Nebol už dávno holený, ale nevyzerá predsa divoko. Dovoľte! Nechže sa najprv presvedčím, či môže prijať návštevu.“

Vnídúc pred nimi, nazrel do chyže, kynúc im, aby vstúpily, zavrel za nimi dvere a jemne odsunul posteľné záclony. Za nimi miesto temnozrakého, surového zlodeja, akého očakávaly, ležalo tu len: bolesťou a vysilením zničené, do hlbokého sna pohrúžené dieťa. Jeho poranená a dodrúzaná ruka ležala mu obviazaná krížom na prsiach, hlava sa mu klonila na druhé rameno, ktoré bolo čiastočne zakryté vlasom, splývajúcim na vankúši.

Ctihodný pán držal v ruke záclonu, a pozeral naň v tichu asi minútu. Zakiaľ takto pozoroval chorého, mladšia dáma sa ticho priblížila, sadla si na stoličku povedľa posteľe a odhrnula Oliverovi vlasy s tvári. A ako sa tak nad ním skláňala jej slzy kanuly na jeho čelo.

Chlapec sa pohnul a usmial sa vo sne ako by tento dôkaz ľútosti a súcitu bol v ňom zbudil rozkošný sen o láske a oddanosti, ktorú dosiaľ nepoznal. Zvuk jemnej hudby, buďto žblnkotanie vody v zátiší, alebo vôňa kvetiny, buď vyslovenie dôverného slova, občas náhle vyvolajú hmlisté, dychom miznúce, v tomto živote nezažité výjavy, ktoré akoby vzbudzovaly prchavé rozpomienky na dávno minulé šťastnejšie bytie, ktoré však chtivá túha mysle nemôže nikdy vyvolať.

„Čo to znamená?“ zvolala staršia dáma. „Toto úbohé dieťa nemohlo byť nikdy odchovancom lupičov!“

„Hriech,“ vzdychol si chirurg, opustiac záclonu „zahniezd'uje sa v rozličných chrámoch; a kto to môže vedieť, do akej utešenej formy sa halí?“

„Ale v tak útlom veku!“ poznamenala Rose.

„Moja drahá, mladá dáma,“ vetil chirurg, smutne potriasajúc hlavou, zločin tak ako aj smrť nie je obmedzený starobou. Svoje obeti volí si veľmi často z radu najmladších a najkrásnejších.“

„Ale, či — ah! vskutku môžete veriť, že tento nežný chlapec bol by býval dobrovoľným druhom najhorších vyvrhel'ov spoločnosti?“ riekla Rose.

Chirurg naklonil hlavu, akoby tým chcel naznačiť obavu, že je to možné a zbadajúc, že by mohli vyrušiť chlapca, zaviedol dámy do susednej miestnosti.

„Ale aj keby bol býval zvrhlý,“ pokračovala Rose, „pomyslite si len, aký je mladušký, predstavte si, že nikdy nepoznal materskú lásku, buďto radosti domova, že zlé zachádzanie, bitka, alebo nedostatok chleba, primäly ho snád' k tomu, aby sa pridružil k ľuďom, ktorí ho

prinútili k zločinu. Teta, drahá Teta, pre milosrdenstvo božie, pomysli na to prv, ako toto choré dieťa dáš odvieť do väzenia, ktoré sa na každý pád stane hrobom všetkých možností jeho napravenia. Oh! ak ma miluješ a ako vieš, že následkom tvojej dobroty a láskavosti nikdy som nepostrádala svojich rodičov, ale nebyť teba, mohla som práve tak byť bez pomoci a ochrany, ako toto biedne dieťa, poľutuj ho, kým nie je pozde!“

„Moja drahá,“ riekla staršia dáma, keď privinula plačúcu devu k hrudi, „či si myslíš, že by som mu vedela skriviť vlas na hlave?“

„Oh, nie,“ vetila Rose dychtively.

„Vskutku, nie,“ riekla stará dáma; „moje dni sa chýlia ku sklonku a nech je milosrdenstvo mojím podielom práve tak, ako ho ja dokazujem iným! Čo mám robiť, pane, aby som ho zachránila?“

„Dovoľte, aby som o tom premýšľal, madam,“ riekol doktor; „nechže premýšľam o tom.“

Mr. Losberne vsunul ruky do vrecák, a niekoľko ráz sa prešiel po izbe; zastanúc občas a kolíšuť sa na prstoch a mračiac sa pri tom úžasne. A po rozličných výkrikoch, ako: „už to mám,“ a „nie, nemám to,“ po častom obnovení prechádzania a mračenia sa, konečne pozostal a vravel:

„Myslím, ak mi dáte úplné o neobmedzené poverenie, aby som mohol popreháňať a popudiť Gilesa, a toho malého chlapčeka, Brittlesa, mohol by som to azda zariadiť. Viem, že je Giles verný človek a starý sluha, ale veď ho môžete odškodiť na storaký spôsob a odmeniť ho za to, že je takým výtečným strelcom. Nemáte nič proti tomu?“

„Keď už voskrz niet iného východiska k záchrane dieťaťa,“ vetila Mrs. Maylie.

„Niet ho,“ riekol doktor. „Na môj veru niet.“

„Tak vám moja teta dáva splnomocnenie,“ riekla Rose, usmievajúc sa cez slzy; „ale nebudte príliš tvrdý proti tomu šuhajovi, len práve natoľko, nakoľko je to nevyhnutne potrebné.“

„Miss Rose, tak sa mi vidí, vy si myslíte, že krem vás, dnes je každý zatvrdilého srdca. Chcem veriť, a to len v záujme dorastajúceho mužského pokolenia, že pri prvom prijateľnom mládencovi, ktorý sa bude domáhať vášho súcitu, budete tiež v takej mäkkej a súcitnej nálade, ako ste teraz a želať by som si, aby som mohol byť na mieste takého mladíka, a mohol využiť takú výbornú príležitosť, aká sa dnes núka.“

„Vy ste práve takým veľkým chlapcom ako je Brittle,“ vetila Rose, červeňajúc sa.

„Dobre,“ riekol doktor, smejúc sa srdečne, „nemám k tomu ďaleko. Ale vráťme sa k tomuto chlapcovi. Len teraz príde veľký bod nášho dohodnutia. Preberie sa asi za hodinu, čo chcem povedať; a hoc som povedal tomu tupohlavému strážnikovi tam dolu, že sa nesmie hýbať, a že neslobodno k nemu vraveť, lebo to ohrozuje život, myslím, môžeme s ním hovoriť bez toho, že by sme ho vystavili nebezpečenstvu. Dávam túto ďalšiu podmienku — vyslúchnem ho vo vašej prítomnosti, a ak podľa jeho slov budeme môcť súdiť, a ak vám budeme môcť dokázať podľa pravidiel chladného rozumu, že je vskutku naskrz zvrhlým chlapcom (čo je viac ako možné), nechže je ponechaný svojmu osudu, a ja sa viac do celej veci, pre každý prípad, miešať nebudem.“

„Oh nie, teta moja!“ prosila Rose.

„Oh, áno, teta!“ riekol doktor. „Platí?“

„Neverím, že by bol zločincom,“ riekla Rose. „To je nemožné.“

„Znamenite,“ vetil doktor; „tým viacej príčin, aby bol prijatý môj návrh.“

Konečne sa dohodli a stránky si sadly, aby netrpelive čakaly na chvíľu, keď sa prebudí Oliver.

Trpelivosť dvoch dám bola vystavená dlhšej zkuške, ako to Mr. Losberne predvídal, lebo hodina ubiehala za hodinou a Oliver ešte vždy spal tvrdo. Bol už večer, keď dobrosrdečný doktor oznamoval, že je už natoľko zotavený, že bude môcť hovoriť. Vrazil, že je chlapec veľmi chorý a slabý v následku ztraty krvi, ale jeho myseľ bola natoľko sužovaná túžbou, aby mohol niečo odhaliť, že za lepšie uznával dať mu k tomu príležitosť, ako stáť na tom, aby zostal na pokoji až do rána, čo sa ináč bolo muselo stať.

Rozhovor trval dlho. Oliver im rozpovedal svoju jednoduchú históriu, ale pre bolesť a pre nedostatok síl musel častejšie zastať. V zatmenej chyži smutne znel hlas chorého dieťaťa, vypočítujúceho dlhý rad bied a utrpení, ktoré naň uvalili nemilosrdní ľudia. Oh! keď utláčame našich blížnych a keď im krivdíme, bárs by sme pripustili k srdcu aspoň tú myšlienku, že všetky ľudské poblúdenia ako hustý, tmavý mrak vnesú sa pomaly síce, ale iste k Nebesiam, aby na chvíľu počuli v duchu hlboké obvinenia zosnulých, ktoré veru nijakou mocou umlčať a nijakou pýchou potlačiť nemožno, iste by zaraz zmizla všetka krivda, nespravedlivosť, utrpenie, bieda, krutosť a zlo, s ktorým sa v každodennom živote stretáme.

Tejto noci Oliverove vankúše naprávaly veľmi nežné ruky; a keď spal, bdela nad ním milota a ctnosť. Bol pokojný a šťastný a bol by mohol umrieť bez reptania.

Keď bol dôležitý rozhovor dokončený a keď Olivera zasa uložili k odpočinku, doktor osušiac svoje oči s výhovorkou, že má soslabený zrak, sišiel dolu, aby sa pustil do Mr. Gilesa. V chyži nenašiel nikoho a tu mu napadlo, že by snád' lepší výsledok docielil, keby postup započal v kuchyni, odobral sa teda do kuchyne.

V tejto dolnej snemovni domáceho parlamentu shromaždené boli služobné, Mr. Brittles, Mr. Giles, kotlár (ktorý uznaním za preukázané služby obdržal zvláštne pozvanie, aby s nimi ostal celý deň) a strážnik. Posledný pán mal hrubú palicu, veľkú hlavu, veľkú tvár, a veľké poltopánky; vyzeral, ako by bol užil hodnú dávku nápoja — čo vskutku aj urobil.

Dobrodružstvo minulej noci bolo ešte vždy predmetom úvah; keď vstúpil doktor, Mr. Giles práve obšírne rozkladal o svojej duchapritomnosti, a Mr. Brittles s krčahom v ruke vopred potvrdzoval všetko, čo jeho predstavený chcel povedať.

„Zostaňte sedieť,“ riekol lekár, mávnuc rukou.

„Ďakujem vám, pane,“ riekol Mr. Giles. „Dámy si priaľy, aby som rozdal niekoľko krčahov, pane; a keď preto v mojej malej chyži nebolo dost' miesta, pane a želal som si spoločnosť, popíjam svoju čiastku tuná medzi nimi.“

Brittles dačo zamrmal, čo malo vo všeobecnosti znamenať toľko, že dámy a páni vyslovujú

svoje potešenie nad tým, že Mr. Giles sa k ním uponížil. Mr. Giles sa blahosklonne poobzeral, ako by bol chcel povedať, že dokiaľ sa budú slušne chovať, ich neopustí.

„Ako sa má chorý, pane?“ spýtal sa Giles.

„Tak-tak;“ vetil doktor. „Obávam sa, že ste sa dostal do kaluže, Mr. Giles.“

„Dúfam, nechcete azda povedať, pane,“ riekol trasúc sa Mr. Giles, „že umrie? Keby to mala byť pravda, nemohol by som byť už viacej šťastným. Nechcel som predsa zabiť chlapca, ani ja, ani Brittles, ani za všetko striebro tejto zeme, pane.“

„O tom nie je reč,“ riekol tajuplne doktor. „Mr. Giles, ste vy protestant?“

„Áno, pane, dúfam, že som,“ zalkal sa veľmi bledý Mr. Giles.

„A čo ste vy chlapče?“ riekol doktor, obrátiac sa ostro k Brittlesovi.

„Boh mi pomáhaj, pane!“ vetil Brittles veľmi poľakane, „som tým istým, čím je Mr. Giles, pane.“

„A teraz mi povedzte,“ riekol doktor, „obidvaja, obidvaja! Či by ste mohli odprisahať na to, že chlapec, ktorý leží hore, je tým istým chlapcom, ktorý minulú noc liezol cez okno? Von s tým! Podťte! Všetko je pripravené.“

Doktor, ktorý bol všeobecne známy najmiernejší človek na zemi, vyslovil túto otázku s takým hrozným hnevom, že Giles a Brittles, ktorí všetkým tým rozčúlením boli povážlivo zmätení, hľadeli na seba ako omámení.

„Dávajte pozor, strážnik, na odpoveď, áno?“ riekol doktor, zdvihúc slávnostne ukazovák a dotknúc sa ním nosa, čím chcel zaistiť dôstojnosť celého pokračovania. „Pozdejšie by mohlo na tom veľmi záležať.“

Strážnik pozeral tak múdro, nakoľko len mohol a zdvihol svoju úradnú palicu, ktorú v nedbalosti zabudol v rohu pri ohnisku.

„Viete predsa, že sa jedná jednoducho o totožnosť osoby,“ riekol lekár.

„To je to, pane,“ riekol strážnik, zakašľúc prudko, lebo dopíjajúc, zabehlo mu pivo.

„Tento dom prepadli zloději,“ riekol doktor, „a dvaja mužskí zbadali na okamih nejakého chlapca v chomáči puškového dymu, súc pomätení poplachom a tmou. Na druhý deň prišiel do toho istého domu chlapec a keďže mal náhodou obviazanú ruku, títo mužskí vrhli sa na neho násilne, čím povážlivo ohrozili jeho život a prisahajú, že je zlodějom. Teraz vyskytuje sa otázka, či títo mužskí jednali správne, a ak nie, do akého polohenia sa tým dostali?“

Strážnik prisvedčil vážne a riekol, že ak to nebolo správne, rád by vedel, čo to teda bolo.

„Spytujem sa vás znova,“ hrmel doktor, „či môžete slávnostnou prisahou potvrdiť totožnosť chlapca?“

Brittles pozrel v pochybnostiach na Mr. Gilesa; Mr. Giles zasa pozrel v pochybnostiach na Brittlesa, strážnik priložil dľaň k uchu, aby zachytil odpoveď; kotlár a služobné sa naklonili

vpred a počúvali; doktor hľadel prísne vôkol a tu zrazu bolo počuť od brány zvonenie a na to hneď vrzgot kolies.

„To sú behúni!“ skríkol Brittles a bolo vidno, že mu odľahlo.

„Akí?“ zvolal doktor ustupujúc ohromene.

„Policajní úradníci z Bow Streetu, pane,“ vetil Brittles, a schytil sviečku; „ja a Mr. Giles sme pre nich poslali dnes ráno.“

„Čo?“ kričal doktor.

„Áno,“ vetil Brittles; „dal som ich zavolať skrze kočiša, a čudujem sa, že tu neboli už prv, pane.“

„Vy ste to urobil, vy? Mohli ste sa prepadnúť aj s vašim slimačím kočišom; to je všetko,“ riekol doktor odchádzajúc.

Koniec I. sväzku.